

Pristup građana sjednicama parlamentata

Članak 83. Ustava RH je kratak i jasan: "Sjednice su Hrvatskoga sabora javne". Od Nacionalnog demokratskog instituta (NDI) koji se iskazuje potporom Saboru, pa je poklonio računalne uređaje za Informacijski centar, primili smo prikaz javnosti rada u različitim parlamentima. U njemu je istaknuto da se predanost demokraciji može odrediti po tome u kojoj mjeri parlament: omogućuje građanima da prate plenarne rasprave, dobivaju podatke o tome kako glasuju pojedini zastupnici, da prate sjednice odbora i odborska saslušanja i da imaju pristup prijedlozima zakona.

U Austriji, Kanadi, Češkoj, Finskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Nizozemskoj, Norveškoj, Švedskoj, Velikoj Britaniji građani imaju jednostavan pristup plenarnim sjednicama, potrebno je samo zatražiti propusnicu i proći uobičajenu sigurnosnu kontrolu. Naprotiv, u Gruziji, Gani, Nepal, Rumunjskoj i Slovačkoj za prisustvo sjednicama potrebno je imati pozivnicu zastupnika. U Litvi je čak potrebna pozivnica kancelara, a u Albaniji odobrenje Odbora za vođenje Narodne skupštine. U Mađarskoj takvo odobrenje izdaje središnje skupštinsko tijelo.

U Hrvatskom saboru je za izravno praćenje sjednica potrebno da se građanin pismeno ili telefonski najavi dva dana prije sjednice i tako Službi za odnose s javnošću dostavi ime i prezime i JMBG, pa možemo konstatirati da je Sabor, u pogledu davanja mogućnosti građanima da izravno prate sjednice Sabora, ukorak s onim parlamentima u svijetu koji omogućuju jednostavan pristup parlamentarnim sjednicama.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Utvrđivanje dnevnog reda	3
- Aktualno prijepodne	5
- Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske	15
- Prijedlog strategije obrane Republike Hrvatske	31
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju	36
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju dopunskog protokola IV. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj	41
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju izmijenjenog protokola II. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj	43
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za projekt obnove državnih cesta	44
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za globalni zajam Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak	45
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Demokratske Socijalističke Republike Šri Lanke o suradnji u suzbijanju međunarodne nedopuštene trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala	46
- Prijedlog zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske	47
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju	59
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lukama unutarnjih voda	63
- Prijedlog zakona o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme	66
- Izbori, imenovanja i razrješenja	71

PRIKAZ RADA:

- 20. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 20, 21, 22, 27. I 28. VELJAČE TE 1, 6... OŽUJKA 2002.

Utvrdjivanje dnevnog reda

Pozdravom gospodama i gospodi zastupnicima te predsjedniku, potpredsjednicima i članovima Vlade, predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** otvorio je 20. saborsku sjednicu. Nakon što je konstatirao da nitko nema primjedbi na zapisnike sa 17, 18. i 19. sjednice Sabora prešlo se na utvrđivanje dnevnog reda. Predsjednik Tomčić upoznao je tada zastupnike s Konačnim dnevnim redom u koji je, kaže, uvrstio pet novih točaka.

Potom su se zastupnici očitovali o prijedlogu da određene točke dnevnog reda budu raspravljane hitnim postupkom.

Primjedbu je imao **Ivan Milas (HDZ)**. Smatra da bi redovnim postupkom trebalo raspravljati o Prijedlogu zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za globalni zajam Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak. Naglasio je kako se u zadnje vrijeme na svakom saborskoj sjednici donose zakoni vezani uz zajmove što podsjeća na Argentinu. To su zajmovi koji su nepovoljni i donose obveze Hrvatskoj, pojasnio je zastupnik.

Što jednoglasno, što većinom glasova zastupnici su prihvatili prijedloge predsjednika Tomčića da pojedini zakoni budu raspravljani hitnim postupkom.

Iznimka se desila jedino glede prijedloga da hitnim postupkom bude raspravljan Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Naime, prilikom glasovanja predsjednik je konstatirao kako nitko nije digao ruku. Predlagatelj navedenog Zakona, **Drago Krpina (HDZ)**, odgovorio je kako je upravo gospodin Tomčić uveo praksu po kojoj se smatra da onaj tko ne digne ruku glasa "za".

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je obrazložio da ta praksa vrijedi u slučaju kada se o nečemu glasuje s mogućnošću suzdržanosti što prilikom ovog glasovanja nije opcija.

Prijedlog dnevnog reda

- Aktualno prijepodne
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Demokratske Socijalističke Republike Šri Lanke o suradnji u suzbijanju međunarodne nedopuštene trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Dopunskog protokola IV. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju izmijenjenog Protokola II. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za globalni zajam Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za projekt obnove državnih cesta
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lukama unutarnjih voda
- Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske
- Prijedlog strategije obrane Republike Hrvatske
- Prijedlog zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske
- Prijedlog zakona o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba i ovlaštenih službenih osoba
- Prijedlog zakona o oslobađanju od plaćanja dijela troškova zdravstvene zaštite
- Odluka o podjeli sredstava, prava i obveza, te rasporedu zaposlenika javne ustanove HRT - prethodna suglasnost

- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju (predlagatelj: Klub zastupnika SDP-a)
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu (predlagatelj: zastupnik Drago Krpina)
- Program statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 2000. do 2002. - izmjene i dopune za 2002. godinu
- Prijedlog zakona o prostornom uređenju
- Konačni prijedlog zakona o prestanku važenja Zakona o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata (predlagatelj: zastupnik Nenad Stazić)
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o otocima
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine
- Prijedlog za razrješenje Glavnog državnog odvjetnika g. Radovana Ortynskog (predlagatelj: Klub zastupnika HDZ-a)
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2002. godinu (predlagateljica zastupnica Jadranka Kosor)
- Konačni prijedlog zakona o obrani
- Konačni prijedlog zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite, te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu
- Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o slobodnom tranzitu kroz teritorij Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i kroz teritorij Bosne i Hercegovine u Neumu
- Informacija o odnosima Republike Hrvatske i Republike Slovenije
- Izbori, imenovanja i razrješenja

Dopune dnevnog reda

- Prijedlog zakona o sigurnosnim službama Republike Hrvatske
- Prijedlog zakona o privatizaciji INA d.d.
- Prijedlog zakona o privatizaciji HEP d.d.
- Izvješće o učincima provedbe Zakona o otocima u razdoblju od 1999. do kraja 2001.

- Prijedlog odluke o prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 18a. Zakona o komunalnom gospodarstvu

- Prijedlog odluke o prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 30. stavaka 3. i 4., te članka 41. Zakona o duhanu

- Prijedlog odluke o prijedlogu za davanje vjerodostojnog tumačenja članka 50. stavka 5. i članka 57. Zakona o šumama

- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Savezne Republike Njemačke o osnivanju regionalnog središta za pomoć u verifikaciji i provedbi kontrole naoružanja

- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju

- Prijedlog nacionalnog programa za borbu protiv korupcije, s prijedlogom akcijskog plana za borbu protiv korupcije

- Materijali vezani za stand by aranžman između Republike Hrvatske i Međunarodnog monetarnog fonda

- Prijedlog parcijalne strategije razvitka Republike Hrvatske, Hrvatska u 21. stoljeću - strategija energetskog razvitka

Za riječ se javila i **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)**. Zamolila je gospodina Tomčića da, kao prvi čovjek našeg parlamenta, precizno tumači Poslovnik, a ne drugačije iz dana u dan.

Poslovničku primjedbu imao je potom **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**. Drži da prilikom glasovanja o prihvaćanju hitnog postupka glede Prijedloga zakona o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za projekt obnove državnih cesta nije bilo točnog brojanja glasova.

Na to ste trebali staviti primjedbu prije nego se prešlo na glasovanje o idućoj točki dnevnog reda, odgovorio je predsjednik **Zlatko Tomčić**.

Zastupnici su tada glasovali o prijedlogu da Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu bude raspravlján hitnim postupkom, no, nije dobio potrebnu većinu glasova.

Predsjednik **Tomčić** je tada konstatirao da pismenih prigovora na predloženi dnevni red nije bilo te da ga stoga smatra usvojenim. Istaknuo je da se sada primjedbe mogu dati jedino na točke kojima je dnevni red dopunjen.

Tonči Tadić (HSP) naglasio je da je Hrvatski sabor u prosincu prošle godine usvojio zaključak temeljem kojeg se još na prošloj saborskoj sjednici trebao naći Konačni prijedlog

zakona o sprječavanju sukoba interesa u obavljanju javnih funkcija. Izrazio je žaljenje što tog Zakona nema niti na ovoj sjednici.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** je na to rekao da se sada ne izjašnjava o zakonima koji nisu uvršteni u dnevni red. Dodao je kako se nada da su članovi Vlade čuli primjedbu gospodina Tadića.

Sličan prigovor uputio je i **Ivan Ninić (SDP)**. Odnosio se na to što u saborskoj proceduri još uvijek nije zakon koji se odnosi na razminiranje, tim više što zaključkom Sabora Prijedlog zakona o humanitarnom razminiranju gdje Kosor nije prosljeđen u drugo čitanje zbog zakona istog sadržaja koji je trebala izraditi Vlada.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je zamolio zastupnike da koriste druge institute predviđene Poslovnikom za prigovor Vladi što nije dostavila određene zakonske prijedloge. Potom je konstatirao da je dnevni red 20. sjednice Hrvatskog sabora utvrđen.

...i još dopune

U nastavku 20. sjednice Hrvatskog sabora predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** nadopunio je dnevni red s četiri točke. To su: Prijedlog zakona o sigurnosnim službama, Prijedlog zakona o privatizaciji INA d.d., Prijedlog zakona o privatizaciji HEP d.d. te Izvješće o učincima provedbe Zakona o otocima u razdoblju od 1999. do kraja 2001.

Za riječ se javio **Damir Kajin (IDS)** iznijevši primjedbu glede uvrštavanja u dnevni red dvije točke koje se odnose na privatizaciju INA-e i HEP-a. Drži da se tu radi o prevažnim pitanjima koja će determinirati budućnost Hrvatske da bi se preko noći mogle naći na saborskoj sjednici. Naglasio je da su to zasigurno najvredniji resursi s kojima raspolaže Republika Hrvatska koji zapošljavaju gotovo 40 tisuća radnika. Zaključio je kako je nužna posvemašnja javna rasprava o tim točkama prije nego se i saborski zastupnici upuste u debatu.

Primjedbu je iznijela i **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Upitala je zašto se još uvijek na dnevnom redu ne nalazi Stand by aranžman između Hrvatske i MMF-a budući da je DC još 30. siječnja podnio zahtjev da se ta točka nađe na dnevnom redu ove saborske sjednice.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je pojasnio kako je taj materijal podije-

ljen zastupnicima i u slijedećih nekoliko dana odlučit će se hoće li se o njemu raspravljati tijekom ove sjednice.

Anto Đapić (HSP) je tada u ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a podržao sve što je rekao gospodin Kajin. Smatra da su se ovako važne teme morale naći na dnevnom redu na početku sjednice.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) požalio se da u posljednje vrijeme ne dobiva materijale u svoj pretinac, a niti na kućnu adresu te je upitao važe li za njega neka druga pravila u Saboru?

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je odgovorio da će o tome upitati Tajništvo Sabora i pokušati riješiti tu situaciju.

Prigovor na dnevni red imao je i **Ivo Fabijanić (SDP)**. Iskazao je sumnju u prijedlog da se objedini rasprava o Izvješću o učincima Zakona o otocima i Konačnog prijedloga zakona o otocima glede izvješća matičnog odbora, koje, kaže, možda neće biti sastavljeno.

Zlatko Tomčić je odgovorio da je o navedenim aktima raspravu proveo Odbor za gospodarstvo zamolivši zastupnika da to uzme u obzir ako se predložena rasprava održi u popodnevnim satima istog dana.

Primjedbu na uvrštavanje Zakona o privatizaciji INA-e i HEP-a imao je i **Vladimir Šeks (HDZ)**. Pojasnio je da su ti zakoni trebali biti prethodno usuglašeni na sastancima sindikata i Vlade koji se nisu održali jer ih je Vlada otkazivala. Unatoč tome, rekao je, ovi zakonski prijedlozi upućeni su u saborsku proceduru, čime je Vlada prekršila socijalni sporazum sa sindikatima. Drži kako je to razlog da se ti zakonski prijedlozi ne bi trebali naći na dnevnom redu.

Koliko ja znam, sastanak navedenih strana je održan u Gospodarskom socijalnom vijeću o čemu postoji i pisani trag, naglasio je predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić**.

Nadovezala se **Dragica Zgrebec (SDP)** rekavši da je Odbor za gospodarstvo dobio zaključke s tog sastanka.

Potom su se, većinom glasova, zastupnici složili s predloženom dopunom dnevnog reda 20. sjednice Hrvatskog sabora.

M.S.

AKTUALNO PRIJEPodne

Na sjednici u veljači zastupnici su u okviru Aktualnog prijedpodne postavili rekordan broj pitanja premijeru i članovima Vlade (55). Takvoj ekspeditivnosti zacijelo je pridonijela i primjena novog Poslovnika prema kojem u tom terminu mogu postaviti samo po jedno pitanje, uz kratko obrazloženje, i ne smiju komentirati dobivene odgovore - mogu samo izraziti (ne)zadovoljstvo. Osim toga, nemaju pravo ni replicirati jedan drugoga na pitanja, niti polemizirati s ministrima o njihovim odgovorima.

Budući da većina zastupnika koji su sudjelovali u ovom obliku komuniciranja s Vladom nije bila zadovoljna usmenim odgovorima, zatražili su od nje detaljnije odgovore u pisanom obliku.

Povreda Poslovnika

Nakon uvodnih napomena predsjednika Hrvatskog sabora **Zlatka Tomčića Miroslav Rožić (HSP)** upozorio je na povredu Poslovnika. Naime, prema članku 180-og akta redosljed je postavljanje zastupničkih pitanja određuje se prema redosljedu upisa zastupnika u knjigu nazočnosti sjednici, koju službena osoba otvara prvog dana zasjedanja ispred Velike vijećnice, dva sata prije početka sjednice. Zastupnik je prigovorio da je u srijedu, dva i pol sata prije sjednice, knjiga već bila otvorena i u nju je bilo upisano 30 zastupnika, od čega najmanje 10 bez vlastoručnog potpisa. Predsjednik Tomčić se složio s time da je na taj način prekršen Poslovnik, ali kako nije bilo moguće utvrditi broj upisanih u knjigu prije Poslovnikom predviđenog vremena, apelirao je na zastupnike da ovaj put postavljaju pitanja prema redosljedu na listi prijavljenih, te da prepuste njemu da riješi taj problem. Obćao je da na sljedećoj sjednici knjiga nazočnosti neće biti otvorena prije 7,30 sati.

Reforma zdravstva

Branislav Tušek (SDP) upozorio je ministra zdravstva da su građani Vukovara i drugih slavonskih gradova zabrinuti zbog najave ukidanja pedijatrijskih odjela u Općoj bolnici u Vukovaru te u bolnicama u Novoj Gradišci, Našicama i Pakracu. U ime Savjeta za obnovu i razvoj grada Vukovara apelirao je na Ministarstvo da preispita eventualno donošenje takve odluke, pogotovo u trenutku kad se nastoji ubrzati gospodarsku obnovu i razvoj grada Vukovara i cijelog vukovarskog Podunavlja. Riječ je, naime, o području od posebne državne skrbi s dobro poznatom gospodarskom i socijalnom situacijom. U prilog tome spomenuo je da se u samom gradu, ali i u ostalim naseljima vukovarskog Podunavlja bilježi povratak značajnog broja prognanika i povećanje broja djece (na prostoru od Vukovara do Iloka živi gotovo 11 tisuća djece). Osim toga, slavonski pedijatri upozoravaju na to da je na slavonsko-baranjskom području bio najviši postotak mortaliteta dojenčadi (taj trend je, srećom, zaustavljen dobrim akcijama 90-ih godina).

Odgovarajući na to pitanje mr. sc. **Andro Vlahušić**, ministar zdravstva, izjavio je da Ministarstvo ne ukida niti jedan bolnički odjel u Republici Hrvatskoj, pa tako ni dječje. Međutim, njegovo povjerenstvo radi na planiranju zdravstvenih kapaciteta u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2002. do 2010. godine. S tim u svezi poslalo je bolnicama radnu verziju dokumenta o kojem su se očitovale njihova stručna povjerenstva i upravna vijeća. Formirano je već i stručno povjerenstvo za pojedine djelatnosti, što znači da će struka, u ovom slučaju pedijatri, procijeniti kvalitetu i mogućnosti rada pojedinih odjela, odnosno što je najbolje za hrvatske građane, konkretno za djecu. Nakon toga će se o

tome očitovati povjerenstvo Ministarstva zdravstva a tek potom će se sklapati ugovori između bolnica i Ministarstva, tj. Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Krajnji je cilj da se svakom djetetu u Republici Hrvatskoj osigura visoki standard zdravstvene zaštite, zaključio je ministar.

Zastupnik je bio "izuzetno zadovoljan ovim odgovorom".

Za razliku od njega **Marija Bajt** nije bila u potpunosti zadovoljna. Upozorila je na to da se reforma zdravstva (reduciranje sredstava bolnicama, ukidanje pojedinih odjela i smanjenje kapaciteta) obavlja bez relevantnih procjena i mišljenja županija, te da se pritom ne uvažavaju specifičnosti i potrebe stanovništva. Prema riječima zastupnice prijedlogom plana razvoja bolničkih kapaciteta do 2010. godine, o kojem je govorio ministar, predviđa se, među ostalim, ukidanje pedijatrijskih odjela u bolnicama širom Slavonije (u Vukovaru, Pakracu, Našicama, Novoj Gradišci) pa i smanjenje bolničkih kapaciteta širom Hrvatske. Pitanje je, kaže, temelje li se odluke o ukidanju pojedinih odjela ili smanjenju broja kreveta na pravilnim prosudbama jer će to pospješiti negativne tendencije u demografskoj slici Hrvatske. Zanimalo ju je hoće li i kada zastupnici biti upoznati s omjerom stvarnih financijskih ušteda i negativnih posljedica koje će proizaći iz takve odluke. Ministar zdravstva mr. sc. **Andro Vlahušić** ponovio je da Vlada RH i Ministarstvo zdravstva ne ukidaju bolničke odjele nego nastoje planirati zdravstvene kapacitete u Republici Hrvatskoj, isključivo na stručnim načelima koja vrijede i u svim drugim zemljama Europe i svijeta. Ni u kom slučaju - kaže - ne stoje prigovori da standard zdravstvene zaštite djece pada, to više što su kapaciteti ostali isti, kao i broj pedijatar i medicinskih sestara, a broj novorođene djece se smanjuje.

Na kraju je napomenuo da je predloženim dokumentom (prva verzija) predviđeno da se u županijskim bolnicama u kojima se liječi manji broj pacijenata broj kreveta poveća za trećinu.

Zastupnica nije bila zadovoljna odgovorom. Međutim, kad ga je pokušala komentirati, prekinuo ju je predsjednik Tomčić upozorenjem da, prema Poslovniku, nema na to pravo. Nato je **Vladimir Šeks (HDZ)** sugerirao da Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav dade tumačenje odredbe članka 180. stavak 6. Poslovnika, odnosno da se očituje o tome može li zastupnik ukratko obrazložiti razloge svoga (ne)zadovoljstva dobivenim odgovorom.

Predsjednik Tomčić se složio s njim da su neke odredbe Poslovnika možda malo prerigorozne, ali tako dugo dok se ne promijene valja ih se pridržavati.

Miroslav Rožić primijetio je da zastupnici mogu izražavati (ne)zadovoljstvo odgovorima na zastupnička pitanja na više načina, a ne samo riječima (primjerice, odlaskom sa sjednice). Zastupnik Šeks je dao dobar prijedlog kako da se izade iz ove situacije pa nema potrebe dalje trošiti vrijeme na raspravu o tim pitanjima, zaključio je predsjednik.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav utvrdio je da je predsjednik Hrvatskog sabora prigodom postavljanja zastupničkih pitanja u "aktualnom prijedpodnevu" postupio sukladno članku 180. Poslovnika Hrvatskoga sabora.

To radno tijelo prihvaća inicijativu Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice da se pristupi izmjeni i dopuni Poslovnika Hrvatskog sabora, s tim da se u stavku 5. članka 180. Poslovnika utvrdi da zastupnik može izraziti nezadovoljstvo odgovorom na zastupničko pitanje iznošenjem razloga u trajanju najdulje do jedne minute, a da se stavak 6. članka 180. Poslovnika briše. Prijedlog za korekciju Poslovnika Odbor će podnijeti na slijedećoj sjednici Hrvatskog sabora uz sugestiju da se raspravi hitnim postupkom.

M.Ko.

Zabrana posjeta pritvorenicima u Bilicama; sudska nadležnost u slučaju Lora

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** upitao je ministricu pravosuđa zbog čega je splitskom nadbiskupu Barišiću zabranjen posjet hrvatskim braniteljima koji se nalaze u zatvoru u Bilicama i koji su, na njegov nagovor, prekinuli desetodnevni štrajk glađu. Zanimalo ga je i tko je donio odluku da se na zahtjev državnog odvjetnika Mladena Bajića Beogradskom sudu prizna nadležnost da vodi istragu u slučaju Lora i tko će snositi posljedice za takvu odluku. Može se pretpostaviti kako će svjedočiti četnički rezervisti i drugi

svjedoci u tom slučaju koji se danas saslušavaju u Beogradu, kaže zastupnik i pita: "Je li istina da hrvatskim braniteljima doista sude srpske obavještajne službe, od Splita do Makarske"?. Ako smo ozbiljna država i priznajemo svoj Ustav i vlastite zakone, treba prekinuti tu lakrdiju od montiranog političkog procesa, kaže Kovačević. Kako reče, o tome da su branitelji i danas progonjeni najbolje svjedoči i najnoviji slučaj invalida Domovinskog rata Anđela Barića, oca troje djece, koji sutra treba biti deložiran iz svoga stana.

Odgovarajući na prvi dio njegova pitanja **Ingrid Antičević-Marinović**, ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave, informirala je zastupnike da je istražni sudac, unatoč pozitivnom mišljenju Ministarstva, uskratio dozvolu nadbiskupu Barišiću da posjeti pritvorenike u okružnom sudu u Splitu. Po njenim riječima Beogradski sud sudjeluje u istrazi u slučaju Lora na temelju Zakona o pravnoj pomoći u kaznenim i građanskim stvarima, koji je donesen još za vrijeme vlasti HDZ-a.

Zastupnik nije bio zadovoljan odgovorom. Kako reče, bio je nezadovoljan već unaprijed, kao što će biti i sa svim budućim odgovorima na tu temu.

Kada rasprava o Stand-by aranžmanu s MMF-om

Vesna Škare-Ožbolt (DC) podsjetila je na to da je Klub zastupnika DC-a, uz potporu 53 drugih saborskih zastupnika, još prije dva tjedna zatražio da Hrvatski sabor provede raspravu o Stand-by aranžmanu s MMF-om, ali Vlada se uopće nije očitovala o njihovom zahtjevu. Upitala je, stoga, ministra financija hoće li i kada Vlada izaći pred zastupnike s tim Sporazumom jer ćemo, u protivnom, biti jedina demokratska zemlja koja u svom parlamentu nije raspravila taj dokument. Uostalom, čak su i predstavnici MMF-a dali suglasnost Vladi da s odrednicama ovog memoranduma upozna i socijalne partnere u Hrvatskoj, pa nema razloga da s time ne bude upoznat i Parlament. Umjesto društvenog i političkog konsenzusa o načinima prevladavanja izlaska iz dugotrajne krize Vlada, čini se bez konzultacija sa Saborom, provodi mjere ekonomske politike dogovorene s MMF-om, koje nisu bile u njenom programu kad je na početku mandata tražila povjerenje u ovom Domu, negodovala je zastupnica.

Vlada provodi aktualnu ekonomsku politiku sukladno programu koji je utvrdila na početku svog mandata, naglasio je dr.sc. **Mato Crkvenac**, ministar financija. Što se, pak, tiče sporazuma s MMF-om, u tim dokumentima nema ničega što Vlada ne bi bila spremna raspraviti sa zastupnicima. Iako su ti dokumenti dostupni na WEB stranicama Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i MMF-a, u Vladi su ih upravo isprintali i poslali u Sabor.

Dakako, zastupnica je bila zadovoljna tim odgovorom.

Provođenje mjera zemljišne politike

Ivića Pašalića, dr.med. (HDZ) zanimalo je namjerava li hrvatska Vlada provoditi mjere zemljišne politike tako da hrvatskom seljaku omogući vlasništvo nad sadašnjim državnim poljoprivrednim zemljištem na primjereno brz i uspješan način, te uz cijenu on može podnijeti, i time učiniti ključni korak ka opstanku hrvatskog sela. Na to pitanje, kako reče, potakao ga je raskorak između deklarativnih naznaka u zakonima o poljoprivredi i poljoprivrednom zemljištu o tome kako seljačkim gospodarstvima treba dati "prvenstvo raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države" (slična načela sadržana su i u projektu "Hrvatska u 21. stoljeću") i prakse. Naime, početne cijene poljoprivrednog zemljišta su previsoke, a na natječajima će biti moguće ponuditi dvostruko veći iznos. Zbog toga postoji realna bojazan da će hrvatski seljak ostati bez zemlje i to u okolnostima kad hrvatsko selo i demografski i gospodarski propada (primjerice, samo u prošloj godini uvezli smo hrane u vrijednosti većoj od milijardu dolara).

Na početku svog odgovora mr.sc. **Božidar Pankretić**, ministar poljoprivrede i šumarstva, naglasio je da su donošenjem spomenutih zakona, strategije razvoja i kriterija u ovom Parlamentu u potpunosti ispunjeni uvjeti da hrvatski seljak više ne ostaje bez zemlje. Naime, cijenu poljoprivrednog zemljišta više neće određivati Ministarstvo administrativnim putem, nego će je određivati porezne ispostave na terenu. To se odnosi i na neobrađeno poljoprivredno zemljište za koje se može odrediti cijena od 1 kune, kao i na ono vrednije od nekoliko tisuća kuna. Takav način određivanja tržišne cijene zasigurno će pridonijeti tome da naši seljaci, u prvom redu obiteljska poljoprivredna gospodarstva okrenuta tržištu, lakše dođu do zemlje, osnovnog resursa za poljoprivrednu proizvodnju, zaključio je ministar.

Budući da nije bio zadovoljan odgovorom **Pašalić** je zatražio pisani odgovor.

Dodjela dionica hrvatskim braniteljima

Duru Dečaka (HDZ) zanimalo je kada će hrvatski branitelji moći ostvariti svoja zakonska prava na stjecanje dionica, odnosno udjela u trgovačkim društvima u vlasništvu Republike Hrvatske bez naplate. U prilog tome podsjetio je na činjenicu da je Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji propisano da to pravo imaju hrvatski branitelji, članovi obitelji poginulog, zatočenog ili nestalog hrvatskog

branitelja, te hrvatski ratni vojni invalidi, sukladno mjerilima i po postupku koje će svojom odlukom urediti Vlada RH. Nadalje, Zakonom o privatizaciji Hrvatskih telekomunikacija predviđeno je da će se privatizacija, provesti, među ostalim, i prijenosom bez naplate 7 posto dionica HT-a hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji preko posebnog fonda. Međutim, od donošenja spomenutog Zakona prošla je već godina i pol dana, a od njegovih izmjena pola godine, a da to pitanje nije riješeno.

Premijer **Račan** informirao je zastupnike da Vlada priprema poseban zakon kojim će se regulirati korištenje ovog prava, ne samo kad je riječ o Hrvatskim telekomunikacijama, nego i o svim ostalim slučajevima privatizacije državnih poduzeća na sličnoj osnovi. Spomenuti zakon ubrzo će biti upućen u saborsku proceduru.

Za brži gospodarski rast nužna javna podrška

Prije nego što je postavila novo pitanje **Jadranka Kosor (HDZ)** je izrazila nezadovoljstvo pisanim odgovorom na upit vezan uz problem nezaposlenih postavljen na prošlom Aktualnom prijedpudnevu (tada joj je usmeno odgovorio ministar Čačić). U međuvremenu je broj nezaposlenih porastao sa 395 na više od 411 tisuća, negodovala je zastupnica.

U nastavku je upitala premijera kakve se to nove žrtve očekuju od hrvatskih građana, u kontekstu najavljenog rasta bruto domaćeg proizvoda od 7 posto. Pritom je aludirala na njegovu izjavu u Sisku kada je, među ostalim, rekao da će pitati građane što o tome misle i jesu li spremni na žrtve. Zastupnicu je interesiralo je li premijer pod time mislio na referendum ili nešto slično.

Ivica Račan je odgovorio da hrvatska Vlada priželjkuje bržu i veću stopu gospodarskog rasta, što se po njenom mišljenju, može ostvariti ubrzaju li se reformski procesi i osigura doprinos sviju, a ne samo Vlade. Najavio je da će Vlada vrlo brzo izaći sa svojim prijedlozima i zatražiti širu javnu podršku. Bez šire mobilizacije građana ne možemo osigurati veću stopu rasta, što je pretpostavka za rješavanje teških problema, uključujući veliku nezaposlenost, zaključio je premijer.

Zastupnica nije bila zadovoljna ni ovim odgovorom.

Neopravdano poskupljenje mostarine

Darijo Vasilčić (PGS) apelirao je na Vladu da preispita odluku Hrvatskih autocesta o povećanju cestarine na Krčkom mostu. Nedvojbeno je, kaže, da povećanje od 50 posto za vozila prve skupine te od 20 posto za vozila treće i četvrte skupine nije utemeljeno na argumentima i na kriteriju

ujednačenja cijena na svim objektima s naplatom u Hrvatskoj. U prilog tome spomenuo je da je prosječna cijena cestarine po kilometru autoceste u Hrvatskoj za vozila prve skupine približno 30 lipa, dok će se po novome od 1. ožujka za prelazak 1,4 km Krčkog mosta plaćati 15 kuna. Zastupnik smatra da je to previše, te napominje da je već 1990. u cijelosti isplaćen zadnji kreditni anuitet za taj most. U proteklih 12 godina od mostarine je uprihodovano oko 200 mln. kuna koje su investirane u hrvatsku cestogradnju.

Na početku svog odgovora premijer **Račan** ustvrdio je da se cijene cestarina i mostarina ni u kom slučaju ne mogu izjednačavati (to se ne prakticira nigdje u svijetu). Obećao je zastupniku pismeni odgovor na njegovo pitanje u kojem će biti dokumentirano da su današnje cestarine, uzme li se u obzir kilometraža, niže od onih prije dvije-tri godine, za vrijeme prethodne Vlade. Kako reče, Vlada razmišlja i o eventualnom smanjivanju cestarina za ljude koji učestalo koriste domaće ceste.

Kada zakon o zabrani genetski modificirane hrane?

Marijanu Petir (HSS) zanimalo je zbog čega još uvijek nije upućen u saborsku proceduru Zakon o zabrani genetski modificiranih organizama i proizvoda (nadležna ministarstva izradila su ga još u lipnju 2001). U obrazloženju svog pitanja podsjetila je na činjenicu da postoji vrlo jasan stav javnosti o ovom problemu, ali i obveza definirana zaključcima Hrvatskog sabora iz 1998. godine, donesenim na inicijativu Kluba zastupnika HSS-a, da se ovo područje pravno uredi.

Ministar zdravstva mr. sc. **Andro Vlahušić** informirao je zastupnike da je spomenuti zakonski propis već usuglašen u ministarstvima, te da će ga uskoro razmotriti Vlada, tako da će se najvjerojatnije naći pred zastupnicima na ožujkskoj sjednici. Osim toga, u završnoj je fazi i izrada laboratorija za genetski modificiranu hranu u kojem će se vrhunskim metodama sva ta hrana moći i provjeravati.

Zastupnica je bila zadovoljna ovim odgovorom.

Nužna izmjena Zakona o pristojbama

Damir Kajin (IDS) osvrnuo se na slučaj 26 tisuća umirovljenika koji su podnijeli tužbu Upravnom sudu Republike Hrvatske, nastojeći ishoditi usklađivanje svojih mirovina s odlukom Ustavnog suda iz 1998. godine. Zanimalo ga je što će Vlada poduzeti da ne bi morali platiti državi, zbog svojedobne šutnje administracije čak 900,00 kuna sudskih pristojbi (mnogi od njih nemaju puno veću mirovinu). S tim u svezi zastupnik je podsjetio na to da prosječna mirovina u Republici Hrvatskoj i dalje iznosi svega 40 posto prosječne

plaće, a sa 31. 12. ove godine umirovljenici bi trebali biti lišeni i onih 100 kuna plus 6 posto. Zbog toga IDS predlaže da se hitno izmijeni Zakon o pristojbama kako bi se ne samo umirovljenike, nego i nezaposlene te one koji primaju zajamčenu plaću oslobodilo svih sudskih pristojbi.

Odgovarajući na to pitanje premijer **Račan** je konstatirao da su hrvatski umirovljenici bili prevareni u više navrata i na više načina. To im se danas donekle kompenzira vraćanjem duga za koji država godišnje izdvaja više od 2 mlrd i 200 mln. kuna. I u ovom slučaju oni su, kaže, bili obmanuti, jer im nije bilo rečeno što stoji iza takvih podnesaka. Međutim, umirovljenici s niskim imovinskim cenzusom neće morati platiti sudske takse, predoče li potrebne dokumente. Vlada razmatra mogućnost da, ne kršeći zakon, plati te takse i za one koji prelaze imovinski cenzus pa ne mogu biti oslobođeni po taj osnovi.

Reforma školstva

Ante Beljo (HDZ) ustvrdio je da se već gotovo dvije godine paralelno radi na dvije reforme školstva, obje pod pokroviteljstvom i uz financijsku potporu Vlade RH. Jednoj su, kaže, na čelu ministar prosvjete gospodin Strugar i doktor Vrgoč a drugoj potpredsjednik hrvatske Vlade Goran Granić, odnosno gospodin Pastuović koji je, doduše, za svoj institut dobio pozamašna sredstva od Soroševe fondacije i nekih drugih međunarodnih sponzora, ali i od hrvatske Vlade. Slična je situacija, tvrdi, i u drugim sektorima u kojima se također uspostavljaju paralelna ministarstva, financirana od raznih svjetskih agencija u sklopu programa Pakta stabilnosti za zapadni Balkan ili treću Jugoslaviju (kako je vidimo u brošuri EU za jugoistočnu Europu iz rujna 2000. godine).

Zastupnika konkretno zanima koliko hrvatske porezne obveznike koštaju dvije paralelne reforme školstva i kakva je svrha tzv. Pastuovićevo instituta, s obzirom na to da u okviru Ministarstva prosvjete već postoji Zavod za unapređivanje školstva.

Potpredsjednik Vlade dr. sc. **Goran Granić** ustvrdio je da ne postoje dvije strategije razvoja školstva, nego da se radi o jedinstvenom dokumentu (nakon što ga prihvati Vlada bit će predočen zastupnicima, zajedno s provedbenim aktima). U izradu tog dokumenta uključen je veliki broj ljudi, ali to još uvijek nije dovoljno s obzirom na važnost reforme obrazovanja.

Budući da nije bio zadovoljan odgovorom zastupnik je zatražio da mu se predoče pismeno podaci o tome koliko je za jednu te istu reformu utrošilo Ministarstvo prosvjete a koliko tzv. Pastuovićevo institut.

O jamstvu "Viktoru Lencu"

Dario Vukić (HDZ) pitao je hoće li Vlada gledati kako tisuće poduzeća, pa i ona u državnom vlasništvu, odlaze u stečaj ne

čineći ništa; hoće li dati državno jamstvo "Viktoru Lencu" podupirući time očito loš rad menadžmenta koji je sklopio katastrofalne ugovore i na taj način opovrgnuti što je Vlada do sada govorila ili će prijateljstvo između nekih članova Vlade i direktora "Viktora Lenca" Damira Vrhovnika na to utjecati.

Zastupnik je obrazložio da se u protekle dvije godine u Hrvatskom saboru slušalo dosta o tome da je vrlo uspješno završena sanacija hrvatske brodogradnje a danas su napisali u medijima da je velik dio brodogradnje ponovno u velikim problemima, o raskidu ugovora "Viktora Lenca" i Alcatela te da će Vlada po izuzetnoj proceduri odobriti Viktoru Lencu državno jamstvo od 20 milijuna dolara. A ova je Vlada, posebno njen potpredsjednik Linić uvijek prozivao vlasnike, nadzorni odbor te menadžment za neuspješnost poslovanja.

Potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** odgovorio je da će on kao potpredsjednik Vlade uvijek vrlo kritički govoriti o menadžmentu a pogotovo u dijelu gdje hrvatska država ima i značajne ili većinske udjele i u ime hrvatske Vlade pokušati tražiti uvijek odgovornost uprava. Kad je u pitanju privatno vlasništvo ili vlasništvo pojedinih trgovačkih društava u stranom vlasništvu ocjenu tog menadžmenta davat će vlasnici a uvijek temeljno pitanje ostaje kako će se Vlada postaviti prema gubicima u pojedinim poduzećima. U vezi s ovim lošim ugovorom s Alcatelom Vlada razmišlja da li hrvatsku firmu ostaviti samu u sukobu sa stranom firmom. Viktor Lenac se ne može sam nositi s Alcatelom u dugoročnim sudskim procesima i to je jedino što može motivirati hrvatsku Vladu da donese pozitivnu ocjenu hoće li braniti interese hrvatske firme neovisno o tome kolika je odgovornost menadžmenta.

U vezi s primjedbom o osobnoj vezi Vlade s direktorom Vrhovnikom odgovorio je da izgleda da mnogi uspješni ljudi u Hrvatskoj nisu dobrodošli već bi se od njih moralo bježati, dodajući da se ne stidi ničega a da je politika Vlade jasna - pomoći hrvatskim firmama ako se tom pomoći može izvući iz krize.

Dario Vukić je rekao kako bi bilo lijepo kad bi ovakav stav bio prema tisućama drugih poduzeća koja svakodnevno odlaze u stečaj. Apsolutno nije zadovoljan odgovorom i zatražio je pisani.

Zabraniti valutne klauzule uz kredite

Mr.sc. **Željko Glavan (HSL)** pitao je ministra financija može li se donijeti zakon kojim bi se zabranile valutne klauzule uz kredite.

U obrazloženju uz ovo pitanje rekao je da moramo priznati da nam baš previše ne uspijeva da pravna država funkcionira i da se zaštiti pojedinac (umirovljenicima se uzima novac). Zadnjih nekoliko mjeseci svjedoci smo kako banke spekulantski

korigiraju krajem i početkom svakog mjeseca tečaj stranih valuta kada kod većine banaka dospijevaju na naplatu krediti građana a koji su vezani uz valutnu klauzulu. Zastupnik ne zna, kaže, da takva valutna klauzula postoji u zemljama EU. Ima sve više kredita i plasira se sve više novca pa može li se nekako u suradnji s Hrvatskom narodnom bankom stati na rep tim spekulantskim tečajevima, ponovio je.

Ministar financija dr. sc. **Mato Crkvenac** odgovorio je da nažalost, u našoj financijskoj praksi postoji valutna klauzula no da se nada da će uz visoku makroekonomsku stabilnost na koju se računa taj pojam nestati. No "igra tečaja" nema veze sa spomenutim datumima (banke bi osobiti interes imale 8. u mjesecu a ne zadnji dan), rekao je. Ministar je objasnio da je to provjerio u HNB-u (zastupnik ga je upozorio prije sjednice) te da ne postoji zakonitost ni tendencija prema kojoj bi se moglo utjecati na kretanje tečaja ili da bi se mogli podešavati prema interesima zaključivanja ugovora. No kako je to vrlo ozbiljno pitanje i dovedeno je u vezu s funkcioniranjem pravne države ono će se dodatno istražiti, a zastupnik će biti obaviješten, naglasio je ministar.

Mr.sc. **Željko Glavan** je rekao da se ne slaže s ministrom jer da se radi o datumima od 25. u mjesecu do 8. 9. sljedećeg mjeseca pa je zatražio pisani odgovor.

O reorganizaciji Hrvatske vojske

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) pitala je ministra obrane zašto na ovakav način reorganizira Hrvatsku vojsku te odlučuju li o tome oni koji na jugoslavenskim uniformama nose hrvatske činove.

Zastupnica se pozvala na izreku da je država suverena i sigurna onoliko koliko je vojska jaka, koja danas, rekla je, kada se priprema (i otpušta) otpuštanje 15.000 do 20.000 djelatnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga i uz šokantno stanje hrvatskih borbenih zrakoplova (14 migova na popravku u Rumunjskoj itd.) više nema svoje značenje. Navela je i da Zapo- vjedništvo nastavnog središta u Sinju prelazi u Šibenik i da u Sinju ostaje bojna od 100 ljudi a ostalih 200 (iz Sinja, Imotskog) doći će u tešku situaciju te pitala je li ovo vid iseljavanja Dalmatinske zagore i zar će stvarno hrvatski vojnici 4. brigade iz Sinja, Imotskoga, naći svoj konačni smještaj u zemljama trećeg svijeta, Novog Zelanda.

Sve ono što se radi u sustavu reforme obrane je snaženje Hrvatske vojske a ne njeno slabljenje, odgovorio je ministar obrane **Jozo Radoš**. Vojska ne može biti socijalna institucija i njena snaga u suvremenom svijetu ne jača brojem vojnika, pogotovo vojnika koji imaju malu plaću i nemaju riješene stambene uvjete, nego malim brojem dobro obučeni i opremljeni vojnika. Ono što zastupnica

govori je na razini političke propagande a vojska ne bi trebala biti dio toga, rekao je, među ostalim, navodeći, u vezi sa Sinjem, da je dao nalog da kompletno zapovjedništvo za obuku ostane u Sinju odnosno da instalacije HV budu u najvećoj mogućoj mjeri na područjima od posebne državne skrbi.

Zdenka Babić-Petričević u izjašnjavanju o odgovoru rekla je da bi mogla demantirati ministra na što nema pravo (Poslovnik) pa je zatražila pisani odgovor.

Izmijeniti pravilnik o malom ribolovu

Božidar Kalmeta (HDZ) zatražio je izmjenu Pravilnika o ribolovnim alatima i opremi za mali ribolov, koji, kaže, ne štiti riblji fond već oduzima i ono malo izvora života i radosti našim otočanima.

Taj se Pravilnik primjenjuje od 1. siječnja ove godine i njegove sporne odredbe idu toliko u krajnost u svojoj brizi za očuvanje morskog fonda da zabranjuju upotrebu mreža buskavica i bukvara kojima se uopće ne može loviti riblja mlad, već samo odrasla riba, a najspornije je što se zabranjuje udruživanje opreme ribara i time prisiljava ribare da odlaze sami na more što je rizično i pogibeljno, rekao je, među ostalim zastupnik.

Ministar poljoprivrede i šumarstva mr. sc. **Božidar Pankretić** je odgovorio da se mora konstatirati da je od ovog Pravilnika bilo stanje potpune anarhije i situacije u kojoj objektivno na moru nije ništa funkcioniralo, i sada kada se želi uspostaviti red u tom dijelu dakako da postoje određeni problemi. - Svjesni smo činjenice što mali ribolov znači, prvenstveno za naše otočane. Vodeći računa o ukupnosti socijalno ekonomske situacije učinjen je ovaj Pravilnik u kojem su ugrađena određena ograničenja a nije na Ministarstvu niti na Pravilniku da utječe na određene stvari (ako umirovljeniku nije dovoljna mirovina za život). Razgovori se obavljaju (posljednji u Novalji) i u pogledu zahtjeva otočnih malih ribara uvažiti će se sve ono što je moguće (vezano uz određene krajeve, određeni ribolovni alat). No, na ovaj način moramo prvenstveno reducirati ukupnost problema sive ekonomije (mogućnost privremene registracije), naglasio je ministar.

Božidar Kalmeta bio je zadovoljan s odgovorom s obzirom na to da je, veli, ministar rekao da će korigirati Pravilnik.

Kako sankcionirati nepravilno civilno služenje vojnog roka

Mr. sc. **Pavle Kalinić (SDP)** pitao je kako Ministarstvo pravosuđa (obrane) misli sankcionirati neadekvatno civilno služenje vojnog roka. Naime, ima dovoljno pritužbi da oni koji civilno služe ne poštuju pravila, neadekvatno rade, pojavljuju se na poslu i odlaze kad hoće, rekao je.

Ministrica pravosuđa i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović** odgovorila je da je u izradi zakon o civilnom služenju vojnog roka a da je točno ono što govori zastupnik jer da ima puno nesnalaženja u tome (namjernih, nena-mjernih).

Uskoro socijalni dodatak na mirovine stečene u BiH

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** pitao je, a potaknut upitima građana, hoće li doći do usklađivanja mirovina koju su građani RH stekli u BiH s mirovinama u RH. Velik dio tih građana prima mirovine u iznosu oko 300 kuna pa i manje.

Ministar rada i socijalne skrbi **Davorko Vidović** odgovorio je da do usklađivanja tih mirovina neće doći ali će u narednih 1,5 mjeseca dana biti izrađen zakon o dodatku na mirovine onih naših građana koji su ih ostvarili u BiH, a to se posebno odnosi na područje RS jer su njihove mirovine neredovite i nedostatne. Riječ je, dakle, o jednom socijalnom dodatku koji ne ide iz mirovinskog sustava nego su za to osigurana sredstva u državnom proračunu.

Zašto se ukidaju odjeli u Vukovarskoj bolnici

Juraj Njavro, dr.med. (HDZ) pitao je ministra zdravstva zašto se predviđa ukidanje pojedinih odjela, njih četiri, među kojima je i pedijatrijski, u Vukovarskoj bolnici. Tijekom Domovinskog rata postojao je pedijatrijski odjel u Vukovarskoj bolnici a svi znamo u kakvom je stanju radila tada bolnica i da je za vrijeme srbočetničke agresije radano i zdravstveno zbrinjavano 16 novorođenčadi. Sada kada želimo što brži povratak na to područje za nagradu se ukidaju rodilišta na području istočne Slavonije, Knina i Sinja, odnosno područja koja su u cijelosti bila okupirana ili najvećim dijelom stradala za vrijeme rata.

Što je navelo Ministarstvo zdravstva da radi ovakav plan jer, prema nekim saznanjima, kazao je zastupnik, taj pilot program radi određeni klan i za njega je predviđeno 30 milijuna dolara što će platiti hrvatski porezni obveznici.

Zastupnik je ujedno i pitao kad će se i u kojoj mjeri Vukovarska bolnica opremiti odgovarajućom suvremenom medicinskom opremom jer sada je ta opremljenost svega petpostotna.

Ministar zdravstva mr.sc. **Andro Vlahušić** odgovorio je da nema govora ni o kakvom ukidanju već o stručnoj raspravi koja se, nažalost, prvi put u ovoj zemlji vodi u vezi s planiranjem zdravstvenih kapaciteta. Napravljen je pet-stupanjski proces i kojem je prvi prijedlog iz Ministarstva a slijedi stručni kolegij, stručna društva, povjerenstvo i tek onda rješenje.

Zbog čega u Vukovarsku bolnicu nije uloženo više valjda bi se trebao zapitati zastupnik i zbog čega, dok je on bio ministar zdravstva iz Vukovara, nisu dati planovi za ulaganje u Vukovarsku bolnicu. Sadašnje Ministarstvo zdravstva, Vlada RH ulaže značajna sredstva u obnovu svih bolnica i prošle je godine samo za njihovo investicijsko održavanje dato 192 milijuna kuna, a ove će godine to biti 384 milijuna kuna s tim da osam godina nije bilo nikakvih sredstava za amortizaciju hrvatskom zdravstvu. Sada sredstva za zdravstvo dobivaju županije i same odlučuju o ulaganju, rekao je, među ostalim ministar Vlahušić, dodajući da hrvatska država plaća za Vukovarsku bolnicu više od 50 milijuna te da se i dalje vodi računa o svim zaposlenicima Vukovarske bolnice.

Juraj Njavro izrazio je žestoko nezadovoljstvo ovim odgovorom naglasivši da bi ministar barem trebao znati da je Vukovarska bolnica bila okupirana do 15. 8. 1998. godine. Zatražio je pisani odgovor.

O objavljivanju prisluškivanih razgovora u "Globusu"

Anto Đapić (HSP) pitao je predsjednika Vlade što je Vlada RH učinila kako ne bi došlo do objavljivanja načina i metoda rada obavještajnih službi Republike Hrvatske kroz objavljivanje razgovora Slobodana Miloševića u Globusu, te što je Vlada poduzela nakon objavljivanja tih razgovora.

Elektroničko izvidanje jedini je kontinuirani izvor obavještajnih podataka i oni su omogućili političkom i vojnom vodstvu hrvatske države pravovremeno reagiranje na ugroze ili njihovo potpuno eliminiranje kao što je bilo tijekom Domovinskog rata.

U tom mukotrpnom poslu potrošeni su dani i godine rada te golema financijska sredstva. Objavljivanjem prisluškivanih razgovora Slobodana Miloševića u "Globusu" nanesena je golema šteta hrvatskoj državi jer su iskompromitirane metode rada hrvatskoga elektroničkog izvidanja klasificirane kao državna tajna. Nanesena je golema materijalna šteta Hrvatskoj vojsci, djelomično je demoralizirano i dovedeno do apatije ljudstvo u Oružanim snagama koje je radilo elektroničko izvidanje. Direktno i dugoročno zbog izostanka ovakvog načina kvalitetnog prikupljanja podataka ugrožena je u budućnosti i sigurnost zemlje, upozorio je zastupnik, dodajući da se u normalnoj državi ovakvi izvori i metode rada nikada ne objavljuju niti "cure". Ako se zbog odlučnosti i hrabrosti hrvatskih obavještajaca usudilo pobijediti pa se uspjelo prisluškivati predsjednika druge države to se ne objavljuje barem 35 godina a onaj tko to izda obično bi u takvoj državi na toliko vrijeme trebao otići u zatvor. U ovom slučaju izgleda da je ljudska taština dužnosnika ili časnika i dodvoravanje novinarima bilo ispred interesa nacionalne sigurnosti.

Predsjednik Vlade **Ivica Račan** odgovorio je da objavljivanje ovakvih stvari nije dobro i dopušteno. Greška je napravljena i o tome se može govoriti no nažalost, pitanje je složenije. Zašto takve stvari cure van, tko je za to odgovoran i kakvo je stanje u obavještajnim zajednicama ili tajnim službama, rekao je premijer podsjećajući da je on osobno izrazio u više navrata nezadovoljstvo s tim stanjem. Žao mu je, kaže, što nisu povučeni radikalniji potezi prije godinu i pol kada je on to osobno predlagao. No na dnevnom redu ove sjednice bit će novi zakon o tajnim službama koji bi trebao pomoći da se ovakve stvari više ne događaju, da se lakše i brže osigura kontrola tajnih službi kako ne bi bile zloupotrebjavane i u isto vrijeme da se osigura odgovornost za protuzakonito djelovanje pojedinaca i dijelova tih službi, čemu smo svjedoci, rekao je premijer.

Anto Đapić bio je samo djelomično zadovoljan odgovorom i zatražio je pisani odgovor kako bi mogao podnijeti interpelaciju.

Istraga o humanitarnoj akciji "Dajmo da čuju"

Vlado Jukić (HSP) pitao je predsjednika Vlade hoće li zbog vjerodostojnosti budućih humanitarnih akcija naložiti da se o humanitarnoj akciji "Dajmo da čuju" provede istraga i o rezultatima izvijesti Hrvatski sabor i hrvatska javnost.

Akciju je organiziralo Ministarstvo hrvatskih branitelja i tijekom te akcije hrvatska je javnost putem HTV-a bila dnevno izvješćivana o pristiglim uplatama i o prikupljenim novčanim iznosima, a te su izjave davali najviše ministar Pančić ali i drugi dužnosnici Vlade pa i sam premijer da bi dva mjeseca nakon akcije "Dajmo da čuju" bilo vidljivo da informacije o prikupljenim sredstvima nisu bile točne, rekao je zastupnik. Dodao je da ne sumnja da u međuvremenu sredstva nisu uplaćena no opravdano je pitanje i sumnja javnosti, koja je poprimila čak razmjere afere, je li bilo manipulacija s novčanim sredstvima od onih koji ih nisu na vrijeme uplatili a rečeno je da su ih uplatili.

Ministar hrvatskih branitelja **Ivica Pančić** odgovorio je s punom odgovornošću da nikakve afere u vezi s ovom akcijom nema. Skupljeno je i više sredstava od planiranih 17 milijuna kuna, potpisan je sporazumom s Ministarstvom zdravstva kojim je taksativno navedeno sve što će se u sljedećih mjesec ili dva napraviti. Formirano je povjereničko vijeće te stručno vijeće u kojem su najjeminutniji liječnici, stručnjaci koji se bave ugradnjom umjetnih pužnica, rekao je, među, ostalim ministar. Ono što je bilo možda sporno je to što je nekolicina zaboravljivi privatnih firmi, rečeno dobronamjerno, zaboravilo na vrijeme uplatiti novac, no to je uplaćeno a do zadnje lipe je uplatila i Vlada potreban iznos za refundiranje pdv-a. Sve je pod

kontrolom i da će do kraja pošteno biti napravljeno garancija je Ministarstvo hrvatskih branitelja, rekao je ministar Pančić.

Mate Jukić je rekao da nije izrazio sumnju u Ministarstvo no budući da ne može polemizirati (s odgovorom) traži pisani odgovor.

Odštete za logoraše u talijanskim logorima za vrijeme Drugog svjetskog rata

Ivo Baica (HDZ) pitao je što će Vlada poduzeti u vezi s odštetom za logoraše u talijanskim logorima (najviše ih je bilo u Dalmaciji) za vrijeme Drugog svjetskog rata. Udruga tih logoraša obratila se sa zahtjevom našem Ministarstvu vanjskih poslova još 1998. da Vlada zatraži od Republike Italije odštetu, podsjetio je zastupnik smatrajući da je upravo sada vrijeme za taj zahtjev jer talijanska Vlada postavlja nama zahtjeve za plaćanje odštete za konfisciranu i nacionaliziranu imovinu talijanskih državljana za vrijeme ili poslije Drugog svjetskog rata.

Premijer **Ivica Račan** rekao je u ime Vlade da razumije pitanje zastupnika i da se slaže s nekim iznesenim ocjenama no da ovu situaciju dodatno kompliciraju određene odredbe međudržavnih ugovora kojima je to pitanje trebalo biti riješeno obostrano i na hrvatskoj i talijanskoj strani. Vrlo pažljivo pratimo taj razvoj događaja i ukoliko bi se osporavanje išlo s druge strane (talijanske) onda bismo i mi morali (mimo ugovora) postaviti slične zahtjeve. Budući da je problem kompleksan odgovor će zastupnik dobiti u pisanom obliku, rekao je premijer.

Kada sanacija tunela na cesti Solin Klis?

Ivica Tafra (HDZ) pitao je kada će biti saniran urušen tunel na državnoj cesti D1 odnosno brzooj cesti Solin Klis. Građane te Županije i sve one koji se voze tom cestom ne zanima sudski spor koji se vodi radi utvrđivanja odgovornosti između Ministarstva pomorstva, prometa i veza i Hrvatskih cesta već kad će biti sanacija tunela koji se urušio prije 14 mjeseci.

Zamjenik ministra pomorstva, prometa i veza **Pavao Komadina** odgovorio je da je upravo spomenuti sudski spor razlog da do kraja nije otklonjeno navedeno oštećenje a da je u toku akcija za saniranje odrona. Zastupnik će dobiti pisani odgovor, rekao je. Ivica Tafra nije bio zadovoljan odgovorom jer ne shvaća, rekao je, da sudski spor može biti razlog ne otklanjanju oštećenja.

Pravno zastupanje škola

Luciju Debeljuh (SDP) je zanimalo je li moguće da državno odvjetništvo i dalje zastupa škole u sudskim sporovima.

Zakonom je određeno da državno odvjetništvo zastupa pravne osobe čiji je osnivač RH a postupkom decentralizacije osnivačka prava prenesena su na jedinice lokalne odnosno područne samouprave, pa će za škole nastati velike poteškoće jer neće imati sredstava za plaćanje naknada za zastupanje, sudske pristojbe itd. a rješavanje predmeta bit će sporije i skuplje.

Ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović** odgovorila je da je točno da jedinice lokalne samouprave nisu dužne zastupati se po državnom odvjetništvu, međutim osnivač, grad, ima svoju pravnu službu a za potrebe može angažirati i zastupnike iz reda odvjetnika. Uz to ministrica je napomenula da se u slučaju siromaštva ili neimanja sredstava za ove potrebe, a to se odnosi i na fizičke osobe, može zatražiti od Hrvatske odvjetničke komore da po službenoj dužnosti imenuje odvjetnika kojeg će platiti ta Komora.

Ne mijenja se program restrukturiranja TLM-a Šibenik

Ivan Ninić (SDP) pitao je potpredsjednika Vlade RH Slavka Linića, cijeneći sve što je do sada Vlada učinila za oporavak TLM-a ostaje li Vlada i dalje odlučna kod zaključaka o prihvaćanju mjera financijske konsolidacije TLM-a, kako bi prerastao u najveću hrvatsku industriju.

Zastupnik je obrazložio da je Tvornica lakih metala Šibenik do 1991. godine zapošljavala oko 6.000 radnika i proizvodila oko 100.000 tona aluminijske godišnje i bila prvi izvoznik u Hrvatskoj. Neprijateljskom agresijom u Domovinskom ratu ta je tvornica raketirana i potpuno je uništena elektroliza, a danas TLM zapošljava 2.200 radnika i vodi presudnu bitku, a kad potpuno poradi nova valjaonica vrijednost prerađenog aluminijske bi bila iznad 500 milijuna DEM i TLM bi ponovno mogao biti najveći izvoznik u RH.

Potpredsjednik Vlade RH **Slavko Linić** odgovorio je da je Vlada u prethodnom razdoblju financijski restrukturirala i pokušava dovršiti te procese u brodogradnji i poljoprivrednim kombinatima a da je donijela i dvije posebne odluke. Jednu za TLM i drugu za Željezaru Sisak koja je kasnije preinačena u stečaj. Dopršava se i financijska konsolidacija u Đuri Đakoviću. U ovom trenutku zadovoljni smo s investicijama i vođenjem procesa u aluminijskoj grani, a s obzirom na to da je to i vrlo važna i strateška grana za gospodarstvo RH (imamo zainteresirane ulagače iz Europe) ne vidimo razliku da se nešto promijeni u programu restrukturiranja za TLM.

Kada uistinu Zakon o konvalidaciji

Milan Đukić (SNS) pitao je kada će uistinu Zakon o konvalidaciji biti u svojoj

implementaciji odnosno kada će građani moći ostvarivati svoje pravo utvrđivanja radnog staža za razdoblje 91/95. bez da ih se traže nelogična dokazivanja koja u cijelosti osporavaju prava iz Zakona i time se bit samog Zakona stavlja ad acta.

Zastupnik je objasnio da se građanima, koji podnose svoje zahtjeve za ostvarivanje mirovinskog staža po Zakonu o konvalidaciji a koji su u isto vrijeme podnijeli zahtjev po osnovi stjecanja prava na mirovinu, rješenja zahtjeva godinama odugovlače i osporava im se pravo na mirovinu po bilo kojoj osnovi dok im se prethodno ne riješi dio radnog staža po osnovi prava na konvalidaciju. Jesu li to napuci prethodne Vlade kim ova Vlada nije povukla, neki novi naputak ili činovnička samovolja, pitao je zastupnik dodajući da je prema iskustvu ostvarivanja ovog prava u nekim županijama, posebice Ličko-senjskoj, ovaj Zakon u funkciji ponižavanja građana, vrijeđanja građana. Prema obavljenom statističkom podatku od ukupno 26.670 ovih zahtjeva riješeno je 20.754 a kako se ne zna koliko od toga pozitivno zastupnik je zatražio od nadležnog Ministarstva točne podatke o tome.

Ministar rada i socijalne skrbi **Davoriko Vidović** odgovorio je da će zastupnik dobiti pismeni odgovor s točnim podacima i da nema razloga da se bilo što u vezi s tim drži u tajnosti. Upozorio je da problem nije jednostavan. U Hrvatskoj postoje zakoni koji se odnose jednako na sve građane bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost i poznato je da ima ozbiljnih problema u dokazivanju tog radnog staža a svi napuci samo pojašnjavaju zakonsku proceduru koja je za sve jednaka, rekao je, među ostalim, ministar Vidović.

Milan Đukić je izrazio nadu da će pisani odgovor pojasniti ova pitanja.

Odgovornost za poskupljenje mineralnog gnojiva

Ivana Kolara (HSS) zanimalo je što ovog časa Vlada misli poduzeti u vezi s najavljenim poskupljenjem mineralnog gnojiva da ne dođe do neželjenih posljedica.

Svi znamo kakva je situacija u poljoprivredi, o dogadanjima u Petrokemiji, i sada kad je počela proizvodnja najavljenog poskupljenje mineralnog gnojiva unatoč protivljenju korisnika-seljaka i svih onih koji se bave poljoprivrednom proizvodnjom. U ovo vrijeme to je neprimjerena mjera, novi udar na poljoprivredu i doljevanje ulja na vatru, rekao je pitajući o odgovornosti Vlade za poslovodnu politiku Petrokemije za čiju nesposobnost moraju ceh plaćati seljaci.

Potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** odgovorio je da je hrvatska država vlasnik s nešto manje od 49 posto a zahvaljujući neposlovnim odnosima s ostalim vlasnicima uopće nema utjecaja na poslovnu

politiku. Pred godinu dana Vlada je učinila golem potez prema Petrokemiji, na teret poreznih obveznika i otpisala golemu dubiozu prema INI, HEP-u, Željeznici i time omogućila Petrokemiji da radi pozitivno. S druge strane nemamo utjecaja na Upravu. Temeljem prijedloga Ministarstva gospodarstva donesena je i odluka da nema više kontrola cijena ni u branši gnojiva a to znači slobodan uvoz, konkurenciju na hrvatskom tržištu, rekao je potpredsjednik Linić dodajući da neće govoriti o odgovornosti Uprave koja u pogrešno vrijeme kreće u reviziju, godišnje popravke u vrijeme kada nema dovoljno plina, koja ne poštuje ugovore kojim se osigurava opskrba energijom, a niti o problemima s tom poslovnim politikom, rekao je, među ostalim.

U vezi s posebnom politikom kojom se pokušava, kaže, lažno obmanuti hrvatske građane da su uzroci gubitaka stajanje, potpredsjednik Linić poručio je da je to laž te Uprave, neodgovorno ponašanje. Problemi gubitaka u Kutini su i dalje, bez promjena, neracionalnost, golema imovina, tehnološki problemi, i s time se Uprava mora nositi a pokušava svoje neracionalnosti prebaciti na cijenu. Njima odgovor mora biti uvoz i konkurencija i vjerujem, rekao je, potpredsjednik Linić, da ćemo se vrlo brzo uvjeriti da ima drugih poduzetnika u Republici Hrvatskoj koji će ovako neodgovoran rad nastojati kazniti.

Ivan Kolar zamolio je Vladu da svojim mogućnostima ipak zaštiti poljoprivredni sektor ako je još uvijek to moguće.

Naputak o otvaranju računa u Hrvatskoj poštanskoj banci

Hrvoje Vojvoda (HDZ) je upitao ministra financija je li obvezujući naputak ili je tek riječ o preporuci kojom ministar traži da korisnici državnog proračuna otvore svoje račune u Hrvatskoj poštanskoj banci. Zastupnik smatra da je posrijedi najčišći oblik državnog intervencionizma kojim država daje posao poslovnoj banci u kojoj je ona većinski vlasnik mimo ostalih igrača tržišne utakmice, te sukob interesa budući da je ministar financija predsjednik Nadzornog odbora HPB-a. Ako je želja bila da se uspostavi kontrola nad trošenjem državnog novca tada je valjalo raspisati natječaj i propisati uvjete te dati priliku i ostalim poslovnim bankama. Zastupnik, međutim, misli da HPB u toj tržišnoj utakmici ne bi imao neke velike prednosti, jer osim ugovora s Hrvatskom poštom, ova banka u svemu ostalom zaostaje za ostalim poslovnim bankama. Budući da je zadaća Državne riznice da nam daje uvid u kontrolu trošenja državnog novca ovim je naputkom ministar indirektno priznao da ona još uvijek nije profunkcionirala, kazao je zastupnik. Pozitivni zakonski propisi govore da hrvatski proračun mora poslovati preko HNB-a, a korisnici sredstava proračuna preko poslovnih banaka, pa ako je to tako, kaže zastupnik,

interesira ga hoće li ministar ustrajati ili pak povući spomenuti naputak, odnosno pokušati pronaći jedno međurješenje tako da i poslovne banke ne budu do kraja zakinate ovim naputkom.

Ministar financija dr.sc. **Mato Crkvenac** je odgovorio da nema potrebe povlačiti taj naputak te da će na njemu ustrajati. Najveći dio transakcija (plaćanja) države izravno se obavlja preko Državne riznice, a naputak je posljedica potrebe da svaki proračunski korisnik ima samo jedan račun koji će se moći kontrolirati. Prema Zakonu o HNB-u računi koji su bili kod HNB-a (računi svih državnih tijela, izvanproračunskih i proračunskih fondova, centara za socijalnu skrb itd.) ne mogu više biti u HNB-u već će zajedno s još nekim računima biti preneseni u Hrvatsku poštansku banku. HPB može obaviti sve što je potrebno, a obrtom novca polučiti eventualni dobitak koji će ponovno završiti u državnom proračunu, jer je ovo jedina hrvatska banka u vlasništvu države, zaključio je ministar Crkvenac.

Provedba Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara

Pitanje **Želimira Janjića (HSL)** bilo je adresirano premijeru. Ovo je već treći put, kaže, da postavlja pitanje koje se odnosi na provedbu Zakona o obnovi i razvoju Grada Vukovara. Nažalost taj se zakon još uvijek ne provodi, a to znači da se još uvijek ne može realizirati 50 posto uplaćenih doprinosa za zdravstveno i mirovinsko osiguranje, a nisu još doneseni niti svi podzakonski akti. Nadalje, još uvijek nisu osnovane predviđene slobodne zone, iako je Grad Vukovar završio svoj dio posla. Uz to, za obnovu Vukovara nije angažiran cjelokupni iznos od prodanog Challengea kako je i obećano, a još uvijek se ne može uvoziti inicijalna oprema iako je pravilnik o tome donesen. Ilustrirao je to primjerom "Čazmatransa" iz Vukovara koji je uvezao jedan autobus kada je pravilnik već bio donesen, ali nije uspio ostvariti povrat novca od uplaćene carine (više od 100.000 kuna). Sada kupuju još dva autobusa, i traže prethodno mišljenje od Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo kako ne bi platili carinu, ali mišljenje još nisu dobili. Zastupnika Janjića interesira hoće li se na jednoj od sjednica Hrvatske vlade postaviti ovo pitanje i zatražiti od svih nadležnih ministarstava da provode ovaj Zakon?

"Ni mi u Hrvatskoj vladi nismo uvijek zadovoljni provođenjem onoga što je odlučeno", odgovorio je premijer **Ivica Račan**. Dodaje kako je riječ o dobro poznatim slabostima u pojedinim dijelovima državne uprave, ali upozorava da kompleksno i kompletno osposobljavanje državne uprave ne može biti brzo obavljeno. Već za slijedeću svoju sjednicu Vlada će, kaže, imati izvješće o provođenju zakona, i snimit će "gdje je što zapelo i tko je za to odgovoran". Zamolio je

zastupnika da se strpi još tjedan dana dok ne dobije kompleksan odgovor.

Zastupnik **Janjić** bio je zadovoljan dobivenim odgovorom, te da više neće biti u prilici postaviti zastupničko pitanje vezano uz ovaj problem.

Restrikcije u pravima branitelja

Prije nego što je postavio novo pitanje **Ivan Jarnjak (HDZ)** upozorio je da još nije dobio pisani odgovor na ranije postavljeno pitanje u vezi s oslobađanjem od plaćanja cestarine. Postavljajući najnovije pitanje podsjetio je na Zakon o pravima hrvatskih branitelja i njegovo donošenje. Tada je, kaže, upozorio da će restrikcijom prava neki branitelji doći u tešku materijalnu situaciju budući da su svoje obveze prilagodili tadašnjim primanjima. Temeljem Zakona ta su im primanja sada smanjena, i zastupnik Jarnjak kaže da mu se već obratilo nekoliko branitelja tvrdnjom da ne mogu izvršavati svoje kreditne obveze, a kod nekih je čak došla u pitanje realizacija hipotekarnog kredita. Izlaz iz te situacije mnogi vide u prodaji automobila, ali to ne mogu ostvariti jer važeći im zakon zabranjuje tu mogućnost pet godina od kupovine. S obzirom na to da je zakonom već ukinuta povlastica u vezi s kupnjom automobila za HRVI bio bi red da se ukine i ova zabrana prodaje automobila, jer više ničemu ne služi, primijetio je Jarnjak. Zastupnika Jarnjaka interesira što Vlada misli učiniti da se pomogne takvim hrvatskim braniteljima, a nije ih mali broj, i to kroz reprogramiranje kredita ili na bilo koji drugi način.

Premijer **Ivica Račan** obećao je zastupniku da će Vlada od resornog ministarstva zatražiti da dostavi prijedlog, i uvrstit će ga na sjednicu Vlade, a zastupnik će biti obaviješten o mogućem rješenju.

Iako je bio zadovoljan dobivenim odgovorom, Ivan Jarnjak je zatražio da mu se dostavi i pisani odgovor.

Financijska konsolidacija poljoprivrednih kombinata

Mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** podsjetio je na činjenicu da je padom komunizma u Hrvatskoj nestao i pojam društvenog vlasništva, pa je zemljište raznoraznih poljoprivrednih kombinata postalo državno vlasništvo. Nakon toga kombinati su to zemljište nastavili koristiti u formi zakupa, s tim što su zakupninu trebali uplaćivati dijelom u državni, a dijelom u županijski i općinski proračun. Ugovore o zakupu sklopili su direktori bivših kombinata i ministar poljoprivrede i šumarstva, čak su i ovjereni u Državnom pravobraniteljstvu i kod javnog bilježnika. No, do dana današnjeg, kaže zastupnik, kombinati nisu uplatili niti kunu u bilo koji proračun pa su pojedine općine ostale uskraćene za svote koje su ukupno

prelazile čak dva cijela godišnja proračuna. S druge strane država, tj. razna ministarstva svoja potraživanja naplaćuju tako da se upisuju kao vlasnici tih kombinata pa su tako vlasnikom kombinata Orahovica d.d. postali Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva, zavodi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, Hrvatske vode, Hrvatska elektroprivreda, Croatia osiguranje i Zavod za zapošljavanje. Zastupnika je interesiralo o čemu se tu zapravo radi odnosno otkupljuje li to država sama od sebe svoje vlasništvo ili se Vlada možda nakon kratkog izleta u tržišnu ekonomiju vraća u tzv. državnu ekonomiju?

Potpredsjednik Vlade **Slavko Linić** primijetio je da ti poljoprivredni kombinati nisu samo dužni lokalnoj samoupravi i trgovačkim društvima nego, prije svega, radnicima i raznim dobavljačima te svim institucijama hrvatske države s obzirom na uobičajenu praksu do 2000. godine da ne trebaš platiti mirovinsko i zdravstveno osiguranje, a napose porez budući da država dozvoljava takvo ponašanje. Uobičajeni način gospodarske aktivnosti bio je da lokalnu samoupravu ne treba niti primjećivati. Pristupilo se financijskoj konsolidaciji PIK-ova tako da se jednim dijelom otpiše to potraživanje, a drugim dijelom pretvori u vlasničke uloge. To ne znači, kaže potpredsjednik Linić, da država podržavljuje te firme nego se naprosto radi o pokušaju da se financijski definira oko 23 milijarde kuna nenaplaćenih potraživanja do kojih je došlo ne zbog rata nego zato jer nije funkcionirala hrvatska država i naša uprava. Bilo je velikog razumijevanja od radnika, i najvećeg dijela vjerovnika i dobavljača, a s bankama je postignut dogovor da će se sva potraživanja u tim firmama privatizirati. S financijskom konsolidacijom ide uspooredno i privatizacija, ali država neće biti vlasnik tih firmi jer ne želi ponavljati greške koje su se već dogodile, bio je rezolutan Slavko Linić.

Zastupnik **Miroslav Rožić** nije bio zadovoljan dobivenim odgovorom jer se, kaže, postavlja pitanje tko će kupiti kombinat bez zemlje.

Kako do bržeg i jeftinijeg Interneta?

Zastupnik dr.sc. **Zdenko Franić (SDP)** svoje je pitanje naslovio na Vladu RH, a tiče se pružanja mogućnosti građanima da imaju jeftiniji i povoljniji pristup Internetu. Kaže kako Hrvatska baš i nije neki ogledni primjer zemlje razvijenog Interneta iako podaci pokazuju da se u Hrvatskoj njime služi oko 500.000 ljudi. No, zbog postojećeg standarda i skupih impulsa još uvijek nije odviše dugo vrijeme koje ti ljudi provode priključeni na Internet. Neke informacije govore da je Hrvatski telekom razvio uslugu pod naslovom HT DSL (Digital subscribers line) koja bi korisnicima trebala omogućiti da

24 sata dnevno budu priključeni na Internet uz prihvatljive, jedinstvene i fiksne cijene. Radilo bi se, dakle, o brzinskom spajanju na Internet uz kombinaciju s tzv. fiksnom cijenom. Međutim, prema dostupnim informacijama HT-e s tom uslugom ne može ići u komercijalno korištenje jer mjesecima čeka da se odobre cijene. Mogućnost takvog jedinstvenog pristupa Internetu sukladan Strategiji informatizacije koju je prihvatio Hrvatski sabor, kaže zastupnik Franić, zasigurno bi stimulirala na još veće korištenje Interneta u svakodnevnom životu, a napose u gospodarstvu i obrazovanju. Zastupnika Franića interesiralo je što Vlada kani učiniti kako bi se građanima i gospodarstvenicima omogućio što brži i jeftiniji pristup Internetu, posebice u kontekstu DSL-a i fiksne cijene.

Glede cijena korištenja Interneta prvi je korak već napravljen, odgovorio je zamjenik premijera, dr.sc. **Goran Granić**. Drugi korak je početak rada Vijeća za regulaciju usluga koji preuzima posao od Vlade (odobrovanje cijena usluga). Vlada utvrđuje Statut Vijeća i očekuje da će ovaj početi s radom početkom ili tijekom ožujka. Ključno je, međutim, pitanje kada će se i na koji način HT ali i ostali koji pružaju te usluge pojaviti s paketom usluga koji će im omogućiti da u tržišnoj utakmici dobiju što više korisnika tih usluga. Dodao je još kako Vlada RH želi uvesti praksu, od ove godine prvi put, da Hrvatskom saboru dostavi izvješće u kojem će se dati stanje razvoja informatičke tehnologije i telekomunikacije u Hrvatskoj, a napose pozicija koju u tom smislu ima Hrvatska ne samo u odnosu na svoje okruženje već i u odnosu na EU.

Zastupnik **Franić** bio je zadovoljan odgovorom, ali je istodobno apelirao na Vladu da što više požuri sa svojim akcijama.

Negativna strana kuponske privatizacije

Željko Pavlic (HSLS) obratio se potpredsjedniku Vlade Slavku Liniću. Upozorio je na aktualne događaje u Međimurskoj trikotaži Čakovec gdje tajanstvenim i sumnjivim okolnostima dolazi do preprodaje dionica i dijelova tvrtke. MTČ je do sada bio u većinskom vlasništvu PIF-ova što, po mišljenju zastupnika, ukazuje na negativne strane kuponske privatizacije i uloge PIF-ova u tom poslu. Zastupnika interesira hoće li se Vlada aktivnije uključiti u kontrolu poslovanja PIF-ova jer je očito da nekima od njih nije do očuvanja radnih mjesta i održavanja proizvodnje nego do isisavanja zdravog novca i zarade na rasprodaji poduzeća po njegovim dijelovima. Na taj način postoji opasnost da se ponovi ono što se događalo 90-tih godina u tzv. pretvorbi.

Odgovarajući na pitanje potpredsjednika Vlade **Slavko Linić** rekao je kako otvoreno

i vrlo često u ime Vlade izražava nezadovoljstvo pozicijom, djelovanjem i osnovnom funkcijom privatizacijskih investicijskih fondova. Vlada pomno sve prati, nastavlja govorin Linić te podsjeća na Zakon po kojemu su PIF-ovi dužni svakih šest mjeseci izaći na tržište s djelomičnim kapitalom kako bi ubrzali postupak stjecanja pravog vlasnika u pojedinim trgovačkim društvima, i napokon pokrenuli proces ulaganja u ta društva. No, Vlada primjećuje i sumnjive transakcije pa je to razlog da će angažirati Komisiju za vrijednosne papire na svim transakcijama koje će voditi PIF-ovi, odnosno sve pomno pratiti kroz nalaz Komisije ali i nalaz Državne revizije koja je provodila kontrolu svega što se događalo u zadnjem periodu kada se naglo provodila zamjena dionica s kvalitetnim portfeljima. Sada se, nastavlja Linić, vode vrlo teške arbitraže koje koštaju dosta novaca jer PIF-ovi žele uništene pakete dionica zamijeniti interesantnim hotelskim paketima, ali ne da bi ostvarili prihode za svoje članove (branitelje Hrvatske) nego zato da bi ostvarili skrivene namjere. U vrijeme konsolidiranja hrvatskog gospodarstva takvo je nepovjerenje vrlo teško prihvatljivo, podvlači Linić, ali dodaje kako vjeruje da će se zajedničkom kontrolom usmjeriti PIF-ove na ono temeljno, a to je ponuditi tržištu dionice i pokušati osigurati sredstva za potrebe branitelja, a zainteresiranima koji žele dalje razvijati firmu, omogućiti ulaganje u firme.

Zastupnik **Pavlic** bio je zadovoljan odgovorom, ali ne i pasivnim odnosom Vlade prema tom problemu, te izrazio nadu da će se pasivan odnos Vlade preobratiti u aktivan.

Radi se o osobnoj odgovornosti

Potaknut ubojstvima koja je počinio Srdan Mladan, a napose onim posljednjim policajca u Zagrebu te s tim u vezi raznim natpisima u dnevnom tisku, zastupnik **Marko Baričević (HSLS)** interesirao se kod premijera priprema li Vlada analizu na temelju koje bi se otklonilo sve ono što nije dobro u zatvorima u Hrvatskoj? Zastupnik smatra da je jedan od glavnih uzroka ovakvih događaja štednja. Sadašnja je vlast puno radila da se na svim frontovima nešto uštedi, pa vjerojatno ponegdje i na pogrešnom mjestu. Mladanu je trebao stalan psihijatrijski nadzor što nije bilo provedivo budući da u našim zatvorima nema dovoljno ni odgajatelja, a kamoli psihijatar, psihologa i sociologa. Zastupnik kaže kako ga nije strah da će biti ponovnog otpuštanja šefova, ali ga je strah da ne bude još koji pokojni policajac.

Ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović** podsjetila je na novi Zakon o izvršavanju kazne zatvora (stupio na snagu 1. siječnja 2002.), kojem je intencija upravo modernizacija kaznenih ustanova, dakle, zatvora

i kaznionica. Kazala je kako se prečesto u tragedijama traže razlozi u lošim materijalnim uvjetima, neorganiziranosti ili u nečemu sličnom, ali u ovom slučaju nije bilo tako. U konkretnom slučaju radi se, naime, o grubom propustu i greški upravitelja zatvora, a inspeksijske službe Ministarstva pravosuđa istražuju čitav slučaj, i možda će trebati pomoć MUP-a kako bi se vidjelo na kome još leži odgovornost za ovu tragediju. Napominje zatim da je još 1999. i 2000. godine u Upravi za izvršenje sankcija Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave utvrđeno da se radi o vrlo opasnom osudeniku (Mladanu), koji je sklon bijegu, i potreban mu je psihijatrijski nadzor. Iako je sve to izrijekom navedeno još prije dvije godine zakazao je osobni faktor, i ne može se prebacivati odgovornost na državu i na teško materijalno stanje. Ministrica podsjeća da je Vlada i ove godine, kao i lani, izdvojila još veća sredstva za pravosuđe i zatvorski sustav, zaključila je ministrica.

Zastupnik **Baričević** nije bio zadovoljan odgovorom i zatražio je da mu se na konkretno postavljeno pitanje dostavi pisani odgovor.

Analizirati primjenu Sporazuma

Sporazumom o pograničnom prometu i suradnji između Republike Hrvatske i Republike Slovenije kojeg je Sabor ratificirao još 1997. godine Hrvatska se obvezala dopustiti slovenskim ribarima izlov ribe u našem dijelu mora, podsjetio je dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Sporazum predviđa reciprocitet tj. pravo naših ribara za ribolov u slovenskim vodama za što naši ribari nemaju poseban interes. Slovenci taj sporazum tumače kao pravo njihovih ribara na neograničeni izlov u našem dijelu mora uz bianco ribolovne dozvole, i bez kontrole Republike Hrvatske. Istodobno se u Hrvatskoj ograničava mali ribolov za osobne potrebe, a profesionalnim ribarima otežava poslovanje. Uz to, zastupnik upozorava i na informaciju koja ukazuje na pritiske na hrvatske ribare da podrže primjenu Sporazuma koji vodi diskriminaciji hrvatskih ribara u vlastitoj državi. Zastupnik je pitao premijera što ribari Istre dobivaju ovakvim Sporazumom, odnosno kada će se promjenom članka 49. Sporazuma izmijeniti ovo neprirodno stanje.

Ovdje je riječ o međudržavnom sporazumu gdje nije preporučljivo, odnosno nije moguće jednostranom voljom od njega odustati, odgovorio je premijer **Ivica Račan**. Hrvatska je u Europi u kojoj se itekako poštivaju međunarodno preuzete obveze, ali se može vidjeti ima li nešto sporno u interpretaciji i primjeni Sporazuma. Premijer je preuzeo na sebe obvezu da izvjesti o takvom nalazu Vlade.

Zastupnik **Tadić** je zatražio da mu se dostavi pisani odgovor.

Malverzacije u Robnim zalihama

Zastupnica dr.sc. **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** postavila je pitanje u vezi s malverzacijama u Robnim zalihama. Potkraj prošle godine mediji su, kaže, informirali o brojnim malverzacijama u Robnim zalihama RH. Najprije je to bila afera nabavke nekvalitetne soli od privatne tvrtke PAK 91 bez javnog natječaja, zbog čega je po nekim procjenama državi nanosena šteta od oko 30 milijuna DEM. Neki ljudi iz Ministarstva gospodarstva upozorili su na tu malverzaciju, ali su navodno zbog toga došli pod udar policije jer su iznosili dokumentaciju iz Ministarstva. Isti ljudi sada upozoravaju na drugu vrstu malverzacije u Robnim zalihama, a radi se o nestanku 1000 junadi iz Zdenčine i 600 iz Agroposavine, a koje su pripadale Ravnateljstvu, i navodno ušli u stečajnu masu tih firmi. Ako je cijena jednog junca procijenjena na 12.000 do 15.000 kuna, tada se postavlja pitanje što je Vlada dosad učinila da se utvrdi istinitost ovakvih informacija ili stvarno stanje stvari u Robnim zalihama, napose spriječe kriminalne radnje i daljnja malverzacija. Zastupnicu je još zanimalo smatra li Vlada da resorno ministarstvo snosi bilo kakvu odgovornost za takvo stanje stvari?

Zamjenica ministra gospodarstva **Maja Brinar** složila se s konstatacijom ove zastupnice kako smo u prošlosti mnogo čitali o malverzacijama u ravnateljstvu za Robne zalihe. Unazad dvije godine Ministarstvo gospodarstva provelo je izvanrednu reviziju rada Robnih zaliha, te ustanovilo početno stanje da bi se nakon toga redovito obavljale i državne revizije. Najavila je i novi Zakon o strateškim robnim zalihama za koji vjeruje da će dati još jedan doprinos boljem i efikasnijem radu Robnih zaliha te pisani odgovor.

”Osobno ću izdati nalog za istragu kako bih i ja dobio odgovor na slična pitanja”, bio je rezolutan premijer **Ivica Račan**, a zastupnica **Mintas-Hodak** ustvrdila da nije zadovoljna odgovorom zamjenice ministra gospodarstva, ali jeste onim što je rekao predsjednik Vlade RH.

Restrukturiranje Hrvatskih šuma

Zastupnik **Dragutin Vrus (SDP)** upitao je ministra poljoprivrede i šumarstva u kojoj je fazi izrada Zakona o šumama i hoće li i u kojoj mjeri on osigurati veću decentralizaciju Hrvatskih šuma od prijedloga što ga sadrži studija za restrukturiranje Hrvatskih šuma koja je sada na javnoj raspravi. Hoće li se voditi javna rasprava o Zakonu o šumama u Gorskotom kotaru, bilo je njegovo drugo pitanje. Vrusu se čini da spomenuta studija predviđa još veću centralizaciju Hrvatskih šuma nego što je ona sada, a to se očituje u prijedlogu za otpuštanje radnika u šumarijama, ali ne i iz, kako kaže, centrale u Zagrebu, pa se boji da će biti smanjen broj proizvođača na račun

birokracije. Zastupnik je mišljenja da decentralizaciju treba provesti od vrha na dole.

Odgovarajući na pitanje ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. **Božidar Pankretić** podsjetio je na nedavno usvajanje izmjena i dopuna Zakona o šumama kojim je omogućava pretvaranje Javnog poduzeća ”Hrvatske šume” u trgovačko društvo. To je tek prvi korak koji omogućava da se na određeni način provede nužno restrukturiranje Hrvatskih šuma. Nije se složio s konstatacijom zastupnika glede spomenute studije, pače, ministar Pankretić kaže kako Irci koji rade studiju, a riječ je o konzultantima na svjetskoj razini, predlažu jasnu decentralizaciju funkcija, ali i jednu novinu za naše šumarstvo, tj. uključivanje jačeg menagmenta u gospodarenje Hrvatskim šumama. Početni prijedlog eminentnih stručnjaka izuzetno je dobar i pokazuje u kojem smjeru treba ići transformacija Hrvatskih šuma, zaključio je Pankretić te dodao kako vjeruje da će oni kod kojih su šume, a to su ponajprije Gorani, imati mogućnost da njima upravljaju, i iskorištavanjem šuma ostvare određenu dobrobit za svoj kraj.

Dragutin Vrus je kazao kako je za sada zadovoljan već time što će na javnoj raspravi biti prilika da se iznesu stavovi glede studije i novog zakona o šumama te se nada da će neke od prijedloga prihvatiti Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva.

Radioaktivni otpad u Kaštel Sućurcu

Vesna Podlipec (SDP) upozorila je na učestale ekološke incidente izazvane ljudskim neparom, od kojih je nedavno bio onaj na rijeci Jadro. Isto tako nedavno je u jednoj televizijskoj emisiji najavljena nova ekološka bomba - radioaktivni otpad u krugu tvornice Jugovinil u Kaštel Sućurcu. Upućujući pitanje ministru zdravstva zastupnicu je zanimalo što je ovo ministarstvo poduzelo da se zaštiti tamošnji okoliš, odnosno što će poduzeti da se trajno riješi pitanje ovoga odlagališta u Kaštel Sućurcu. Interesiralo ju je također kada će doći do formiranja novog neovisnog upravnog tijela za radiološku i nuklearnu sigurnost na koje se obvezala Vlada potpisivanjem međunarodnih konvencija, a Sabor nedavnim usvajanjem Nacionalne strategije zaštite okoliša.

Ministar zdravstva mr.sc. **Andro Vlahušić** kazao je kako će se u petak (22. veljače) održati javna tribina na kojoj će stručnjaci, među kojima i oni iz Hrvatskog zavoda za zaštitu od zračenja i Institut ”Ruder Bošković”, utvrditi koliki je stvarni problem na odlagalištu, te kako se ono može sanirati s obzirom na to da je bilo i previše nalaza koji nisu bili istovjetni. Često se puta priče o zračenju na kaštelanskom odlagalištu pojavljuju u medijima baš kada se javne određeni gospodarski subjekti voljni ulagati na tom području.

Kako se radi o pomalo čudnoj poduzetnosti, ovaj put se Ministarstvo neće osloniti na mišljenje jednog inspektora nego očekuje očitovanje čitave struke.

Glede drugog pitanja zastupnice Podlipec kazao je kako je upravo dogovoren zajednički sastanak na razini pomoćnika ministara za: gospodarstvo, zdravstvo, zaštitu okoliša i prostornog uređenja te Zavoda za zaštitu okoliša i ostalih zainteresiranih na kojem bi se vidjelo kolika je mogućnost formiranja jedne takve agencije ili zavoda sukladno ugovorima koje Hrvatska ima sa EU-om, a napose na koji način transformirati postojeći Zavod za zaštitu od zračenja.

Otpuštanja u policiji

U odsutnosti ministra Lučina zastupnik **Milan Kovač (HDZ)** uputio je pitanje njegovom zamjeniku od kojeg je zatražio da mu ponovi kriterije koji su važili kod otpuštanja policajaca s posla. Zastupnik kaže kako je slušao ministra policije kako objašnjava razloge zbog kojih se mora otpustiti višak zaposlenih u policiji, ali odmah dodaje kako ima nekoliko primjera koji demantiraju ministrove argumente. S posla je npr. otpušten Mijo Stipić sa VSS stručnom spremom i koji je u policiji još od 1990., a inače ima brojnu obitelj (sedmero djece od kojih pet ide u osnovnu školu). Takvi se policajci i dalje javljaju, a neposredno pred zasjedanje Sabora učinila su to i trojica policajaca koji također imaju VSS stručnu spremu, nisu kažnjavani, sudionici su Domovinskog rata i imaju brojnu obitelj.

Zamjenik ministra **Josip Vresk** podsjetio je na Zakon o policiji kojeg je Sabor donio u prosincu 2000. To je, kaže, bio temelj za reorganizaciju MUP-a, a na temelju Zakona Vlada je donijela Uredbu o unutarnjem ustrojstvu MUP-a. Nakon toga donesen je Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta, odnosno Pravilnik o unutarnjem redu gdje su točno utvrđeni kriteriji koje mora ispunjavati svaki policajac, odnosno državni službenik i namještenik. Na temelju tih akata sačinjen je plan rješavanja viška zaposlenika, a kod otpuštanja vodilo se računa o nekoliko kriterija - stručna sprema i godine staža, npr. Svi su kriteriji pravovremeno poslani policijskim upravama, i po njima se postupalo. To ne znači da propusta nije bilo, kaže Vresk, ali dodaje da je kod svakog otpuštanja zaposlenom uručeno rješenje gdje je točno napisan rok za žalbu i prigovor, pa kasnije i upravni spor. MUP je primio dosta žalbi, odnosno prigovora i oni su sada u fazi rješavanja. Kazao je još da će MUP nastojati riješiti svaki propust ako je do njega došlo, i to u okviru upravnog postupka. Napominje također da je MUP napravio plan zbrinjavanja onih koji su ostali bez posla, a kod toga je kontaktirao Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo, ali je zainteresiranost tvrtki bila mala.

Očitujući se na dobiven odgovor zastupnik **Milan Kovač** je upozorio kako je u svom pitanju naveo konkretne primjere otpuštanja policajaca iako su zadovoljavali sve nabrojane kriterije da ostanu na radnom mjestu. Otpuštenim policajcima treba pomoći jer su u pitanju njihove obitelji koje nemaju što jesti, zaključio je zastupnik.

Na istu je temu pitanje postavio i njegov stranački kolega zastupnik **Drago Krpina**. Lani je, kaže Krpina, MUP otpustio oko 3000 hrvatskih policajaca od kojih golemi broj ima status hrvatskih branitelja. Prema svjedočenjima otpuštenih, otpuštanje policajaca nije se odvijalo po utvrđenim kriterijima, nego po političkoj podobnosti. S otpuštanjem policajaca bio je najavljen i Program njihovog zbrinjavanja, ali se prema brojnim svjedočenjima program ni na koji način ne provodi. Uz to, neki Vladini dužnosnici priznaju pojedinačne nepravilnosti u smislu nepridržavanja oficijelnih kriterija prilikom otpuštanja policajaca. Zbog svega navedenog predstavnici otpuštenih policajaca već mjesecima bezuspješno traže da ih primi predsjednik Vlade. Zastupnika Krpinu interesiralo je je li dosad ispravljen makar i jedan slučaj nepravilnosti u otpuštanju hrvatskih policajaca (priznalo se da ih je bilo), zašto se ne provodi program zbrinjavanja otpuštenih policajaca i hoće li premijer konačno primiti predstavničke otpuštenih hrvatskih policajaca?

Kratko odgovarajući predsjednik Vlade RH **Ivica Račan** potvrdio je da će primiti predstavnike otpuštenih hrvatskih policajaca te dodaje kako je već zatražio kompletno izvješće o spornim slučajevima otpuštanja. Po onome kako je izvješten srećom je bilo ispravke utvrđene nepravilnosti, i to izvješće, rekao je, dostavit će zastupniku, a to je moguće i drugima u Saboru. Premijer zna da je pouzdano bilo grešaka u pojedinim policijskim upravama, a da li se stiglo sve greške ispraviti stvar je resornog ministarstva. Najavio je zastupniku da će o tome biti izvješten.

Zastupnik **Krpina** bio je nezadovoljan odgovorom te je zatražio pisani odgovor.

Skratiti čekanje na žalbene odluke

Hrvatsko je sudstvo neobično sporo i preopterećeno, konstatacija je ne samo zastupnika Sabora nego isto tako i poslovnih ljudi, stranih partnera i građana, ustvrdio je dr.sc. **Petar Turčinović (IDS)**. Zastupnik ujedno upozorava na novu pojavu, a to je porast ucjena i manipulacija koje se zasnivaju na sporosti sudstva. U Županijskom sudu u Puli sada se na žalbeni odluku u građanskim stvarima čeka i godinu dana, a predsjednik Suda upozorava da će se za tri godine, ako sve ostane isto, na žalbeni odluku čekati i pet godina. Na tom Sudu ima samo 12 sudaca, trenutno mu po sistematizaciji

pripada 17, a njihova je procjena da je za realan rad potrebno njih 27.

Zastupnik je upitao ministricu pravosuđa, uprave i lokalne samouprave može li obećati manje čekanja na žalbene odluke kako na tom sudu tako i u cijeloj Hrvatskoj, interesirajući se ujedno za koliko bi bio manji rok čekanja?

Prošli saziv DSV-a godinama nije popunjavao sudove sudačkim kadrovima, iako je sistematizacijom točno označen njihov broj, podvukla je ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Ingrid Antičević-Marinović**. Sada su raspisani natječaji za popunjavanje sudačkih mjesta pa tako i u Puli, a izuzetak su samo djelomično Zagreb i Split gdje treba riješiti i problem prostora za novopridošle suce.

Glede otezanja postupaka o kojima govori zastupnik, ministrica naglašava da je sud dužan spriječiti svaku zloupotrebu procesnih ovlaštenja, a da bi se pojačala takva jedna mogućnost i na neki način ohrabrilo suce da se koriste svojim procesnim dužnostima, uskoro dolazi novi zakonski prijedlog o parničnom postupku koji će uvelike spriječiti zloupotrebe svih sudionika u procesnom postupku.

Zastupnik **Turčinović** bio je zadovoljan dobrom voljom i namjerama ministrice, ali je nezadovoljan nepreciznošću odgovora. To samo govori da ne postoje jasno postavljene ciljevi. Na kraju zamolio je da mu se dostavi pisani odgovor.

Kriminal u poljoprivredi

Postavljajući pitanje **Ivo Lončar (nezavisni)** ustvrdio je da je stanje u hrvatskom agraru danas gore nego ikad u posljednjih 40 godina. Od kada je aktualna vlast preuzela vladanje državom iz proračuna je izdvojeno, odnosno u poljoprivredi plasirano više od 2 milijarde i 600 milijuna kuna, a to je gotovo 80 posto više nego što je bilo 1998. i 1999. godine. Zastupnika je zanimalo gdje je otišao taj novac, ponavljajući po ne zna koji put da se tu radi o kriminalu kojega se ne bi postidilo čak ni sam Al Capone. U lipnju lani na 13. sjednici Hrvatskoga sabora premijer mu je, kaže, odgovorio na opetovanu ocjenu da se manipuliralo poticajima obećanjem da će inzistirati na rigoroznoj kontroli, pa ako se utvrdi da je ocjena točna, tada Hrvatska kao pravna država to mora zaustaviti. S tim u vezi zastupnik je pitao premijera koliko je do sada zatvorio kriminalaca koji su opljačkali hrvatske seljake, građane i državu.

Odgovarajući mu premijer **Ivica Račan** je ustvrdio kako nije dobio potvrdu o kriminalu vezanom uz poticaje u poljoprivredi i tome slično, a da je dobio takvu potvrdu osobno bi, kaže, pokrenuo postupak, dakako, u mjeri u kojoj to može učiniti izvršna vlast. S obzirom na najnovije informacije ponovno će zatražiti izvješće o trošenju sredstava iz ovogodišnjeg državnog proračuna, a zastupniku

Lončaru će biti zahvalan ako može pomoći konkretnim podacima, a ne načelnom tvrdnjom.

Poslovnik dopušta samo da se zastupnik izjasni je li zadovoljan ili nije dobivenim odgovorom, naglasio je **Ivo Lončar**, ali bi, dodaje, vrlo rado odgovorio premijeru pred hrvatskom javnošću i Saborom. "Vi ste mi dokazali da ste slab šef Vlade, a osobito je slaba vaša policija", dodao je zastupnik Lončar i zatražio da mu se dostavi konkretan pisani odgovor.

Posebne gospodarske mjere za Slavoniju i Baranju

Svoje je pitanje zastupnik dr. sc. **Vilim Herman (HSL)** uputio potpredsjedniku Vlade gospodinu Liniću pred njegov put u Osijek od kuda zastupnik dolazi. Osim što je potpredsjedniku Liniću zaželio uspješan put, i da ne bude samo na razini obećanja već i očekivanja Slavonaca i Baranjaca, zastupnik je upozorio na nezaposlenost u Osječko-baranjskoj županiji, a napose u Osijeku. Ovom području Hrvatske neophodna je jedna snažna banka koja će se, prije svega, ponašati investicijski, i tako omogućiti Slavoniji i Baranji da se pokrene novim razvojnim ciklusom. HSL-ovog zastupnika interesiralo je očekuje li gospodin Linić da će njegov put u Osijek biti uspješan, i može li Slavonija i Baranja očekivati da se za nju kao regiju pripreme posebne gospodarske mjere?

Ako gospodarstvenici tog kraja Hrvatske od dolaska predstavnika Vlade očekuju da krene gospodarstvo i da će Linić nešto obećavati tada će to biti neuspješan sastanak, bio je rezolutan potpredsjednik Vlade **Slavko Linić**. U Osijek odlazi, kaže,

kako bi vidio kakve su rezultate polučile dvogodišnje mjere i aktivnosti Vlade te što u slijedeće dvije godine prioritarno valja učiniti. Neće biti bitnih promjena u monetarnoj, fiskalnoj i poticajnoj politici, ali se one očekuju u poticajnu izvoza, rješavanja problema sive ekonomije i prepreka koje gospodarstvu postavlja državna administracija. Želja mu je da komunicira s ljudima iz područja gospodarstva, da čuje postoji li još nešto što treba poduzeti. U dosadašnjih pet-šest svojih nastupa pred gospodarskim komorama u Hrvatskoj uvijek je, kaže, nastojao slušati, a nikada ništa ne obećavati. Podsjeća da dolazi iz privrede i da razumije privrednike te da ne dijeli političke lekcije niti vodi političke razgovore. Potpredsjednik Linić očekuje uspješan sastanak u Osijeku, ali ne vidi potrebu za dodatnim poticajnim mjerama za ovu hrvatsku regiju nego misli da je potrebno iskoristiti ono što je u okvirima Republike Hrvatske već doneseno.

Zastupnik **Herman** izrazio je zadovoljstvo informacijom o putu potpredsjednika Linića u Osijek.

Slučaj Edisa Careva

Posljednje pitanje u okviru Aktualnog prijedloga postavio je **Ante Markov (HSS)**. Zastupnik se zauzeo za slučaj Edisa Careva iz Jezera, stopostotnog invalida čiji je slučaj, kako je naglasio, specifičan. Carev je, naime, 1993. godine nastradao nesretnim slučajem, a temeljem Zakona o pravima hrvatskih branitelja pošto nije nastradao na prvoj liniji fronte, izgubio je prava koja su mu kao takvom pripadala. Danas Carev nema nikakva prava, a

njegovo održavanje i uzdržavanje zahtijeva ogromna financijska sredstva koja njegova obitelj nema. Zastupnik Markov rekao je kako ne traži odgovor već jednostavno moli da se makar kroz izuzeće riješi slučaj invalida Careva. O slučaju tog invalida, kaže, pisanim putem upoznao je većinu članova Vlade RH, a posebno zamjenika premijera te mu se zahvalio na strpljenju i trudu koji je uložio da se ovaj specifičan slučaj privede kraju.

Zamjenik premijera dr. sc. **Goran Granić** sa žaljenjem je ustvrdio da još nije pronađeno rješenje, ali je izrazio nadu da će do toga doći. Primijetio je kako se olako upotrebljavaju riječi koje ne definiraju do kraja pravnu situaciju. Spomenuti je gospodin, naime, ranjen izvan bojišnice, i dok je koristio slobodne dane, primijetio je dr. Granić. Podvođenje pod sustav branitelja otvara stotine i više od toga jednakih takvih zahtjeva koji bi se mogli postaviti, a Vlada mora iznaći nekakvo rješenje, ali tako da ne otvara niz drugih slučajeva koji nemaju nikakve veze a braniteljima ili s problemom Domovinskog rata, zaključio je zamjenik premijera.

Zahvalivši se gospodinu Goranu Graniću, zastupnik **Markov** izrazio je nadu da će se uskoro naći spomenuto rješenje.

Riječ je zatražio **Vladimir Šeks (HDZ)**. Ostalo je još desetak zastupnika koji nisu stigli postaviti zastupničko pitanje, a među njima je i on, kaže Šeks. Predložio je stoga da se za još pola sata produži Aktualno prijedlogno kako bi i ovi zastupnici postavili zastupničko pitanje, ali se predsjednik **Tomčić** nije složio s tim prijedlogom uz opasku da je već ujutro dogovoreno do kada će trajati Aktualno prijedlogno.

M.Ko; Đ.K.; J.Š.

PRIJEDLOG STRATEGIJE NACIONALNE SIGURNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE

Jedinstvena osnova za reagiranje na sigurnosne izazove i rizike

Nakon poduže rasprave o Prijedlogu, o kojem su se mogli čuti oprečni stavovi, primjedbe i prijedlozi, te traženje da se kao osnova Strategije uzme u obzir i Domovinski rat, zastupnici su većinom glasova prihvatili prvo čitanje Prijedloga strategije nacionalne sigurnosti.

O PRIJEDLOGU

Strategija je dokument koji utvrđuje jedinstvene osnove za kreiranje i provedbu institucijskih rješenja, mjera i aktivnosti u reagiranju na opće sigurnosne izazove i konkretne oblike ugrožavanja Republike Hrvatske. Strategiju čine četiri osnove -

geopolitička pozicija RH s težnjom približavanja i ulaska u euroatlantske i europske sigurnosne organizacije; stanje na području sigurnosnih izazova i rizika; stanje sustava i uspješnost u realizaciji funkcioniranja nacionalne sigurnosti te raspoloživost resursa.

Strategija obrađuje teme pod naslovima - 1. sigurnosno okruženje i izazovi RH; - 2. vrijednosti i interesi RH; - 3. izazovi, rizici i prijetnje RH - 4. sigurnosni koncept (sigurnosni ciljevi RH, načela ostvarivanja nacionalne sigurnosti), - 5. sigurnosna politika

Strategija je dokument koji utvrđuje jedinstvene osnove za kreiranje i provedbu institucijskih rješenja, mjera i aktivnosti u reagiranju na opće sigurnosne izazove i konkretne oblike ugrožavanja Republike Hrvatske.

RH - područja i instrumenti (integracija u NATO, integracija u EU i Europsku sigurnosno-obrambenu politiku; odnosi sa susjedima i regionalna suradnja; suradnja s međunarodnim organizacijama; kontrola oružja i mjere izgradnje povjerenja i sigurnosti; doprinos međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama te obrana i unutarnja sigurnost RH.

RADNA TIJELA

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, kao matično radno tijelo, razmotrio je Prijedlog u nazočnosti predsjednika Vlade, ministra obrane i načelnika glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, ministra unutarnjih poslova i ministra znanosti i tehnologije, predstavnika Ureda Predsjednika Republike, predstavnika ministarstva, te predstavnika klubova parlamentarnih stranaka, političkih stranaka, predstavnika udruga za promicanje ljudskih prava i sveučilišnih profesora kojima je obrana i nacionalna sigurnost područje znanstvenog interesa.

Naznačeno je da u pitanju nacionalne sigurnosti značajnu ulogu treba imati pravosuđe i sudbena vlast te bi taj dio u predloženom dokumentu trebalo doraditi.

Među pojedinačnim primjedbama bila je i ona da predlagatelj previše rabi strane pojmove te da pojam nacionalne sigurnosti nije dovoljno pojašnjen i treba zapravo utvrditi što predstavlja i obuhvaća. Nadalje - nedovoljno je obrađeno područje proi-

zvodnje oružja, borbe protiv terorizma i mogućnosti teritorijalnog organiziranja radi zaštite unutar zemlje. Naime, prema sadašnjem konceptu, obrana i zaštita svode se uglavnom na uporabu oružanih snaga.

Izostavljeno je i pitanje aktivnog uključivanja i korištenja znanstvenih institucija, a potrebno je radi provedbe zaštite ozonskog omotača, sve učestalije primjene bioinženjeringa i biološkog oružja, te mogućnosti sudjelovanja u suzbijanju pojave kompjuterskog kriminala.

Također je primijećeno da se u predloženom dokumentu prenaplašeno ističe i gotovo idealizira integriranje Hrvatske u NATO-pakt, a izostavlja uloga i značaj Organizacije Ujedinjenih naroda čiji je Hrvatska punopravni član.

U dijelu Strategije koji se odnosi na područje vanjskih poslova članovi Odbora su istaknuli potrebu uspostave korektnog partnerstva sa svim zemljama radi izgradnje povoljnog sigurnosnog okruženja.

Upozoreno je na potrebu definiranja subjekata, odnosno objekata nacionalne sigurnosti, jer u predloženom dokumentu nisu dovoljno precizirani, niti konzekventno obrađeni.

Nedovoljno se naglašava pitanje ilegalnih migracija, rečeno je, a zbog pojava terorizma, korupcije i organiziranog kriminala koji imaju utjecaja na politiku i ekonomsku stabilnost svake zemlje, potrebno je unaprijediti međunarodnu suradnju hrvatskog pravosuđa u regiji i kroz institucije Vijeća Europe i UN-a. U tom je smislu potrebno provesti edukaciju u pravosuđu i policiji.

Izostavljena je mogućnost da građani provode nadzor, za što je potrebno predvidjeti određene mehanizme u već zacrtanoj Strategiji nadzora.

Budući da će Strategija nacionalne sigurnosti biti dokument trajnog karaktera u kojem su predviđena temeljna opredjeljenja RH u pitanju nacionalne sigurnosti, mora predstavljati sveobuhvatnu cjelinu bitnih pravaca daljnjeg političkog, gospodarskog, socijalnog i sigurnosnog života Republike Hrvatske.

Odbor je predložio Saboru da prihvati predloženu Strategiju ali i da sve primjedbe, prijedloge i mišljenja iz rasprave uputi predlagatelju koji ih treba uzeti u obzir.

RASPRAVA

Plod obveza

Zastupnicima se obratio predstavnik predlagatelja ministar obrane Jozo Radoš i dodatno pojasnio Prijedlog. Reкао je da se prvi put nalazi pred zastupnicima i da je plod obveza nastalih promjenom Ustava Republike Hrvatske. Strategija je formalni dokument koji će biti obvezujući, ali dovoljno općenit da ne zadire u dnevnu politiku, rekao je ministar.

Za Hrvatsku je vrlo važno da definira nacionalne i strateške interese, ojača u gospodarskom smislu i postane moderna europska država koja bi imala svoj identitet i kao takva svoj put u Europu.

Koliko se na Strategiju gleda jedino kao na pitanje obrane govori činjenica da je o ovom dokumentu raspravljao samo matični Odbor, a zapravo se njome stvaraju temelji nacionalne politike iz koje se razvijaju svi ostali segmenti nacionalne politike.

Što se pak tiče primjedbi izrečenih u raspravi Odbora, opravdanom smatra ocjenu da je unutarnja nacionalna sigurnost nedostatno tretirana.

U nastavku izlaganja je izrazio mišljenje kako bi Strategiju trebalo donijeti uz suglasnost najvećeg broja političkih stranaka zastupljenih u Saboru.

Vežano uz prigovor oporbe u vrijeme donošenja Zakona o obrani kako taj zakon ne može biti donesen bez Strategije, rekao je da ne dijeli to mišljenje jer je Strategija po svojoj prirodi vrlo blago vezana uz taj Zakon, a osim toga govori o politici, a zakon o tome kako će se ona provoditi.

Po završetku uvodnog izlaganja u ime Odbora je govorila njegova predsjednica Đurđa Adlešić. Potom je uslijedilo izjašnjavaње u ime klubova zastupnika.

Vesna Škare-Ožbolt je u ime Kluba zastupnika DC-a podržala donošenje dokumenta, smatrajući ga logičnim načinom uvođenja reda, na čijoj će se osnovi definirati sustav a potom i razrađivati sustav nacionalne sigurnosti.

Smatra naime, da je za Hrvatsku vrlo važno da definira nacionalne i strateške interese, ojača u gospodarskom smislu i postane moderna europska država koja bi imala svoj identitet i kao takva svoj put u Europu.

Treba obuhvatiti nacionalnu, a ne internacionalnu sigurnost

Međutim, temeljni je prigovor Strategiji što je previše općenita i načelna, a čak, rekla je, ne polazi od improviziranog sustava načinjenog u ratu. Ova je vlast tom sustavu pristupila negativistički pa čak i neprijateljski.

Štoviše, ova Strategija ne donosi ništa novo što ne bi mogla imati i neka država bivše Jugoslavije.

S obzirom na to da se najveći dio dokumenta bavi vanjskopolitičkim aspektima nacionalne sigurnosti, upozorila je predlagateljica da bi Strategija trebala obuhvaćati nacionalnu a ne internacionalnu sigurnost.

Primijetila je također da u dokumentu ima nepotrebnih i posve nerazumljivih formulacija, te prigovorila da se ona ne prilagođava novom stanju i ne doprinosi antiterorističkoj koalicijskoj pohvali. Pohvalno je međutim, što se u kontekstu sigurnosnog okruženja razmatra i ekološka sigurnost.

Premalo je prostora posvećeno pitanju granice sa Slovenijom i Jugoslavijom, a kao što je već rekla, nedostatan je uređen pitanje unutarnje sigurnosti pogotovo što su zaštita života i imovine, zaštita pravnog poretka, reda i mira demokratske vrijednosti od interesa svih građana.

Iako se u Strategiji pravilno naglašava specifičnost geopolitičkog položaja naše zemlje, ne dovodi se u dovoljnoj mjeri u vezu s nacionalnom sigurnošću, premda, zbog svoga okruženja i tranzita postoje brojni rizici po našu nacionalnu sigurnost.

Strategija mora biti jasnija i preciznija

Također je potrebno precizirati zdravstveno-epidemiološke probleme, odnosno očekuje li se širenje infektivnih bolesti kao posljedice međunarodnog djelovanja.

Pohvalno je što se u Strategiji predmnijevaju prijetnje od šumskih požara, pojava kompjuterskog kriminala i ugrožavanje informatičkih sustava.

Primijetila je - predlagatelj umjesto da pretpostavlja visoku razinu osobne sigurnosti i zaštite temeljnih ljudskih prava i sloboda, nudi uključivanje u međunarodne sigurnosne integracije. Nadalje, umjesto da se kaže kako će nas politički pluralizam i demokracija razviti u stabilnu i gospodarski razvijeno društvo, predlagatelj kaže da nam sigurnosni cilj treba biti razvoj stabilnog i gospodarski naprednog društva.

U Strategiji nema naznake kako ćemo se i hoćemo li se suprotstavljati političkom terorizmu, međunarodnoj trgovini drogom, ilegalnoj trgovini oružjem, krijumčarenju ljudi, pranju novca, industrijskoj špijunaži i nekim drugim opasnostima.

Prenaglašava se sigurnosna politika u odnosu na vanjsku, što je ne razmjerno u obuhvatu unutarnje i vanjske sigurnosti.

U Strategiji nema naznake kako ćemo se i hoćemo li se suprotstavljati političkom terorizmu, međunarodnoj trgovini drogom, ilegalnoj trgovini oružjem, krijumčarenju ljudi, pranju novca, industrijskoj špijunaži i nekim drugim opasnostima.

Nedostaje uputa zakonodavcu kako će izraditi zakon, i kako će sustav funkcionirati, te u vezi s time izražava bojazan da će se to opet svesti na dogovor između Pantovčaka i Banskih dvora, a zastupnicima će doći gotova zakonska rješenja.

Mora se reći, naglasila je, što je to ugrožavanje nacionalne sigurnosti, te kako Strategija mora biti jasnija i preciznija a u njezinoj izradi sudjelovati stručnjaci. No rekla je, Klub podržava donošenje Strategije nacionalne sigurnosti.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, Anto Đapić je rekao da način pisanja Strategije podsjeća na spoj dobrih želja, naivnih procjena i predviđenih ugroza sigurnosti Republike Hrvatske, međutim, daleko je od ozbiljne nacionalne strategije. Može biti tek radni materijal za izradu daleko smišljenije i konkretnije Strategije nacionalne sigurnosti.

Naime, rekao je, budući da je ovaj dokument iščekivan dvije godine, a kao takav treba poslužiti kao temelj sigurnosne i obrambene doktrine, te

usvojen konsenzusom (nacionalna sigurnost nadilazi stranačke okvire), a u javnosti stvaran dojam da su ga izrađivali vojno-praktički i teorijski lumeni, ipak podsjeća na literaturu iz doba ONO (Općenarodna obrana) i DSZ (Društvena samozaštita) iz bivše države.

U točkama koje govore o sigurnosnom okruženju (Bosna i Hercegovina, SR Jugoslavija) procjena predlagatelja kako je ono povoljnije nego ikada i da više ne predstavlja sigurnosnu prijetnju, prema mišljenju Kluba naivna ili barem preoptimistična.

Isti je stav glede tvrdnje kako je položaj hrvatskog naroda u BiH bolji nego prije nekoliko godina te da SRJ više nije prijetnja Republici Hrvatskoj nego da predstavlja potencijalnog partnera, jer drži kako nikada nije bio gori i složeniji.

Što se tiče ocjene o suradnji s Jugoslavijom, zastupnik smatra da treba prije svega razmotriti pitanje ratnih šteta, nestalih hrvatskih branitelja, granice na Dunavu, pitanje Prevlake, prigovorivši sastavljačima Strategije što nisu dali procjenu o ratnim događanjima, nego se govori kao da je sve loše iza, a da se u budućnosti ne može dogoditi ništa što bi ugrozilo nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske.

U odnosima sa susjedima, preudicira se i priželjkuje kvalitetna suradnja: ne predviđa se odgovor Hrvatske u slučaju da se ona ne ostvari.

Premda se u Strategiji dobro određuju ključne sigurnosne ugroze, procjene o njihovoj težini su preoptimistične, bez obzira radi li se o gospodarskim i političkim nestabilnostima, kriminalu i socijalnim nemirima ili terorizmu. U odnosima sa susjedima, preudicira se i priželjkuje kvalitetna suradnja ali se ne predviđa odgovor Hrvatske u slučaju da se ona ne ostvari.

Ocjeni koja se nalazi u Strategiji o tome kako su EU i NATO integracije koje spadaju u najvažnije nacionalne ciljeve dodao bi da su one samo sredstvo za postizavanje stvarnog hrvatskog cilja, a to je blagostanje hrvatskog naroda te sigurnost u zemlji.

Osim toga, dodao je, naivno je razmišljati kako će se ulaskom u EU i NATO svi sigurnosni problemi riješiti

sami od sebe, smatrajući da će se na članstvo još morati pričekati. Uostalom, primijetio je - kako vidjeti Hrvatsku kao budućeg člana NATO saveza u kontekstu regionalne suradnje Hrvatske s Jugoslavijom, zemljom koja je bila predmet nedavne NATO-ove intervencije.

Ne spominju se obavještajne zajednice

Polazeći od konstatacije kako je ključni element stabilnosti svake zemlje njezino uspješno gospodarstvo (neuspješna je zemlja podložna pritiscima i ucjenama, odnosno prijetnjama destabilizacije) mišljenja je kako Hrvatska treba biti u samom vrhu opreznosti od ugroza hrvatske sigurnosti. Primjećuje naime, kako nije definirana problematika gospodarskih, financijskih i energetske potencijala koji iz dana u dan padaju u ruke stranaca.

Manjkavost ovog materijala posebno se vidi u dijelu koji govori o karakteristikama obrambenog sustava Republike Hrvatske, a pogotovo jer ne spominje obavještajne zajednice i sigurnosne službe koje, osim Oružanih snaga i službi MUP-a trebaju biti nezaobilaznima u provedbi ove Strategije. Nezamislivo je, prigovorio je da je Zakon o sigurnosnim službama u proceduri a da o njemu u Strategiji nema ni riječi, a tome je tako jer i donošenje zakona o obavještajnim službama dio je kompromisa unutar vladajuće koalicije.

Valjalo bi znati rekao je, i odgovor zatražio od ministra obrane i predstojnika Ureda za nacionalnu sigurnost - tko je odgovoran što već godinama postoji veza između obavještajnih vrhova i medija, a za to nitko ne snosi odgovornost. Stoga je ocijenio kako je teško imati povjerenje u vjerodostojnost napisane Strategije kada se zna da među sastavljačima ima onih koji se bave radom u obavještajnim službama.

U Klubu su primijetili navod "i drugi interesi koji su važni za sigurnost Hrvatske" i njemu se protive jer smatraju da se ne smije dopustiti zakonsko oblikovanje izvanrednih centara moći, a da se istovremeno ne zna koji su to drugi važni interesi za Republiku Hrvatsku.

Nakon ovog izlaganja za ispravak navoda javio se **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** i rekao kako je ova Vlada već odaslala poruku da je ne zanima

pitanje Hrvata u BiH, a primanje kod predsjednika Republike je "fol da se nešto brigaju" o njima.

Ivan Ninić (SDP) je uzvratilo da ovo nije najmračniji period što se tiče tajnih službi, podsjetivši da je Sabor osnovao povjerenstvo za kontrolu tajnih službi, a postoji i parlamentarni nadzor kojega prije nije bilo.

Anto Đapić, kaže, nije govorio o mračnom razdoblju nego je stav premijera da je sustav obavještajne zajednice u raspadu, a smatra da za to netko mora snositi odgovornost.

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin** je ocijenio Strategiju kao dokument pun fraza i nabiranja koji je teško čitljiv.

S obzirom na vrijeme iza i ispred nas, Strategija nacionalne sigurnosti mora biti drugačija, jer su se i prilike promijenile i sada su povoljnije, rekao je. U blizoj prošlosti sve se podređivalo nacionalnoj sigurnosti, a danas nije potrebno nametati taj prioritet jer nam je najbliže okruženje stabilno, s izuzetkom Kosova i Makedonije. Stoga ne dvoji da bi stabilnost mogla biti ugrožena, bilo izvana ili iznutra.

Budući da je zemlja iz ratnog ili poluratnog stanja prešla u mirnodopsko razdoblje, k tome se promijenila i vlast, te i odnos svijeta, Strategija treba imati naglasak na dobrosusjedskim odnosima. Do stupanja u euroatlantski savez treba nastaviti djelovati unutar vojno-obavještajnog aparata a posebnu važnost treba staviti na jačanje gospodarstva.

Vojska nije bila stranačka

Zalažući se za djelomičnu demilitarizaciju zemlje, potkrijepio je to podacima o iznosima koje država treba izdvojiti za plaće zaposlenih u vojsci, o veličini nekretnina u njezinom vlasništvu.

Stasala kao stranačka vojska, ona još uvijek nije depolitizirana, ponovio je, rekavši kako je za stanje u obavještajnom aparatu odgovorna i nova vlast, a čak 9 obavještajnih institucija više ugrožavaju nego brane ustavni poredak zemlje.

Sigurnosna strategija treba biti podređena gospodarskim mogućnostima zemlje jer će prilagodba NATO-u koštati, te se izjasnio protiv neke nove militarizacije, a za nastojanje pronalazjenja određene mjere (to nije lako ako se govori o otpuštanju

10 ili 15 tisuća profesionalnih vojnika).

Ocijenjuje da su odnosi sa susjedima stabilni unatoč događanjima iz prošlosti te da robna razmjena počinje graditi novo povjerenje.

Izrazio je protivljenje instaliranju radarskog sustava na Učku koji prodaju Amerikanci pogotovo jer smatra da vojska ne može biti iznad društva ako građani ne prihvaćaju njezino ponašanje, i žele da im se ustupi dio neiskorištenog prostora vojske koja koristi zemljišta uz more i pripadajućih im nekretnina.

Ono što zastupnika daleko više brine je izostanak dogovora Vlade i Predsjednika Republike oko zapovijedanja vojskom izrazivši suglasnost sa zastupnikom Đapićem glede njegova razmišljanja o obavještajnom aparatu.

Rekao je kako vjeruje da sigurnosna strategija mora biti podređena gospodarskim mogućnostima zemlje, apelirajući da se ne dogodi da se zbog vojske, policije, sigurnosnih službi žrtvuju zdravstvo, gospodarstvo, i ne misli na socijalnu.

Ustvrdivši kako se u ovom nesavršenom svijetu ne može bez vojske, policije i obavještajaca izrazio je bojazan od dodvoravanja tome aparatu i nudenja neke nove militarizacije u čemu bi prevagnulo da se za njih izdvaja mnogo više, te drži da oko tih pitanja treba postići konsenzus.

I na kraju je rekao da temelj sigurnosnog koncepta vidi u uspješnom gospodarstvu, u maloj profesionalnoj vojsci i razrađenoj civilnoj zaštiti.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Miroslav Rožić (HSP)**, radi stava predgovornika da nitko ni u zemlji ni izvan nje neće ugroziti njezin ustavni poredak, jer je zastupnik time negirao postojeću opasnost od terorizma i specijalnog rata. Neprihvatljivim smatra stav da se u svijet može samo preko NATO-a, jer ima puno demokratskih zemalja koje nisu izolirane a nisu članice NATO-a.

Nadalje, obavještajna zajednica je represivni aparat samo u totalitarnim i diktatorskim režimima ali ne i u demokratskim zemljama.

U javljanju za ispravak navoda dr. sc. **Zdenko Franić (SDP)** je na spominjanje vojno radarskog sustava kojem se u Istri protive rekao da se radi o vojno-civilnom radarskom sustavu koji omogućava učinkovit nadzor hrvatskog neba i povećava sigurnost zračne plovidbe, a spada

pod pravila međunarodne organizacije za civilnu avijaciju.

U ispravku navoda dr.sc. **Ivo Sanader (HDZ)** je reagirao na izrečeno o stranačkoj vojsci. Suprotstavio se tome da je vojska postajala kao stranačka, ali jest istina, naglasio je da je vojska stvorena u vrijeme demokratski izabrane hrvatske vlasti a to je bio HDZ.

Isto je ponovio **Branimir Glavaš (HDZ)** rekavši da je pojam o stranačkoj vojsci "proturao" Beograd, te da su to Miloševićeve riječi iz Haaga. Istina je da je u Hrvatskoj postojao pričuvni sastav MUP-a, Zbor narodne garde, nakon kojih je došlo do preustroja u Hrvatsku vojsku.

Istom navodu se usprotivio i **Vladimir Šeks (HDZ)** rekavši da se Hrvatska vojska ustrojavala u okviru zakonitog poretka, a da je iste riječi upotrijebio Milošević u svojoj nastupnoj obrani pred Haškim tribunalom.

Drago Krpina (HDZ) je ispravljajući stav gospodina Kajina da u Hrvatskoj neće doći do ugrožavanja ustavnog poretka podsjetio da je Hrvatska već imala određenih iskustava s pokušajima ugrožavanja ustavnog poretka. Podsjetio je da je Istarska županija, kojoj je bio na čelu, donijela statut čije su odredbe bile protivne Ustavu RH. Poslije ga je Ustavni sud ukinuo. Stoga drži kako, to više, ne može biti točna njegova rečenica prema kojoj nitko nije spreman ugrožavati ustavni poredak.

Na ove je ispravke navoda odgovorio **Damir Kajin**. Rekao je - terorizma će biti ali on ne ugrožava ustavni poredak, a osim toga, terorističkih djela ima i u Hrvatskoj i na njih je podsjetio (eksplozivna naprava postavljena ispod spomenika narodnih heroja na Mirogoju, ispred zagrebačkog Gradskog poglavarstva, u Istri je srušena Istarska ptica, počinitelj se zna ali ni aktualna vlast ne čini ništa po tom pitanju).

Osvrnuo se i na primjedbu vezanu uz radare i rekao - iako zna da je sustav potreban, izrazio je nadu u to da neće biti instaliran u Istri. Za taj je sustav utrošeno više od 250 milijuna USA dolara te dodaje - vojska ne može, protivno mišljenju dominantnog dijela građana, jednom prostoru namegnuti svoje stavove.

Što se tiče vojske, rekao je u svome izlaganju da je to legitimni element, da je bio embrij nastanka Hrvatske vojske, dobacujući da govori kao Milošević, nego je isto spočitnuo

Šeksu, odnosno da je činio stvari slične njegovima.

Nakon ovih riječi predsjedavajući **Baltazar Jalšovec** Damiru Kajinu je oduzeo riječ.

U poslovničkoj primjedbi **Ivo Lončar (nezavisni)** je prekorio zastupnika Kajina da pravi usporedbe s notornim zločincem kojem, uostalom sudi i međunarodna zajednica.

Strategija nije privremeni dokument

Potom je **Vladimir Šeks**, u ime Kluba zastupnika HDZ-a zatražio stanku, i u izlaganju koje je uslijedilo naglasio da Hrvatska vojska nije startala kao stranačka, nego da je nastala na temelju ustavnih i zakonskih odredbi. Također, nisu postojali stranački kriteriji u ustrojavanju Zbora narodne garde.

Naivno je razmišljati kako će se ulaskom u EU i NATO svi sigurnosni problemi riješiti sami od sebe.

U svim dijelovima vojske mobilizirani su građani RH pripadnici svih stranaka, a podsjetio je, u postrojbama su sudjelovali i pripadnici ostalih narodnih zajednica. Teza da je kao embrio imala stranačku osnovu, predstavlja negaciju ustavnih odredbi o Domovinskom ratu i osporavanje Deklaracije Hrvatskog sabora o Domovinskom ratu.

Na kraju je zatražio da se zastupnik Kajin ispriča kako u Saboru ne bi ostao trag da Hrvatska vojska nije bila izraz općehrvatskog i općenarodnog htijenja.

Damir Kajin je uzvratilo da je zastupnik Šeks zapravo uvrijedio njega rekavši da govori kao Milošević, i ponovio svoje riječi. Stavom da naša vojska još uvijek nije depolitizirana nije negirao Domovinski rat, osporavao deklaracije niti je bio protiv Ustava Republike Hrvatske.

Argumente gospodina Šeksa oko nastanka Hrvatske vojske prihvaća ali ne i uvrede i podmetanja, rekao je, a pogotovo paralelu koju je povukao.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Nenad Stazić** je ustvrdio da Strategija nije privremeni dokument koji je moguće mijenjati u skladu s dnevno-političkim potrebama, nego da će biti podlogom za cijeli niz zakona iz područja sigurnosti. Iz toga polazišta

može se pridružiti željama Vlade da bude usvojena uz što veće suglasje.

Ispravna je utemeljenost na načelu nedjeljivosti sigurnosti tj. da se vlastita sigurnost ne može zasnivati na umanjivanju sigurnosti drugih, te činjenice da u današnjem svijetu postoje globalni izazovi i globalne prijetnje terorizmom na koje je moguće odgovoriti uzajamnom suradnjom i pomoći.

Nadalje, dovoljno se široko definira nacionalnu sigurnost kao područje djelovanja kojim se osiguravaju opstanak i pretpostavke za razvoj društva u odnosu na ostale međunarodne čimbenike.

Tekst međutim, ima i manjkavosti - određenu neuravnoteženost između unutarnjeg i vanjskog aspekta sigurnosti (veću bi pozornost trebalo posvetiti unutarnjim pojavama koje mogu bitnije utjecati na nacionalnu sigurnost). Strategija ne spominje korupciju koja uz organizirani kriminal predstavlja jednu od najvećih prijetnji nacionalnoj sigurnosti (u sprezi s politikom takva su društva osuđena na propast, urušava se institut države, pravosudni sustav postaje farsa, dolazi do erozije morala i svih ostalih vrijednosti).

Zagađenost minama je specifičan hrvatski problem i njemu, u Strategiji treba dati više prostora.

I na kraju je rekao - ako predlagatelj ukloni sitne nedostatke te uvaži i druge razložene primjedbe i prijedloge smatra da će dokument u drugom čitanju biti prihvatljiv.

U ime Kluba zastupnika HSLS-a **Dražen Budiša** je iznio mišljenje po kojem je Strategija dobar dokument koji je pronašao ravnotežu između nužne općenitosti i konkretnih odredbi. Njome se deklariraju naši politički ciljevi a sadrži vrijednosti koje sigurnosni sustavi trebaju čuvati.

Moguće ih je varirati na razne načine, od zaštite prava građana, njihove sigurnosti i imovine, do zaštite zemlje. U Hrvatskoj postoji suglasnost oko poimanja tih vrijednosti, te i to predstavlja očuvanje hrvatskog identiteta. Ne treba dvojiti o tome da su naši vitalni interesi uključivanje u NATO pakt i euroatlantske integracije.

Preoptimistična ocjena glede političkih procesa u regiji

Međutim, primjećuje da je ponešto preoptimistična ocjena glede poli-

tičkih procesa u regiji. Naime, Hrvatska mora biti vitalno zainteresirana da sva tri naroda u BiH budu konstitutivna na cijelom području i da ta država bude decentralizirana s jednakim ustavnopravnim poretком na cijelom području. Tek će tada takva BiH moći biti čimbenik stabilnosti.

Postoje otvorena pitanja i s drugim susjedima i treba ih rješavati u duhu međusobnog razumijevanja štiteći nacionalne interese i vodeći računa o postojanju teritorijalnih pretenzija.

Da bi Hrvatska bila vjerodostojan partner, rekao je, mora to biti i u pitanju unutarnjeg političkog ustroja i kada se radi o sigurnosnim problemima, a proizlazi da ona više nema državnu tajnu. U tom smislu, kao država i društvo potpuno smo zakazali, a ono što se danas događa, vidi kao urušavanje važnog segmenta sigurnosnog sustava.

I korupcija je u Strategiji nedovoljno spomenuta, smatrajući kako država mora sama odrezati pipke organiziranog kriminala u vlastitim institucijama, pa će tek onda biti efikasna u savladavanju te zadaće.

I na kraju - Klub će poduprijeti donošenje Strategije a ona bi do drugog čitanja trebala biti poboljšana.

Za ispravak navoda javio se **Miroslav Rožić** radi stava zastupnika Budiše, da postoje otvorena pitanja. Smatra, naime, da neriješena pitanja granica i Prevlake zapravo predstavljaju ugrozu nacionalnih interesa.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a dr. sc. **Ivo Sanader** je rekao da je nakon svih događaja - bipolarne podjele svijeta, nestanka komunizma potrebno novo definiranje pojma nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.

To čine sve moderne zemlje koje vode računa o procesima prisutnima u suvremenom svijetu, u kojem prevladava proces integracije u oblicima - obrambeno-sigurnosnim, političkim, gospodarskim i financijskim. Međutim, vojno-obrambeni je tek dio šireg pojma i definicije nacionalne sigurnosti.

Pod suvremenom definicijom podrazumijeva - odgovornost i sposobnost neke države da jasno definira svoje nacionalne ciljeve i interese te da osigura potrebna financijska sredstva i ljudski potencijal za realizaciju. Potom da učinkovito iskoristištava i uvećava svoje nacionalne i društvene potencijale te posebno ukupni bruto nacionalni proizvod. Tu treba biti prisutna njezina sposobnost da jasno

formulira načine ostvarenja i postizanja tih ciljeva, mobilizira svoje stanovništvo u potpori postizanja tih ciljeva.

Dostignuta razina nacionalne sigurnosti u danom trenutku ovisi o čitavom nizu vanjskih ograničenja i ugroza te posebno o unutrašnjim društveno-političkim odnosima te odgovornosti i sposobnosti države da

Strategija nije privremeni dokument koji je moguće mijenjati u skladu s dnevnopolitičkim potrebama, nego da će biti podlogom za cijeli niz zakona iz područja sigurnosti.

dostigne i optimizira vlastite ciljeve i interese.

Vojno-obrambeni aspekt sve više se vezuje uz obrambeno-sigurnosne integracije, a u gospodarskom smislu o gospodarskim mogućnostima, razviku i rastu RH, nacionalna sigurnost sve će više ovisiti o tehnološkim inovacijama, obrazovanju i financijskoj poziciji zemlje.

Nacionalna sigurnost u socijalnom smislu podrazumijeva sveukupni gospodarski rast, rast životnog standarda, restrukturiranje gospodarstva a posebno ovisi o opsegu socijalnih izdvajanja u odnosu na bruto društveni proizvod odnosno državni proračun.

Nacionalna sigurnost, rekao je dr. Sanader, u političkom smislu ovisi i o uspješnosti stvarnih političkih i demokratskih tranzicijskih promjena, posebno o kvaliteti parlamentarnog nadzora nad Oružanim snagama, jačanju civilno-vojnih odnosa te o medijskim slobodama i standardima.

U vezi s tim Kajin je rekao da su kao legalno izabrana vlast stvarali oružanu silu i da je zemlja oslobođena vlastitim snagama a zrelost jedne zemlje ogleda se upravo u tome da može sama rješavati svoje probleme.

Kritički se osvrnuo na riječi zastupnika Kajina videći u njima opasnu primjedbu upućenu zastupnicima HDZ koja se u određenom obliku nažalost mogla čuti proteklih godina da je odgovornost na obje strane a Tuđman i Milošević jednaki da se svi svima trebamo ispričati. Prema tome nije bilo agresora i žrtve jer su politike bile jednake te takvu interpretaciju dr. Sanader odlučno

odbacuje, zatraživši od zastupnika da daju doprinos toleranciji i kulturi političkog dijaloga i da se ne dovode u pitanje temeljne vrijednosti hrvatske države. Osnovno je da se Hrvatska branila, da se rat nije vodio u Srbiji nego na hrvatskom tlu da su razoreni hrvatski gradovi, a poginulo je 15 tisuća hrvatskih ljudi.

O tome, naime, o Domovinskom ratu u Strategiji nema ni riječi, zamjereno je predlagatelju a upravo je on temelj suverene Hrvatske, njezine samostalnosti i nalazi se u temeljima naše budućnosti.

Činjenica da su u Domovinskom ratu stečena iskustva, da je Hrvatska postala zrela članica Međunarodne zajednice, te da je pokazala da može brinuti o sebi i nacionalnoj sigurnosti moraju biti ugrađeni u Strategiju. S ponosom se može reći da je iza nas rat koji nam je nametnut i bio je obrambeni u kojem je Hrvatska pobijedila.

Nadalje, smatra neprihvatljivim stav Strategije o stabilnom susjedstvu. Što se tiče BiH, činjenica da se ona nalazi u prijelaznom razdoblju mora biti uvažena u Strategiji, te da je zaštita ravnopravnosti, konstitutivnosti i suverenosti hrvatskog naroda u BiH jedan od temelja i nacionalne sigurnosti Hrvatske. Naime, drži da nijedna zemlja ne može promatrati sebe izolirano od svoga susjedstva.

Na kraju je rekao, u ime Kluba da ne može podržati ovakvu nacionalnu strategiju, nego predlaže da se do drugog čitanja razmotri i redefinira pojam nacionalne sigurnosti.

Jače istaknuti borbu protiv korupcije, trgovine drogom i ljudima

U ime **Kluba zastupnika HSS-a, Ante Markov** uvodno je upozorio da bi trebalo osigurati nadzor nad provedbom Strategije, s tim da to ne bude samo, kako reče, predmet odmjeravanja političkih snaga, predmet dogovora već da ishodište toga treba biti u snazi parlamenta, da nadzor bude trajna vrijednost, iznad sadašnjih političkih stajališta. Klub, nadalje, ukazuje da je prenaplaštena, prejudicirana i nepotrebno jako postavljena uloga NATO-a kao čimbenika nacionalne sigurnosti. Valja ga, kako reče sagledati u kontekstu - NATO, ipak, nije riješio gotovo nijedan konflikt koji se dogodio na ovim

područjima. Uz to, valja imati na umu da se osim globalizacije u vojnim integracijama događaju i paralelni procesi u pojedinim državama - tzv. državna individualizacija i bitnije je u Strategiju ugraditi elemente državne

Prenaglašena je, prejudicirana, i nepotrebno jako postavljena uloga NATO-a kao čimbenika nacionalne sigurnosti, a on nije riješio gotovo nijedan konflikt koji se dogodio na ovim područjima. Uz to, valja imati na umu da se osim globalizacije u vojnim integracijama događaju i paralelni procesi u pojedinim državama - tzv. državna individualizacija nacionalne sigurnosti.

individualizacije nacionalne sigurnosti.

Zastupnik je rekao da u Strategiju valja ugraditi temeljne vrijednosti koje na tom planu proizlaze iz Povelje Ujedinjenih naroda, a zatim se pridružio upozorenjima iz rasprave kako nije dovoljno istaknuta borba protiv korupcije, trgovine drogom i ljudima, jer je riječ o prvorazrednoj društvenoj opasnosti.

Daleko više bi u Strategiji trebalo istaknuti i globalnu opasnost, najopasnije protupravno djelovanje - terorizam, koji utječe na smanjenje ukupnih ljudskih prava i smanjenje kvalitete života (primjerice, umjesto nekadašnjih deset minuta sada se na aerodromu izgube dva sata).

Zastupnik HSS-a upozorio je, nadalje, da ne bi trebalo davati lake ocjene kad je riječ o pitanju - je li Jugoslavija nakon određenih demo-kratskih promjena partner, prijatelj ili potencijalna opasnost. Kako reče još imamo "vrlo opreznu susjedu", a i mi trebamo biti oprezni, iako valja jasno naznačiti da postoje pozitivni procesi.

U nastavku izlaganja, zastupnik Ante Markov ukazao je na netradicionalne oblike ugroze sigurnosti, rekavši da današnji svijet s obzirom na globalizaciju ne poznaje vanjske i unutrašnje elemente sigurnosti države. Kapital je faktor koji može izazvati značajne posljedice,

preoblikovao je praktično cijelu planetu.

Kao primjer, naveo je slučaj Argentine, gdje se pokazalo da fiskalno-monetarni sektor (dakako, s dubljim razlozima odnosno političkom pozadinom) može izazvati vrlo značajno ugrozu nacionalnu sigurnost. Iako je ova zemlja imala sve elemente valutne stabilnosti uz pomoć multinacionalnih svjetskih institucija, koje su kontrolirale tamošnje bankarstvo, u svega 24 sata sustav se raspao, ugroza države je bila potpuna, uz značajne političke posljedice.

Elementi koji utječu na sigurnost jedne države stalno se mijenjaju i veoma je važno kontrolirati vlastite resurse i fiskalno-monetarne sustave - rekao je zastupnik, dometnuvši još na kraju da se u nizu europskih država raspravlja o tzv. državnoj individualizaciji te izrazivši nadu da će se Strategija donijeti kao zajednički, usuglašeni, dokument svih političkih stranaka.

Razraditi odnos prema terorizmu

Podršku Prijedlogu strategije u ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a, izrazila je dr.sc. **Vesna Pusić**. Po njihovoj ocjeni, riječ je o dobroj

Na sigurnost u Hrvatskoj bitno utječu: sporost i nesređenost u pravosuđu (to otvara prostor bezakonju), problemi s korupcijom (percipiraju se kao normalnost) i siromaštvo (pogodno za infiltraciju grupa i djelatnosti koje traže područja iz kojih mogu djelovati).

polaznoj poziciji za izradu konačne verzije teksta.

Zastupnica je najprije upozorila da se ovaj dokument donosi u bitno promijenjenim okolnostima, na što su ključno utjecala dva elementa - teroristički napad na SAD i manja pozornost svjetske javnosti prema ovoj regiji. Zbog toga odgovornost za sigurnost u regiji u velikoj mjeri leži na zemljama regije, i to baš na Hrvatskoj.

Zastupnica HNS rekla je zatim da na sigurnost u Hrvatskoj bitno utječu: pravosuđe, problemi s korupcijom i siromaštvo. I sporost i nesređenost u pravosuđu otvara mogućnost stvaranja prostora bezakonja, kad je riječ o korupciji ona se percipira kao normalnost, što je u civilnom smislu, jedan od najopasnijih načina ugrožavanja nacionalne sigurnosti. Siromaštvo, pak, predstavlja apsolutnu opasnost za nacionalnu sigurnost jer je to privlačno područje upravo za infiltraciju grupa i djelatnosti koje traže područja iz kojih može djelovati.

Ovaj Klub zastupnika ukazao je, nadalje, na još neke specifične točke koje bi trebalo uvrstiti ili detaljnije razraditi. Prva je - odnos prema terorizmu kao globalnom problemu. Koncentracija na borbu protiv terorizma nije, naročito u svijetu, koordinirana i dovela je u opasnost standarde u očuvanju ljudskih i građanskih prava. I zemlje s daleko dužom tradicijom demokratskih institucija od Hrvatske nerijetko pritom gaze ili zanemaruju neke bitne elemente očuvanja ljudskih i građanskih prava pa bi uz razradu borbe protiv terorizma u Hrvatskoj trebalo razraditi, kao element nacionalne sigurnosti, oblike zaštite ljudskih i građanskih prava pod tim okolnostima. To zahtijeva ili uvođenje takvih članaka ili klauzula ili uspostavu instituta ombudsmana (koji bi vodio brigu o povredi ili ugrožavanju ljudskih i građanskih prava).

Strategijom bi, nadalje, trebalo detaljnije razraditi odnos prema trgovini ljudima - ne samo prema ilegalnim imigracijama nego o trgovini ljudima, u prvom redu ženama i djecom. To je prilično alarmantnih razmjera i velikim dijelom tranzit se obavlja kroz Hrvatsku. Na tom je planu nužna suradnja državnih i institucija civilnog društva.

Klub zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a je uz to: predložio da se razrade, individualno za svaku zemlju, elementi i strategija odnosa sa svim susjedima; rekao je da pitanje eventualnih promjena u funkcioniranju NATO-a zahtijeva ozbiljnu raspravu o hrvatskoj participaciji u toj instituciji, a osobito povezivanju s njenim članicama iz Europske unije; upozorio da bi trebalo predvidjeti mehanizme povezivanja raznih

institucija (vojske, policije, civilne zaštite, vatrogasaca) u situaciji velikih prirodnih katastrofa.

Ispravljajući navod zastupnice Pusić, **Drago Krpina (HDZ)** rekao je da traženi mehanizmi nisu dostatni za zaprečavanje mogućnosti trgovine s ljudima, jer Hrvatska ima iskustva s jednim osebujnim tipom te trgovine koji treba onemogućiti - s pošasću trgovine vijećničkim i zastupničkim mandatima.

Redigirati

U ime **Kluba zastupnika LS-a**, dr.sc. **Zlatko Kramarić** uvodno se složio s ministrovom napomenom kako je predloženi dokument nastajao studiozno i polako, ali i upozorio da se osjeti da ga je pisao veći broj ljudi odnosno da on ne sadrži elemente analitičnosti i metodološke čistoće pa bi ga trebalo redigirati. Rekavši kako koncept nacionalne sigurnosti poslije 11. rujna više ne može biti isti, zastupnik je rekao kako bi iskustvo posljednjih deset godina Hrvatske trebalo biti podloga za pisanje nacionalne strategije. Pritom valja imati na umu da elemente šticećenja ljudskih i građanskih prava i prava nacionalnih manjina itekako podižu

U predloženoj strategiji nema pozivanja na Badinterovu komisiju, a svi granični problemi Hrvatske mogli bi se bez većih problema riješiti upravo pozivanjem na to izvješće.

Kad je riječ o BiH, pažljivije bi trebalo definirati kontakte s entitetima da se ne bi (paternalistički) prejudicirala buduća ustavna rješenja.

rejting Hrvatske u međunarodnim odnosima i uvelike pridonose unutrašnjoj sigurnosti.

Klub Liberalne stranke ponajviše, međutim zanima - naglasio je dr. **Kramarić**, koliko je društvo spremno dati vlastite odgovore (koji ne mogu biti jednostavni) na kompleksno okruženje. S tim u svezi ukazao je na odnos prema Bosni i Hercegovini, rekavši kako se mora poći od premise da je Hrvatska potpisnica Daytonskog sporazuma i da ju je uloga potpisnice najviše legitimirala pred Međuna-

rodnom zajednicom. Liberalna stranka protivi se bilo kakvom paternalističkom odnosu prema BiH, rekao je, naglasivši da tamošnje odnose moraju rješavati narodi koji tamo žive. Hrvatska, međutim, s obzirom na niz u najmanju ruku dvojbena rješenja Daytonskog sporazuma koji zahtijevaju bitnu redefiniciju nikako ne bi smjela dopustiti da hrvatski narod u Bosni i Hercegovini bude sveden na nacionalnu manjinu.

Sadržaj sporazuma, napomenuo je Kramarić, nikako ne može biti priča o "temeljnem narodu", što se može čuti među Bošnjacima, niti to može biti priča o trećem entitetu, a i nikako ne smije završiti time da se sa srpskim entitetom - Republikom Srpskom - zapravo ne dogodi ništa. Paradoksalno je, naglasio je zastupnik, da se najvećim demokratima pokazuju oni koji su taj entitet stekli upravo na ratnim zločinima, genocidu i sprečavanju povratka Bošnjaka i Hrvata na te prostore.

Zastupnik Kluba Liberalne stranke zatim je upozorio da u predloženoj strategiji nema pozivanja na Badinterovu komisiju, a svi granični problemi mogli bi se bez većih problema riješiti upravo pozivanjem na to izvješće te naglasio da bi pažljivije trebalo definirati kontakte s entitetima da se ne bi (paternalistički) prejudicirala buduća ustavna rješenja u BiH.

Ustvrdivši da je globalizacija proces koji nije moguće zaustaviti, ali da je veoma važno kako će se zastupnici prema tome postaviti (o tome treba konačno progovoriti i u parlamentu) kako bi se sve moguće negativne posljedice dočekale što jednostavnije, Zlatko Kramarić upozorio je kako je poslije tih procesa i utjecaja nekih međunarodnih monetarnih krugova u Meksiku, primjerice, 26 puta povećan jaz između bogatih i siromašnih. Kad je riječ o Argentini ona se, po ocjeni njezina predsjednika, dezintegrirala u procesu globalizacije - podsjetio je zastupnik LS-a.

Iz ovog izlaganja još izdvojimo pohvalu projektu Bledske skupine - suradnje političara i teoretičara novog pristupa globalizaciji.

U ime predlagatelja

Ministar obrane, **Jozo Radoš**, ponovo se javio za riječ, osvrnuvši se na ulogu stabilnosti zakonskog sustava u nacionalnoj sigurnosti. Pravosuđe je samo jedna dimenzija

ukupne pravne sigurnosti i odgovornost za nju te stabilnost zakonodavnog sustava leži na svima koji kreiraju politički život, rekao je uz upit pridonosi li nevjerojatno visoki broj zakonskih prijedloga koji prolaze kroz Sabor stabilnosti sustava.

Napomenuvši da neke ocjene iz rasprave nemaju veze sa strategijom nacionalne sigurnosti, ministar je ustvrdio da je Kajinovo izlaganje primjer kako ne bi trebalo govoriti. Pravo je građana da odlučuju koji će vojni objekti dobiti koju namjenu - ne uske skupine nego svih koji preko legitimnih predstavnika u Saboru i Vladi donose odluku. Kad je riječ o Kajinovima napomenama u svezi s obavještajnim institucijama ministar je rekao da nije važno koliko ih ima nego kako međusobno surađuju i koliko su učinkoviti, a na upozorenja o radarima odgovorio je upitima - nije li bolje umjesto 20 zastarjelih ruskih imati pet modernih; zašto je Sveti Jure

Cilj je sigurnost u zraku i na moru. Ako se to želi imati onda ne može parcijalni interes jedne sredine biti iznad nacionalnog interesa, a odluku o tome donosi Vlada, Hrvatski sabor i Predsjednik Republike.

manje važan od Svetog Ilije ili Sljeme manje od Učke te što je s Papukom i Borincima.

Cilj je, naglasio je ministar - sigurnost u zraku i na moru, a ako se to želi imati onda ne može parcijalni interes jedne sredine biti iznad nacionalnog interesa. Odluku o tome donose Vlada, Hrvatski sabor i Predsjednik Republike.

Napomenuvši kako bi volio da obavještajni sustav ne bude tema rasprave jer bi o tome trebalo raspravljati dublje kada to bude tema rasprave, ministar Radoš ipak se, jer je prethodno bilo govora o razrušenosti sustava, i sam na to osvrnuo. Sustav u dijelu koji nije interesantan javnosti i medijima izvršava svoju zadaću - rekao je, naglasivši zatim da odluka za postojeći model sigurnosne kulture onemogućava zaštitu nacionalnih interesa. Odredili smo, dometnuo je, da su ljudska prava, pravo na informaciju, važnija od zaštite sigurnosnog sustava i dok je tako ne može se očekivati cjelovita zaštita sustava. Mora se donijeti

politička odluka i u mjeri u kojoj će se dati nadležnost obavještajnom sustavu on će moći čuvati tajne koje trebaju biti dio internog posla, a ne dio javnosti. U proteklih deset godina, podsjetio je ministar, objavljeno je bezbroj državnih tajni, a da nitko temeljem toga nije sankcioniran i nitko ne može tražiti od nadležnih da temeljem toga - nepostavljanjem ovlasti - rade posao za koji ne mogu imati snage.

Ministar Radoš završio je izlaganje apelom da pitanje zlorabe sigurnosnih službi ne bude važnije od svega ostalog u zemlji. Neka one rade na onome što će im biti stavljeno u nadležnost, a mnogo su važnija pitanja gospodarskog života, političkog sustava.

Nacionalnu sigurnost ugrožava trgovanje mandatima

Radi ispravka navoda za riječ se javio **Drago Krpina**. Trgovanje vijećničkim i zastupničkim mandatima apsolutno ima ugrožavajući karakter za nacionalnu sigurnost. Ova tvrdnja bila je popraćena upitom - što bi se bilo dogodilo da je zastupnicima HDZ-a ili druge stranke bio postavljen uvjet odstete od, primjerice, 50 tisuća maraka. Morali bi se prestati baviti politikom kad ne bi tome udovoljili, a silazak nekih od tih ljudi s političke scene ugrozio bi nacionalnu sigurnost, rekao je.

Predsjedavajući, potpredsjednik Hrvatskog sabora, **Baltazar Jalšovec** upozorio je Krpinu da se udaljio od teme.

Definiranje nacionalne sigurnosti kao trajne vrijednosti

Vladimir Šeks (HDZ) uvodno je napomenuo da bi rezultat ove rasprave trebala biti zajednička odluka koja bi bila trajna vrijednost i trajna politika koja bi doživjela i preživjela različite promjene vlasti i bila konstanta u vođenju taktičke i operativne politike koja bi se izvodila iz Strategije nacionalne sigurnosti te iz koje bi bile izvedene i ostale operativne mjere i različiti zakoni iz cjelokupnog sustava nacionalne sigurnosti. Ponajprije treba definirati sustav nacionalne sigurnosti koji je, upozorio je zastupnik, daleko širi od klasičnog njegova poimanja. Predloženoje ispravno naznačenom pojmovlju u definiciji nacionalne sigurnosti trebalo bi

dodati temeljne vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske te ono nabrojeno u članku 52. Ustava - more, obala, otoci, zemljište, poljoprivredno i šumsko, a i druge pokretne i nekretnine od osobitog interesa za Republiku te nacionalna dobra koja su pod osobitom zaštitom Republike.

Potrebno je definirati i unutrašnje i vanjsko okruženje, a onda odrediti

Ako je u Hrvatskoj privatizirano 90 posto bankarskog kapitala hrvatska država nema utjecaja na njegovo funkcioniranje. Kako se onda može govoriti o financijsko-gospodarskom suverenitetu Republike Hrvatske?

ciljeve (nedostaju u Prijedlogu) koje treba štiti te instrumentarij kojim to činiti.

Strategija nacionalne sigurnosti ne bi trebala obuhvaćati samo klasični vojno-obrambeni sustav već i niz drugih sustava koji osiguravaju zaštitu, promicanje, određivanje ciljeva nacionalne sigurnosti, među kojima je i zaštita gospodarskog suvereniteta. Ako je, međutim, u Hrvatskoj privatizirano 90 posto bankarskog kapitala i hrvatska država nema utjecaja na njegovo funkcioniranje kako se onda može govoriti o financijsko-gospodarskom - tome bitnom dijelu suvereniteta Republike Hrvatske - upitao je **Vladimir Šeks**, upozorivši da upravljačke odluke s bankarskim kapitalom mogu funkcionirati tako da ugrožavaju i narušavaju gospodarski suverenitet Republike i time njen opći suverenitet. U Prijedlogu postoje naznake o tome, ali nisu određeni ciljevi.

Dio suvereniteta zemlje je, nadalje, telekomunikacijska, elektronička, informatička mreža, a država nad tim gubi upravljački nadzor. Planira se i privatizacija Jadranskog naftovoda, a zna se kakvo je značenje nafte te da i o tome itekako ovisi nacionalna sigurnost.

Ako ostanemo bez ikakvog upliva kao država, neovisno o konstelaciji političkih odnosa (snaga Vlade i ostalih) tada, jednostavno, od punine hrvatskoga suvereniteta i zaštite nacionalnog suvereniteta ostaje veoma malo - prazna ljuštura.

Sljedeći je upit zastupnika HDZ-a - kako globalizacijski procesi mogu djelovati prema ciljevima i zaštititi nacionalne sigurnosti ako Međunarodni monetarni fond i Svjetska banka imaju ključne uloge u tom procesu, ako svoje doktrine i svoja viđenja pretpostavljaju interesima nacionalne sigurnosti u najširem smislu. **Vladimir Šeks** je za ilustraciju naveo i primjer, napomenu predstavnika Svjetske banke i MMF-a kako je promijenio mišljenje i kako "dopušta" Vladi da ide u izgradnju i dovršetak autoceste Zagreb-Split.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo napomenu kako je predložena strategija nastala u stanju "nužde i brzine" jer je kod prvog čitanja Zakona o obrani zahtijevano da se ona usvoji prije drugog čitanja tog zakona te da kao takva nema operativnu vrijednost.

Nema strategije nacionalne sigurnosti bez nacije

Jadranka Kosor (HDZ) je: rekla da su o predloženoj trebali raspravljati svi odbori, a ne samo jedan; upozorila da oni koji su pripremili tekst Prijedloga ne znaju naziv parlamenta (Hrvatski sabor, a ne Sabor Republike Hrvatske); upozorila da nisu određeni jasni strateški ciljevi; predložila da se predvide konkretne provedbene mjere.

Zastupnica je rekla da tekst valja osloboditi općenitih fraza - primjerice ublažiti onu o otvaranju "neograničenog prostora suradnje i sigurnosti" (jer toga nema, osobito u današnjem svijetu), precizirati koji su to "drugi interesi važni za sigurnost Hrvatske" te pojasniti koji su to "svi subjekti" uz čiju se suglasnost usvaja Strategija.

Zastupnica Kosor ocijenila je, nadalje, da se Strategija dosta oskudno bavi problemom razminiranja. Smatra da predsjedničkim i parlamentarnim izborima u SRJ nisu stvorene pretpostavke za punu normalizaciju odnosa Hrvatske s tom zemljom. Zatražila je detaljnu razradu točke u kojoj se spominju opasnosti vezane uz širenje infektivnih bolesti i zaraza.

Osvrnuvši se na točku iz Prijedloga strategije o negativnim posljedicama globalizacije, rekla je da se na tom planu mogu očekivati novi pritisci na Hrvatsku, naglasivši da se mora znati kako se tome oduprijeti. S tim u svezi

podsjetila je na ljetošnji paket socijalnih restrikcija, od kojih je veliki broj proveden na temelju pritisaka.

S velikim pritiscima Hrvatska je bila suočena i nedavno, kad se počelo govoriti o donošenju zakona o zabrani proizvodnje i uporabe genetski modificiranih organizama, podsjetila je zastupnica.

Jadranka Kosor naglasila je da nema strategije nacionalne sigurnosti ako nema nacije te da ona stoga, uz sve druge važne segmente mora obuhvatiti i demografske aspekte. Jer, Hrvatska se, kako reče, demografski urušava, postaje demografska pustinja. Ignoriranje demografskih pojava zaoštrava gospodarsku i socijalnu krizu, krizu obitelji. Strategija se mora baviti problemom starenja radno sposobnog stanovništva, jer ukupna depopulacija je dugotrajan i razoran proces. Nešto se mora učiniti danas da bi se rezultati osjetili tek za 20-tak godina.

Preopćenito, nesustavno

Ljerka Mintas-Hodak (HDZ) rekla je da je ovaj dokument raden prvenstveno zbog potreba budućeg približavanja Hrvatske NATO-u, što - naglasila je - nije dobro. Tekst je, inače, i po po njenoj ocjeni, preopćenit, nesustavan u odnosu na pojedina područja koja obrađuje te metodološki prilično zbrkan. I sam pojam nacionalne sigurnosti je nedovoljno precizno i sveobuhvatno definiran. Najozbiljniji prigovori mogu se, po ocjeni zastupnice, uputiti prevelikoj usredotočenosti na obram-

Nejasan je odnos predložene strategije prema Strategiji nacionalne sigurnosti izrađenoj u sklopu projekta "Hrvatska za 21. stoljeće", koja je sustavniji i metodološki bolje napravljen dokument.

benu dimenziju nacionalne sigurnosti i pre naglašavanju vanjsko-političke dimenzije hrvatske politike. Gotovo svi izazovi i rizici naznačeni u točki 1. te predloženi pravci sigurnosne politike uglavnom su orijentirani na vanjsku politiku Hrvatske. A predlagatelj je ipak trebao imati na umu da je unutarnja nacionalna sigurnost za Hrvatsku izuzetno važna te da bi njezinu razinu itekako

trebalo podići. Brojni, ozbiljni, izazovi koji mogu prijetiti Hrvatskoj ili već prijete izostavljeni su ili im nije pridana odgovarajuća važnost.

Bolje bi, po ocjeni Ljerke Mintas-Hodak, trebalo razraditi: prednosti i opasnosti koje Hrvatskoj nosi ovakav geopolitički položaj Hrvatske (razmeđe civilizacija; tranzitni položaj); odnos Hrvatske prema zaostajanju u tehnološkom i svakom drugom razvoju te stoga rastućem siromaštvu i sve većoj nezaposlenosti (vezano uz pritiske i politiku koju Hrvatskoj nameću međunarodne institucije, poput MMF-a); utjecaj rastuće domaće i vanjske kreditne zaduženosti zemlje na nacionalnu sigurnost; stvarne rizike koje za hrvatsku gospodarsku te socijalnu i političku sigurnost nosi sa sobom otvaranje tržišta nekretnina, poljoprivrednih i drugih roba i otjecanja hrvatskoga bankarskog kapitala u sklopu integracijskih procesa (kako će se Hrvatska od toga adekvatno zaštititi); pitanje hrvatskih granica prema Sloveniji i Jugoslaviji (napose pitanje Prevlake) pa odnosa prema susjednim državama (napose prema BiH u svjetlu strateškog značenja koje ravnopravni položaj Hrvata u Bosni ima za Republiku Hrvatsku); koliko zaostajanje u obrazovanju i rastuće siromaštvo pridonose riziku terorizma u Hrvatskoj.

Tek nakon identifikacije tih unutarnjih i vanjskih izazova bit će moguće utvrditi sigurnosne politike prema svakom području - rekla je zastupnica, dometnuvši još kako joj nije jasan odnos ove strategije prema Strategiji nacionalne sigurnosti izrađene u sklopu projekta "Hrvatska za 21. stoljeće" (koja je sustavniji i metodološki bolje napravljen dokument) te kako Strategiju valja donijeti konsenzusom.

Za širu, javnu, raspravu

I **Milanka Opačić (SDP)** prigovorila je što je samo matični odbor raspravljao o Prijedlogu, izrazivši nadu da će se to ispraviti u drugom čitanju te predloživši da se organizira šira, javna, rasprava (posebno među stručnjacima) o toj problematici pa da se Strategija donese konsenzusom. Komentirajući prethodne prigovore tekstu kako neke teme nisu detaljno obrađene, zastupnica je rekla da Strategija ipak na načelnoj, općoj razini određuje neke dijelove koji tvore sustav nacionalne sigurnosti.

Zastupnica je zatim naglasila da se nacionalna sigurnost ne zasniva isključivo na vojnoj snazi već i na gospodarskoj i socijalnoj situaciji te na obrazovanju i zaštiti od kriminala. Gospodarski prosperitet zemlje mora biti definiran kao vrhunski nacionalni interes jer je siromašna zemlja,

U Strategiji bi se trebalo očitovati o siromaštvu. Gospodarski prosperitet zemlje mora biti definiran kao vrhunski nacionalni interes jer je siromašna zemlja apsolutno dobra podloga za potencijalne ugroze.

s niskim bruto domaćim proizvodom, apsolutno dobra podloga za potencijalne ugroze - rekla je, dometnuvši kako bi se o siromaštvu trebalo očitovati u Strategiji.

U nastavku izlaganja zastupnica Opačić naglasila je da je stanje bolje kad je riječ o minama - Koalicija je preuzimajući vlast naslijedila 4000 km² pod minama, a sada je za razminiranje preostalo još 1700 km².

Iz njezina izlaganja još izdvajamo ocjenu o potrebi ulaska Hrvatske u sve europske integracije jer ona, kako reče, kao mala zemlja naprosto nema drugi izlaz. Usvajanjem europskih vrijednosti i kriterija stupanj demokracije i pravne države podići će se na razinu bitnu i za stvaranje zaštitnog, obrambenog mehanizma.

Replicirajući zastupnici Opačić, **Ljerka Mintas-Hodak** napomenula je najprije da ova ima pravo izraziti svoj pozitivni stav o predloženome, ali da je ipak od dva dokumenta jednim daleko detaljnije, sveobuhvatnije i metodičnije obrađuju sva područja na koja je ukazivano u raspravi.

Nestabilnost okruženja stalna je prijetnja

Dario Vukić (HDZ) izrazio je žaljenje što u Prijedlogu strategije nema odgovora na pitanje (ne)podupiranja demografske politike te što nisu razrađena tri resursa koja se u svijetu smatraju presudnim za suverenost svake nacije - energija, znanje, voda.

Osvrnuvši se na pitanje sigurnosnog okruženja Hrvatske, zastu-

pnik je osporio ocjenu kako nestabilnost u okruženju ne predstavlja izravnu sigurnosnu tvrdnju. Naprotiv - ta nestabilnost je stalna prijetnja, posebice ona u BiH i Jugoslaviji, Crnoj Gori, Albaniji i Makedoniji može prouzročiti ulazak na teritorij RH raznih skupina koje predstavljaju nemali sigurnosni rizik (izbjeglice, teroristi, ekstremisti). Apsurdno je, rekao je Dario Vukić, tvrditi da Jugoslavija više ne predstavlja sigurnosnu prijetnju, ona je samo možda u

U Prijedlogu strategije nema odgovora na pitanje (ne)podupiranja demografske politike, a i nisu razrađena tri resursa koja se u svijetu smatraju presudnim za suverenost svake nacije - energija, znanje, voda.

opadanju. Činjenica da neke zemlje imaju demokratski izabrane vlade i predsjednike zasigurno ne otklanja mogućnost da sigurnosno ugrožavaju Hrvatsku - rekao je zastupnik HDZ-a.

U nastavku izlaganja Dario Vukić je upozorio da odnosi sa Slovenijom a niti s Italijom ne smiju biti određeni jednom rečenicom. U prvom slučaju u nabranjanju neriješenih pitanja izostavljeno je više bitnih točaka - nuklearna elektrana Krško (uz ostalo, i ekološki problem), Sveta Gera i druge lokacije slične namjene i istih sigurnosnih implikacija, a u drugim se netočno spominje duga pomorska granica (a riječ je o nekoliko desetaka kilometara, a i to je upitno).

Slijedila je napomena kako kad je riječ o protupješačkim minama treba inzistirati da njihovu upotrebu eliminiraju i sve zemlje u okruženju. Upozorenje da je unutarnja sigurnost samo površno raščlanjena konkretizirano je nabranjanjem ispuštenoga: gospodarski kriminal, nelegalna trgovina, trgovina drogom, organizirani kriminal, korupcija, nefunkcioniranje državnih institucija, obavještajno djelovanje inozemnih struktura, prodaja odnosno prepuštanje strateških resursa i imovine.

Izlaganja Darija Vukića još izdajamo: napomenu kako inzistiranje na samo unutarnjim prijetnjama "podsjeca na neka bivša vremena"; upozorenje da uopće nisu spomenuti osnovni elementi nacionalne sigurnosti - civilne i vojne službe (prema

prijedlogu novog ustroja sigurnosne službe ne djeluju unutar u Prijedlogu navedenih institucija); ocjenu kako sustav unutrašnje sigurnosti treba težiti prema suradnji a ne "povezanosti" s istovjetnim sustavima drugih država; upit koji su to "svi" subjekti dali suglasnost na Prijedlog strategije odnosno ne podrazumijevaju li se pod tim radne skupine i uski krug osoba iz trenutno vladajućih političkih struktura, među kojima su pojedinci upitne stručnosti pa čak i zainteresiranosti za sigurnost i dobrobit Republike Hrvatske.

Tu je i zadnji prijedlog - strategiju preformulirati kao "temeljno određenje strategije nacionalne sigurnosti" (koju treba stalno dopunjavati i razvijati). S tim u svezi je obrazloženje zastupnika - tvrdnja da je riječ o dugoročnom rješenju negira se u Prijedlogu napomenom kako će se mijenjati u slučaju promjene temeljnih sigurnosnih čimbenika i sigurnosnog stanja okružja.

Gordana Sobol (SDP) rekla je da poteškoće oko poimanja značenja i širine nacionalne sigurnosti dijelom proizlaze iz nerazumijevanja da su sigurnosne i obrambene institucije sasvim normalne nacionalne i društvene institucije koje su, u najširem smislu odgovorne čitavoj javnosti. Hrvatski sigurnosni obrambeni sustav stvarao se u mnogočemu u drugačijoj situaciji nego u drugim tranzicijskim zemljama - u ratnim uvjetima, kad je situacija na ratištu i nejasna politička situacija diktirala rješenja koja su prvenstveno morala

Istaknuti problem krijumčarenja oružjem i opojnim drogama te suvremeni oblik ropstva - krijumčarenja i trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, čiji korijeni prvenstveno leže u siromaštvu, nezaposlenosti te u nedostatnom obrazovanju i nedostatnim pristupima resursima.

biti u funkciji neposredne obrane. Odvijalo se to, osim toga, u uvjetima nepostojanja višegodišnje demokratske tradicije i primjerene joj političke kulture.

Naglasivši da je dobro promišljeni i s društvenim mogućnostima usklađeni sustav nacionalne sigurnosti pretpostavka samog opstanka nacije i njenih institucija, zastupnica Sobol je rekla da je radi zadovoljavanja nacionalne egzistencije potrebno osigurati državni prostor, zdravlje, imovinu stanovnika, pristup prirodnim, materijalnim i svim ostalim resursima, pravni poredak, samostalno odlučivanje o unutrašnjim stvarima, te ravnopravno sudjelovanje u međunarodnom sustavu. Postojanje funkcionalne države i perspektivnog društva pretpostavka je uravnoteženog i učinkovitog sustava i nacionalne sigurnosti.

Rekavši da podržava donošenje strategije, uz pretpostavku uvažavanja primjedbi do drugog čitanja, Gordana Sobol je zatražila da se istakne problem krijumčarenja oružjem i opojnim drogama te suvremeni oblik ropstva - krijumčarenja i trgovine ljudima, posebno

ženama i djecom, čiji korijeni prvenstveno leže u siromaštvu, nezaposlenosti te u nedostatnom obrazovanju i nedostatnim pristupima resursima društva.

Donijeti deklaraciju/rezoluciju o nacionalnoj sigurnosti

Mr.sc. **Ivan Štajduhar (SDP)** ocijenio je da je, unatoč intenzivnim nastojanjima nove vlasti da se stanje poboljša, situacija gotovo na samom početku - što zbog Domovinskog rata, što zbog desetogodišnje vladine HDZ-a. Specificirajući što to znači, zastupnik je ponajprije ustvrdio da nacionalna sigurnost nikad nije dobila tretman koji ima u razvijenim demokratskim zemljama. Nadalje - to područje, zbog različitih izvansustavnih utjecaja nikad nije potpuno definirano a niti je funkcioniralo na način koji bi zahtijevalo prilike u okruženju, interesi i procesi u društvu te dobrobit građana.

Valja prihvatiti novu filozofiju prema kojoj se nacionalna sigurnost ne temelji samo na vojsci i policiji. Hrvatski sabor mora verificirati nove ideje koje će omogućiti odmak od postojećeg stanja i u tu bi svrhu, po ocjeni zastupnika, trebalo usvojiti, kao što su to učinile brojne druge demokratske zemlje - deklaraciju/rezoluciju o nacionalnoj sigurnosti. Bez takvog dokumenta, koji bi se operacionalizirao kroz Strategiju i

dalje bi se raspravljalo samo o pojedinim segmentima.

Razvoj institucija, sustav nacionalne sigurnosti i njihovi međusobni odnosi u posljednjih deset godina nisu pridonijeli stvaranju uvjerenja da su institucije u stanju obaviti namijenjenu im zadaću na zadanom planu.

Da su potrebne odlučne protumjere, po ocjeni Ivana Štajduhara, pokazuje nedovoljan razvoj unutarnjopolitičkih i socijalnih kretanja u zemlji te različite društvene promjene i utjecaj na sigurnost društva ili na prezentaciju i percepciju zemlje u međunarodnoj javnosti. Tu je, nadalje, porast organiziranog kriminala, terorizam, prodaja i tranzit droga, ilegalna preprodaja oružja, krijumčarenje građana (koje poprima razmjere trgovine bijelim robljem).

Posljedica promjene strategijskih prioriteta (s obrane od oružane agresije na postupnu integraciju u međunarodnu zajednicu) mora se, rekao je zastupnik, odraziti u promjeni prioriteta nacionalnih ciljeva i politike koja će ih provoditi.

Iz ovog izlaganja još izdvojimo ocjenu kako je ugroza od nepovoljnog unutarnjeg razvoja danas vjerojatnija od vanjske.

Završen proces borbe s ugrozama

Zlatko Canjuga (HND) izjavio je da je proces borbe s ugrozama završen te da je hrvatska strategija nacionalne sigurnosti u mirotvorstvu, u dobrosusjedskim odnosima, u razvijanju slobodnoga, otvorenoga, demokratskoga, samosvjesnog pojedinca koji će, kao mladi iz 1990. znati zaštititi Hrvatsku. Po njegovoj ocjeni, Strategijom bi trebalo više istaknuti da Hrvatska podupire institucionalnost, samostalnost i cjelovitost država nastalih na području bivše Jugoslavije te da neće voditi nikakve dvojne ili paralelne politike u tom smislu nego surađivati i biti kooperativna. Razlog - da bi se ovaj prostor prije svega uljudio, sveo u mirotvorne okvire.

A nikako, rekao je Canjuga, da se pomaknemo s mjesta, evo natežemo se sa Slovenijom, neprestano govorimo da ćemo u Europu, a imamo probleme u Bosni i Hercegovini. A u BiH treba samo stvoriti načela o tome da nema politike mimo interesa Bosne i Hercegovine, što podrazumijeva jačanje njenih institucija.

Elaborirajući svoj stav zastupnik je, među ostalim, upitao treba li vjerovati da će snažna vojska, snažna nacionalna sigurnost, neke nepobitne i bespogovorne vrijednosti učvrstiti samostalnost i sigurnost Republike Hrvatske ili treba graditi samosvjesnog čovjeka, pojedinca neopterećenog bilo kakvim predrasudama te Strategiju temeljiti na nečem sasvim drugom. Jer, da je vojska ili represivni aparat jamac sigurnosti onda nijedan totalitarni režim u povijesti ne

Temeljna metodološka strategija hrvatske nacionalne sigurnosti u svijetu mora se temeljiti na mirotvorstvu, na općoj sigurnosti i demilitarizaciji ovog područja, uz izgradnju taman tolike snage nacionalne sigurnosti da uistinu ne bi bila dovedena u pitanje egzistencija naroda u najužem smislu.

bi bio srušen niti bi se uspostavili procesi demokratizacije - naglasio je.

Zastupnik je zatim izjavio da odbacuje zabludu kako Hrvatskoj iz bilo koje susjedne države, posebice iz Bosne i Hercegovine, prijeti bilo kakva ugroza.

Temeljna metodološka strategija hrvatske nacionalne sigurnosti u svijetu mora se - naglasio je Zlatko Canjuga - temeljiti na mirotvorstvu, na općoj sigurnosti i demilitarizaciji ovog područja, uz izgradnju taman tolike snage nacionalne sigurnosti da uistinu ne bi bila dovedena u pitanje egzistencija naroda u najužem smislu.

Iz ovog izlaganja izdvojimo još upozorenje kako baziranje sigurnosti na obavještajnim zajednicama znači "dovođenje samog sebe u pitanje i neprestano bavljenje samim sobom". Pojmu nacionalne sigurnosti ne bi se smjela, naglasio je zastupnik HND-a, davati takva pozornost. Umjesto toga više bi pozornosti trebalo dati obrazovnom sustavu, samosvjesnom čovjeku, slobodi čovjeka, demokratičnosti.

Neutralan Prijedlog

Očito je da je ovaj dokument pisan na brzinu, rekao je **Drago Krpina (HDZ)**, dometnuvši kako se - uz napor koji treba cijeliti - ipak primarno

vodilo računa o udovoljavanju formi. A njegovu vrijednost i kvalitetu trebalo bi procjenjivati sa stajališta njezine stvarne uporabne vrijednosti u povećanju stupnja hrvatske nacionalne sigurnosti.

U tom smislu Prijedlog je neutralan i neće utjecati posebno pozitivno ni negativno. Negativna dimenzija dokumenta je to što nerealno sagledava stanje stvari i opasnosti, izvore nestabilnosti u hrvatskom okruženju. Iz Prijedloga bi se moglo iščitati da je Hrvatska u (relativno) vrlo stabilnom okruženju.

Osim brzine izrade, na to je po ocjeni zastupnika, utjecalo i to što je koalicijska vlast glavninu energije - kad je u pitanju nacionalna sigurnost - potrošila na nadmetanje koliko će u obavještajnom sustavu utjecaja imati koja stranka, koliko Predsjednik države, a koliko Vlada.

Posljedica toga je da hrvatska država danas nema državnih tajni, što je jedan od najvažnijih čimbenika koji negativno utječu na nacionalnu sigurnost - rekao je zastupnik.

U nastavku izlaganja on je: ocijenio da nisu adekvatno prepoznati, a ni rangirani svi izvori utjecaja na hrvatsku nacionalnu sigurnost; ustvrdio da je u velikoj zabludi svatko tko misli kako je opstanak hrvatskog naroda na ovim prostorima povijesno zajamčena činjenica (prije 13-14 stoljeća tu su živjeli drugi narodi); upozorio da se iznimno malo prostora u Prijedlogu posvećuje činjenici da je u pitanju biološki opstanak hrvatskog naroda, čemu pridonosi i veliko iseljavanje mladih, a i razaranje obitelji.

Opstanak hrvatskog naroda, po ocjeni ovog zastupnika, ugrožava poremećaj ljestvice etičkih i moralnih vrijednosti u društvu. U Prijedlogu strategije ne prepoznaju se mehanizmi koji će se suprotstaviti negativnim trendovima - neodgovarajućeg razmjesta stanovništva i nerazmjera vlasničke strukture nad prirodnim, gospodarskim i financijskim dobrima, eksplozija nezaposlenosti (koja utječe na natalitet i raseljavanje mladih) te pretjerani utjecaj međunarodnih gospodarskih, financijskih i političkih lobija na gospodarsko i socijalno stanje u Hrvatskoj (problem spomenut ovlašten tek u okviru globalizacije). Povežu li se proces izumiranja hrvatskog naroda i očekivane migracije s liberalizacijom kretanja radne snage na području bivše Jugoslavije te s

preuzimanjem od stranaca vlasništva nad hrvatskim dobrima zaključak je više nego zabrinjavajući.

Iz izlaganja još spomenimo: upozorenje o zapanjujuće neozbiljnom zaključku iz Prijedloga kako se potpisivanjem i stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju otvara neograničeni prostor suradnje i sigurnosti te napomenu o utopiji kako će integracija Hrvatske u Europsku uniju i NATO riješiti sve sigurnosne probleme.

Zemlja koja je ozbiljno zadužena nije previše samostalna

Dr.sc. **Đuro Njavro** izlaganje je započeo napomenom kako bi da je Prijedlog ranije dostavljen parlamentu bilo napravljeno manje nepotrebnih i po sustav štetnih poteza. Ustvrdio je zatim da bi Strategiju trebalo donijeti bez stranačkih podjela i nadigravanja te da bi o stanju nacionalne sigurnosti trebalo raspravljati barem jednom godišnje, među ostalim i zato što nakon terorističkog napada na Ameriku više ništa nije kao prije.

Zastupnik je upozorio je kako nije dobro što Prijedlog dolazi, kako reče, ispred Ministarstva obrane, jer je pitanje nacionalne sigurnosti neusporedivo šire te da je Ministarstvo samo jedan, iako važan dio nacionalne sigurnosti. Vrijedno je, međutim, podsjetiti da je i proizvodnja žitarica i mesa pitanje nacionalne sigurnosti, rekao je zastupnik, podsjetivši da je Hrvatska dosad prihvatila više od 25 ugovora o slobodnoj trgovini i ugovor o stabilizaciji i pridruživanju, te ustvrdivši da će to imati strahovite posljedice po nepripremljeni hrvatski agrar i selo. U tom smislu bi pitanje nacionalne sigurnosti u Hrvatskoj trebalo promatrati neusporedivo šire - rekao je dr. Njavro, potkrijepivši to napomenom kako je riječ o zemlji sa više od 400 tisuća ljudi bez posla (od toga 200 tisuća mladih), sa više od 400 tisuća hektara neobrađene (obrađive) zemlje te s milijardama eura u bankama koje ih ne uspijevaju posuditi već ih izvoze izvan Hrvatske.

Ukazavši na situaciju u kojoj se donosi Strategija (s jedne strane globalizacija, s druge brzi tehnološki razvoj) zastupnik je upozorio da je u Prijedlogu vrlo malo odnosa između gospodarstva i zaštite hrvatskih nacionalnih interesa. A pitanje nacionalne

sigurnosti u novim okolnostima je - kako u procesima globalizacije i otvorenosti sačuvati naše ekonomske interese i probitke, kako postići korist za građane, kako sačuvati nacionalni, kulturni i drugi identitet.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: napomenu da je struktura hrvatske ekonomije takva da može pretrpjeti velike materijalne štete i ako dođe do incidenta ili nestabilnosti u susjedstvu (važnost tranzitnog prometa) pa bi i to trebalo sagledati u Strategiji; upozorenje da je više od 90 posto banaka u Hrvatskoj u vlasništvu stranih dioničara i da je to dobro sve dok se banke budu ponašale kao poduzeća koja idu za dobiti, ali valja pripaziti da se ne bi dogodilo da se u Hrvatskoj kroz financijski sektor ne pokušaju postići i neki drugi ciljevi.

Nije loše ni što su mirovinski fondovi u vlasništvu stranih dioničara, ali i tu postoji mogućnost zloupotrebe, i to je dio ubuduće pitanja nacionalne sigurnosti. I velike trgovačke lance valja sagledati u okviru Strategije nacionalne sigurnosti, jer je pitanje kako će proći ostatak hrvatskog gospodarstva u uvjetima kad je najveći dio trgovačkih kanala kontroliran od dioničara izvan Hrvatske. To ne mora biti loše, ali zna se da već danas neki od tih lanaca imaju napatuk da najmanje 40 posto roba u tim trgovinama treba biti iz zemlje odakle dolaze vlasnici.

Nacionalna strategija sigurnosti mora u vidu imati i hrvatski dug. Hrvatska je veoma zadužena zemlja. Njen je dug od preuzimanja vlasti od strane Koalicije do danas povećan za 38,7 posto (podaci HNB-a), a zemlja koja je ozbiljno zadužena nije previše samostalna - upozorio je zastupnik. Završio je izlaganje prijedlogom da bi zakonom trebalo urediti pritjecanje stranog novca u financiranje političkih kampanja u Hrvatskoj.

Dr.sc. **Mate Granić (DC)** pozdravio je raspravu o Strategiji nacionalne sigurnosti izrazivši žaljenje što do nje nije došlo i ranije. Rekao je da će se u izlaganju osvrnuti na one aspekte Strategije za koje drži da nisu dovoljno naglašeni. Smatra da je to, kao prvo, problem međunarodnog terorizma, glede čega Strategija mora biti potpuno jasna i mnogo preciznije određena. Drugo je, kaže, geostrateški položaj. Mišljenja je da se podcjenjuju problemi u regiji, posebno na jugoistoku Europe. Tu je istaknuo probleme između Srbije i Crne Gore, protektorat na Kosovu, te

Makedoniju koja je nedavno imala rat. Odsustvo jasne strategije i aktivne politike po tom pitanju ugroziti će međunarodni kredibilitet i nacionalnu sigurnost Republike Hrvatske, kao i njena nastojanja u europskim integracijama, smatra zastupnik. Kao treće istaknuo je odnos prema međunarodnim financijskim institucijama, posebno prema MMF-u i Svjetskoj banci. Dalje drži kako bi temelj nacionalne sigurnosti svake demokratske države trebalo biti funkcioniranje pravne države i ljudskih prava, naglasivši da Hrvatska neće biti demokratski stabilna država dokle se god navedeno neće poštivati. Peto su, smatra, granični problemi koji imaju političke i sigurnosne posljedice. Konstatirao je da granična pitanja treba rješavati s visokim stupnjem nacionalnog konsenzusa, a ne brzopleto bez konzultacija s međunarodnim pravnim stručnjacima političkim strankama i ukupnom javnosti. Zaključio je da podržava donošenje Strategije nacionalne sigurnosti te se nada da će predlagatelj razmotriti iznesene primjedbe.

Kome je Strategija namijenjena i koga obvezuje?

Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti predstavlja ishitren necjelovit i nepotpun dokument kojem nisu prethodile javne stručne i znanstvene rasprave, smatra **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**. Drži neprihvatljivim da se kao nacionalna vrijednost u predloženoj Strategiji ne spominje Domovinski rat što je, kaže, ponižavajuće za sve one

Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti predstavlja ishitren, necjelovit i nepotpun dokument kojem nisu prethodile javne stručne i znanstvene rasprave.

koji su u njemu sudjelovali. Naglasio je da se u Strategiji ne može naći ništa konkretno o tome kako će je Hrvatska realizirati i provesti. Upitao je kome je predloženi dokument zapravo namijenjen i koga obvezuje? Zamjerio je predlagatelju i to što Strategija ne spominje haške optužnice. Mišljenja je da se aktualna vlast mora jasno odrediti prema tim povijesnim neistinama, lažima i podvalama. Zaobi-

laženjem tih činjenica Vlada se ustvari odredila, zaključio je zastupnik. To gospodin Česić-Rojs drži neprihvatljivim, budući da direktno ugrožava nacionalnu sigurnost. Sve to skupa nije ništa drugo, nego oblik agresije na Hrvatsku i hrvatski narod koji ima za cilj definitivno i dugoročno ukloniti s političke scene najistaknutije zapovjednike i heroje Domovinskog rata čime bi se taj rat izbrisao iz sjećanja Hrvata, rekao je zastupnik. Osvrnuo se na dio Strategije koji govori o ljudskim slobodama i pravima građana, posebno o tome da Hrvatska mora svoj obrambeni sustav temeljiti na načelima demokratske kontrole Oružanih snaga. Naglasio je da izgradnja parlamentarne demokracije zahtijeva pun nadzor Oružanih snaga Republike Hrvatske od Hrvatskog sabora, međutim, dosadašnja praksa u dvije zadnje godine je pokazala da se na tom planu ništa nije organizirano i ozbiljno uradilo. Dodao je kako danas saborski zastupnici nemaju nikakav nadzor nad Oružanim snagama Republike Hrvatske sukladno Ustavu, što je, smatra, više odlika totalitarnih nego demokratskih režima. Na kraju je zaključio da predloženi dokument ne nudi jasno definiranu strategiju nacionalne sigurnosti te je neprimjerene kvalitete i ozbiljnosti.

Ante Beljo (HDZ) je izrazio zadovoljstvo time što je jedan ovakav Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti, iako u nesavršenom obliku, došao na saborske klupe. Smatra da je nužno donijeti tu Strategiju jer će ona omogućiti svima u svijetu koji predstavljaju Hrvatsku da to rade na jedinstven način. Mišljenja je da se već unaprijed postavljamo kao žrtve, argumentirajući to prodajom banaka, HEP-a, Hrvatskih voda, INA. Osvrnuo se potom na depolitizaciju vojske, rekavši da se to kod nas shvaća totalno krivo. Smatra da vojnici moraju biti patriotski odgojeni čime će steći motivaciju ginuti za svoju državu i naciju. To je, kaže, nešto što treba našim vojnim snagama, a depolitizacija se mora odnositi isključivo na aktivno stranačko djelovanje. Drži kako bi trebalo redefinirati ono što je predloženo o sigurnosti našeg okruženja. S tim u svezi predložio je da uzor Hrvatskoj budu strategije nacionalne sigurnosti zemalja G7, a ne strategije onih država koje su same sebi unaprijed odredile kolonijalni status.

Luka Bebić (HDZ) je bio mišljenja da rasprava ide u pravcu kako bi se predložena Strategija donijela u što kvalitetnijem obliku te ukoliko je moguće da bude donesena konsenzusom. Strategiju je ocijenio kao dobru što se općih odredaba tiče, ali kada se radi o konkretizaciji nacionalne sigurnosti u geostrateškom prostoru kojem Hrvatska pripada drži da postoje dijelovi koji su neprihvatljivi. Kao prvo je istaknuo zapostavljanje pitanja gospodarstva, socijalne skrbi te uloge diplomacije. Naglasio je dalje da će Hrvatska dati doprinos svjetskoj sigurnosti u onolikoj mjeri koliko smo sposobni i spremni osigurati vlastitu nacionalnu sigurnost. Smatra također kako moramo analizirati pojave i političke prilike u okruženju te ne možemo ignorirati postojanje Srbije i Crne Gore. Osvrnuo se i na protekli rat rekavši da su se u njemu sukobile civilizacije te da iz toga moramo izvlačiti zaključke temeljem kojih bi mogli promišljati eventualne ugroze. U kontekstu nacionalne sigurnosti spomenuo je i Hrvate u BiH prema kojima imamo obveze sukladno Ustavu i Daytonskom sporazumu, a koji su, kaže, ujedno dio hrvatskog naroda i predstavljaju suvereni narod te države. Zaključio je još jednom na kraju izlaganja kako je Hrvatska dio svjetske sigurnosti i odgovornim ponašanjem glede naše sigurnosti pridonosimo sigurnosti u svjetskim razmjerima.

Stanje BiH Hrvata je još gore nego što je na to ukazao gospodin Bebić, nadovezao se **Drago Krpina (HDZ)**. Osvrnuo se potom na, kako kaže, formulaciju u Strategiji koja glasi: "Skrb za pripadnike hrvatskog naroda". Obrazložio je da u našem zakonodavstvu sintagma drugih naroda rabi u kontekstu nacionalnih manjina, a ovdje je riječ o hrvatskom narodu Bosne i Hercegovine što je ipak bitna sadržajna i ustavno-pravna razlika, zaključio je zastupnik.

Konsenzus je teško postići

Ivan Penić (HDZ) osvrnuo se na konsenzus prilikom donošenja predloženog dokumenta te je konstatirao da je to u ovoj situaciji teško postići, ne samo zbog različitog poimanja nacionalne sigurnosti nego i zbog toga jer su već iznesene mnoge suštinske primjedbe. Smatra dalje kako je u Strategiji nacionalne sigurnosti nedostatno razrađena unutarnja sigurnost,

dodavši kako on nacionalnu sigurnost shvaća puno šire. Istaknuo je potom da ne treba suprotstavljati dva procesa kojima smo bili svjedoci, a to je globalizacija i individualizacija. Smatra da je naš nacionalni interes u tome pronaći samog sebe. Osvrnuo se i na SRJ, rekavši da ta država sigurno više nije prijetnja, ali da moramo biti svjesni da ustavna kriza koja je tamo na snazi može potrajati i pet godina, jer se ne zna ishod referenduma. Konstatirao je da Prijedlog Strategije nacionalne sigurnosti podržava, ali moli da se većina iznesenih prijedloga uvaži i postane sastavni dio navedenog dokumenta do drugog čitanja, čime bi on bio bliži svim zastupnicima.

Potpuno sam svjesna činjenice da je nemoguće obuhvatiti sva područja u onoj mjeri u kojoj bi željeli, ali ova Strategija ne pridaje dovoljno pažnje zaštiti okoliša kao jednom od ljudskih prava i kao komparativnoj prednosti Hrvatske pred drugim zemljama, rekla je **Marijana Petir (HSS)**. Smatra da treba voditi računa o biološkoj sigurnosti kako bi se ljudima osiguralo iskorištavanje dobrobiti uz istovremeno izbjegavanje rizika koji proizlazi iz suvremene biotehnologije. Tu je posebno naglasila važnost reguliranja prekograničnog kretanja genetski modificiranih organizama na međunarodnoj razini te uspostavu praktičnih mjera i procedura biološke sigurnosti kojima bi se osiguralo

Ova Strategija ne pridaje dovoljno pažnje zaštiti okoliša kao jednom od ljudskih prava i kao komparativnoj prednosti Hrvatske pred drugim zemljama.

očuvanje biološke raznolikosti i ljudskog zdravlja. Mišljenja je također da bi predmet ove Strategije trebala biti i pitanja klimatskih promjena i oštećenja ozonskog omotača jer Hrvatska tu ima mnogo obveza kao potpisnica protokola, konvencija i sporazuma. Konstatirala je da izbjegavanje izrađivanja studija utjecaja na okoliš te nadzora nadležnih inspeksijskih službi ne vodi održivom razvoju nego nečemu sasvim suprotnom. Dodala je da nacionalni plan intervencija i snažniji monitoring te bilateralna suradnja mogu doprinijeti sprječavanju tih prekograničnih štetnih učinaka. Sve navedeno nije samo pitanje zaštite

okoliša već i pitanje nacionalne sigurnosti, rekla je zastupnica izrazivši nadu u to da će predlagatelj voditi o tome računa pripremajući Strategiju za drugo čitanje. Zaključila je da će u tom slučaju predloženi dokument podržati.

Ovo je dokument od neprijepornog nacionalnog značaja

Mr.sc. **Zlatko Mateša (HDZ)** je mišljenja da se tu radi o dokumentu od neprijepornog nacionalnog značaja. Rekao je da se tu ustvari radi o cijelom nizu dokumenta koje je nužno donijeti kako bi se nastavio proces eventualnog primanja Hrvatske u NATO. Kao zamjerku Prijedlogu Strategije nacionalne sigurnosti naveo je nužnost jasnog definiranja čitavog niza unutarnjih i vanjskih čimbenika koji potencijalno predstavljaju ugrozu nacionalnoj sigurnosti jedne zemlje. Istaknuo je da kada govori o političkom okruženju odnosno o političkim čimbenicima, misli na razvoj demokracije, razvoj parlamentarizma i civilnu kontrolu vojske. Smatra da Strategija ne smije zaobići ono što predstavlja vitalne i strateške odrednice jedne države i njihova ugroza trebala bi se svakako naći u ovom dokumentu. Ukazao je potom na to da u javnosti postoji doza nerazumijevanja što NATO danas predstavlja. Obrazložio je da su glavni ciljevi djelovanja NATO-pakta, osim sigurnosti zemalja članica, fokusirani na terorizam i oružje za masovno uništavanje. Dodao je kako ga uopće ne zanima broj službi koje će raditi na sigurnosti Hrvatske već njihova učinkovitost. Drži da predložena Strategija može biti donesena konsenzusom ili nadglasavanjem, ali njena vrijednost, funkcionalnost i značaj u ta dva slučaja imat će potpuno različit predznak. Zaključio je da ima dovoljno vremena i prostora da se napravi Strategija nacionalne sigurnosti od trajnog značaja za Republiku Hrvatsku.

Vjerujem da ćemo se svi složiti s tvrdnjom da je blagostanje hrvatskog naroda jedan od strateških ciljeva Republike Hrvatske, rekao je dr.sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Dodao je da je to blagostanje moguće postići jedino uz stabilno gospodarstvo i stabilnu demokraciju, a u Strategiji je upravo nedovoljno rečeno o gospodarstvu i o

mogućim ugrozama nacionalne sigurnosti kroz slabljenje hrvatskog gospodarstva. Pojasnio je da destabilizacija gospodarskog sustava RH vodi u destabilizaciju same države, a poglavito njene sigurnosti. Istaknuo je da se u 21. stoljeću dominacije nad državama ne postižu vojnim putem nego u prvom redu gospodarskim metodama. Kao primjer ugroze nacionalne sigurnosti spomenuo je i informatički terorizam o kojem je, kaže, vrlo malo riječi u predloženoj Strategiji. Osvrnuo se i na internetizaciju državne uprave napomenuvši kako to otvara mogućnost blokade cjelokupnog sustava. Smatra da probojnost informacijskih i telekomunikacijskih sustava neke zemlje definira njenu ranjivost u informatičkom smislu. Osvrnuo se i na potrebu umrežavanja Ministarstva obrane i Ministarstva unutarnjih poslova. Međutim, ističe, kako je to potrebno napraviti u Linux-u, a ne koristiti nesiguran sustav Microsoft Windows. Pojasnio je da, iz sigurnosnih razloga, informatizaciju državne uprave ne smije raditi jedno poduzeće, nego se ona mora provoditi po segmentima. Upozorio je i na nužnost državnog nadzora javnih medija u izvanrednim okolnostima, o čemu, kaže, u predloženom dokumentu nema ni riječi. Smatra kako bi dokument koji pretendira na to da bude sveobuhvatan morao sadržavati nekoliko riječi o tome. Naglasio je tada da je nacionalni interes nedvojbeno i turizam i njegovo ugrožavanje predstavlja ugrožavanje standarda znatnog dijela Hrvata. Osvrnuo se i na suradnju Hrvatske s NATO rekavši kako je nužno odrediti granicu do koje ta suradnja može ići, a da se ne ugrozi hrvatski turizam. Tu je ukazao na dolazak američkih nosača aviona u Rijeku i Dubrovnik što nije dalo dobru sliku o Hrvatskoj kao turističkoj destinaciji. Kao ugrožavanje turizma spomenuo je i požare. Također je mišljenja da bi u Strategiji trebalo jasno definirati zaštitu vodnih resursa kroz prijevozne koridore i kroz zone u kojima su zabranjene strane investicije. Nacionalni interes predstavlja i ribarstvo i zato je nužno da se u predloženi dokument ugradi proglašenje gospodarskog pojasa, smatra zastupnik. Osvrnuo se i na pitanje energetske sustava te rekao da liberalizacija tog sustava vodi u njegovu "ranjivost", a time neminovno i u "ranjivost" gospodarskog

sustava koji je ovisan o energetske sustavu. Na kraju izlaganja iznio je još tezu da nacionalna sigurnost mora obuhvatiti i gospodarske interese Republike Hrvatske u inozemstvu, što se, kaže, u prvom redu odnosi na promet i tranzit.

Neke promjene bi dobro došle

Dr.sc. **Zdenko Franić (SDP)** je rekao da podržava donošenje ove Strategije kao najbitniji element iz niza dokumenata čijim će se usvajanjem Republika Hrvatska učvrstiti u demokratskoj kontroli Oružanih snaga. Smatra da je ta Strategija dobar dokument koji bi ipak mogao doživjeti određene promjene. Kao prvo je naglasio energijsku samodostatnost kao preduvjet suvereniteta Republike Hrvatske. Zatim je to odgovornost i sposobnost za učinkovito osiguranje dodatnih izvora energije kao i putova njene distribucije. Mišljenja je da nije važno tko je vlasnik takvih energetske postrojenja, jer u slučaju neposredne ugroze ona se mogu staviti u funkciju zemlje na čijem su tlu. Drži dalje da bi u Strategiji trebalo naglasiti potrebu redefiniranja prioriteta glede usvajanja različitih tehničkih normi i standarda, jer uvjeti slobodnog tržišta i globalizacija svijeta stvaraju lošu kakvoću roba i usluga od koje se, kaže, trebamo braniti prihvaćanjem određenih standarda i norma. Istaknuo je da se navedeno odnosi i na prostor koji možemo zvati prostor informatičkog sustava (cyber-space). Drži kako se to ne odnosi samo na

Strategija je najbitniji element iz niza dokumenata čijim će se usvajanjem Republika Hrvatska učvrstiti u demokratskoj kontroli Oružanih snaga.

Internet, nego i na telekomunikacijske sustave. Na kraju izlaganja izrazio je mišljenje da približavanje NATO-u znači i približavanje Europskoj uniji, jer će naša vojska postati modernija, učinkovitija, što će značiti veću sigurnost za kapital koji će biti ulagan u Republiku Hrvatsku.

Za repliku se javio **Ante Beljo (HDZ)**. Osvrnuo se na izjavu gospodina Franića o tome da su energetska dobra važna za stabilnost jedne zemlje, ali kako nije važno tko im je

vlasnik. Drži da jedna zemlja ne bi mogla biti suverena ako nije i gospodarski samostalna.

Na repliku je odgovorio dr.sc. **Zdenko Franić**. Pojasnio je da je govorio o dodatnim izvorima energije za što Hrvatska ne posjeduje postro-

Potrebno je da se oko predložene Strategije konzultiraju svi koji o njenom prihvaćanju trebaju odlučiti, a kako je ovo prvo čitanje za to još ima vremena.

jenja i trebalo bi ih izgraditi. Drži dobrim ako je netko voljan u to uložiti svoj kapital, ali da svakako dio vrijednosti ukupnog projekta bude u hrvatskim rukama. Naglasio je da su u SAD-u nuklearne elektrane u japanskim rukama, ali da u slučaju rata ti objekti prelaze u ruke SAD-a.

Mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** ispravio je netočni navod rekavši da u SAD-u većinski vlasnici nuklearnih elektrana nisu Japanci.

Repliku je imao i **Drago Krpina (HDZ)**. Drži pomalo utopističkom tezu da nije bitno vlasništvo s obzirom na kapacitete koji se nalaze na hrvatskom tlu. Pojasnio je da nije ista situacija kada SAD ukida vlasništvo strancima na svom teritoriju ili kada bi to učinila jedna mala zemlja poput Hrvatske.

Ja nisam govorio o ukidanju, nego o suspenziji vlasništva i uz to sam govorio o dodatnim izvorima energije, odgovorio je **Zdenko Franić**. Ako neki investitor želi uložiti u polje vjetrenjača ili neku hidroelektranu, mislim da bi to samo dobro došlo, zaključio je zastupnik.

U članku 50. Ustava Republike Hrvatske stoji da je zakonom moguće u interesu Republike Hrvatske ograničiti ili oduzeti vlasništvo, dodao je **Drago Krpina**. Međutim, rekao je, probajte zamisliti situaciju u kojoj Hrvatska jednoj moćnoj američkoj tvrtci oduzme vlasništvo, tko će tu izvući deblji kraj?

Vlado Jukić smatra da u Strategiji nacionalne sigurnosti manjka pitanje sigurnosnih službi i njihove zadaće u Republici Hrvatskoj. Rekao je da bi u drugom čitanju ova Strategija svakako trebala sadržavati zadaće, a poglavito nadzor nad radom obavještajnih službi. Zamjerio je predlagatelju i to što nije definiran terorizam, koji, kaže, nakon 11. rujna prošle godine dobiva sasvim drugi predznak. Mišljenja je da predlagatelj nije na adekvatan način uočio pro-

cjene ugroze koji Hrvatskoj prijete iz okruženja te drži da bi to trebalo ispraviti kako ne bismo donosili krivu Strategiju. Ugrozom tog tipa smatra i to što SAD u Proračunu za iduću godinu nisu predvidjeli sredstva SFOR-u u BiH.

Manjkavosti Strategije nacionalne sigurnosti svjestan je i sam predlagatelj

U ime Kluba zastupnika HDZ-a zaključno je govorio **Luka Bebić**. Drži potrebnim da su se u pripremi predložene Strategije konzultirali svi koji o prihvaćanju te Strategije trebaju odlučiti, a kako je ovo prvo čitanje dodao je da za to još ima vremena. Mišljenja je da mi kao mala zemlja ne možemo utjecati na opću svjetsku situaciju, ali se možemo maksimalno zaštititi od svih mogućih okolnosti koje upućuju na mogućnost ugroze vitalnih državnih i nacionalnih interesa naše zemlje. Naglasio je potom da je lijepo biti pod kišobranom NATO-vih sigurnosnih integracija, ali napomenuo je da se mi nalazimo na periferiji tog kišobrana gdje on može prokišnjavati. Dužnost nam je da to uočimo i uzdamo se sami u sebe te na taj način pridonosimo globalnoj sigurnosti. Zaključio je da Vlada ostavlja otvorenim konačno definiranje Strategije nacionalne sigurnosti, što znači da je svjesna njene manjkavosti i u, kaže, takvom obliku niti HDZ je neće prihvatiti.

Strategija je suvislo napisana

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je dr.sc. **Josip Torbar (HSS)**. Mišljenja je da je Strategija vrlo suvislo napisana, a rasprava je ukazala na to da ne postoje nepremostive zapreke. Smatra dalje kako je do određenih sukoba u regiji i da su se time iscrpile mogućnosti da slični sukobi postoje u budućnosti. Sada treba odgovarati na nepredvidive izazove i unapređivati proces demokratizacije u Hrvatskoj, drži zastupnik. Strategija, kaže, ne smije počivati na principu stalne ugroženosti, nego na uvjerenju da ćemo unaprijediti naš unutarnji život u smislu demokratskih principa koje treba poštivati. Po tome ćemo se približavati drugim europskim narodima i stvoriti koaliciju koja danas već djeluje, zaključio je dr. Torbar.

Budući da se više nitko nije javio za raspravu, ministar obrane **Jozo Radoš** osvrnuo se na neke primjedbe iznesene u raspravi. Kao prvo bila je primjedba o nastanku dokumenta, gdje je rečeno da je on nastao zbog

nužde, da je rezultat zahtjeva NATO-a, tj. posljedica prigovora oporbe prilikom prvog čitanja Zakona o obrani, pojasnio je ministar i odgo-

Strategija ne smije počivati na principu stalne ugroženosti, nego na uvjerenju da ćemo unaprijediti naš život u smislu demokratskih principa koje treba poštivati. Po tome ćemo se približiti drugim europskim narodima i stvoriti koaliciju koja danas već djeluje.

vorio da predloženi dokument postoji već godinu dana, međutim prosuđeno je da on tada nije imao dovoljnu kvalitetu za saborsku proceduru. Obrazložio je i kratkoću Strategije oko čega je također bilo prigovora rekavši da Strategije nacionalne sigurnosti moraju biti kratki dokumenti koji opsežno nadopunjuju drugi akti. Složio se s konstatacijom kako je pretjerana tvrdnja da je predložena Strategija nastala uz suglasnost svih subjekata hrvatskog društva, ali smatra da bi donošenje Strategije konsenzusom to dijelom opravdalo. Osvrnuo se i na prigovor da će neki koncepti biti trajni, a neki će se mijenjati te rekao da su konceptualne postavke trajne dok se nešto bitno ne promijeni, a ono što se treba mijenjati sukladno dnevnim okolnostima su konceptualna rješenja. Složio se s primjedbom da se hrvatski parlament zove Sabor Republike Hrvatske, ali to, kaže, nije njegov pravi naziv, nego je on Hrvatski sabor. Drži da bi Strategija trebala sadržavati građanski nadzor nad cijelim sustavom nacionalne sigurnosti putem saborskog Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost. Složio se i s time da bi više riječi trebalo biti o korupciji, organiziranom kriminalu, povezivanju institucija koje djeluju u kriznim situacijama, o aspektu finansijsko-bankarske sigurnosti, energetske sigurnosti, te pitanju voda. Naglasio je da će biti vrlo pomno razmotrene sve iznesene primjedbe kako bi se u konačnici dobio dokument prihvatljiv i Klubu zastupnika HDZ-a.

Zastupnici su potom većinom glasova (61 "za", 3 "protiv" i 20 "suzdržanih") prihvatili Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti, u prvom čitanju.

M.P.; J.R.; M.S.

PRIJEDLOG STRATEGIJE OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Suradnjom, povjerenjem i partnerstvom do stabilnosti i sigurnosti

Ovo je temeljni konceptualni dokument kojim se dugoročno uređuje angažiranje raspoloživih obrambenih resursa u odgovoru na sigurnosne izazove i projektiranju osnove njihova budućeg razvoja.

Hrvatski sabor je većinom glasova prihvatio Prijedlog strategije obrane Republike Hrvatske. Ona je izvorni i obvezujući obrambeni dokument na temelju kojega će se razvijati detaljnija konceptualna, planska i organizacijska rješenja na pojedinačnim funkcionalnim područjima, odnosno u pojedinačnim segmentima obrambenog sustava. Predlagatelj je bila Vlada.

O PRIJEDLOGU

Sukladno Ustavu i Zakonu o obrani, "Strategija obrane Republike Hrvatske" predstavlja, temeljni konceptualni dokument iz nadležnosti Sabora RH. Njime se dugoročno uređuje angažiranje raspoloživih obrambenih resursa u odgovoru na sigurnosne izazove i projektiraju osnove njihova budućeg razvoja. Kao takva, ona je izvorni i obvezujući obrambeni dokument na temelju kojega će se razvijati detaljnija konceptualna, planska i organizacijska rješenja na pojedinačnim funkcionalnim područjima, odnosno u pojedinačnim segmentima obrambenog sustava. Dokument je po karakteru otvoren. Namijenjen je domaćoj i međunarodnoj javnosti kojima će prezentirati informacije o obrambenim rješenjima. Isto tako, namijenjen je svim nositeljima organizacije i pripreme obrane RH - tijelima političke vlasti i institucijama državne uprave, Oružanim snagama RH te nositeljima priprema i realizacije civilne obrane - za koje predstavlja konceptualni okvir i izvor obveza.

Strategijska zamisao uspješnog ostvarivanja obrambene funkcije je međunarodno angažiranje i partner-

stvo te integralno djelovanje vlastitih potencijala u svim uvjetima i situacijama. U ostvarivanju temeljne obrambene zadaće naglasak je stavljen na sadržaje djelovanja putem kojih se prevladavaju sigurnosni rizici vojne prirode, odnosno stvaraju preduvjeti za uspjeh i u najtežim uvjetima obrane. Zato je osnovni moto ove strategije - suradnjom, povjerenjem i partnerstvom do stabilnosti i sigurnosti.

U kompozicijskom i sadržajnom smislu, dokument obrađuje i povezuje u logički slijed: ocjenu i dugoročnu prosudbu sigurnosnog okružja RH, dugoročna obrambena nastojanja i ciljeve, temeljni strateški koncept i racionalno djelovanje u ostvarivanju postavljenih ciljeva te strateške opcije odgovora na najvjerojatnije scenarije sigurnosnih prijetnji, osnove uređivanja i izgradnje obrambenih sposobnosti potrebnih za realizaciju predviđenih funkcija i aktivnosti, kao i nadležnosti, obveze, međusobne odnose i osnove organizacije pojedinih nositelja aktivnosti.

RADNA TIJELA

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost predložio je da Sabor prihvati Prijedlog strategije obrane Republike Hrvatske.

RASPRAVA

Uvodno je zastupnike s predloženim dokumentom upoznao ministar obrane **Jozo Radoš**. Rekao je da je predložena Strategija načelan dokument koji u sebi opisuje vrlo precizne obveze. Posebno je ukazao na smanjenje proračunskih sredstava za

sustav Oružanih snaga, čije razvijanje će se, kaže, razvijati temeljem ekonomske priuštivosti.

Stav Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost iznio je potpredsjednik Odbora **Ivan Ninić**. Rekao je da Strategija obrane Republike Hrvatske predstavlja strateški dokument od najvišeg značaja čije donošenje je i ustavna obveza. Smatra da bi prilikom donošenja tog dokumenta trebalo postići najveći mogući konsenzus političkih čimbenika u Hrvatskoj. Istaknuo je kako bi Strategiju trebalo raspraviti u dva čitanja što bi dalo priliku predlagatelju da u konačni prijedlog ugradi sve prihvatljive primjedbe i prijedloge proizašle nakon rasprave. Potom je naglasio da je Odbor jednoglasno odlučio predložiti da Strategija bude donesena.

Strategija obuhvaća sva potrebna područja

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je **Stjepan Henezi (SDP)**. Rekao je da će njegov Klub ovaj Prijedlog strategije obrane podržati jer je drži da on pokriva područja koja jedna strategija ovog tipa treba obuhvatiti. Izrazio je potom sumnju u to u kojoj mjeri je u ovom dokumentu potrebno raditi sigurnosnu prosudbu stanja o okruženju naše zemlje i ponavljati stvari koje su učinjene u Strategiji nacionalne sigurnosti. Složio se s tezom da su odnosi među državama u jugoistočnom dijelu Europe takvi da iziskuju potreban oprez u odlučivanju i zaključivanju o razini sposobnosti obrane RH. Smatra da u vremenu koje je pred nama možemo očekivati razvoj demokracije u navedenim državama i vjeruje da će upravo to biti osnova na kojoj moramo graditi suradnju, međusobno razumijevanje i povjerenje uz poštivanje

normi međunarodnog prava. Mišljenja je da su u takvim uvjetima ne može računati na izravnu vojnu prijetnju, odnosno oružanu prijetnju Republici hrvatskoj od zemalja u njenom najbližem okruženju. Dodao je da Klub zastupnika SDP-a podržava izgradnju vjerodostojnih obrambenih sposobnosti naše zemlje, doprinos izgradnji stabilnog i sigurnog okruženja, razvoj partnerstva i suradnje s drugim demokratskim zemljama te približavanje i pridruživanje u postojeće obrambene sustave. Koncept koji ova Strategija nudi jedino je prihvatljiv za malu državu kao što je naša, zaključio je zastupnik. Osvrnuo se potom na dva aspekta obrane koja predloženi dokument nudi, a to su vojni i civilni te kaže kako bi trebalo napraviti korekciju tijela državne vlasti, koje, kaže, nikako ne mogu spadati u civilnu obranu jer su iznad civilne i vojne komponente. Na kraju izlaganja još je jednom istaknuo da će Klub zastupnika SDP-a podržati Strategiju obrane Republike Hrvatske.

Postupno reduciranje broja pripadnika Oružanih snaga RH

Klub zastupnika HDZ-a ima daleko manje primjedbi na ovaj Prijedlog strategije nego što je imao na Prijedlog strategije nacionalne sigurnosti, rekao je u ime Kluba **Luka Bebić (HDZ)**. Pohvalio je to što se u Strategiji geostrateški položaj Hrvatske promatra konkretnije, jasnije uz sagledavanje okolnosti u kojima se Hrvatska nalazi. Međutim, dodao je, to ne korespondira sa sadašnjom situacijom jer je ministar uvodno rekao da treba reducirati Oružane snage Republike Hrvatske. Smatra da bi na neki način trebalo prilagoditi naše Oružane snage razvoju aktualnih događaja i postupno reducirati broj njihovih pripadnika čime bi se prevladao prelazni period od vojske koja je u ratu do vojske po standardima NATO-a na najbezbolniji način ne umanjujući spremnost naše obrane. Pretencioznim je nazvao to da se Strategija obrane ne bi mijenjala 10-15 godina, budući da nema više klasičnih ratova ne klasičnih razrješavanja takvih situacija. Drži kako postoje samo krize koje se prate, nadgledaju i s kojima se upravlja. Zaključio je potom da je koncepcija predloženog dokumenta zadovoljavajuća jer pokriva sve neophodne

sastavnice onoga što bi značilo strategija obrane. Jedino se, kaže, postavlja pitanje jesmo li smo sve ciljeve i projekte koji su izneseni mogli apsolvirati kroz Strategiju nacionalne sigurnosti. Naglasio je da naše Oružane snage moraju posebnu brigu voditi o terorističkim akcijama, kojih je, kaže, već bilo u Hrvatskoj. Na kraju je samo dodao kako će Klub zastupnika HDZ-a, uz neke primjedbe podržati predloženu Strategiju u prvom čitanju.

Približavanje Sjevernoatlantskom vojnom savezu

Zastupnik **Viktor Brož**, dr. med. govorio je u ime Kluba zastupnika HSLs-a, te uvodno iznio definiciju prema kojoj je strategija uspješne obrane, dio strategije nacionalne sigurnosti. Time se ujedno štite one vrijednosti koje čovjeka čine sigurnim i slobodnim građaninom naše zemlje. Iako uspješnost obrane ovisi o opremljenosti i obučenosti Oružanih snaga, važnim smatra i pravilnu procjenu razvoja događaja u našem okruženju kao i regionalne situacije.

Treba voditi računa i o mogućnosti izbijanja kriza u našem regionalnom okruženju.

Osvrnuo se zatim na aktualnu globalnu političku situaciju, ocjenjujući da članice NATO pakta nisu u stanju slijediti SAD, promatrajući ujedno ove odnose snaga u svjetlu nedavne oružane intervencije u Afganistanu. Ukazao je zatim na činjenicu da su pojedine članice NATO pakta, poput Italije, smanjile vlastiti obrambeni udjel u proračunu na 2%. Iznio je i ocjenu da će se ulaskom u ovaj vojni savez povećati i sigurnost naše zemlje. Upozorio je zatim i na poteškoće koje pojedine zemlje u tranziciji imaju na svom putu približavanju onim standardima koje imaju članice Europske unije.

Slijedom posljednjih globalnih događaja, SAD su ojačale status jedine svjetske velesile, te su ujedno zadržali mogućnost globalnog vojnog djelovanja. Građeci sigurnosni sustav u Europi i naša zemlja daje doprinos razvoju sigurnosti, naglasio je zastupnik Brož. Osvrnuo se zatim i na mogući razvoj globalnih odnosa

ukazujući da sustav planetarne sigurnosti može u skorjoj budućnosti počivati na: SAD-a, Europskoj uniji, Kini, Rusiji i Japanu. Postoje međutim još uvijek mogućnosti stvaranja globalnog sigurnosnog sustava koji bi se nalazio pod okriljem i nadzorom Ujedinjenih nacija. Strategija obrane Republike Hrvatske treba utvrditi stavove i omogućiti stvaranje oružanih snaga koje će u svako doba biti sposobne zaštititi sigurnost građana i vrijednosti našeg društva u cjelini. Za sada možemo biti zadovoljni što u našem okruženju nema naznaka o mogućem ugrožavanju sigurnosti. Usprkos pojedinim otvorenim pitanjima, možemo biti zadovoljni i s uzlaznim trendom naših odnosa sa susjedima. Ne treba međutim zaboraviti da postoji mogućnost pogoršavanja sigurnosne situacije, zbog izbijanja kriza u potencijalnim žarištima u regiji. Ti bi odnosi mogli utjecati i na našu sigurnost, pa nas to upućuje na potrebu stvaranja primjerenih oružanih snaga.

Članstvom u NATO-u, Hrvatska će ući u sustav obrane i sigurnosti ostalih članica i na taj način postići viši stupanj vlastite nacionalne sigurnosti. Smatra da se određena pozornost treba pokloniti i mogućim štetama zbog terorizma, posebice uporabom biološko - bakterioloških sredstava. Istovremeno, Klub zastupnika HSLs-a ocjenjuje da bi trebalo nešto više pažnje posvetiti i ulozi civilne zaštite, a procjena moguće ugroženosti mora biti pravovremena i aktualna, kako bi se mogle provesti odgovarajuće mjere obrane. Dobro je ujedno, nastavio je zastupnik Brož, što se opredjeljujemo na obrambeni koncept uz istovremenu suradnju s partnerima i saveznicima.

Dajući konkretne primjedbe, upozorio je da bi trebalo precizirati pojedine odredbe kako bi se potvrdila ustavna pozicija prema kojemu Ministarstvo obrane i Oružane snage podliježu demokratskom nadzoru civilnih političkih vlasti. Ujedno je upozorio da je u Zakonu o zaštiti i spašavanju predloženo formiranje Državne uprave za zaštitu i spašavanje, koja je po svom djelokrugu šira nego što se predviđa u podnjetom zakonskom prijedlogu. Osim toga, potrebno je uskladiti i stručnu terminologiju, te nadležnosti u komplementarnim zakonskim propisima. Na kraju je citirao izreku poznatog njemačkog političara Branda, prema kojoj: "Mir nije sve, ali bez

mira, sve je ništa". Klub zastupnika HSLS-a glasovat će za ovaj prijedlog, zaključio je zastupnik Brož.

Istaknuti iskustva iz Domovinskog rata

Zastupnik **Vlado Jukić** iznio je razmišljanja Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, te upozorio na važne podatke koje prenose stranice Interneta. Prema njima, SAD nisu predvidjele sredstva za 2004. godinu, za potrebe američkih vojnika u Bosni i Hercegovini. Postavljajući hipotezu o mogućem povlačenju američke vojske iz ovoga dijela Europe, zastupnik je upozorio da ovakvi ili slični globalni procesi prisiljavaju Republiku Hrvatsku na nužni oprez. Ove se varijable trebaju uzeti u obzir i prilikom izrade Strategije nacionalne sigurnosti i Strategije obrane. Ocijenio je inače da je predloženi zakonski dokument kvalitetniji i sadržajniji od dokumenta kojega su raspravili u prethodnoj točki dnevnoga reda, te svojom konzistentnošću zaslužuje prolaznu ocjenu.

Potrebno je sačuvati izvorišnu osnovu iz Domovinskoga rata i obaviti hitni preustroj Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Iznio je i određene primjedbe, ocjenjujući da je tekst nužno podvrgnuti lektorskim poboljšanjima. Osim ove formalne primjedbe, upozorio je da nedostaju izvorišne osnove vezane uz Domovinski rat. Strategija je svakako trebala započeti s ovim periodom, a njegove su vrijednosti trebale biti prepoznate i u dijelovima teksta u kojemu se govori o vojnoj tradiciji i povijesti Hrvatske. Ocijenio je da ne postoje politički kao ni stručni razlozi, da se ova konstatacija usvoji i primijeni na tekstu. Osim toga nije napravljena ni analiza i procjena stanja u Hrvatskoj vojsci i Ministarstvu obrane. Iznio je zatim vlastito viđenje stanja u obrambenom sustavu, navodeći ujedno i procjene grupe britanskih vojnih stručnjaka i analitičara. Prema njima, stanje hrvatskog obrambenog sustava ocijenjeno je izrazito lošim, a među ostalim razlozima, strani eksperti navode, sukob između Ureda Predsjednika Republike i Vlade.

Ocijenio je da bi pozicija Predsjednika Republike morala i trebala u podnietoj Strategiji biti čvršće definirana i to sukladno Ustavnim odredbama. Zajedničke su procjene da je potrebno obaviti hitni preustroj Oružanih snaga Republike Hrvatske. Moguće je prepoznati i potencijalnu socijalnu krizu vezanu uz smanjenje broja pripadnika Oružanih snaga. Strani vojni stručnjaci, također su ocijenili da postoji višak zaposlenih u Ministarstvu obrane, koji je procijenjen na gotovo trećinu sadašnjeg sastava. Osim toga, upozoreno je na prisutnu politizaciju u Hrvatskoj vojsci procjenjujući da su pojedina imenovanja obavljena po političkoj liniji, a ne sukladno sposobnostima. Isto tako je ukazano na katastrofalan sustav plaća koje nisu mijenjane od 1995. godine, te kronični nedostatak sredstava za opremanje i obuku. Složio se zatim s vizijom i konceptom obrambenog sustava. Na kraju izlaganja predložio je da se pronađu modeli kojima će se ukloniti razmišljanja i dvojbe između Ministarstva obrane i Glavnog stožera. Ocijenio je da bi ove razmirice mogle imati veoma neugodnih posljedica u slučaju da dođe do bilo kakvih kriznih situacija. Upravo je u tom detalju prepoznao najveću manjkavost ovog Prijedloga strategije, ocjenjujući da bi ta vizija trebala biti konkretnije razrađena.

Sačuvati temeljnu domaću vojnu proizvodnju

U ime Kluba zastupnika DC-a zatim je govorio zastupnik **Pavao Miljavac**. On je konstatirao da je Republika Hrvatska nakon osamostaljivanja bila podvrgnuta sustavnoj destabilizaciji, a nakon toga i otvorenoj vojnoj agresiji. Zatečena agresijom, bez vlastite vojne sile i ostalih obrambenih elemenata, Republika Hrvatska je skupo platila stvaranje vlastitog obrambenog sustava. Zbog toga su svi potencijali bili usmjereni na pobjedu i obranu zemlje. Završetkom rata i smanjenjem potencijalne opasnosti, izgradnja nove obrambene arhitekture inicirana je moćnim vojnim i političkim savezima. Ukoliko bi se željelo jezgrovito postaviti koncept mirnodopske strategije, ona bi glasila: "Pobijediti u miru", istaknuo je zastupnik Miljavac.

Podržao je predloženi dokument vojne strategije Republike Hrvatske,

te zatim ukazao i na moguće propuste. Ujedno je predložio da se prilikom prihvaćanja, teži za što većim konsenzusom, budući da se radi o strateškom i dugoročnom konceptu od zajedničkog interesa. Ocijenio je da strategija obrane razmatra više scenarija ugroze, tražeći pri tome odgovarajuće odgovore u cjelokupnom obrambenom sustavu.

Jedno od važnih opredjeljenja u Strategiji, odnosi se na uključivanje u vojne saveze, prije svega u Euro-atlantski savez. Upozorio je zatim da sustav vojne izobrazbe djelatnog, pričuvnog, dočasničkog i časničkog kadra, te civilnih kadrova za potrebe obrambenih zadaća nije razrađivan, iako je od strateške važnosti za moderne i efikasne oružane snage. Nadalje, Zakonom o vojnoj proizvodnji reguliraju se osnovni uvjeti proizvodnje, prometa i korištenja vojne opreme i naoružanja. Međutim, Strategija bi morala definirati osnovna tehnička i materijalna sredstva vojne prirode kojima mora raspolagati svaka suverena zemlja. Republika Hrvatska mora imati vlastitu proizvodnju najosnovnije vojne opreme i naoružanja, ili bar osigurane izvore snabdijevanja. Upozorio je da je embargo na uvoz vojne opreme skinut tek 1999. godine prilikom kupnje, danas često spominjanih radara. Ocijenio je da je predstavljen opširan program zadaća koji će zahtijevati i značajna financijska sredstva i teško će se moći uklopiti u postojeće trendove neprestanog smanjivanja vojnog proračuna. Klub zastupnika DC-a izrazio je očekivanje da će se pronaći odgovarajuća ratna strategija, te će podržati podnijeti zakonski prijedlog za drugo čitanje.

Rekonstrukcija i prilagodba Oružanih snaga

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a, zastupnik **Stjepan Živković** ocijenio je da predložena Strategija obrane predstavlja izvorni i obvezujući dokument. Njegova temeljna zadaća odnosi se na potrebu da se utvrde okviri ukupnih obrambenih aktivnosti u slučaju raznih vrsta agresije. Riječ je o kvalitetnom dokumentu koji može poslužiti kao osnova za izradu potrebnih zakonskih rješenja. Ocijenio je da se temeljna zadaća odnosi na izazove vojnoga karaktera, te na modele u kojima

treba odgovoriti na proces demokratizacije politike i društva.

Jedna od osnovnih primjedbi ponudjenog dokumenta odnosi se na nepotrebnu preopširnost i ponavljanje u pojedinim segmentima teksta. Osim toga, loše je definiran pojam agresije, a neprihvatljiv je i stav o strukturi i

Prilikom smanjivanja broja vojnika, treba voditi računa o socijalnim i političkim dimenzijama ovog pitanja.

subjektima obrane. Mi držimo, ocijenio je zastupnik Živković, da obranu sačinjavaju svi građani i sve društvene strukture. Hrvatska seljačka stranka inzistira na terminu ili obliku obrane tzv. odvrćanja agresije, odnosno Švedskog pristupa i osposobljavanja za najteže oblike agresije. Ukazao je da je zapostavljeno obrambeno obrazovanje, a nedovoljno je obrađeno i područje civilne obrane i zaštite. Smatra ujedno da bi Prijedlog strategije trebao sadržavati i stajališta o vlastitoj vojnoj proizvodnji. Zbog ratnih su okolnosti postojeće oružane snage bile brojne, pa postoji svijest o potrebi rekonstrukcije i prilagodbe Oružanih snaga suvremenim potrebama Republike Hrvatske. Taj proces predstavlja najveći izazov u provedbi reformskih procesa, jer treba voditi računa o socijalnim i političkim dimenzijama tog pitanja, kao i o ograničenim financijskim sredstvima. Ovaj dokument ne smije počivati na principu stalne ugroženosti, nego na principu neprekidnog razvoja demokracije koja će nas približiti ostalim demokratskim narodima, zaključio je zastupnik, ocjenjujući da će Klub zastupnika HSS-a, uz navedene primjedbe i prijedloge prihvatiti Prijedlog strategije obrane Republike Hrvatske u prvom čitanju.

Sačuvati mogućnost preventivnog udara na agresora

U pojedinačnoj raspravi prvi je govorio zastupnik **Dario Vukić (HDZ)**, koji je ocijenio da podnijeti prijedlog u suštini dobro definira posredno i neposredno prijetnje o kojima Republika Hrvatska mora voditi računa. Ocijenio je da ipak nedostaje nekoliko bitnih čimbenika o kojima je govorio u nastavku izlaganja. Upozorio je da se njime ne dopušta mogućnost legitimne obrane prevencijom, odnosno

sprječavanja u slučaju neposredne ugroženosti ili napada s područja drugih država. Ocijenio je kako je obrana prevencijom dopuštena u najvećem broju država koje imaju razvijenu demokraciju, a isto ju definiraju i države NATO pakta. Smatra potrebnim odrediti i ovu mogućnost, koja se mora precizirati putem odgovarajućih zakonskih propisa. Ocijenio je ujedno da je ovaj segment važan, jer pitanje obrane ne bi smjelo biti ograničeno na područje Republike Hrvatske i čekanje da agresor uđe na njezin teritorij. Predložio je da se u dijelu predloženog zakonskog teksta, gdje se razrađuje strategijski koncept, unesu dopune. Njima bi se u slučaju neposredne ugroženosti ili predstojećeg napada, omogućili preventivni napadi i drugi oblici sprječavanja ugroženosti odgovarajućim djelovanjem i izvan državnog teritorija. Sugerirao je također, da se u tekstu preciziraju odredbe o izgradnji modernog, učinkovitog i vjerodostojnog obavještajnog sustava. Pravodobna informacija i njena raščlamba, omogućuju i pravodobno reagiranje i povećanje borbene gotovosti na potrebnu razinu, ocijenio je zastupnik Vukić. Na kraju je ocijenio da su mnoge stvari bolje obrađene u rečenoj Strategiji nego u Strategiji nacionalne sigurnosti.

Zastupnik **Ante Beljo (HDZ)** ukazao je na nedovoljno korištene mogućnosti koje hrvatsko iseljeničtvo može imati prilikom predstavljanja Republike Hrvatske u svijetu. Oni u zapadnim demokratskim zemljama mogu odigrati važnu ulogu na informativnom planu, te lobirati na brojnim mjestima kako bi se zaštitili i prepoznali interesi Hrvatske. Ukazao je zatim na pojedine mjere koje su SAD poduzele protiv terorističkih skupina, kada su im odlučili blokirati bankovne račune. Smatra da na području Republike Hrvatske postoje razne obavještajne službe koje su smještene u okrilju pojedinih humanitarnih organizacija. Ove se činjenice ne smiju zanemariti, jer živimo na području gdje se ukrštaju brojne geopolitičke silnice i interesi velikih sila. Predložio je autorima strategije da iskoriste znanja i iskustva onih zemalja koje u svijetu imaju određeni utjecaj i težinu. Vrijeme je da vlastito okruženje počnemo koristiti u svoju korist, te da i sami postanemo element stabilnosti. Zbog toga nisu poželjni potezi kojima sami sebe stavljamo u kolonijalni položaj, upozorio je zastu-

pnik Beljo, a potrebno je naglasiti i samostalni državni status. Iako je Hrvatska malobrojna država, ipak je dala značajne rezultate kojih se ne treba sramiti i to u svim segmentima života; od gospodarstva, do sportskih uspjeha.

Razjasniti ovlasti i sustav upravljanja vojskom

Zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** uvodno je rezimirao navedene opcije moguće nestabilnosti i opasnosti za Republiku Hrvatsku. I on je upozorio na manjkavosti pozicije Predsjednika Republike u postojećoj piramidi ovlasti i odgovornosti obrane države, podsjećajući na članke Ustava Republike Hrvatske koji uređuju ovu materiju. Pretpostavio je da su ove nepreciznosti proizašle zbog trenutnih političkih odnosa i nadmetanja o kojima je već govorio prilikom predstavljanja prvog dokumenta o strategiji. Ipak, prilikom izrade dugotrajnih strateških dokumenata, trenutačni politički odnosi među strankama ne bi trebali uvjetovati konačnu kvalitetu važnih zakonskih akata.

Nažalost, nastavio je zastupnik Krpina, hrvatska javnost bila je svjedokom brojnih teških izjava, optužbi i protuoptužbi, koje su dolazile s najodgovornijih mjesta uključenih u obrambeno-sigurnosni sustav Republike Hrvatske. Podsjetio je na neke situacije u kojima je dolazilo do proturječnih izjava, ocjenjujući da su ostavile vrlo loš dojam o odnosima i stanju ovih državnih struktura. Osvrnuo se zatim i na izjavu ministra obrane prema kojoj, "Hrvatske oružane snage, nisu spremne za izvršavanje ciljeva koji su navedeni u ovoj strategiji".

Podsjetio je zatim na stvaranje i uspjeh Hrvatske vojske u ratnim okolnostima, da bi se nakon šest godina po okončanju rata, čulo kako Hrvatska vojska nije spremna za ciljeve onih zadaća koje proizlaze iz Ustava. Ovu je činjenicu ocijenio zabrinjavajućom upozoravajući da se ne smije prešutjeti. Zamjerio je osim toga što se zanemaruju i iskustva stjecana u Domovinskom ratu, jer je sadašnji sastav Hrvatske vojske stvaran upravo u teškim ratnim okolnostima. Na kraju je izrazio zadovoljstvo što su Vlada i Ministarstvo obrane odustali od namjere o ukidanju vojnog roka, budući da se

naša zemlja ne može olako odreći navedenog instituta u obrambenom sustavu.

Zaustaviti sudski progon branitelja

Na iznijeto izlaganje repliku je uputio zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**, koji je pokušao precizirati razloge zbog kojih se prešućuju iskustva koja su stjecana tijekom Domovinskog rata. Smatra da su hrvatski branitelji, bez obzira na stupanj školovanja, nadmudrili i pobijedili značajnu vojnu silu koja je imala sve potrebne formalne predispozicije za ratni uspjeh. Pobijedili su kaže; "bravari i šoferi", iako se sada njihovi zapovjednici, poput generala

Hrvatski branitelji pobijedili su u ratu i sačuvali Republiku Hrvatsku od agresije.

Gotovine, Ademija i Norca, izručuju domaćem sudstvu te Sudu u Haagu. Da su hrvatski branitelji slušali obavještajne podatke pojedinaca iz ureda, hrvatski vojni uspjesi sigurno bi bili dovedeni u pitanje. Upozorio je ujedno da su hrvatski ratni zapovjednici bili školovani časnici koji su prošli zapadne stožerne škole, pa su zaslužili bolju sudbinu od najavljivanih sudskih postupaka.

Odgovor na repliku zatražio je i zastupnik Drago Krpina, podsjećajući da ona ne mora uvijek biti kritički i negativno intonirana. Ukazao je da se sadašnji i budući odnos Tribunala u Haagu može odraziti i na hrvatski obrambeni sustav i nacionalnu sigurnost. Pojedine optužnice izazivaju potrese i konflikte u hrvatskom društvu, pa se ne bi trebalo olako prijeći preko upozorenja zastupnika Ljube Česića-Rojsa. Apsurdnim je ocijenio da branitelji napadnute zemlje danas nisu na slobodi, ocjenjujući takav odnos svjetskim presedanom. Takvi odnosi mogu djelovati obeshrabrujuće u smislu motivacije budućih naraštaja, prilikom njihovog sudjelovanja u eventualnoj obrani od neke buduće moguće agresije na Republiku Hrvatsku, zaključio je zastupnik Krpina.

Budući da više nije bilo prijavljenih zastupnika za raspravu, završnu riječ je dobio ministar obrane, **Jozo Radoš**. On se zahvalio sudionicima u raspravi, ocjenjujući da su ipak prevladavala

pozitivna mišljenja o rečenom zakonskom prijedlogu. Smatra potrebnim da se razmotri primjedba koju je u ime Kluba zastupnika SDP-a iznio zastupnik **Stjepan Henezi**, kao i pojedine sugestije zastupnika **Stjepana Živkovića**, koji je prenio ocjene Kluba zastupnika HSS-a. Drži ujedno da su utemeljene pojedine primjedbe koje su ukazivale na nepotrebno ponavljanje u tekstu, što treba ispraviti, odnosno ukloniti. Upozorio je zatim da se Strategijom ne određuju detalji oko služenja ili ukidanja vojnog roka. U uvjetima velike profesionalne vojske i uz relativno dugački vojni rok, donesena je odluka o njegovom skraćivanju. Podsjetio je zatim da su brojne zemlje, poput Francuske, Italije, Mađarske i Slovenije, već donijele odluku o postupnom ukidanju vojnog roka. Predstavljena strategija ovaj segment ostavlja otvorenim, a ročnici ne moraju biti samo osobe koje obvezno služe vojni rok, istaknuo je ministar Radoš.

Odgovarajući na upozorenje da SAD smanjuju ili potpuno ukidaju sredstva namijenjena za mirovnu operaciju u Bosni i Hercegovini, ministar je ocijenio da je to pokušaj da najveći dio financiranja preuzmu europske zemlje. To svakako ne znači da će ova zemlja ostati bez međunarodnih snaga, koje mogu imati samo drugu strukturu. Prihvatio je upozorenja o lošem sustavu plaća u vojsci, ali je ukazao da se plaće neće moći povećati, sve dok se ne smanji preveliki broj pripadnika vojske. Ocijenio je zatim da se o vojsci i postojećim otvorenim problemima otvoreno govori, a ova tema koji puta predstavlja podlogu za politička sučeljavanja.

Potrebna je modernizacija naoružanja

Ukazao je zatim na brojne rashode koji su u nedavnoj prošlosti izdvajani za vojne potrebe, a nisu se potrošili za racionalizaciju infrastrukture i modernizaciju naoružanja. Ti su novci odlazili i danas im je teško utvrditi trag, upozorio je ministar Radoš. Problemi modernizacije postoje jer se trenutno više od 70% izdvojenih sredstava troši na plaće, a nisu riješeni ni obećani stambeni uvjeti za više od deset tisuća ljudi u Ministarstvu obrane, i to 10 godina nakon potpisivanja ugovora. Kada se kritički govori o socijalnim problemima, onda

treba ukazati i na izvore koji su doveli do postojeće situacije.

Ocijenio je da u zapovjednim strukturama Ministarstva obrane i Glavnog stožera, nema sukoba o kakvima se govorilo tijekom pojedinih izlaganja. Kada se definiraju temeljne nadležnosti u ovim institucijama, nemoguće je sačuvati svaku razliku, ali sukobi nisu takvih razmjera i pripisuje im se preveliki značaj. Predstavljenim se dokumentom govori koja su provedbena tijela obrane, a Predsjednik Republike se ne izostavlja zbog tobožnjih sukoba, istaknuo je ministar. Podsjetio je ujedno da se ne spominje ni Vlada Republike Hrvatske, kao ni Hrvatski sabor, budući da se radi o tijelima koja su iznad tematike definirane ovim

Ustavna obveza o obrani zemlje nije dovedena u pitanje, ali su nužna ulaganja u modernizaciju oružja i opreme.

dokumentom. Kada je bilo govora o spremnosti Oružanih snaga, onda sam vrlo jasno rekao, da Oružane snage nisu spremne za ono što je naznačeno u strategiji. To znači da nisu spremne u nekakvoj hipotetskoj situaciji preuzeti prvi udar, a da se ne definira koji je to neprijatelj. Ukoliko budemo izloženi agresiji vojski koje su opremljene modernim zrakoplovima i raketama, onda za tu vrstu agresije nismo spremni, ali se time ne dovodi u pitanje ustavna obveza obrane zemlje, upozorio je ministar, odgovarajući na zamjerke zastupnika Krpina. Ukoliko u perspektivi želimo popraviti ovu situaciju i imati potpunu sigurnost, nužna su ulaganja i opremanje najsuvremenijom tehnikom. Oružane snage su ovoga časa spremne udovoljiti svim onim zadacima koje pred njih postavlja Ustav Republike Hrvatske. Drži ujedno da treba razmotriti mogućnost razvoja pojedinih grana i segmenata domaće vojne industrije, kao što je upozorio zastupnik **Pavao Miljavac**. Ova je sugestija prihvatljiva i zajedno s potrebnim sustavom vojnog obrazovanja, pronaći će svoje mjesto u konačnom prijedlogu zakona.

Otvorenim je ostavio prijedlog zastupnika **Daria Vukića** o mogućnosti preventivnog udara na potencijalnog agresora. Ukoliko se ova doktrina ne kosi s važnim međunarodnim uzusima, onda je

treba razmotriti i ugraditi u strategiju.

Zatim se osvrnuo i na iznijete ocjene o Haaškom sudu koji je zatražio suđenje za pojedine istaknute hrvatske časnike i branitelje. Ocijenio je da se ova tema nepotrebno i štetno forsira, a smatra ujedno da se branitelji ne smiju dijeliti prema tome gdje su završili pojedine vojne škole. Na prvim su linijama obrane bili i časnici koji su napustili JNA, kao i dragovoljci bez formalnog vojnog obrazovanja. Pitanje Haaga je prekompleksno da bi ga i ovom prilikom trebalo otvarati, ocijenio je ministar Radoš, pozivajući da se pristupi izgradnji moderne vojske koja treba biti utemeljena na profesionalnim temeljima.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Drago Krpina**, podsjećajući da je načelnik Glavnog stožera svojedobno prozvao ministra obrane Republike Hrvatske, iznoseći ocjenu o namjeri uvođenja vojne diktature. Tko onda politizira stanje u Hrvatskoj vojsci, zapitao je zastupnik?

Naveo je zatim i nedavne ocjene predsjednika Vlade i zastupnika o katastrofalnom stanju u obavještajnim službama. Netočnim je

ocijenio i ocjenu da se raspravom o ulozi Haaškoga suda vraćamo u prošlost, jer je on nažalost aktualan i u sadašnjim odnosima. Da bi se sačuvala hrvatska budućnost, potrebno je pronaći zajedničko polazište, kako bi se spriječile negativne refleksije na stanje sigurnosti Hrvatske države, zaključio je zastupnik Krpina.

I zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** zatražio je ispravak netočnog navoda, otklanjajući ministre konstatacije da je govorio o podjeli. Argumenti i činjenice ukazuju da je došlo do smjene generala: Krešića, Crnca, Galića, Krstičevića, Filipovića, Gotovine i Koradea, dakle svih onih koji su vodili zborna područja i zapovijedali gardijskim brigadama. Svi su oni odbačeni, iako za taj čin nije odgovoran ministar obrane koji je bio na službenom putu. Na njihova su mjesta postavljeni bivši članovi Saveza komunista, procijenio je zastupnik.

U svom kratkom odgovoru, ministar Radoš je ponovio da treba smanjiti političke tenzije, ukazujući da je izjava načelnika glavnog stožera, koju je naveo zastupnik Krpina, ipak medijski neprimjereno fokusirana. Radi se o traženju ravnoteže i balansa između institucije

Predsjednika Republike, Vlade i Parlamenta. Ukazao je zatim i na neprihvatljiv javni i medijski istup navedenih generala prilikom iznošenja javnoga pisma s političkim sadržajem. O tome da li se moglo drugačije postupiti i o poduzetim sankcijama, sada se ne može otvarati ponovna rasprava. Ipak, i današnji odnos kadrova, ukazuje da u Glavnom stožeru i Ministarstvu obrane među zapovjednicima ima veliki broj časnika koji nisu bili pripadnici JNA. Iznijete političke ocjene i diskvalifikacije nisu utemeljene s onim što se realno događa u Oružanim snagama, ocijenio je ministar Radoš. Ovom je ocjenom ujedno i zaključena rasprava, a predsjedavajući je najavio glasovanje u nastavku rada sjednice Sabora.

Zastupnici su većinom glasova (81 "za" i 4 "suzdržana"), prihvatili zaključak kojim se prihvaća Prijedlog strategije obrane Republike Hrvatske u prvom čitanju. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga strategije obrane Republike Hrvatske.

M.S; V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ORUŽJU

Još jednom produžen rok za dobrovoljnu predaju oružja

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su prihvatili Zakon o izmjenama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Kod građana se još uvijek nalazi veća količina vatrenog oružja, pa će se produljenjem rokova za predaju zabranjenog oružja ili registraciju dozvoljenog, ono staviti pod kontrolu policije, što će pridonijeti znatnom povećanju opće sigurnosti svih građana Republike Hrvatske.

O PRIJEDLOGU

Zakon o oružju ("Narodne novine", broj 69/92), stupio je na snagu 30. 10. 1992. godine, te je do sada sedam puta mijenjan, odnosno dopunjavan. Izmjene i dopune Zakona odnosile su se najčešće na pitanja u vezi s legalizacijom oružja i predajom zabranjenog vatrenog oružja. Ostale izmjene i dopune odnosile su se na stavljanje plinskog i zračnog oružja u režim slobodne nabave, određivanje rokova za zamjenu obrazaca oružnih

listova, obavljanje liječničkih pregleda radi utvrđivanja sposobnosti za držanje ili držanje i nošenje oružja i visine novčanih kazni za prekršaje propisane Zakonom o oružju. Građani koji imaju registrirano oružje, a od dana registracije je proteklo 10 i više godina, dužni su, najkasnije do 22. veljače 2002. godine obaviti zdravstveni pregled radi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za držanje ili za držanje i nošenje oružja, te ga predložiti nadležnom tijelu. Međutim, uvidom u službene evidencije Mini-

starstva unutarnjih poslova RH, zaključno sa danom 31. prosinca 2001. godine, utvrđeno je da je navedenu obvezu ispunilo svega 40% građana. Budući da je skoro istek roka, opravdano se pretpostavlja da veći dio građana koji imaju registrirano oružje neće ispuniti navedenu obvezu, a s obzirom na visoke sankcije koje su propisane za nepoštivanje navedenog zakonskog roka (deset do trideset tisuća kuna ili kazna zatvora do 60 dana, uz izricanje zaštitne mjere oduzimanja oružja i streljiva), predlagatelj smatra neophodnim produljiti rok do 31. prosinca 2002. godine, kako bi navedenu obvezu ispunili svi građani koji su to dužni učiniti. S obzirom na to da Nacionalni program kojeg je donijela Vlada RH Zaključkom od 31. svibnja 2001. godine, bitno pridonosi povećanju opće sigurnosti svih građana, a bez primjene represivnih mjera, donošenjem ovog Zakona izbjeglo bi se prekidanje kontinuiteta provođenja Nacionalnog programa. Prekidom njegova provođenja, pojavilo bi se pitanje svrsishodnosti i cilja koji se želio postići, a s obzirom na to da provođenje istog naročito u posljednje vrijeme, daje vrlo dobre rezultate, predlagatelj drži da postoje osobito opravdani državni razlozi za donošenje Zakona po hitnom postupku. Prijedlogom zakona produljuje se rok do 31. prosinca 2002. godine, za predaju oružja čija je nabava, držanje i nošenje oružja zabranjeno. Također se produljuje rok do 31. prosinca 2002. godine za registraciju oružja čija je nabava i registracija dozvoljena, a koje se nalazi u ilegalnom posjedu građana. Naposljetku se produljuje rok do 31. prosinca 2002. godine za obavljanje liječničkog pregleda za držanje ili za držanje i nošenje oružja i predaju tog uvjerenja nadležnom tijelu.

RADNA TIJELA

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost podržava Prijedlog zakona. Kako je Vlada RH donijela Nacionalni program povećanja opće sigurnosti dobrovoljnom predajom oružja, streljiva, minsko-eksplozivnih sredstava pod nadzor Policije, a u čije ostvarivanje su uključene udruge branitelja proistekle iz Domovinskog rata i aktivni djelatnici Hrvatske vojske, produživanje roka

Zakonom omogućava daljnje provođenje tog Nacionalnog programa, što je od interesa za opću sigurnost svih građana RH.

Odbor za zakonodavstvo ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst konačnog prijedloga Odbor je podnio tri amandmana. Odbor smatra da u više navrata produljivani rok za predaju oružja čija je nabava, držanje i nošenje zabranjeno više ne treba produljivati. Također, prosuđuje da je prošlo dovoljno vremena u kojem su građani takvo oružje mogli predati, te da se protiv građana koji ne predaju takvo oružje treba omogućiti vođenje prekršajnog odnosno kaznenog postupka. Isto stajalište Odbor ima i u odnosu na prijavu posjedovanja oružja, odnosno ishodovanje oružnog lista u odnosu na oružje, koje građani mogu posjedovati samo na temelju oružnog lista. Shodno ovom mišljenju, članci 2. i 3. Prijedloga zakona bi se brisali. Odbor podržava produljenje roka, čak predlaže i dulji rok za obavljanje liječničkog pregleda, do 30. lipnja 2003. godine, radi utvrđivanja sposobnosti za držanje ili za držanje i nošenje oružja, odnosno za predočavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti nadležnom tijelu, a što sadrži amandmanska intervencija u članku 1.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podržao je prijedlog predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Odbor je na tekst Konačnog prijedloga zakona utvrdio amandman kojim predlaže da se rok za predaju oružja čija je nabava, držanje i nošenje zabranjeno produlji najdulje do 31. prosinca 2002. godine. Odbor također predlaže da predlagatelj Zakona na Konačni prijedlog zakona utvrdi svoj amandman kojim će se omogućiti postupanje nadležnih tijela protiv građana, koji nisu predali oružje čija je nabava, držanje i nošenje zabranjeno i prije isteka roka za predaju utvrđenu ovim Zakonom.

RASPRAVA

Predloženi liječnički pregledi

U ime **Kluba zastupnika nacionalnih manjina** govorio je zastupnik **Milan Đukić (SNS)**. Rekao je da Klub zastupnika pozdravlja ove izmjene, ocjenjuje da su one jedino moguće rješenje. Rekao je da je prva izmjena,

koja se odnosi na oružje za koje nema uvjeta da ga građanin prijavi, dobro rješenje, jer bi sve drugo dalo male rezultate. Tim prije što oružja ima još u dovoljno opasnim količinama, što ono nije u domovima, sklonjeno je i dosadašnje racije nisu dale značajan rezultat. Osvrnulo se i na odredbu koja se odnosi na prijavu one vrste oružja čija je nabava i registracija dozvoljena, te skrenuo pozornost na veliki broj građana, bez kriminalne prošlosti, kojima bi se trebalo uliti povjerenje, a koji se u velikom broju vraćaju u RH u svojstvu povratnika sa starim oružnim listovima. To su oni građani koji nisu imali priliku biti informirani po bilo kojoj osnovi, da su obvezni u roku od 30 dana stare oružne listove dostaviti, izmijeniti ili slično. Treća izmjena vezuje se uz jedan veliki postotak građana koji nisu do sada izvršili liječničke preglede za držanje ili za držanje i nošenje oružja. Zastupnik smatra, kako se radi o 60% građana koji imaju pravo držati i nositi oružje, a nisu u datim rokovima izvršili preglede, da se ne može govoriti samo o odgovornosti građana. Gospodin Đukić smatra da je pregled svakako neophodan, međutim, previše je kompliciran, te zahtijeva osim visoke koncentracije u trenutku kada građanin treba odraditi ovu vrstu pregleda, i određeni stupanj inteligencije. "Budite sigurni da mali broj građana može odgovoriti tako brzo i skupiti takav broj pozitivnih poena u tim rebusima". Smatra da zbog toga jedan broj ljudi ne pristupa pregledima, jer su čuli od svojih kolega kakvi su. Na kraju je gospodin Đukić rekao da su ove izmjene ipak jedino moguće razumno rješenje.

Zabrinjavajuće su količine oružja svih vrsta još uvijek izvan kontrole MUP-a, koriste se u poslovnim, međususjedskim i sličnim obračunima, a najopasnije je što do oružja vrlo lako dolaze i djeca.

U ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a** govorio je zastupnik mr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Rekao je da vijesti koje gotovo svakodnevno možemo pročitati u rubrici Crna kronika naših dnevnih novina upozoravaju. Naime, zabrinjavajuće su količine oružja svih vrsta još uvijek izvan

kontrole MUP-a, zabrinjavajuće često koriste se u poslovnim, međususjedskim i sličnim obračunima, a najopasnije je što do oružja vrlo lako dolaze i djeca. Stoga i pored činjenice da su tijekom akcije "Zbogom oružje" prikupljene znatne količine neprijavljenog oružja i oružja koga prema Zakonu građani ne smiju posjedovati, zastupnik upozorava kako se nacionalni program povećanja opće sigurnosti dobrovoljnom predajom oružja, streljiva i minskoeksplozivnih sredstava pod nadzor policije u konačnici ipak presporo provodi. No, podržavaju predložene izmjene i dopune Zakona o oružju i konačno definiranje 31. prosinca 2002. godine krajnjim rokom za provedbu Zakona o oružju u njegovoj cjelovitosti. Upozorio je i na kobne posljedice uporabe rasprskavajućeg oružja prilikom suicida. Smatra potrebitim da se izmjenama i dopunama Zakona o oružju detaljnije definira sve ono što se može smatrati rasprskavajućim oružjem, te u tom smjeru predlažu slijedeće amandmane. Prvi amandman odnosi se na članak 3. stavak 1. alineja 4, dopunjava se dodavanjem označnice "razorno", a odnosi se na rasprskavajuće oružje. Tako se sadržajno upotpunjuje ova grupa oružja koja je zabranjena za skladištenje i čuvanje izvan vojnih skladišta, odnosno skladišta građevinskih poduzeća i rudnika koji tijekom obavljanja svojih djelatnosti koriste eksplozive. Drugi amandman je da se članak 7. nadopunjava na način da se definira razorno-rasprskavajuće oružje. Obrazloženje je da bi se detaljnom specifikacijom svih sredstava, prije svega vojnog podrijetla, koji se mogu nalaziti samo i isključivo u skladištima vojske i policije, smanjila mogućnost njihove zlorabe, koje smo prečesto svjedoci, povećala razina sigurnosti građana, te olakšalo zakonsko određenje odgovornosti svakoga onoga tko suprotno odredbama zakona posjeduje bilo koje od takvih ubojitih sredstava. Na kraju je zastupnik rekao da Klub zastupnika HSP-HKDU-a pozdravlja i prihvaća predložene izmjene.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a** govorio je zastupnik **Vedran Lendić (SDP)**. Osvrnuo se na odredbe Prijedloga zakona o produženju rokova za predaju oružja do 31. prosinca 2002. godine i to oružja čija je nabava, držanje, te nošenje zabranjeno, također za registraciju oružja čija je nabava i registracija dozvoljena, a koje se

nalazi u ilegalnom posjedu građana, te rokova za obavljanje liječničkog pregleda za držanje i nošenje oružja i predaju tog uvjerenja nadležnom tijelu. Dosadašnja akcija u okviru

Prekršajne i kaznene odgovornosti oslobodit će se samo one osobe koje su dragovoljno predale oružje prije početka postupanja policije.

nacionalnog programa povećanja sigurnosti dala je dobre rezultate, no iz navedenih podataka je vidljivo da se kod građana još uvijek nalazi veća količina vatrenog oružja, što znači da bi se produženjem rokova za predaju zabranjenog oružja i registraciju dozvoljenog, isto stavilo pod kontrolu policije, što bi pridonijelo znatnom povećanju opće sigurnosti svih građana RH, smatra zastupnik. U tom smislu podnijeli su amandman kojim se na malo drugačiji način pristupa produljenju rokova. Dakle, u članku 1. dodaje se novi stavak koji kaže da ako građani dobrovoljno predaju oružje do 31. prosinca 2002. godine, a prije započinjanja izvida kaznenih djela, te hitnih istražnih radnji, odnosno do početka primjene policijskih ovlasti utvrđenih Zakonom o policiji, neće se pokretati prekršajni niti kazneni postupak. Također u članku 2. dodaje se novi stavak 2. koji kaže da ako građani nadležnom tijelu dobrovoljno prijave posjedovanje oružja do 31. prosinca 2002. godine, a prije započinjanja izvida kaznenih djela sukladno Zakonu o kaznenom postupku, te hitnih istražnih radnji, odnosno do početka primjene policijskih ovlasti, neće se pokretati prekršajni niti kazneni postupak. Zastupnik je objasnio koji je cilj ovih amandmanskih intervencija. Rokovi za predaju i registraciju oružja u više su navrata produljavani u razdoblju od 1993. do 2001. godine, a, dosadašnja iskustva ukazuju na činjenicu da su sudovi oslobađali od prekršajne i kaznene odgovornosti za nezakonito posjedovanje oružja osobe koje nisu imale namjeru legalizirati oružje, čak i kada su zatečene u izvršenju prekršaja ili kaznenih djela. Takve su se osobe redovito pozivale na činjenicu da traje rok za predaju i legalizaciju oružja. Usvajanjem ovih amandmana prekršajne i kaznene odgovornosti oslobodit će se samo one osobe koje su

dragovoljno predale oružje prije početka postupanja policije. Time će se u potpunosti ostvariti smisao i svrha Nacionalnog programa povećanja opće sigurnosti dobrovoljnom predajom oružja, streljiva i minskoeksplozivnih sredstava pod nadzor policije. Klub zastupnika SDP-a podržava donošenje Zakona o izmjenama Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o oružju, i smatra da ga zajedno s ovim amandmanima treba prihvatiti.

Samo 40 posto građana produljilo dozvole

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Ivan Penić (HDZ)**. Procjenjuje da još uvijek ima puno oružja kod građana pa prema tome ima smisla predložiti ovakav zakon, poglavito radi toga jer je tek 40% građana produljilo dozvole, dakle obavilo liječničke preglede koji nisu bili jeftini, koji su i komplicirani i moramo se zapitati što bi se dogodilo kada bi se sada počeo primjenjivati zakon. Kazne koje su propisane u pogledu toga su velike, od deset do trideset tisuća kuna i građani bi se sigurno bunili što nije data još jedna ovakva mogućnost. Rekao je da je velika većina zastupnika u Klubu bila za davanje podrške ovom Prijedlogu, da se da još ovaj rok od 10 mjeseci. Bitno je čim više tog oružja staviti pod kontrolu.

U ime **Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a** govorio je zastupnik **Darko Šantić (HNS)**. Rekao je da ono što nije sporno je članak 3. kojim se produljuje rok do 31. prosinca 2002. godine za obavljanje liječničkih pregleda za držanje ili za držanje ili nošenje oružja, čak štoviše moglo bi se razmišljati i o dužem roku od ovoga. Sporno je, naime, treba li doista nakon višekratnih produžavanja rokova za dobrovoljnu predaju oružja čije nošenje i držanje je zabranjeno, odnosno za registraciju oružja gdje je registracija, nabava i nošenje dozvoljeno, i dalje produživati rok ili ići na sankcioniranje tj. pronalaziti one osobe koje takvo oružje drže kod sebe i kazneno i prekršajno ih kažnjavati. "Neka unutarnja logika nam govori, s obzirom na veliku količinu oružja koja se nalazi ilegalno negdje deponirana, da produžimo taj rok. S druge pak strane postavlja se pitanje nećemo li na neki način oslabiti naš

pravni sustav, nećemo li na neki način potaknuti one koji drže takvo naoružanje da ga ne predaju računajući da će se i dalje ti rokovi produžavati", rekao je zastupnik. Smatra da je možda rješenje inicijativa koja je došla od vanjskog člana Odbora za zakonodavstvo, prof. Petra Novoselca. On je iznio mogućnost da se ugradi mehanizam po kojem se rok više ne bi produžavao, ali bi se u prekršajnim i kaznenim postupcima koji bi bili vođeni kao posljedica toga što se drži takvo nelegalno naoružanje, ukoliko je ono dobrovoljno predano, ta osoba bi bila procesuirana, te proglašena krivom, ali oslobođena kazne. Na tragu takvog rješenja je prijedlog zastupnika Vedrana Lendića. Upravo bi ugrađivanje mehanizma "ako dobrovoljno predaš bit ćeš proglašen krivim ali oslobođen od kaznene sankcije", bio motiv da se stimulira dobrovoljna predaja oružja. Klub podržava predloženi tekst zakona.

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorio je zastupnik **Stjepan Dehin (HSS)**. Imajući u vidu svakodnevna stradanja nedužnih građana, posebice djece, bilo namjerno ili nehотиčno, Klub zastupnika HSS-a zahtijeva da policija započne akciju otkrivanja oružja i eksplozivnih naprava i pristupi najstrožim mjerama kažnjavanja, bez obzira na prijedlog produženja legalizacije do 31. prosinca 2002. godine. HSS podržava ovaj prijedlog zakona ali samo u interesu onih građana koji posjeduju sportsko lovačko oružje, a do sada nisu obavili registraciju oružja koje policija ima u svom registru. HSS ima razumijevanja za takve slučajeve jer se radi većinom o starijim osobama, seljacima i umirovljenicima slabijeg imovnog stanja, a za koje obnova registracije jednog ili više komada oružja znači i znatan financijski izdatak. HSS smatra da bi za takve vlasnike trebalo pojednostaviti obnovu registracije. Podržavaju Zakon u nadi da će predlagatelj učiniti sve da olakša produženje registracije evidentiranog oružja, a prema onima koji svjesno drže nelegalno i opasno oružje primijeniti oštre mjere bez razlike na produženje legalizacije. Također, HSS predlaže zaključak da predlagatelj zakona donese određene akte o što boljem i kvalitetnijem uskladištenju oduzetog oružja i eksplozivnih tvari.

Porast oružanih incidenata u Hrvatskoj

U pojedinačnoj raspravi govorio je zastupnik **Branislav Tušek (SDP)**. Rekao je da je protekle 2001. godine vraćeno 1600 komada automatskog oružja, što je uspjeh. S druge strane, praksa pokazuje da se u odnosu na broj vraćenog automatskog oružja povećava gotovo za 150% broj onih građana Hrvatske koji traže legalizaciju ili registraciju oružja, ili točnije, takvih je 3700 građana. Samo u proteklih 10 mjeseci 2001. godine legalizirano je ili registrirano gotovo tisuću komada vatrenog oružja.

Aktualni zakon dozvoljava da vlasnik ili korisnik oružja koji je zdravstveno ili psihofizički nesposoban, zakonski može držati oružje u posjedu još gotovo dva mjeseca ili 60 dana.

Problem je što se u Hrvatskoj bilježi snažan porast oružanih incidenata koji nažalost, završavaju i ubojstvima. Upravo ono što je najteže za svako društvo je činjenica da porast oružanih incidenata bilježimo kod djece. Povećava se i broj samoubojstava kod maloljetnika i to od ukupno 270 samoubojstava 80 su izvršili oni u dobnoj skupini do 14 godina, a 190 samoubojstava su izvršili oni od 14 do 18 godina starosti. Mnogi psiholozi, sociolozi upozoravaju da se u Zagrebu u posljednjih nekoliko godina javljaju organizirane bande, i to dječje bande u starosti od 8 do 13 godina, a poneke su i naoružane. Zastupnik je rekao da treba mijenjati postojeći Zakon o oružju. Želio je ukazati na proturječnosti i opasnosti postojećeg zakona, jer on otvara vrata djeci da kupuju oružje, streljivo, da proizvode municiju. U tom smislu potrebno je preispitati članak 35. Zakona o oružju. Riječ je o članku koji govori da građani koji su stariji od 18 godina mogu bez odobrenja, nabaviti zračno oružje, plinsko oružje, oružje za signalizaciju, napravu za ubijanje stoke itd. Dakle, jedino ograničenje je ne biti mlađi od 18 godina. Zakonom je precizirano da je zračno oružje sve vrste pušaka, pištolja, revolvera koji izbacuju kroz cijev zrno, kuglicu i druge projekte, a plinsko oružje i

oružje za signalizaciju su pištolji, revolveri, puške koje ispaljuju naboj itd. Osvrnuo se i na odredbu zakona o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za držanje i nošenje oružja gdje se navodi da će nadležno tijelo uputiti na zdravstveni pregled vlasnika oružja za kojega se sumnja da nije sposoban za držanje ili nošenje oružja, i to smatra u redu. No, u nastavku istog članka 48, u stavku 2. stoji da je vlasnik oružja dužan u roku od 60 dana dostaviti nadležnom tijelu uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti, odnosno nesposobnosti. Nakon toga slijedi stavak 3. u kojemu je istaknuto da će nadležno tijelo oduzeti oružje, streljivo, oružni list itd. vlasniku oružja koji je na zdravstvenom pregledu ocijenjen nesposobnim ili koji ne dostavi uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti. Zastupnik je želio ukazati na odredbu aktualnog zakona koja dozvoljava da vlasnik ili korisnik oružja koji je zdravstveno ili psihofizički nesposoban, dakle i opasan jer može ugroziti živote i sigurnost ljudi, zakonski može držati oružje u posjedu još gotovo dva mjeseca ili 60 dana. "Zaista jedna nevjerojatna odredba". Osvrnuo se i na odredbu članka 52. koji u stavku 1. kaže da oružje i streljivo za koje je u upravnom postupku riješeno da se oduzima, može njihov vlasnik prodati ili predati u roku od 2 mjeseca. "Dakle, mi smo nekom dali rješenje, a on ima 60 dana vremena da raspolaže s tim streljivom, oružjem što govori da treba naravno i ovaj članak preispitati", smatra zastupnik. Osvrnuo se i na članak 25. stavak 1. gdje stoji odredba da streljivo za vatreno oružje građani mogu nabaviti na temelju oružnog lista. Dakle, svaki 18-godišnjak može kupiti neograničenu količinu streljiva bez odobrenja, bez kontrole i bez nadzora. Rekao je da mu je cilj ukazati na određene tendencije, problematiziranje ovoga Zakona o oružju. Smatra da je vrijeme za izradu novog Zakona o oružju koji bi promijenio postojeće stanje.

Tada je govorila zastupnica **Snježana Biga-Friganović (SDP)**. Smatra da Hrvatski sabor, ali i Ministarstvo unutarnjih poslova i Vlada svojim daljnjim akcijama mora poslati jasnu poruku da je ovo posljednje produženje roka i da slijede sankcije, bilo da se radi o novčanim kaznama ili kazni zatvora. Činjenica je da su aktivnosti MUP-a u proteklom periodu, a posebno u zadnjih šest mjeseci dale određene rezultate i to vrlo dobre,

smatra zastupnica. Također je činjenica da je i nacionalni program koji je donesen uz suradnju s udrugama branitelja polučio određene rezultate, međutim, mora se poslati poruka javnosti da se hrvatski zakoni moraju poštovati, stav je gospođe Friganović. Vjeruje da je ovo posljednja izmjena zakona, dapače, traži od MUP-a i od Vlade da ovo bude posljednja izmjena zakona, a da se slijedeći put kada se bude govorilo o oružju, govori o novom zakonu o oružju.

Produžavanje rokova - destimulativno

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** rekao je da za one koji drže oružje, a ne žele ga prijaviti i predati, ovo neprestano produžavanje roka djeluje destimulativno da bi oni to oružje legalizirali ili predali, jer mirno mogu računati da ako se do sada sedam put produžavao rok, zašto se ne bi produžio i dalje. Slaže se s onim što je rekla kolegica Friganović da se mora poslati jasna i nedvosmislena poruka da je ovo posljednji put da se rok produžuje. Rekao je da podržava oba amandmana kolege Lendića, te ukoliko ih Vlada prihvati ili izade sa svoja dva slična amandmana onda je ovaj zakonski prijedlog prihvatljiv, a ako ne zastupnik moli da to bude posljednji put da se ovakav rok produžuje.

Josip Leko (SDP) rekao je da je apsolutno protiv držanja oružja, posebice u kući, a da nema ni govora o držanju oružja koje se ne može legalizirati. Ali pošto problem nije jednostavan i uzroci nisu jednoznačni a diferencirani pristup nije moguće primijeniti prema ljudima koji su iz različitih motiva zadržali to oružje, posebno oružje koje se ne može nikako legalizirati, smatra da su amandmani kolege Vedrana Lendića iz Kluba zastupnika SDP-a vrlo dobra kombinacija stimulativnih mjera za dobrovoljnu predaju oružja koje se naravno ne može legalizirati i prisile, kaznene prisile, državne prisile, da bi se sve ubrzalo. Istodobno, izjašnjava se za produžetak roka za pribavljanje liječničke svjedodžbe za one koji žele i mogu legalizirati oružje, a koje zakonito mogu nositi i posjedovati.

Zastupnik **Ivan Jarnjak (HDZ)** podržao je prijedlog teksta Zakona koji je predložio MUP, dapače pledira da se taj zakon podrži ovako kako ga

je MUP koncipirao, jer kako produžiti nekome rok do 31. 12. da ode kod liječnika i legalizira oružje, a ne omogućiti nekome tko ga nije eventualno predao, a sigurno da ih ima još puno, da to i učine.

Problem se ne može riješiti samo represivnim mjerama

Potom je predstavnik predlagatelja, **Josip Vresk**, zamjenik ministra unutarnjih poslova dao završnu riječ. Iznio je razloge zbog kojih su zaključili da treba produžiti ovaj rok. Prvo, ratne rane su još uvijek svježije, ljudi u kućama imaju dosta oružja, i ono što se može imati, registrirati, i ono što se ne može imati, dakle što je ovim zakonom zabranjeno i što predstavlja vrlo veliku opasnost. "Mi naravno te podatke nemamo, nitko ne zna koliko toga ima, imamo samo podatke o ljudima koji nisu izvršili svoju obvezu, dakle, nisu se zdravstveno pregledali, jer te podatke imamo u vlastitim kartotekama i to je velika brojka", rekao je gospodin Vresk. Najveći je dio prikupljen u prosincu i siječnju, točnije 31 tisuća 675 komada minsko-eksplozivnih sredstava, ručnih bombi, zolja, mina itd. Prikupljeno je 2 tisuće 203 komada raznog automatskog i poluautomatskog oružja koje se ne može registrirati. Prikupljeno je 851 tisuća 813 raznih komada streljiva i 1450 kg vojnog i gospodarskog eksploziva. "To su ogromne brojke, tvrdim i to odgovorno da se ovaj problem ne može riješiti samo represivnim načinom, to je tada nerješivo. Mi smo zemlja koja ima svježije ratne rane, ljudi doista s pravom iz raznih bojazni drže oružje kod kuće, i ja ne vidim drugog načina da se riješi taj problem", rekao je zamjenik ministra. Ovime je zaključena rasprava o konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA I GLASOVANJE

Amandmane su podnijeli **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbor za zakonodavstvo**, zastupnici **Vedran Lendić** i **Anto Kovačević**.

Amandman Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav Vlada nije prihvatila iz razloga što će prihvatiti drugi amandman u kojem se bolje

uređuje tekst. Kako nije bilo nazočnih predstavnika Odbora, pristupilo se glasovanju o amandmanu, kojeg zastupnici nisu prihvatili.

Prihvaćen je prvi amandman Odbora za zakonodavstvo kojim se produžava rok za obavljanje liječničkog pregleda do 30. lipnja 2003. godine, radi utvrđivanja sposobnosti za držanje ili za držanje i nošenje oružja, odnosno za predočavanje uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti nadležnom tijelu. Ostala dva amandmana Odbora Vlada ne prihvaća. Naime, Vlada ne prihvaća brisanje članaka 2. i 3. što je tražio Odbor za zakonodavstvo, smatrajući da je prošlo dovoljno vremena u kojem su građani mogli predati oružje čija je nabava, držanje i nošenje zabranjeno, odnosno da je prošlo dovoljno vremena za prijavu posjedovanja oružja, odnosno ishodovanje oružnog lista, te da treba omogućiti vođenje prekršajnog, odnosno kaznenog postupka, protiv počinioca ovih djela. Vlada nije prihvatila ove amandmane iz istog razloga što će prihvatiti kasnije druge amandmane kojim se bolje uređuje tekst.

Glasovalo se o tim amandmanima koje Vlada ne prihvaća. Nisu prihvaćeni.

Vlada je prihvatila oba amandmana zastupnika **Vedrana Lendića**. Tako se neće pokretati kazneni ni prekršajni postupak protiv onih koji nelegalno posjeduju oružje, samo ako ga dobrovoljno vrate prije započinjanja izvida kaznenih djela, hitnih istražnih radnji ili primjene policijskih ovlasti.

Na kraju se predstavnik Vlade očitovao o amandmanima gospodina **Ante Kovačevića (HKDU)**. Amandmane Vlada nije prihvatila, uz obrazloženje da se u ovom dijelu zakona ne regulira to područje na koje su podneseni amandmani, dakle nisu sastavni dio ovih izmjena zakona. Tada je predlagatelj amandmana, gospodin Ante Kovačević povukao amandmane. Time je završeno izjašnjavaње o amandmanima. Pristupilo se glasovanju o konačnom prijedlogu zakona.

Zastupnici su jednoglasno, sa 96 glasova "za" prihvatili **Zakon o izmjenama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o oružju u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.**

S.F.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU DOPUNSKOG PROTOKOLA IV. UZ KONVENCIJU O ZABRANI ILI OGRANIČENJU UPORABE ODREĐENOG KONVENCIONALNOG ORUŽJA S PRETJERANIM TRAUMATSKIM UČINKOM ILI DJELOVANJEM BEZ OBZIRA NA CILJ

Zabranjeno osljepljujuće lasersko oružje

Zastupnici Hrvatskoga sabora jednoglasno su izglasali Zakon o potvrđivanju dopunskog protokola IV. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske.

Konačnim prijedlogom zakona potvrđuje se Dopunski Protokol IV. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj, koji je usvojen 13. listopada 1995. godine u Beču. Ovim Protokolom zabranjena je uporaba laserskog oružja posebno namijenjenog za uzrokovanje trajnog sljepila, a pri uporabi laserskih sustava ugovorne strane će poduzeti sve moguće mjere opreza kako bi se izbjeglo nastupanje trajnog sljepila kod osoba s normalnim vidom. Takve mjere uključuju obuku oružanih snaga i ostale svrsishodne mjere.

O PRIJEDLOGU

Hrvatsko izaslanstvo sudjelovalo je u radu Revizijske konferencije država stranaka Konvencije o zabrani ili ograničenju određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj (CCW) održanoj u Beču i Ženevi 1995. i 1996. godine. Na revizijskoj Konferenciji održanoj u Beču u listopadu 1995. godine usvojen je Dopunski Protokol o osljepljujućem laserskom oružju (Protokol IV.), kojim se zabranjuje uporaba laserskog oružja koje prvenstveno

osljepljuje, o čemu je relativno lako postignut dogovor, jer danas većina zemalja još ne raspolaže tako razvijenom tehnologijom, a humanitarni razlozi ne dozvoljavaju uporabu oružja koje može dovesti do masovnog osljepljivanja neprijateljskih boraca. Isto se tako trebaju poduzeti mjere opreza da bi se izbjeglo slučajno trajno osljepljivanje. Međutim, zabrana iz Protokola ne uključuje osljepljivanje kao posljedicu pravovaljane uporabe lasera na bojišnici čime se izbjegavaju optužbe za ratne zločine kada se ozljeda javlja temeljem opravdane upotrebe lasera. Gore navedeno znači kompromis između humanitarnog pristupa te obrambenih interesa država, ali ipak predstavlja pozitivno dostignuće i korak naprijed glede zaštite boraca u oružanim sukobima. Hrvatska kao zemlja koja je tijekom Domovinskog rata bila zahvaćena vojnim djelovanjima, posebno je zainteresirana za dosljednu primjenu Protokola IV. CCW te joj je izuzetno stalo da se postigne visoki stupanj zabrane proizvodnje, izvoza i uporabe osljepljujućih laserskih oružja. Dopunski Protokol IV. CCW ostvarivat će se u sljedećim pravcima: zabrana uporabe laserskih oružja specifično namijenjenih, po njihovoj jedinosti borbenoj uporabi ili po jednoj od borbenih uporaba, za izazivanje trajnog sljepila osoba s normalnim vidom; zabrana transfera takvog oružja bilo kojem državnom ili nedržavnom entitetu; poduzimanje svih provedivih mjera opreza radi izbjegavanja slučajnog trajnog osljepljivanja kod osoba s normalnim vidom, a što uključuje obuku Oružanih snaga i ostale praktične mjere; isključivanje primjene zabrana iz Protokola kod osljepljivanja kao slučajnog ili kola-

teralnog utjecaja legitimne vojne uporabe laserskih sustava. Zakonom o potvrđivanju Protokola IV. CCW osigurat će se ulazak Hrvatske u krug država koje su već ratificirale ovaj Protokol, te ga učinile dijelom svog unutarnjeg pravnog poretka što je od interesa za RH i njeno uključivanje u rad radnih i ekspertnih skupina država potpisnica Protokola. Uzimajući u obzir interes RH za stupanje Protokola IV. CCW na snagu, predlaže se donošenje Zakona po hitnom postupku.

RADNA TIJELA

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost razmotrio je Prijedlog zakona o potvrđivanju dopunskog protokola IV. uz Konvenciju. U raspravi su razmotreni i jednoglasno podržani razlozi, kao i cilj koji se želi postići donošenjem predloženog Zakona. Ocijenjeno je da je potpisivanje i ratifikacija ovog Protokola u interesu RH, stoga na tekst Konačnog prijedloga nije bilo primjedbi.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku, a na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedbi.

RASPRAVA

I Hrvatska vojska treba se zaštititi

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je zastupnik Tonči Tadić

(HSP). Uvodno je rekao da će u sklopu rasprave o ovom dopunskom Protokolu IV. izreći i stav Kluba zastupnika HSP-a o Protokolu II. Cilj Konvencije sklopljene 1980. godine je zabraniti ili ograničiti uporabu pojedinih konvencionalnih tipova oružja. Pri tome se posebno misli na tzv. nediskriminirajuće oružje, dakle oružje koje ne pravi pri svojoj uporabi razliku između civila i vojnika. Tu su kao najbolji primjer mine, i to mine iznenađenja, protupješađijske mine i slično. U drugom redu cilj je zabraniti ili ograničiti uporabu oružja koje izaziva nepotrebne patnje vojnika pri njegovoj uporabi. Riječ je o tzv. terminu suvišnih ozljeda. Naime, već od sredine 19. stoljeća na raznim konferencijama pristupilo se standardizaciji oružja koja izazivaju suviše ozljede i nepotrebne patnje vojnika, smatrajući da je vojnika dovoljno onemogućiti u izvršenju zadaće i da ta ozljeda koja onemogućava vojnika ne smije biti takva da nužno vodi ka usmrćivanju. "Dakle, još prije više od 100 godina su ondašnje velesile i ondašnje države nastojale ovakvim konvencijama reducirati ozljede u ratu i nastojati sve ozljede maksimalno dovesti pod određenu međunarodnu kontrolu". Naravno, taj međunarodni proces je evoluirao i završio je u Konvenciji iz 1980. godine kojoj je i Hrvatska pristupila, a ovo su dodatni protokoli. Naime, potrebno je usklađivanje sa činjeničnim stanjem i s praksom, odnosno, s tehnološkim razvojem i s novom taktikom primjene novih oružja na bojišnici. "U svezi s tim mi u našem Klubu držimo da je potrebno ukazati i na određeni cinizam međunarodne zajednice u primjeni ove Konvencije. Naravno, Konvencija postoji, ali često puta se oružja mrtvo hladno primjenjuju unatoč tome što su zabranjena ovom Konvencijomfl, rekao je zastupnik. Smatra da je dopuna ovih protokola zapravo potreba usklađivanja s novom vrstom opasnosti pred vojnicima današnjih velesila. Naime, sva oružja koja se ovdje spominju primjenjivana su godinama, najvjerojatnije su primjenjivana godinama upravo od velesila prema tehnološki slabijim protivnicima, npr. manjim državama. Međutim, onog časa kada je razvojem tehnologije određeno oružje postalo široko dostupno to onda počinje predstavljati opasnost i za velesile i onda se usvajaju dopunski protokoli. Toga moramo biti svjesni i bez

uvijanja ukazati na takav cinizam, smatra gospodin Tadić. No, s druge strane to za Hrvatsku znači da je to oružje sada u takvoj mjeri tehnološki razvijeno i toliko rašireno da i Hrvatska vojska o njemu mora voditi računa, odnosno da koristeći znanstveni potencijal Hrvatska mora zaštititi svoje vojnike od njega. Rekao je da su se laserski označivači koristili još u Vijetnamskom ratu kao označivači za zračno bombardiranje. Hrvatska je svojedobno razvila i laserske detonatore mina. Što se tiče vojne uporabe lasera za osljepljivanje trebalo je samo čekati kada će se to oružje pojaviti, jer je još u Vijetnamskom ratu 75% svih sredstava protuzračne obrane bilo usmjeravano okom, dakle, vidom, jer nisu bili podložni elektronskom ometanju, te je zato bilo samo pitanje trenutka kada će neka od velesila početi upotrebljavati laser za osljepljivanje ljudi koji poslužuju protuavionska oružja, smatra zastupnik Tadić. "Mi ne znamo u kojoj mjeri su korišteni laseri za osljepljivanje, možemo samo pretpostavljati. Postoje indicije da su korišteni u Zaljevskom ratu na obje strane, dakle i za osljepljivanje posada protuzračnih oružja i za zasljepljivanje pilota, međutim, veliko pitanje je da li su u tom času bili laseri tolike snage u uporabi da su mogli izazvati trajno sljepilo ili je bilo riječ samo o privremenom sljepilu". No, očito je danas stupanj tehnologije dosegnuo tu razinu da je potrebno uvrštenje lasera u dodatni protokol ove Konvencije, stav je gospodina Tadića. Kako je dosegnuta tolika tehnološka razina i tolika prisutnost na bojištu potrebno je razmotriti zaštitu i naših vojnika, dakle, pripadnika Oružanih snaga RH, u prvom redu pripadnika Hrvatske vojske.

Prilog lakšem otkrivanju mina

U Klubu zastupnika HSP-a smatraju da bi u tom smislu bilo potrebno angažirati znanstveni potencijal Hrvatske, stručnjake za lasere koje Hrvatska ima, da se naši vojnici i naše postrojbe zaštite na odgovarajući način od osljepljivanja vrlo snažnim laserima na bojištu. Tada se gospodin Tadić osvrnuo i na Protokol II koji se odnosi na mine, a one su tzv. nediskriminirajuće oružje, ne prave razliku između vojnika i civila i to se u Hrvatskoj nažalost jako dobro vidi na oslobođenim područjima, rekao je Tadić. "Ovaj protokol, kako je ovdje napisan, u usporedbi sa starim,

povećava šansu otkrivanja mina, tj. jamči da mine moraju biti takve da se povećava šansa njihovog otkrivanja, olakšava se demontiranje mina, dakle mine moraju biti takve da se lakše demontiraju, obvezuje se na razmjenu informacija o miniranju, a sve to skupa, mora olakšati razminiranje terena nakon završetka bitaka". Međutim, sama činjenica, da se donosi protokol koji govori o tome da treba olakšati detekciju mina znači da su mine do sada dosegle tu tehnološku razinu da ih je vrlo teško otkriti komercijalnim sredstvima, štoviše, ovaj protokol govori o tome da treba zabraniti mine koje se aktiviraju kada ih se pokuša detektirati na klasičan način pomoću magnetne indukcije, rekao je Tadić. "Što samo znači da Hrvatska mora uložiti sredstva u razvoj novih sredstava za razminiranje". U svezi s tim je i problem o kojem je u Hrvatskoj bilo dosta govora, to je pitanje uporabe streljiva temeljenog na osiromašenom uranu, o čemu se dosta pisalo u medijima u Hrvatskoj. Osiromašeni uran bi trebalo regulirati dodatno s protokolom I. jer se u njemu govori o potrebi reguliranja, zabrane, odnosno ograničenja krhotina koje se ne mogu detektirati rentgenom, smatra zastupnik. U ovom slučaju kod osiromašenog urana riječ je o mikroskopskim česticama koje su teško uočljive, a koje su visoko kemijski otrovne i koje bi se također mogle podvesti pod dodatni protokol I. "U tom smislu Hrvatska bi sa svoje strane, svojom diplomacijom trebala učiniti što god je u njejoj moći da se i osiromašeni uran podvede pod dopunski protokol I. ove Konvencije". Rekao je da je to u našem interesu, a da se HSP kao stranka i Klub zastupnika HSP-a zalažu za to da se Jadran i Hrvatska smatraju zonom slobodnom od nuklearnog oružja. U svakom slučaju, podržavaju sve ove protokole koji su na raspravi.

Kako nije bilo više prijavljenih za raspravu, ona je zaključena. Nije bilo podnesenih amandmana na tekst Konačnog prijedloga, pa se pristupilo glasovanju.

Zastupnici su jednoglasno sa 85 glasova "za" izglasali Zakon o potvrđivanju dopunskog protokola IV. uz Konvenciju o zabrani i ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem, bez obzira na cilj, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, Vlada Republike Hrvatske.

S.F.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU IZMIJENJENOG PROTOKOLA II. UZ KONVENCIJU O ZABRANI ILI OGRANIČENJU UPORABE ODREĐENOG KONVENCIONALNOG ORUŽJA S PRETJERANIM TRAUMATSKIM UČINKOM ILI DJELOVANJEM BEZ OBZIRA NA CILJ

Postupno smanjivanje opasnosti od minskih sredstava

Jednoglasnom odlukom zastupnici su prihvatili predloženi zakonski tekst kojega je predlagatelj uputio u zakonodavnu proceduru po hitnom postupku.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski prijedlog podnijela je Vlada Republike Hrvatske, ocjenjujući ujedno da je i u ovom slučaju u općem interesu primjena hitnog postupka.

U uvodnim obrazloženjima, predlagatelj je dao ocjenu stanja i cilj koji se donošenjem Zakona namjerava postići. Tako se podsjeća da je hrvatsko izaslanstvo sudjelovalo u radu Revizijske konferencije država stranaka Konvencije o zabrani ili ograničenju određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj (u daljnjem tekstu CCW), koja je održana u Beču i Ženevi 1995. i 1996. godine. Tekst Protokola II. iz 1980. bilo je nužno izmijeniti, prvenstveno radi humanitarnih razloga. Tako je glavni tajnik UN u više navrata pozvao države na potpunu zabranu protupješačkih mina, dok je Opća skupština UN već ranije pozvala članice na proglašenje moratorija.

Izmijenjeni Protokol II. CCW predstavlja vrlo teško postignuti kompromis između humanitarnog pristupa, te obrambenih i financijskih interesa država. Osnovne karakteristike novog teksta u usporedbi sa starim, odnose se na proširenje područja primjene Protokola II. i na nemedunarodne oružane sukobe, a zabranjena je i uporaba protupješačkih mina koje se ne mogu detektirati i koje nisu samouništavajuće. Osim toga ograničena je uporaba

daljinski postavljenih protupješačkih mina, te generalno zabranjena uporaba dopunskih upaljača, kojima se onemogućava razminiranje. U slučajevima njihove iznimne uporabe, taj mehanizam ne smije biti u funkciji duže od same mine. Uvedena su ograničenja transfera protupješačkih mina, odnosno njihovog uvoza i izvoza, tako da sada uvoznik može biti samo država ili državna agencija koja je za to ovlaštena. Unijeta je i odredba o godišnjim sastancima država stranaka kako bi se razmatrala primjena Protokola II., a regulirane su i obveze država u pomoći misijama UN, Crvenog križa i drugim misijama. Potvrđena je stroža odgovornost za postavljanje protupješačkih mina suprotno odredbama Protokola II., a predviđeno je i međusobno informiranje i suradnja u čišćenju mina.

Na kraju su u Tehničkom aneksu, dana pravila o: upisivanju podataka o minama, obilježavanju minskih polja, o obvezatnosti ugradnje metalnih pločica kojima se omogućuje pronalazanje (detektiranje) mina, određeni su postoci funkcioniranja navedenih mehanizama za samouništenje i samo-deaktiviranje, te pravila o međunarodnim znakovima za označavanje minskih polja i miniranih područja.

Sve navedene mjere predstavljaju pozitivna dostignuća i potkrepljuju ocjenu kako je novi tekst Protokola II. korak naprijed u zaštiti, prije svega, civilnog stanovništva.

Izmijenjenim Protokolom II. CCW predloženo je da se zabrani uporaba mina, mina iznenađenja i drugih naprava koje brane pristup plažama, vodenim prijelazima ili na prijelazima rijeka (ne odnosi se na uporabu protubrodskih mina na moru ili na unutarnjim vodama). U slučaju vojnog sukoba koji nema međunarodni karakter, a događa se na

teritoriju jedne od strana potpisnica, svaka strana u sukobu bit će obvezna primjenjivati zabrane i ograničenja ovog Protokola. Svaka strana potpisnica ili sukobljena strana odgovorna je za sve mine, mine iznenađenja i druge naprave koje je upotrebljavala, te preuzima čišćenje, uklanjanje, uništenje ili održavanje na način kao što je predviđeno u Protokolu.

U nastavku podnijetog zakonskog teksta navode se zabrane za uporabu mina koje nanose nepotrebne patnje ili su usmjerene protiv civilnog stanovništva, a zabranjuje se i neselektivna uporaba mina.

Zakonom o potvrđivanju Izmijenjenog Protokola II. omogućit će se ulazak Republike Hrvatske u krug država koje su već ratificirale ovaj Protokol, te početak primjene odredbi s gore navedenim zabranama i ograničenjima na području Republike Hrvatske. Istovremeno se našoj zemlji omogućava uključivanje u rad ekspernih skupina i radnih tijela Konferencije država potpisnica Izmijenjenog protokola II., što je za Republiku Hrvatsku, s obzirom na problematiku koju ovaj sporazum regulira, od velikog značaja.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona, ne protiveći se prijedlogu predlagatelja o hitnom postupku, a na tekst Konačnog prijedloga nije iznio primjedbe.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost u raspravi je podržao razloge kao i cilj koji se želi postići donošenjem predloženoga Zakona. Na tekst Konačnog prijedloga zakona nije bilo primjedbi. Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno

odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Zakona o potvrđivanju Izmijenjenog Protokola II. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj.

RASPRAVA

U raspravi se za riječ javila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**, dajući potporu rečenom zakonskom prijedlogu. Podsjetila je na potrebu donošenja zaključka, nakon što je prilikom utvrđivanja dnevnog reda odbijen njen prijedlog o humanitarnom razminiranju. Smatra ujedno da bi se trebala iskoristiti nazočnost

ministra i zamjenika ministra unutarnjih poslova, kako bi se dobio odgovor na ovo pitanje i na ranije postignute dogovore oko modela razminiranja. Zatim je naglasila da se prilikom podnošenja rečenog zakonskog prijedloga, Republika Hrvatska može osjećati ponosnom, jer je bila među prvim zemljama koje su potpisale Ottawsku konvenciju o sprječavanju proizvodnje i uporabe mina. Istovremeno, brojne države koje vole stavljati akcent na vlastitu demokraciju, još uvijek to nisu učinile.

Upozorila je da bi se pravilnom preraspodjelom trebala osigurati i sredstva koja su potrebna za provođenje ovoga zakona. Ne bi bilo dobro, ocijenila je zastupnica Kosor, da Hrvatski centar za mine bude opterećen dodatnim, neplaniranim

troškovima. Procijenila je da su ovi rashodi planirani u pojedinim stavkama Ministarstva obrane Republike Hrvatske, a na kraju je ocijenila da se u Republici Hrvatskoj još mora otkriti i ukloniti oko milijun mina i neeksplozivnog streljiva koje je razasuto na prostoru nekadašnjih ratnih zona. Ovom je konstatacijom ujedno zaključena rasprava, a u nastavku rada pristupilo se glasovanju.

Jednoglasnom odlukom (86 glasova "za"), zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Zakon o potvrđivanju Izmijenjenog Protokola II. uz Konvenciju o zabrani ili ograničenju uporabe određenog konvencionalnog oružja s pretjeranim traumatskim učinkom ili djelovanjem bez obzira na cilj.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O JAMSTVU IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE ZA PROJEKT OBNOVE DRŽAVNIH CESTA

Obnova cestovnih prometnica

Zastupnici su **jednoglasno prihvatili podnijeti zakonski prijedlog kojim se potvrđuje Ugovor između naše zemlje i Europske investicijske banke o obnovi i rekonstrukciji 26 cestovnih dionica; na Jadranskoj turističkoj cesti D-8 i u unutrašnjosti Republike Hrvatske. I ovaj zakonski prijedlog Vlada Republike Hrvatske uputila je u zakonodavnu proceduru po hitnom postupku, ocjenjujući važnim što skoriji početak primjene Ugovora, odnosno radova na hrvatskim cestama.**

O PRIJEDLOGU

Zakonskim prijedlogom kojim se stvaraju okviri za obnovu cestovnih prometnica u Hrvatskoj, Vlada Republike Hrvatske uputila je po hitnom postupku. Zakonom se potvrđuje Ugovor o jamstvu za zajam ugovoren Ugovorom o financiranju između Europske investicijske banke (EIB) i Hrvatskih cesta d.o.o. za projekt

obnove državnih cesta. Projekt obuhvaća obnovu i rekonstrukciju dionica unutar državne cestovne mreže u Republici Hrvatskoj i to trinaest dionica od ukupno 139,51 km na Jadranskoj turističkoj cesti D-8, te trinaest dionica državnih cesta od ukupno 308,9 km u unutrašnjosti. Radovi obnove uključuju popravak i proširenje bankina, iskop odvodnih jaraka uz stopu nasipa, glodanje kolnika (u dubini 3 cm) u oštećenim zonama i u zonama pojave kolotruga, izvođenje poprečnih jaraka, korekciju poprečnih nagiba i vertikalnih krivina, popravak uzdužnih i poprečnih drenaža i oštećenih potpornih zidova i propusta, pojačanje kolničke konstrukcije, proširenje staza, poboljšanje križanja i spojeva, izvođenje ili poboljšanje autobusnih stajališta i odmorišta, postavljanje odbojnika, izvođenje propusta i vjetrobrana.

Projekt obuhvaća i izradu studije opravdanosti i izvedbene projekte za splitsku i riječku obilaznicu. Planirano je da svi poslovi iz ovog

projekta budu dovršeni do kraja 2005. godine. Ukupna je vrijednost projekta 122 milijuna eura, s time da se financiraju iz vlastitih sredstava društva Hrvatske ceste d.o.o. (62 milijuna eura) i zajma EIB (60,0 milijuna eura).

Zajam Europske investicijske banke odobren je s rokom otplate 20 godina, što je do sada najduži rok otplate ikad odobren trgovačkom društvu registriranom u Hrvatskoj. Korištenje ovih sredstava predviđa se od 2002. do 2006. godine, kada bi projekt u potpunosti trebao biti završen. Sredstva zajma bit će na raspolaganju za korištenje odmah nakon što Ugovor o jamstvu stupi na snagu.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje predloženog zakonskog teksta ne protiveći se njegovom donošenju hitnim postupkom. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor je podnio

amandman kojim predlaže brisanje članka 6. U obrazloženju se navodi da se time nomotehnički uređuje tekst, jer nije razvidno da ovaj Ugovor za Republiku Hrvatsku stupa na snagu danom stupanja na snagu ovoga Zakona o potvrđivanju.

Odbor za financije i državni proračun raspravio je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. Odbor je jednoglasno podržao prijedlog da se primijeni hitni postupak, a potom saslušao uvodno izlaganje predstavnika Vlade Republike Hrvatske. On je istaknuo potrebu donošenja, budući da je njegovo stupanje na snagu pretpostavka za stupanje na snagu Ugovora o jamstvu kojim se omogućuje korištenje zajma u iznosu od 60 milijuna eura za projekt obnove državnih cesta. U raspravi je prevladalo mišljenje da bi Hrvatske ceste d.o.o. i Hrvatske autoceste d.o.o. trebale podnositi izvješća o financijskim planovima i izvršenju tih planova, kako bi Hrvatski sabor imao uvida o načinu trošenja sredstava.

Odbor za financije i državni proračun jednoglasno je odlučio Hrvatskom saboru predložiti donošenje predloženog teksta kao i zaključak o potrebi podnošenja polugodišnjeg zaključka o načinu trošenja kreditnih sredstava.

RASPRAVA

U raspravi se za riječ prvi javio predsjednik Odbora za financije i državni proračun, zastupnik **Jadranko Mijalić**. On je podsjetio na stavove Odbora kojim se podržava donošenje zakonskog prijedloga kao i zaključka kojim se obvezuju Hrvatske ceste d.o.o. i Hrvatske autoceste d.o.o. da polugodišnje izvješćuju Hrvatski sabor o načinu trošenja kreditnih sredstava za koja su izdana jamstva Republike Hrvatske na osnovi donijetih zakona u Hrvatskom saboru.

Zatim je u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio zastupnik **Ivan Šuker**. On je podsjetio da Hrvatske autoceste i Hrvatske ceste nisu krajem prošle, a ni početkom ove godine podnijele financijski plan. Nije priložen niti plan njihovog zaduživanja ili financiranja, kao ni plan rada i utroška sredstava. Upozorio je ujedno, da financijski planovi Fonda za regionalni razvoj i Fonda za zapošljavanje, nisu transparentni i da kao takvi ne mogu proći saborsku proceduru. Nitko ne osporava potrebu o obnovi cestovnih prometnica, ali postoji potreba za pravodobnim izvješćivanjem o svim planiranim i prihvaćenim poslovima. Podržao je ujedno i zaključak Odbora za financije

i državni proračun, kojim se predlaže podnošenje izvješća o obavljenim poslovima svakih šest mjeseci. Smatra da bi Vlada trebala dostaviti i ostala izvješća, o svim zaduženjima iz proračuna, te izdanim obveznicama i jamstvima u protekle dvije godine, koje bi danas - sutra, mogle teretiti proračun. Ovim je prijedlogom ujedno predstavnik predlagatelja mr. sc. **Damir Kuštrak** prihvatio je amandman kojega je podnio Odbor za zakonodavstvo, a zatim se pristupilo glasovanju.

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za projekt obnove državnih cesta u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanom. Sukladno prijedlogu Odbora za financije i državni proračun, jednoglasno je donesen i zaključak kojim se obvezuju Hrvatske ceste d.o.o. i Hrvatske autoceste d.o.o. da polugodišnje izvješćuju Hrvatski sabor o načinu trošenja kreditnih sredstava za koja su izdana jamstva Republike Hrvatske na osnovi donijetih zakona u Hrvatskom saboru.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O JAMSTVU IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I EUROPSKE INVESTICIJSKE BANKE ZA GLOBALNI ZAJAM HRVATSKOJ BANCII ZA OBNOVU I RAZVITAK

Hrvatski je sabor jednoglasno prihvatio predloženi zakonski tekst kojim se daje poticaj za investicijske projekte malog i srednjeg poduzetništva. Posredstvom Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HBOR), bit će otvorene povoljne kreditne linije u iznosu od 10 milijuna EUR-a, koje je osigurala Europska investicijska banka.

Zakonskim se prijedlogom želi potvrditi Ugovor o jamstvu za zajam Europske investicijske banke (EIB), Hrvatskoj bancii za obnovu i razvitak u iznosu od 10 milijuna EUR-a namijenjenih projektu financiranja manjih i srednje velikih infrastrukturnih projekata, te investicijskih projekata malih i srednjih poduzeća u industriji, turizmu i drugim uslužnim sektorima putem srednjoročnih i dugoročnih kredita.

Cilj projekta je unapređenje razvoja malog i srednjeg poduzetništva pomoću odgovarajućih kredita koji bi se

realizirali putem HBOR-a. Važno je naglasiti da je zajam EIB-a, odobren s rokom otplate od 12 godina za projekte malih i srednjih poduzeća i 15 godina za infrastrukturne projekte. Sredstva zajma bit će na raspolaganju za korištenje odmah nakon što Ugovor o jamstvu stupi na snagu.

Republika Hrvatska se kao jamac obvezala temeljem Ugovora o jamstvu bezuvjetno jamčiti za uredno i pravodobno plaćanje svih iznosa koji dospijevaju po Ugovoru o financiranju, te na pravodobno izvršavanje svih drugih obveza HBOR-a, u skladu s Ugovorom o financiranju. S obzirom na prirodu postupka potvrđivanja međunarodnih ugovora, predlagatelj - Vlada Republike Hrvatske, predložila je primjenu hitnog postupka.

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona ne protiveći se prijedlogu predlagatelja da se primijeni hitni postupak. Na tekst Konačnog

prijedloga zakona uputio je amandman kojim se nomotehnički uređuje tekst, odnosno predlaže se brisanje stavka 2. u članku 6. zakonskog teksta. **Odbor za financije i državni proračun** raspravu je proveo kao matično radno tijelo, te nakon uvodnog izlaganja predstavnika Vlade, jednoglasno podržao donošenje zakonskog prijedloga.

Budući da nije bilo zainteresiranih za raspravu, predstavnik predlagatelja i zamjenik ministra financija mr. sc. **Damir Kuštrak** prihvatio je amandman Odbora za zakonodavstvo. Nakon toga predsjedavajući je zaključio raspravu i pozvao zastupnike na glasovanje.

Jednoglasnom odlukom zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Zakon o potvrđivanju Ugovora o jamstvu između Republike Hrvatske i Europske investicijske banke za globalni zajam Hrvatskoj bancii za obnovu i razvitak u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanom.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE DEMOKRATSKE SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE ŠRI LANKE O SURADNJI U SUZBIJANJU MEĐUNARODNE NEDOPUŠTENE TRGOVINE OPOJNIM DROGAMA I PSIHOTROPNIM TVARIMA, MEĐUNARODNOG TERORIZMA I ORGANIZIRANOG KRIMINALA

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli predloženi zakonski tekst, kojega je podnijela Vlada Republike Hrvatske po hitnom postupku. Njime se uređuju pitanja međusobne suradnje kako bi se što efikasnije suzbila nedopuštena trgovina drogama i ostali vidovi međunarodnog kriminala.

Vlada Republike Hrvatske podnijela je predloženi zakonski tekst po hitnom postupku, ocjenjujući da za taj izbor postoje osobito opravdani državni razlozi utvrđeni Poslovníkom Hrvatskog sabora. Predloženim tekstom se utvrđuje da je u interesu obje zemlje daljnje promicanje i produbljivanje međusobne suradnje. Potpisivanjem se želi na prikladan način urediti pitanje suradnje i uzajamnog pružanja pomoći u suzbijanju međunarodne nedopuštene trgovine drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala. Ugovor je rezultat zajedničke želje za uređenjem navedene problematike koja izvire iz zabrinutosti nad porastom zloporabe opojnih droga te povećanjem njene nedopuštene trgovine.

Predmetnim Ugovorom regulirana su pitanja neposredne suradnje u sprječavanju, suzbijanju i otkrivanju kaznenih djela, te obavljanju određenih istražnih radnji, izvješćivanju, poduzimanju mjera te načina razmjene informacija. Ugovorne će strane surađivati na suzbijanju međunarodnog terorizma, nedopuštene trgovine oružjem i eksplozivima, te suzbijanjem krivotvorenja svih vrsta identifikacijskih oznaka. Ujedno će sprječavati i nezakonite migracije i trgovinu ljudima, te

suzbijati nedopušteni uzgoj, proizvodnju i trgovinu opojnim drogama i psihotropnim tvarima.

Ugovorom je predviđeno da se suradnja odvija i na suzbijanju krijumčarenja kulturnog naslijeđa, dragog kamenja, kao i drugih vrijednosti, te pranja novca, uključujući i dobiti od kriminalnih djelatnosti. Obje će države potpisnice voditi računa da se suzbije krivotvorenje novčanica, kreditnih kartica i drugih financijskih instrumenata, te utaja poreza. Na kraju navedenih djelatnosti koje će se suzbijati, navodi se isti odnos i prema suzbijanju mogućih zavjera u jednoj zemlji s ciljem počinjenja bilo kojeg teškog kaznenog djela u drugoj zemlji, uključujući slijevanje sredstava u kriminalnim sindikatima i terorističke skupine.

Svaka ugovorna strana može u cijelosti ili djelomice odbiti zahtjev za suradnjom, u slučajevima kad bi to moglo ugroziti njezin nacionalni suverenitet, sigurnost, javni red, neki drugi temeljni interes, ili je u suprotnosti s njezinim unutarnjim zakonodavstvom, te o istom može obavijestiti drugu ugovornu stranu. U tekstu rečenog dokumenta navodi se način suradnje kao i njen prekid, sastav zajedničkih tijela, te opseg troškova i jezik komunikacije.

O predmetnom zakonskom tekstu bilo je riječi i na Odboru za zakonodavstvo, koji ga je podupro, ne protiveći se prijedlogu o hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga zakona podnijet je amandman nomotehničke naravi kojim se precizira izričaj u članku 3., stavku 2., a riječ "donošenja" zamjenjuje se riječima "stupanja na snagu".

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost dao je potporu za donošenje zakonskog prijedloga, a na tekst Konačnog prijedloga zakona nije bilo primjedbi. I Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo raspravio je Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Demokratske Socijalističke Republike Šri Lanke. Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, članovi Odbora jednoglasno su i bez rasprave odlučili predložiti Hrvatskom saboru donošenje rečenog zakona u tekstu predlagatelja - Vlade Republike Hrvatske.

Odbor za obitelj, mladež i šport podržao je prijedlog predlagatelja o hitnom postupku i nakon provedene rasprave jednoglasno podržao njegovo donošenje.

Budući da nije bilo zainteresiranih za raspravu, predsjedavajući je pozvao predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra unutarnjih poslova Josipa Vreska, da se očituje o amandmanu kojega je podnio Odbor za zakonodavstvo. On je prihvatio rečeni amandman, a nakon toga rasprava je zaključena i pristupilo se glasovanju.

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Demokratske Socijalističke Republike Šri Lanke o suradnji te suzbijanju međunarodne nedopuštene trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, međunarodnog terorizma i organiziranog kriminala, u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanom.

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O SLUŽBI U ORUŽANIM SNAGAMA REPUBLIKE HRVATSKE

Vladi veće ovlasti nad Oružanim snagama

Osnovna je svrha novog Zakona - usklađivanje vojnog ustroja Republike Hrvatske sa standardima Oružanih snaga zapadnoeuropskih zemalja i NATO saveza, uz osiguravanje pojačanog civilnog nadzora nad Oružanim snagama.

Nakon poduže rasprave na sjednici krajem veljače Hrvatski sabor je prihvatio Prijedlog zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućeni su predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Riječ je o jednom od temeljnih propisa iz područja obrane kojima bi se vojni ustroj Republike Hrvatske trebao uskladiti sa standardima oružanih snaga zapadnoeuropskih zemalja i NATO saveza, uz osiguranje pojačanog civilnog nadzora nad Oružanim snagama.

Podsjetimo, postojeći Zakon o službi u Oružanim snagama RH donesen je u ožujku 1995. a noveliran četiri godine kasnije, nakon prijelaza Oružanih snaga RH s ratnog na mirnodopski ustroj. Međutim, u procesu njihova daljnjeg razvoja treba stvoriti uvjete za priključenje euroatlantskim vojnim asocijacijama, radi čega valja izmijeniti pravnu regulativu u području obrane. Stoga se najprije pristupilo izradi novog Zakona o obrani, kao temeljnog propisa u tom sektoru. Budući da se njime drugačije reguliraju pojedine ovlasti u svezi sa službom u Oružanim snagama RH treba donijeti i novi Zakon o službi u Oružanim snagama.

U središtu pozornosti zastupnika prilikom razmatranja njegova prijedloga bila je zakonska odredba kojom se izričito zabranjuje svako političko djelovanje u Oružanim snagama. Po ocjeni radnih tijela i klubova zastupnika trebalo bi preispitati rješenje kojim se djelatne vojne osobe u potpunosti isključuju iz aktivnog i pasivnog sudjelovanja u političkom životu. Naime, prema predloženom, ne samo da im nije dopušteno ne samo aktivno sudjelovanje na političkim skupovima i manifestacijama te kan-

didiranje u predstavnička tijela nego ni članstvo u političkim strankama. Zastupnici HDZ-a, HSS-a i DC-a smatraju da je to rješenje upitno sa stajališta Ustava, u odnosu na temeljna ljudska prava i slobode. U Klubu zastupnika HSP-HKDU-a se čak pitaju nije li ovakvo rješenje bilo motivirano i političkim razlozima. Klub zastupnika SDP-a ne spori eventualnu potrebu da se preispita ustavnost sporne odredbe, ali u potpunosti podržava intenciju depolitizacije vojske, kao i Klub zastupnika HSLs-a.

Zastupnici su se založili i za preispitivanje odredbi koje djelatnim vojnim osobama zabranjuje sindikalno organiziranje i štrajk. Budući da je riječ o ustavnoj kategoriji, pravo na sindikalno organiziranje ne bi se smjelo zabraniti, ali se posebnim propisom može ograničiti, naglašavaju sudionici u raspravi. Većina ih pozdravlja uvođenje aktivne pričuve u koju bi bile prebačene djelatne vojne osobe koje ne budu raspoređene po novom ustroju. Upozoravaju, međutim, da kod preustroja Oružanih snaga treba voditi računa o specifičnostima našeg tranzicijskog iskustva koje je bilo opterećeno vojnom agresijom na zemlju. To znači da bi sudionici Domovinskog rata trebali imati prioritarno pravo ući u aktivnu pričuvu, kao i oni pripadnici Oružanih snaga koji su dobili zadovoljavajuću službenu ocjenu.

O PRIJEDLOGU

Po riječima ministra obrane, **Joze Radoša**, koji je zastupnicima obrazložio predložena rješenja, novi Zakon je nastavak one orijentacije u pogledu

izgradnje obrambenog sustava koja je Hrvatskom saboru već prezentirana kroz Zakon o obrani. U prvom redu predviđa se bitna redistribucija ovlasti nad Oružanim snagama. Prema predloženom, Ministarstvo obrane, odnosno Vlada RH, imali bi znatno

Predviđa se bitna redistribucija ovlasti nad Oružanim snagama; djelatnim vojnim osobama zabranjuje se svako političko djelovanje, pa i članstvo u političkim strankama; uvodi se institut djelatne pričuve; predlaže se stanovita decentralizacija ovlasti za promicanje i dodjelu činova pa i mogućnost dodjele privremenog čina, a nadležnost za određivanje plaća prelazi iz ruku predsjednika Republike na Vladu RH.

više ovlasti nego prema postojećim zakonima. Većina ključnih odluka donosila bi se uz suglasnost najviših tijela vlasti u Republici Hrvatskoj - Predsjednika Republike i Vlade, a u puno većoj mjeri dolazila bi do izražaja i uloga Hrvatskog sabora u tom procesu.

Interes zastupnika, a i hrvatske javnosti, zasigurno će - kaže - pobuditi odredba članka 11. koja pripadnicima Oružanih snaga - djelatnim vojnim osobama, zabranjuje članstvo u političkim strankama. Po riječima ministra Radoša postojeći zakon zabranjuje samo aktivno

političko djelovanje unutar Oružanih snaga, ali, s obzirom na dosadašnje negativno iskustvo u tom pogledu, odnosno politizaciju koja je postojala u Oružanim snagama, a i politički trenutak u kojem se zemlja nalazi, bolje je rješenje zabrana aktivnog i pasivnog političkog djelovanja (iako to nije jamstvo da politizacije i dalje neće biti).

S tim u svezi spomenuo je da razvijene demokratske zemlje u principu dozvoljavaju članstvo u političkim strankama i djelatnim vojnim osobama, ali u praksi se to pravo vrlo rijetko koristi (Njemačka, Nizozemska i Velika Britanija). Interesantno rješenje ima Grčka gdje članovi političkih stranaka mogu biti samo djelatne vojne osobe s nižim činovima. Što se, pak, tiče tranzicijskih zemalja, u Mađarskoj, primjerice, vojne osobe mogu biti članovi političkih stranaka, dok je u Češkoj to zabranjeno.

Druga važna novina u predloženom zakonu je, kaže, uvođenje djelatne pričuve (članak 126.). Svrha je ovog instituta omogućiti minimalnu sigurnost djelatnim vojnim osobama koje ne budu raspoređene po novom ustroju, a nemaju uvjete za mirovinu. Naime, predviđeno je da bi tijekom određenog razdoblja ostvarivale pravo na 60 posto naknade plaće. To je jedan od mehanizama koji bi trebao omogućiti kvalitetnu popunu pričuve i ujedno pripomoći rješavanju viška djelatnika u MORH-u i HV-u.

Nadalje, zakon predviđa stanovitu decentralizaciju ovlasti za promicanje i dodjelu činova (čl. 144.) Konkretno, načelniku Glavnog stožera Oružanih snaga, zapovjednicima zbornih područja te Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, protuzračne obrane, Hrvatske ratne mornarice, itd. daje se ovlast za dodjelu nižih činova (dočasnika) u skladu s godišnjim planovima promaknuća, odnosno broja i strukture činova. To je logično, ali i standardno rješenje u svijetu, naglašava ministar (dosad je ta ovlast bila u rukama Vrhovnog zapovjednika - Predsjednika Republike - odnosno ministra obrane). Dakako, Vrhovni zapovjednik bi i ubuduće na prijedlog ministra obrane promicao časnike te generale i admirale.

Kao nova institucija uvodi se i mogućnost dodjele privremenog čina koji bi se iznimno dodjeljivao djelatnim vojnim osobama na dužnostima u vojnim misijama RH i pri multilateralnim organizacijama u inozemstvu.

Plaće i materijalna prava djelatnih vojnih osoba, te državnih službenika i namještenika na službi u Oružanim snagama (ukida se pojam vojnog službenika i vojnog namještenika) određivala bi Vlada, koja utvrđuje Proračun i vodi ukupnu financijsku politiku. Dosad je o tome odlučivao Predsjednik Republike, zbog čega je u praksi nerijetko dolazilo do čudnih situacija, tako da su neke odluke čak bile protuzakonite. Primjerice, na gardijski dodatak ne plaćaju se nikakva davanja ni za mirovinsko niti za zdravstveno osiguranje, pa nije jasno ulazi li taj dodatak u mirovinsku osnovicu.

Prijelaznim i završnim odredbama ovog Zakona reguliraju se odnosi prema časnicima zatečenim u Oružanim snagama koji ne udovoljavaju strogim zakonskim kriterijima, ponajprije u pogledu obrazovanja. S tim u svezi ministar je informirao zastupnike da je u fazi provedbe program za one časnike koji su upisali fakultete ili više škole a nisu ih uspjeli završiti dok su bili u ratu. Njima će se omogućiti da u roku od dvije godine, u kojem bi zadržali sva prava iz radnog odnosa, pa i plaću, završe te škole. Oni koji to neće moći ili neće htjeti, pa u pogledu školske spremne ne budu udovoljavali zakonskim uvjetima, moći će biti promaknuti samo u jedan viši čin i to će biti završetak njihove vojne karijere.

U završnom dijelu izlaganja ministar Radoš je najavio da bi drugo čitanje ovog zakona i ostalih dokumenata iz "obrambenog zakonskog paketa" trebalo biti provedeno u ožujku, kako bi se nakon njihova usvajanja temeljem predloženih rješenja započelo s preustrojem Oružanih snaga (u Ministarstvu obrane pripremaju i potrebne podzakonske akte).

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona uz više primjedbi i prijedloga. Sugerirao je, među ostalim, da se odredbe članaka 3. i 7. dorade, kako bi bilo razvidno tko se smatra pripadnikom Oružanih snaga. Isto predlaže i za odredbe članaka 9. i 36. radi otklanjanja nesuglasja glede čuvanja tajni, posebno vojne tajne. Daljnja je sugestija tog radnog tijela da predlagatelj

preispita sve odredbe članka 11., posebno u odnosu na razvidno razgraničenje onih koje se odnose na zabranu političke djelatnosti odnosno sudjelovanja na političkim skupovima i manifestacijama te istupanje na temelju ovlaštenja. Iz ustavnopravnih razloga valja posebno preispitati zabranu kandidiranja djelatnih vojnih osoba te službenika i namještenika u Oružanim snagama za izbor u predstavnička tijela i Hrvatski sabor, upozorava Odbor. Članovi tog radnog tijela su mišljenja da bi trebalo preispitati i odredbe članaka 52. do 134. kojima je regulirana odgovornost vojnih osoba, te službenika i namještenika na službi u Oružanim snagama. Razlog - pored uvažavanja posebnosti ove službe, pojedina rješenja su upitna, kako glede materijalnih i postupovnih odredaba, tako i tijela i ovlaštenih osoba koje bi te postupke vodile.

Spomenimo i njihovu sugestiju da zakonski tekst treba nomotehnički i jezično doraditi, te da u člancima 198, 199. i 200. ne treba nabrajati sve propise koje će donijeti Vrhovni zapovjednik, Vlada RH i ministar obrane, budući da su sadržaj tih akata i ovlast za donošenje već uređeni u materijalnim odredbama Zakona.

Članovi matičnog **Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** podržali su, kao neophodne mehanizme provođenja cjelokupnog programa modernizacije Hrvatske vojske, zakonom predloženi institut stavljanja na raspolaganje djelatne vojne osobe, kao i uvođenje instituta aktivne pričuve za one koji ne ostvaruju uvjete za mirovinu, a u dosadašnjem radu su postigli zadovoljavajuće rezultate. Na taj će se način osigurati zbrinjavanje onih djelatnih vojnih osoba za koje, u trenutku preustroja Ministarstva obrane odnosno Oružanih snaga, više neće biti raspoloživih i odgovarajućih radnih mjesta. Također je podržana i zakonska mogućnost umirovljenja djelatnih vojnih osoba s navršениh 20 godina radnog staža koje nemaju odgovarajuću stručnu spremu potrebnu za daljnje promicanje u službi, niti mogućnost daljnjeg profesionalnog razvoja i napredovanja (zbog subjektivnih i objektivnih razloga taksativno navedenih u članku 205).

Članovi Odbora pozitivno ocjenjuju rješenje prema kojem bi se iznimno dodjeljivali privremeni činovi djelatnim vojnim osobama na dužnosti u

mirovnim misijama i pri multilateralnim vojnim organizacijama u inozemstvu (to je uobičajena praksa u svijetu).

Većina članova tog radnog tijela podržala je prijedlog predlagatelja da se djelatnim vojnim osobama u potpunosti zabrani aktivno i pasivno sudjelovanje u političkom životu, dok su neki izrazili rezervu prema tako utvrđenoj normi, smatrajući je upitnom sa stajališta ustavnosti u odnosu na temeljna ljudska prava i slobode. Zbog toga bi o sadržaju te odredbe predlagatelj možda trebao provesti dodatne konzultacije, stoji u mišljenju tog radnog tijela.

Uz navedene primjedbe Odbor je sugerirao zastupnicima da prihvate Prijedlog zakona o službi u Oružanim snagama RH.

Donošenje tog propisa, kao dijela programa modernizacije i profesionalizacije Oružanih snaga Republike Hrvatske, poduprli su i članovi **Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**.

Uz primjedbe izražene na račun nekih od predloženih rješenja (npr. upitna opravdanost zabrane članstva u političkim strankama, dodjeljivanje privremenih činova, novo stanje u službi uvođenjem aktivne pričuve, nov način profesionalizacije) članovi tog radnog tijela najviše su pažnje posvetili odredbama kojima je regulirano ocjenjivanje zdravstvene sposobnosti za prijam u službu te rad zdravstvenih komisija. Pojedini članovi Odbora izrazili su mišljenje da bi odluku o osnivanju zdravstvenih komisija, njihovom sastavu i broju članova trebao donijeti ministar obrane, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministra zdravstva. U raspravi je posebno upozoreno na izostanak periodičnih zdravstvenih pregleda u proteklom razdoblju (ti se pregledi uglavnom obavljaju prilikom primanja u službu). Predstavnik predlagatelja nazočan na sjednici obećao je da će u roku od 8 dana Odboru biti dostavljeni podaci o načinu provođenja periodičnih zdravstvenih pregleda u Oružanim snagama RH.

Navedene primjedbe ukazuju na potrebu usklađivanja ponuđenih zakonskih odredbi sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Zakonom o radu i drugim pozitivnim propisima, stoji u Izvješću ovog radnog tijela.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav drži posebno upitnim odredbu članka 11. Prijedloga zakona kojom je propisano da pripadnici Oružanih snaga ostvaruju prava iz Zakona sukladno odredbi članka 14. Ustava (neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rodnosti, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama) dok je istodobno člancima 20. i 22. propisana zdravstvena sposobnost i određeno obrazovanje kao uvjet za prijam u djelatnu vojnu službu. Daljnji prigovor tog radnog tijela odnosi se na odredbu stavka 2. istog članka kojom je pripadnicima Oružanih snaga zabranjena svaka politička djelatnost. Po mišljenju Odbora to bi značilo da pripadnici Oružanih snaga ne bi mogli ni glasovati.

Članovi Odbora sugeriraju, nadalje, da se preciziraju odredbe o stegovnim mjerama i stegovnim kaznama, posebno glede postotka smanjenja plaća i razdoblja u kojem se ono određuje, te da se pojašni mogu li stegovnu kaznu izreći vojnostegovna vijeća i vojnostegovni sud kao upravna tijela. Spomenimo i njihov prijedlog da se u glavi koja uređuje materijalnu odgovornost razluči postupak za naknadu štete koju pripadnici Oružanih snaga počine trećim osobama od onoga za naknadu štete koju počine u vezi s obavljanjem službe.

Po mišljenju članova Odbora nečaslan otpust iz vojske trebale bi dobiti osobe koje su pravomoćno osuđene na bezuvjetnu kaznu zatvora za kazneno djelo iz nečasnih pobuda počinjeno s umišljajem, bez obzira na trajanje kazne. Drže, nadalje, da se Prijedlogom zakona ne može obvezati Predsjednika Republike, koji po Ustavu obavlja ovlasti Vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga, na donošenje podzakonskih akata. Odbor je također uočio da je predlagatelj ovlastio ministra obrane na donošenje niza podzakonskih propisa od kojih neki zahtijevaju i užu stručnu specijalizaciju. S tim u svezi smatra da sva prava, obveze i postupak njihova ostvarivanja treba propisati zakonom.

Nakon provedene rasprave Odbor je sugerirao zastupnicima da prihvate predloženi zakon a navedene primjedbe prosljede predlagatelju.

RASPRAVA

Nakon što su zastupnici saslušali uvodno izlaganje ministra obrane **Joze Radoša**, riječ su dobili izvijestitelji radnih tijela. Stavove Odbora za zakonodavstvo obrazložio je **Josip Leko**, a stajališta Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo **Snježana Biga-Friganović**. U ime matičnog Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost govorio je **Ivan Ninić**. Nakon toga su došli na red predstavnici klubova zastupnika.

Po mišljenju Kluba zastupnika HDZ-a, koje je prenio **Luka Bebić**, logično je da se ovim Zakonom daje više ovlasti Vladi, s obzirom na "prevođenje" vojnih službenika i namještenika u uvjete koji vrijede za sve državne službenike i namještenike. Uvodno je naglašeno, kaže, da se ključne odluke koje proistječu iz ovog Zakona donose uz suglasnost i predsjednika Republike i Vlade i Sabora, što nije uvijek nužno, jer se u

Niti jednim zakonom ne mogu se ograničavati ustavna prava i slobode građana (npr. djelovanje u javnom i političkom životu, kandidiranje za predstavnička tijela i dr.) pa tako ni pripadnika Oružanih snaga.

tom slučaju razblažuje odgovornost za pojedina rješenja. Primjerice, nema potrebe da Predsjednik Republike donosi tolike pravilnike (članci 197, 198. i 200.) ako to može učiniti ministar obrane ili načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga.

Po ocjeni zastupnika HDZ-a do drugog čitanja ovog propisa trebalo bi preispitati rješenje kojim se djelatnim vojnim osobama zabranjuje svako političko djelovanje, pasivno i aktivno. Niti jednim zakonom ne mogu se ograničavati ustavna prava i slobode građana (npr. djelovanje u javnom i političkom životu, kandidiranje u predstavnička tijela i dr.) pa tako i pripadnika Oružanih snaga, napominje Bebić. Ranije je to pitanje bilo regulirano tako da je vojna osoba mogla odlučiti hoće li prihvatiti izbor u neko predstavničko tijelo ili će ostati djelatna osoba u Oružanim snagama, podsjeća zastupnik.

Navedeni razlozi, a i primjeri drugih zemalja, ukazuju na potrebu

da se to pitanje regulira na način primjeren Hrvatskoj. Možda se specifičnost služenja u Oružanim snagama u političkom životu može izraziti tako da se kod kandidiranja vojnih osoba na različitim razinama vlasti ili samouprave, odnosno kod predstavljanja kandidata, može ograničiti ili zabraniti uporaba odore, pozivanje na čin i sl. A što se tiče nastojanja da se u vojsci ne politizira, sastav vojnog vrha Republike Hrvatske od prije dvije godine, kada je preko noći razriješeno više generala koji su odigrali važnu ulogu u Domovinskom ratu, najbolje svjedoči o tome da se kod postavljanja novih itekako vodilo računa o političkim opredjeljenjima pojedinih ljudi u vojsci.

Po riječima zastupnika namjera da se uvede djelatna pričuva kako bi se ublažile posljedice reduciranja Oružanih snaga te poboljšala kvalifikacijska struktura je u redu. Međutim, prethodno treba donijeti strateške odluke (strategiju nacionalne sigurnosti i strategiju obrane) kako bi se i ovaj specifični problem riješio na što kvalitetniji način. S obzirom na specifičnost naših prilika za svakog pripadnika Oružanih snaga, pogotovo kad je riječ o braniteljima koji trenutno možda nemaju potrebnu školsku spremu da bi ostali u djelatnoj službi, valja naći prihvatljivo rješenje (mogućnost zaposlenja, prekvalifikacije, itd.).

Za svakog pripadnika Oružanih snaga, pogotovo kad je riječ o braniteljima koji trenutno možda nemaju potrebnu školsku spremu da bi ostali u djelatnoj službi, valja naći prihvatljivo rješenje.

Daljnje je mišljenje hadezeovaca da bi, prema predloženom, dodjela činova bila previše decentralizirana. Trebalo bi precizirati i trajanje privremenih činova koji bi se iznimno dodjeljivali djelatnim vojnim osobama na dužnostima u vojnim misijama RH i pri multilateralnim organizacijama u inozemstvu, radi sprječavanja eventualnih zloraba takvih ovlasti. Prigovaraju, među ostalim, da zakon nije redigiran prije upućivanja u proceduru, tako da "vrvi greškama". Bebić je napomenuo da će njegovi stranački kolege poduprijeti donošenje ovog propisa, u nadi da će

predlagatelj uvažiti barem njihove ključne primjedbe.

Preciznije regulirati privremena promaknuća

Po riječima **Pavla Miljavca**, glasnogovornika Kluba zastupnika DC-a, treba provjeriti je li članak 11., koji djelatnim vojnim osobama zabranjuje ne samo političko djelovanje nego i članstvo u političkim strankama, u suprotnosti s ustavnim pravima građana. Istodobno u članku 16. valja precizirati za koliko činova neki časnik može "privremeno napredovati", kako se ne bi dogodilo da nakon postavljanja na visoko i zahtjevno ustrojbeno mjesto ne može obavljati povjerenu mu funkciju.

Ponovno se uvodi vojnički pritvor, iako je ta stegovna kazna 1999. godine ukinuta na izričitu preporuku Vijeća Europe, odnosno Komisije za usklađivanje zakonodavstva.

Zastupnik se, potom, osvrnuo na odredbu stavka 2. u članku 19. koji govori o tome da osobe rehabilitirane po sili zakona mogu biti ponovo primljene u djelatnu vojnu službu. Iz navedene formulacije, kaže, nije jasno odnosi li se to i na one koji su počinili kazneno djelo protiv Republike Hrvatske i na koje je primijenjen oprost. Primijetio je, nadalje, da se u članku 64. ponovno uvodi vojnički pritvor, iako je ta stegovna kazna 1999. godine ukinuta na izričitu preporuku Vijeća Europe, odnosno Komisije za usklađivanje zakonodavstva. Daljnja je sugestija njegovih stranačkih kolega da se u članku 126. utvrdi status djelatnika u aktivnoj pričuvi (jesu li to vojnici ili civili) a u članku 152. navede koju vojnu školu treba završiti, primjerice, brigadir odnosno kapetan bojnog broda, da bi mogao biti promaknut u čin brigadnog generala, odnosno komandora. Naime, časnici iz Domovinskog rata imaju drugačiji sustav časničkog školovanja, što bi moglo biti i prepreka za promicanje.

Jasno definirati ovlasti ministra obrane

Zastupnici DC-a, inače, pozdravljaju rješenje predviđeno člankom 164.

(definira ovlasti u sustavu vođenja i zapovijedanja kod promicanja časnika i dočasnika). Predloženo smatraju bitnim napretkom i u funkciji jačanja vojne organizacije, ali drže da bi trebalo jasno definirati ovlasti ministra obrane (primjerice, ovlastiti ga da može osobno promicati do čina brigadira, a ne da to ovisi o Predsjedniku Republike).

Upozoravaju, među ostalim, na neusklađenost članka 190. (propisuje da djelatnoj vojnoj osobi služba miruje u slučaju kad je imenovana na javnu ili upravnu dužnost izvan Ministarstva obrane ili Oružanih snaga) sa stavkom 3. članka 11., ali ukazuje i na brojna pozitivna rješenja kojima se reguliraju i preciziraju: pitanje vojne stege, formiranje institucije višeg vojnostegovnog tužitelja, i zdravstvenih komisija MORH-a te utvrđivanje godišnjeg plana promicanja broja i strukture činova.

O članku 11. provesti dodatne konzultacije

Stjepan Živković prenio je stajalište Kluba zastupnika HSS-a, da bi odredbu članka 11. svakako trebalo preispitati sa stajališta Ustava, odnosno ostvarivanja temeljnih ljudskih prava i sloboda, te da bi o njenom

Odredbu članka 11. svakako bi trebalo preispitati sa stajališta Ustava, odnosno ostvarivanja temeljnih ljudskih prava i sloboda, pa bi o njenom sadržaju predlagatelj trebao provesti dodatne konzultacije.

sadržaju predlagatelj trebao provesti dodatne konzultacije. Po njihovu mišljenju valjalo bi preispitati i odredbe članaka 9. i 36. kako bi se otklonile moguće dvojbe glede čuvanja tajni, posebno vojne tajne. Smatraju upitnim i pojedina rješenja u člancima od 52. do 134. (reguliraju odgovornost vojnih osoba, službenika i namještenika, uz uvažavanje posebnosti ove službe) kako glede materijalnih i postupovnih odredaba, tako i tijela i ovlaštenih osoba koje bi te postupke vodile. Spomenuo je i njihovu zamjerku da zakonom nije definirano obavljanje redovitih zdravstvenih pregleda tijekom vojne službe.

Najavio je da će njihov Klub, uz spomenute primjedbe i prijedloge, podržati ponuđeni zakon u prvom čitanju. Zastupnici HSS-a, naime, podupiru potrebne mehanizme provođenja cjelokupnog programa koji vodi ka modernizaciji Hrvatske vojske. Posebno pozdravljaju uvođenje instituta stavljanja djelatne vojne osobe na raspolaganje, kao i uvođenje aktivne pričuve za one koji ne ostvaruju uvjete za mirovinu, a svoje obveze i dužnosti su obavljali profesionalno i uz zadovoljavajuće rezultate. Slažu se i s tim da se djelatnim vojnim osobama koje nemaju odgovarajuću stručnu spremu i ne mogu dalje napredovati u službi omogućiti umirovljenje s navršenih 20 godina radnog staža.

Uvesti demokratsku kontrolu u postupku promaknuća

Po riječima **Stjepana Henezija** Klub zastupnika SDP-a ne spori eventualnu potrebu da se preispita ustavnopravna valjanost ovako strogog ograničenja kao što je ono predviđeno u članku 11., ali u suštini podržava intenciju sporne odredbe jer smatra da pretjerano bavljenje politikom u Oružanim snagama nije dobro. S druge strane, to može biti sporno i s obzirom na postojeće, odnosno zatečeno stanje. Međutim, ako zakonom definiramo da pripadnici Oružanih snaga nemaju mogućnost bavljenja politikom odnosno kandidiranja za određena predstavnička tijela, svaki pojedinac ima mogućnost izbora. U tom slučaju ne može prigovarati da mu je neko pravo ograničeno, kad je sam izabrao (i u nizu drugih zanimanja određena prava su ograničena).

Zastupnici SDP-a, inače, smatraju vrlo korisnim, praktičnim i dobrodošlim institut djelatne pričuve, koji će, uz ostale mjere, pripomoći razriješiti vrlo složeni proces preustroja Oružanih snaga koji nam predstoji. Kad je riječ o privremenim promaknućima, drže najlogičnijim da činovi koji se iznimno dodjeljuju budu maksimalno dva stupnja viši od postojećeg. Drže, nadalje, da u postupku promaknuća treba uvesti sustav demokratske parlamentarne kontrole, iako ne spore nadležnost Vrhovnog zapovjednika i ministra obrane, napose kad je riječ o promaknućima u čin generala, admirala i druge visoke časničke činove. Po riječima zastupnika u

nekim zemljama se čak formiraju posebna tijela koja provode taj postupak i pred koja čak dolaze na briefing časnici, kandidati za čelne dužnosti u oblasti obrane i sigurnosti.

Zastupnik je na kraju rekao da će njegovi stranački kolege podržati predloženi zakon u prvom čitanju, ali predlažu da se do drugog čitanja raspravi o načinu demokratske kontrole promaknuća i izbora za najviše vojne dužnosti.

Formulacija članka 11. neprihvatljiva

Na početku svog izlaganja **Vlado Jukić**, glasnogovornik Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, napomenuo je da su na ovaj Zakon i Strategiju nacionalne sigurnosti čekali već dvije godine. Za njih je ponuđena formulacija članka 11. neprihvatljiva, ne samo zbog toga što je ustavno dvojbena, nego što se može tako široko tumačiti da omogućava diskrecione ocjene i zloupotrebe. Osim toga, postavlja se i pitanje nije li ovakvo rješenje bilo motivirano i nekim političkim razlozima. Naime, danas pripadnicima Oružanih snaga

Ponuđena formulacija članka 11. je neprihvatljiva, ne samo zbog toga što je ustavno dvojbena, nego i zato što se može tako široko tumačiti da omogućava diskrecione ocjene i zloupotrebe. Osim toga, postavlja se i pitanje nije li ovakvo rješenje bilo motivirano i nekim političkim razlozima.

nije zabranjeno članstvo u političkim strankama, a može se pretpostaviti da njihove službe dobro znaju tko je član koje stranke, kaže Jukić. U prilog stajalištu Kluba zastupnika spomenuo je da NATO savez nema takva rješenja i da spomenuta formulacija nije jedan od uvjeta za priključenje euroatlantskim vojnim asocijacijama. Izrazio je sumnju da bi rješenje o kojem je riječ trebalo poslužiti za to da se lakše riješi problem viška zaposlenih u Hrvatskoj vojsci, o kojem se govori od 3. siječnja 2000. Zbog toga zastupnici HSP-HKDU-a ne mogu prihvatiti spomenuti članak u

ovakvoj formi. Drže da je sadašnje rješenje, koje je također restriktivno, ali pripadnicima Oružanih snaga dopušta članstvo u političkim strankama te kandidiranje za predstavnička tijela, puno bolje od novopredloženog.

Daljnja je njihova primjedba da, prema predloženom, službenici i namještenici u Oružanim snagama samo formalno imaju pravo na štrajk, ali ono je toliko ograničeno daljnjim odredbama da se može zaključiti da im je štrajk zabranjen. Naime, u stavku 7. članka 11. izričito stoji da im štrajk nije dopušten ne samo u slučaju ratnog stanja ili neposredne ugroženosti, nego i ako je u neposrednoj vezi s mjerama pripravnosti civilne i vojne obrane, s borbenom spremnošću Oružanih snaga i ako ugrožava vitalne funkcije Oružanih snaga.

Prema predloženom, službenici i namještenici u Oružanim snagama samo formalno imaju pravo na štrajk, ali ono je toliko ograničeno da se može zaključiti da im je štrajk zabranjen.

Najviše zamjerki zastupnici HSP-HKDU-a imaju na članak 126. Prijedloga zakona koji predviđa da i djelatnici Hrvatske vojske, koji u slučaju preustroja Oružanih snaga ostanu neraspoređeni, mogu biti stavljeni u aktivnu pričuvu. U toj formulaciji vide realnu opasnost da prilikom primjene tog rješenja dođe do politički motivirane čistke u HV-u o kojoj se toliko govori. Smatraju da bi obvezujuća formulacija ("stavljaju se") bila prihvatljiva jer bi nalagala Ministarstvu obrane da one koji ne ostvaruju uvjete za mirovinu a postigli su zadovoljavajuće rezultate u radu doista stavi u aktivnu pričuvu (to bi bilo jamstvo da neće biti otpuštanja).

Precizirati kriterije za preustroj

Spomenimo i njihovu primjedbu da u Zakonu nije navedeno po kojim će se kriterijima provoditi preustroj Oružanih snaga, iako je o tome bilo dosta govora u javnosti. Sugeriraju da temeljni kriterij bude sudjelovanje u Domovinskom ratu, uz stručnost i sve one druge kriterije koji su inače

osnova za službu u Oružanim snagama (iako je i ta stručnost dvojbena ako se temelji samo na školovanju u JNA). Oni koji su stvarali hrvatsku državu u Hrvatskoj vojsci zaslužuju poseban tretman i moraju imati prednost u daljnjem razvoju Oružanih snaga (nema sumnje da mogu kvalitetno sudjelovati i u modernizaciji i reformi OS), naglašava zastupnik.

Temeljni kriterij kod preustroja Oružanih snaga, uz stručnost i druge uvjete za službovanje u vojsci, mora biti sudjelovanje u Domovinskom ratu.

Na kraju je izjavio da će Klub zastupnika HSP-HKDU-a prihvatiti Prijedlog zakona, ako predlagatelj preformulira članak 11. prema rješenjima koja su sada na snazi i ako u članak 126. ugradi obvezujuću formulaciju. U protivnom će se, kaže, očitovati prilikom drugog čitanja ovog propisa.

Djelatnim vojnim osobama omogućiti sindikalno organiziranje

Iznoseći stajališta Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a, **Darko Šantić** je izrazio mišljenje da bi status vojne osobe trebali imati i državni službenici i namještenici na ustrojbenom mjestu djelatne vojne osobe. Osvrnuo se, potom, na odredbu članka 11. koja propisuje da djelatnim vojnim osobama nije dopušteno sindikalno organiziranje. Budući da je riječ o

Budući da je riječ o ustavnoj kategoriji, pravo na sindikalno organiziranje ne bi se smjelo izričito zabraniti, ali se posebnim propisom (s obzirom na specifičnost određene službe) može ograničiti.

ustavnoj kategoriji, pravo na sindikalno organiziranje ne bi se smjelo izričito zabraniti, ali se posebnim propisom (s obzirom na specifičnost određene službe) može ograničiti, kaže zastupnik. Po njegovim riječima unutar spomenutog članka postoji još jedna nelogičnost.

Naime, spomenuta zabrana ne odnosi se na državne službenike i namještenike koji, međutim, mogu biti postavljeni na ustrojbeno mjesta vojnih osoba, a istodobno je sindikalno organiziranje dozvoljeno u MUP-u. Stoga se u Klubu zastupnika zalažu za to da se posebnim propisom ili mehanizmom djelatnim vojnim osobama ipak omogući sindikalno organiziranje.

Smatraju, među ostalim, da nema logičnog opravdanja da i akt o promicanju djelatne vojne osobe u viši čin također ne bude upravni akt, poput onih kojima se odlučuje o pitanjima prijama na službu, raspoređivanja, o plaći, pravima, obvezama i odgovornostima te prestanku službe. Kad je riječ o zdravstvenom stanju osoba koje se primaju u vojnu službu treba posebno voditi računa o tome da se zabrani prijam onih za koje se utvrdi da konzumiraju ili su ovisne o opojnim sredstvima.

Šantić se osvrnuo i na članak 48. kojim je regulirano da obitelji pripadnika Oružanih snaga koji pogine ili umre pripada naknada pogrebnih troškova. U Klubu smatraju da bi pravo na tu naknadu trebale imati i obitelji umirovljenih pripadnika Oružanih snaga ili onih kojima je djelatna služba prestala časnim otpustom i sl. a proveli su u Oružanim snagama najmanje 10 godina.

Do drugog čitanja preispitati je li odredba o uvođenju vojničkog pritvora kao stegovne mjere, odnosno stegovne kazne, u skladu s normativima odnosno zakonodavstvom EU.

Spomenuo je i njihovu sugestiju predlagatelju da do drugog čitanja preispita je li odredba o uvođenju vojničkog pritvora kao stegovne mjere, odnosno stegovne kazne, u skladu s normativima odnosno zakonodavstvom EU. Naime, u zemljama EU usvojen je princip da zatvorske kazne mogu izricati samo redovni sudovi, pa se postavlja pitanje je li vojno stegovni sud zaista sud redovne nadležnosti ili parasudbeno tijelo. To bi se pitanje možda lakše riješilo kada bi se problematika spomenutih sudova regulirala posebnim propisom, kaže Šantić.

Sporno pitanje zastare izvršenja stegovne kazne

Za zastupnike HNS-a, PGS-a i SBHS-a je dvojbena i pitanje zastare izvršenja stegovne kazne, posebno kad se radi o kazni prestanka službe. Ne samo da je sporan predviđeni rok od 6 mjeseci, nego i to što iz zakona nije vidljivo na koji način i tko će izvršavati te stegovne kazne i kakve će posljedice snositi osobe koje propuste provesti. Po njihovom mišljenju osobama koje dođu pred vojno-stegovni sud, a nemaju dovoljno sredstava, trebalo bi omogućiti i zastupanje po službenoj dužnosti.

Šantić je na kraju upozorio i na nepreciznu formulaciju odredbi kojima je regulirano pitanje napredovanja, odnosno redovnog promaknuća djelatnih vojnih osoba, što bi moglo otvoriti mogućnost nekakvog diskrecionog ocjenjivanja. Zbog toga bi umjesto izričaja "može biti promaknut u viši čin" trebalo navesti "promiče se" (ako ispuni određene uvjete). Iako u Klubu zastupnika HNS-PGS-SBHS-a imaju određene dvojbe o (ne)usklađenosti ovog propisa sa Zakonom o radu (u tom pogledu će vjerojatno intervenirati amandmanima) podržavaju ga u prvom čitanju.

Prije prebrojavanja "prekobrojnih" donijeti strateške dokumente

Po riječima **Joška Kontića** isto stajalište zauzeo je i Klub zastupnika HSLŠ-a, budući da Hrvatska mora uskladiti ustroj svojih Oružanih snaga sa standardima članica NATO saveza. Kako reče, njegovi stranački kolege nisu sigurni da je bilo pametno izaći u javnost s podacima o tzv. prekobrojnim pripadnicima Oružanih snaga (prije nego što su napravljeni svi strateški dokumenti. Nema nikakve sumnje, kaže, da Oružane snage Republike Hrvatske moraju proći preustroj, pa ma kako to bilo bolno sa socijalnog i s političkog aspekta (taj su put prošle i mnoge druge tranzicijske zemlje). Međutim, pritom ne treba smetnuti s uma specifičnost našeg tranzicijskog iskustva koje je bilo opterećeno vojnom agresijom na zemlju, što je izravno utjecalo i na sustav Oružanih snaga, njegovo formiranje i današnju strukturu. Zastupnici HSLŠ-a stoga

zahtijevaju da se do drugog čitanja ovog zakona predoči projekcija s točnim podacima o tome koliko bi ljudi u sljedećih pet godina trebalo napustiti Oružane snage, koliko bi ih trebalo otići u mirovinu a koliko ih se može zbrinuti kroz sustav tzv. aktivne pričuve i kroz druge instrumente. Krajnji cilj mora biti da ih što manje, po mogućnosti nitko (to se napose odnosi na sudionike Domovinskog rata) nakon ovog preustroja ne završi na ulici.

Po mišljenju haeselesovaca institut aktivne pričuve nije najsretnije rješenje i na to će vjerojatno biti prigovora, ali uz određene dorade (u članku 126. treba otkloniti mogućnost arbitrarosti) možemo bi biti jedno od optimalnih rješenja. Naime, njegovi stranački kolege su mišljenja da bi svi oni koji su dobili zadovoljavajuću službenu ocjenu, pogotovo sudionici Domovinskog rata, trebali imati pravo ući u aktivnu pričuvu.

Podrška depolitizaciji vojske

U nastavku je napomenuo da Klub zastupnika HSLŠ-a podržava predloženu zabranu političke djelatnosti svim pripadnicima Oružanih snaga, uključujući i zabranu članstva djelatnim vojnim osobama u političkim strankama. To rješenje se, doduše, može problematizirati s aspekta primjene članka 43. Ustava RH, ali HSLŠ smatra da takvi prigovori nisu utemeljeni jer ih pobijaju odredbe članka 16. Ustava, kao i praksa u kojoj su analognim ograničenjima izloženi npr. suci i državni odvjetnici. Uostalom, od donošenja Zakona o

Svi oni koji su dobili zadovoljavajuću službenu ocjenu, pogotovo sudionici Domovinskog rata, trebali bi imati pravo ući u aktivnu pričuvu.

obrani u rujnu 1991. pa do 31. ožujka 1992, članstvo u političkim strankama bilo je zabranjeno ne samo djelatnim vojnim osobama nego i svima na službi u Oružanim snagama (tek izmjenama tog Zakona to je promijenjeno na način da se sve svelo na zabranu sudjelovanja u uniformi na skupovima, ophodima i demonstracijama).

Činjenica je, kaže zastupnik, da još uvijek nismo uspjeli u potpunosti

depolitizirati sustav Hrvatske vojske u kojoj i danas postoje podjele "na bogove i ovnove". Naime, u razdoblju od 90. do 2000. političko djelovanje pripadnika Oružanih snaga se nije sankcioniralo, a nakon toga se sankcionira ali, nažalost, selektivno (subjektivno), što je u potpunosti kontraproduktivno i što izaziva podjele u društvu.

U prilog tome spomenuto je da njegovim stranačkim kolegama nije bilo drago što se Predsjednik Republike u proljeće prošle godine, kada je zbog političkog djelovanja i izjava koje su dali u javnosti suspendirao i umirovio više generala, o tome nije konzultirao s ministrom obrane. Neki članovi HSLŠ-a su se čak slagali s dijelovima otvorenog pisma generala, ali nitko u toj stranci nije problematizirao zakonsko i ustavno pravo Predsjednika da umirovi časnike koji se miješaju u politiku, kaže Kontić. Naime, postoje zakoni i pravila, ali ona moraju vrijediti za sve, a ne samo za neke. S tim u svezi podsjetio je na to da je samo nekoliko mjeseci nakon spomenutog događaja načelnik Glavnog stožera general

Još uvijek nismo uspjeli u potpunosti depolitizirati sustav Hrvatske vojske u kojoj i danas postoje podjele "na bogomdane i ovnove".

Stipetić javno hvalio da nije ispunio zapovijedi bivšeg vrhovnog zapovjednika, gotovo cinično kritizirao neodlučnost premijera da se krene u reforme te optužio ministra obrane da u Hrvatsku uvodi vojnu diktaturu. U kojoj se demokratskoj zemlji to može dogoditi a da se ne snosi odgovornost - pita zastupnik i napominje da njegove stranačke kolege boli političko licemjerje. Naime, isti oni političari koji su orgazmično pljeskali Predsjedniku Republike zbog smjene generala, ocijenili su Stipetićeve izjave neprimjerenim, uz napomenu da je on častan čovjek koji je svoj posao u posljednjih 10 godina obavio časno i pošteno. Kakva je razlika između generala Stipetića i Damira Krstičevića - pita zastupnik. Nije li i Krstičević častan i hrabar čovjek koji je časno ispunio svoje obveze prema ovoj državi u posljednjih 12 godina? Svi se slažemo u tome da su i jedan i drugi heroji Domovinskog rata i da su itekako potrebni Hrvatskoj vojsci i

ovoj domovini, ali stvar je, očito, u dvostrukim kriterijima, odnosno političkoj (ne)dosljednosti. Naime, političari ponovno potiču podjelu na podobne i nepodobne, na vaše i naše ratne heroje, a to je za ovu zemlju tragično. Stoga hrvatski Parlament mora napraviti sve da zakonima koje donosi spriječi takve stvari, jer to može biti pogubno i za nacionalnu sigurnost i za opću klimu u društvu, zaključio je Kontić.

Depolitizacija vojske je standard demokratskih zemalja koji moramo prihvatiti, napomenuo je **Nenad Stazić (SDP)**. Političko djelovanje u vojsci ne smijemo dopustiti bez obzira na to koja stranka i koja politička opcija je danas ili će sutra biti na vlasti, jer bi to stvorilo nesagledive a moguće i neželjene posljedice, kaže zastupnik. Naime, vojska je sama po sebi represivni aparat i mora biti pod kontrolom politike. Kada bismo vojnicima dopustili kandidiranje na izborima oni bi mogli ući u Parlament, primjerice, u Odbor za unutarnju politiku koji kontrolira tu istu vojsku, što bi bio apsurd. Uostalom, kada se netko odluči za vojni poziv on se svjesno odriče mogućnosti odnosno prava da politički djeluje (u istoj situaciji su i suci, državni odvjetnici, itd.). Ako stvara dvojbu formulacija stavka 2. u članku 11. prema kojoj je pripadnicima Oružanih snaga zabranjena svaka politička djelatnost ovdje treba staviti ogradu "osim biranja predstavnika u tijela izvršne i zakonodavne vlasti, odnosno jedinica lokalne samouprave".

U nastavku je konstatirao da je u stavku 1. spomenutog članka doslovice prepisan članak 14. Ustava koji govori o pravima i slobodama koje imaju svi u Republici Hrvatskoj, bez obzira na državljanstvo. Za pripadnike Oružanih snaga ne može se reći da ostvaruju prava iz ovog Zakona, primjerice, neovisno o rođenju, jer moraju biti hrvatski državljani, ili neovisno o naobrazbi (kasnijim člancima se definira potrebna školska sprema) itd. Prema tome, taj prvi stavak je nepotreban ili bi ga trebalo preformulirati.

Predloženo uskladiti s Ustavom, Zakonom o radu i dr.

Po mišljenju **Jadranke Kosor (HDZ)** predloženi zakon do drugog čitanja treba uskladiti s Ustavom, ali i sa Zakonom o radu, a neke odredbe i s

Obiteljskim zakonom. U svakom slučaju, predlagatelj mora odgovoriti na pitanje koliko ljudi treba napustiti vojnu službu u narednih 5 godina, i kako će u tom kontekstu biti zaštićeni oni koji su bili hrvatski branitelji u Domovinskom ratu (jamstva bi morao

Političari ponovno potiču podjelu na podobne i nepodobne, na vaše i naše ratne heroje, a to je za ovu zemlju tragično.

dati i Hrvatski sabor). I ona smatra ustavno dvojbenom odredbu koja pripadnicima Oružanih snaga zabranjuje svaku političku djelatnost jer je uistinu teško odrediti gdje počinje a gdje završava granica te djelatnosti (po toj bi im logici bilo zabranjeno i glasovanje, što vjerojatno nije bila intencija predlagatelja). Zastupnica upozorava na to da treba preispitati i odredbe stavka 2. koje zabranjuju sudjelovanje na političkim skupovima, ophodima i prosvjedima u odori Oružanih snaga te aktivno sudjelovanje na političkim skupovima, manifestacijama, itd. (to bi se moglo interpretirati na način da je pasivno sudjelovanje dozvoljeno). Isto vrijedi i za odredbu koja tobože, dopušta službenicima i namještenicima u Oružanim snagama štrajk.

U članku 16. bi trebalo precizirati pod kojim se uvjetima dodjeljuju privremeni činovi i koji, te kakve su posljedice tog napredovanja za buduću karijeru časnika, kako bi se izbjegle eventualne manipulacije. Nužna je izmjena i u članku 19. Prijedloga zakona jer omogućava da na službu u Oružane snage budu primljene i osobe koje su, primjerice, razarale Hrvatsku. U članku 29. koji regulira prava i obveze vojnih osoba u svezi sa službom ništa se ne govori o zaštiti i obrani suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske, niti o promicanju domoljublja, daljnja je zamjerka zastupnice.

Među ostalim, usprotivila se ponovnom uvođenju vojničkog pritvora kao stegovne mjere, a smatra prestrogom i odredbu članka 193. koja kao jedan od razloga za nečastan otpust djelatnoj vojnoj osobi predviđa i odbijanje premještaja odnosno imenovanja zbog interesa službe (treba uvažiti specifične obiteljske i druge prilike). Na kraju je izrazila mišljenje da bi ministar, odnosno Ministarstvo

obrane trebali imati veće ovlasti za promicanje vojnih osoba u činove.

Paket obrambenih zakona koji je u saborskoj proceduri predstavlja zakonsku osnovu za preustroj i prilagodbu naših Oružanih snaga standardima NATO saveza, ali izmjena pravne regulative u području obrane potrebna je prvenstveno zbog nas samih, sigurnosti naše zemlje i stvaranja vojske primjerene našim potrebama i mogućnostima.

Po riječima zastupnika **Viktora Broža**, dr.med. (HSL) reforma Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH je dugoročan i kompleksan proces čiji su osnovni ciljevi - smanjenje broja djelatnih osoba, bolja stručna osposobljenost, modernizacija, restrukturiranje vojnog proračuna i porast ukupnih obrambenih sposobnosti naše vojske.

Napredovanja bez vanjskog utjecaja

U nastavku je konstatirao da predloženim Zakonom uopće nije predviđen demokratski nadzor najvišeg zakonodavnog tijela nad procesom promaknuća vojnih osoba, što do drugog čitanja valja ispraviti. Za svaku vojsku je izuzetno važno sistemom promaknuća odabrati najkvalitetnije i najperspektivnije kadrove, kaže zastupnik. Stoga bi

Hrvatski sigurnosni obrambeni sustav mora biti u funkciji nacionalnih i državnih interesa, a ne u funkciji održavanja postojeće vlasti i njenih interesa, ma tko trenutno bio na vlasti.

proces napredovanja trebao objektivno vrednovati kvalitete svih pripadnika Oružanih snaga, a što je najvažnije mora biti oslobođen politike i svakog vanjskog utjecaja. S tim u svezi predlaže da se utvrdi pravo Sabora ili nadležnog Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost na provjeru promaknuća, uvidom u dokumentaciju i obrazloženje, te mogućnost da kandidati za najviše vojne dužnosti (general pukovnika i generala zboru) budu pozvani u Parlament ili nadležno tijelo na razgovor radi davanja mišljenja (slično se prakticira i u SAD-u). Spomenimo i njegovu sugestiju da se

u članku 143. (propisuje uvjete koje mora steći djelatna vojna osoba da bi mogla biti promaknuta u viši čin) predvidi poznavanje jednog od službenih jezika UN-a. Najavio je da će glasovati za ovaj zakonski prijedlog u nadi da će predlagatelj razmotriti njegove primjedbe.

Predložena rješenja, posebno zabranu političkog djelovanja djelatnim vojnim osobama, poduprla je i **Gordana Sobol (SDP)**. Hrvatski sigurnosni obrambeni sustav mora biti u funkciji nacionalnih i državnih interesa a ne u funkciji održavanja postojeće vlasti i njenih interesa, ma tko trenutno bio na vlasti, napominje zastupnica. Iako i postojeći Zakon zabranjuje političku djelatnost unutar Oružanih snaga, u ne tako davnoj prošlosti bili smo - kaže - svjedoci pojavljivanja visokih vojnih dužnosnika na stranačkim skupovima različitih stranaka.

Podsjetila je i na činjenicu da je Zakonom o obrani iz 1991. godine članstvo u političkim strankama bilo zabranjeno da bi već 1992. u službenika Oružanih snaga ono bilo dopušteno, što je potvrđeno i zakonom iz 1993. godine (već tada se oporba, koja je danas na vlasti, zalagala za cjelovitu depolitizaciju vojske i policije). Naime, politizacija je za sve oružane snage razorna jer uvodi kriterije političke podobnosti i lojalnosti kad je riječ o napredovanju i obnašanju dužnosti. Time se u drugi plan stavlja sposobnost i uspješnost u službi, slabi učinkovitost i funkcioniranje sustava, a sve to u konačnosti predstavlja veliku opasnost i za demokratski poredak.

Po mišljenju zastupnice zakonska odredba o kojoj je riječ u izravnoj je vezi s ukupnom kadrovskom politikom unutar sustava Oružanih snaga i Ministarstva obrane koja bi trebala razvijati profesionalizam, promovirati najkvalitetnije i najkvalificiranije ljude, povećavati prava, ali i odgovornosti zapovjednika i civilne upravljačke strukture, prepoznati ljudske potencijale i ulagati u njih te imati jednak pristup prema svim pripadnicima Oružanih snaga, bez obzira na spol, rasu, naciju, vjeru, lokalnu ili socijalnu pripadnost.

Na kraju je predložila dopunu članka 58. u kojem su pobrojani stegovni prijestupi. Sugerirala je, konkretno, da se odredba koja govori o vrijeđanju dostojanstva podređenih i mladih dopuni na način da se stegovnim prijestupom smatra i

postupak kojim se diskriminiraju podređeni i mlađi, naročito na osnovi vjere, spola, rase i nacije.

Zadržati nazive vojni službenik i namještenik

Petar Žitnik (HSS) zalaže se za to da u Zakonu ostanu pojmovi "vojni službenik" i "vojni namještenik" jer službenici u Oružanim snagama obavljaju specifične poslove i pod specifičnim uvjetima, potpadaju pod jurisdikciju vojno-stegovnog suda, ograničeno im je pravo na štrajk, zabranjen rad kod drugog poslodavca, itd. Po ocjeni zastupnika ovaj propis je napravljen tako kao da su u oružanim snagama samo muškarci, budući da nudi neka rješenja koja se na žene ne mogu primijeniti. Napomenuo je da se protiv uvođenju pritvora kao stegovne kazne (u svakom slučaju ta se kazna ne može primijeniti na žene, pogotovo majke). Upozorio je, među ostalim, na nespretne formulacije i neusklađenost pojedinih zakonskih odredbi (ona o zabrani sindikalnog organiziranja čak je u direktnoj suprotnosti s Ustavom). Protivi se tome da svečana prisega vojnu osobu obvezuje trajno, a predlaže i da se u stavku 1. članka 11. naglasi da pripadnici Oružanih snaga ostvaruju jednako sva prava iz ovog Zakona.

Kako reče, iz zakonskog teksta izbacio bi čin pozornika koji ga asocira na policajca. Po njegovu mišljenju prvi vojnički čin trebao bi biti "razvodnik" a valjalo bi razmisliti i o terminu "desetnik". Ne sviđa mu se ni termin "skupnik", ali zato predlaže ponovno uvođenje starog čina "rojnik". Po njegovu mišljenju najniži dočasnički čin trebao bi biti narednik, kao i u većini drugih vojski, a po uzoru na brigadne i stožerne narednike mogli bismo - kaže - imati i brigadnog i stožernog narednika. Predlaže i da se kao najviši čin za dočasnike ili kao najniži za časnike ponovno uvede čin zastavnika.

Po ocjeni zastupnika treba doraditi i institut privremenog čina, ali i opće odredbe predloženog Zakona. Primjerice, u članku 17. trebalo bi stajati da novaci i pričuvnici pristupaju na službu u Oružane snage danom javljanja po pozivu, a ne danom dobivanja poziva (u međuvremenu se nekome može dogoditi nesreća s trajnim posljedicama i sl.).

Maksimalno zaštititi ugled Oružanih snaga

Zoran Šimatović (SDP) pridružuje se onima koji problematiziraju članak 11., ali ne s osnova prava političkog angažiranja djelatnih vojnih osoba, nego upravo s pozicije sindikalnog organiziranja. Budući da standardi ukupnih zakonskih prava pripadnika Oružanih snaga u Hrvatskoj osjetno zaostaju za onima koji vrijede u visoko razvijenim oružanim snagama, ipak treba razmotriti mogućnost da se djelatnim vojnim osobama posebnim propisima omogući sindikalno organiziranje, ali pod posebnim uvjetima. Kada bi se člankom 4. reguliralo da državni službenici i namještenici koji obnašaju dužnosti na ustrojbenom mjestu djelatne vojne osobe imaju status vojnih osoba, možda bi se i ti problemi s pravnog stanovišta premostili, smatra zastupnik.

U nastavku je podsjetio na nezadovoljstvo dijela djelatnih vojnih osoba koje svojim obrazovanjem, stručnim kvalitetama i ocjenama zaslužuju promaknuća, ali ona ih mimoilaze. Sada je prilika - kaže - da se ovim zakonom regulira zaštita zakonitosti u postupku promicanja u čin. Postoje razni pravni instituti kojima se to može učiniti, a najbolje bi bilo da se akt o promicanju utvrdi kao upravni akt (to podrazumijeva pravo žalbe).

Kako reče, slaže se s mišljenjem da svima za koje se utvrdi da su konzumirali ili da konzumiraju droge treba onemogućiti ulazak u Oružane snage. Iste kriterije trebalo bi imati i prema osobama koje su na službi u Oružanim snagama, a ne ispunjavaju uvjete (npr. imaju kriminalni dosje ili su konzumirali opijatska sredstva). Možda će to nekome zvučati kao poziv na reviziju, ali kroz zakonsku regulativu treba napraviti sve da se maksimalno zaštititi i podigne ugled Oružanih snaga, kaže zastupnik.

Država mora skrbiti za obitelji osoba koje su poginule ili umrle od ozljeda ili bolesti u svezi sa službom, napominje dalje. To znači da pravo na naknadu za vrijeme stručnog osposobljavanja supružnika poginulog pripadnika Oružanih snaga mora biti apsolutno a ne individualno pravo. Osim toga, ministru se ne može ostaviti diskreciono pravo da utvrdi visinu te naknade, nego se ona mora definirati ovim zakonskim propisima.

Prestanak službe kao stegovna kazna izriče se samo za najteže povrede zakona i propisa, podsjeća zastupnik. Zbog toga bilo kakva zastara dovodi u pitanje dobro-namjernost predlagatelja. Međutim, to se može ispraviti na način da se posebnim propisom ili nekakvim zakonskim rješenjima utvrdi i odgovornost izvršitelja stegovne kazne dode li do zastare.

Dio reforme

Dubravka Horvat (SDP) osvrnula se na Glavu VI. (radno vrijeme, odmori, dopusti) predloženog zakona smatrajući, među ostalim, da treba precizirati koliko može trajati rad dulje od punog radnog vremena, kada i tko može zapovijediti taj rad i na koji će se način nadoknaditi. Nadalje, trebalo bi unijeti rješenje (članak 124.) da je načelnik personalne uprave Ministarstva obrane obavezan jedanput mjesečno razmatrati razloge stavljanja na raspolaganje djelatne vojne osobe i o tome pismeno izvjestiti ministra obrane i navedenu osobu, zatim (članak 130.) dodati razlog i trajanje udaljavanja s dužnosti, neke su od brojnih primjedbi zastupnice.

Predloženi zakon nije samo kao dio reforme koja se provodi, nego i prilika da se isprave možebitne nepravde koje su u proteklom razdoblju učinjene.

U svim člancima gdje se navodi formulacija "može biti promaknut" bilo bi dobro promijeniti u "promiče se iz razloga", navodi dalje zastupnica smatrajući da bi ta formulacija odredila pošteniji i pravedniji način za promaknuća. Predloženi zakon shvaća ne samo kao dio reforme koja se provodi nego i priliku da se isprave možebitne nepravde koje su u proteklom razdoblju učinjene.

Mladen Godek (HSL) svesrdno podržava donošenje ovog zakona i izražava zadovoljstvo određenim rješenjima (članak 11.) konstatirajući "eppur si muove". Prisjetio se i svojih zastupničkih dana u Županijskom domu Sabora i svojih, kaže, bitaka, sukobljavanja (s dr. Šošićem) oko depolitizacije vojske (užasavao se slike u prošlosti kad su na kongresima partije u prvim redovima sjedile

uniforme). Pretpostavlja da u tome nije uspio zato što je tada jedan umirovljeni general mislio sasvim suprotno.

Smatra da ovako ponudeno rješenje (članak 11.) nije ustavno upitno (kao što ima takvih mišljenja) te da bi, principijelno gledajući, trebalo napraviti razliku između političkoga opredjeljenja (glasovanje) i političkog djelovanja, organiziranja (u stranci), rekao je, među ostalim, naglašavajući da se ovime ostvaruje zapravo predizborno obećanje o depolitizaciji vojske i policije. Kako ovim rješenjem ne bi došlo do nejasne pravne situacije (u klupama zastupnika HDZ-a ima djelatnih vojnih osoba) sugerirao je da se do drugog čitanja pronađe rješenje kroz prijelazne i završne odredbe o izuzetku od ovog rješenja do kraja ovog zastupničkog mandata.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) pitala je predgovornika koje su to djelatne vojne osobe u Hrvatskom saboru iz HDZ-a a Mladen Godek je odgovorio da će zastupnici dostaviti popis.

Zlatko Čanjuga (HND) smatra da često spominjani članak 11. predloženog zakona ne predstavlja samo depolitizaciju Hrvatske vojske nego da ima šire značenje i predstavlja demilitarizaciju Hrvatske u cjelini u razmišljanjima. U duhu demilitarizacije i depolitizacije Hrvatske vojske zastupnik smatra da treba oduzeti činove (poništiti odluku ili dopustiti da ih se vrati bez izuzetaka), svima onima koji nisu u vojnom sustavu ili koji ih nisu dobili radom u vojsci. Mnogi političari i druge vrste zvijezda koji su imali prilike dobiti činove time će dati svoj doprinos depolitizaciji i demilitarizaciji hrvatskoga društva i države.

Zastupnik se pridružuje iznesenim prijedlozima u vezi s činovima (članak 15.) i apsolutno je protiv bilo kakvog čina "rojnika" jer ljudi su vojnici, nikakve pčele. Smatra, među ostalim, da treba ukinuti čin pozornik a ostaviti razvodnik, razmisliti o pojmu skupnik te o činu podpukovnika ili dopukovnika a i da treba uzeti u obzir i da žene trebaju imati mogućnost napredovanja u vojsci. Predloženim zakonom nisu najprimjerenije iskazane moguće humanitarne djelatnosti vojske, a i zašto vojska ne bi imala ekološke inicijative.

Kada se govori o velikom broju otpuštanja vojnika trebalo bi razmišljati zbog čega nema snažnije veze Hrvatske vojske i hrvatske industrije u kojoj bi mladi mogli naći posao,

rekao je, među ostalim, smatrajući da se ovako predloženi zakon može poduprijeti te da ne treba odustati od članka 11. ("tvoja je odluka, samo je tvoja odluka želiš li biti vojnik, ne želiš li biti vojnik").

Vlado Jukić (HSP) replicirao je predgovorniku rekavši radi javnosti da se odluka vojnika hoće li biti vojnik ili neće biti vojnik odnosi samo na profesionalne vojnike dok ročni vojnik ne može o tome odlučiti već to mora postati po Zakonu a isto je i s pričuvnikom.

Depolitizacija bez dvostrukih mjerila

Vladimir Šeks (HDZ) govoreći o predloženom zakonu pozvao se na ustavne odredbe i pri tome citirao kao ključnu onu iz članka 16. Ustava (da se slobode i prava mogu ograničiti samo zakonom da bi se zaštitile slobode i prava drugih ljudi, pravni poredak, javni moral itd.) pitajući da li se pod ta ustavna ograničenja može podvesti zabrana svake političke djelatnosti pripadnicima Oružanih snaga (tu definiciju smatra preširokom). Smatra da se ne može dati potvrđan odgovor bar u pogledu pričuvnih pripadnika Oružanih snaga a određene proturječnosti i nelogičnosti postoje u samom članku 11. (ako je zabranjena svaka politička djelatnost čemu onda navoditi primjere političke djelatnosti kao što je osnivanje stranaka itd.). Nadalje, uređuje se da djelatnim vojnim osobama nije dozvoljeno članstvo u političkim strankama no pravnu narav političke stranke može imati i udruga i neki drugi organizacijski oblik udruživanja, navodi zastupnik upozoravajući da i odredbe u vezi sa sindikalnim organiziranjem isključuju pravo na štrajk što nije u skladu s Ustavom koji ne isključuje to pravo ali ga ograničava.

Za zastupnika je i ustavno dvojbena odredba o ograničavanju prava na kandidiranje djelatnim vojnim osobama, službenicima i namještenicima za predstavnička tijela lokalne i područne samouprave kao i za Hrvatski sabor a konačno postoji inkompatibilnost dužnosti i nakon izbora onaj tko bi bio izabran morao bi se odlučiti koje će svojstvo zadržati.

Nečasni otpust ne može se primijeniti na djelatnu vojnu osobu koja je odbila premještaj, rekao je, među ostalim naglašavajući da

podupire izraženu depolitizaciju ali bez dvostrukih mjerila koja su prisutna u našoj životnoj zbilji posebice u ove dvije zadnje godine. Jer, djelatne su vojne osobe s visokim činovima, načelnik Glavnog stožera i članova, savjetnici u vojnom kabinetu Predsjednika Republike, itekako politički djelovale i to im se toleriralo dok je za druge, koji su ušli u zonu političkog utjecaja kao za brojne hrvatske generale i časnike, primjenjivano umirovljenje i druge sankcije, rekao je zastupnik.

Jedan je od najvažnijih nedostataka ovog zakona što u svojoj osnovi zanemaruje najpozitivnija iskustva iz vremena stvaranja Hrvatske vojske i njezine povijesne i pobjedonosne uloge u Domovinskom ratu u obrani i oslobađanju Hrvatske od velikosrpske agresije.

Drago Krpina (HDZ) smatra da je jedan od najvažnijih nedostataka ovog zakona što u svojoj osnovi zanemaruje najpozitivnija iskustva iz vremena stvaranja Hrvatske vojske i njezine povijesne i pobjedonosne uloge u Domovinskom ratu u obrani i oslobađanju Hrvatske od velikosrpske agresije. Stoga bi se u konačnoj izradi ovog zakona trebalo pozvati na ta iskustva i ugraditi ih u konkretne odredbe.

Načelno se slaže s navedena dva ključna cilja koja se žele postići ovim zakonom no smatra da pretjerano glorificiranje tuđih iskustava (zapadne zemlje i NATO) a zanemarivanje vlastitih nije najbolji put kojim treba ići. Što se tiče depolitizacije vojske nema razloga ne priznati da je u vrijeme vlasti HDZ-a bilo slučajeva politizacije u HV a najčešće zbog neizbježnih okolnosti, rekao je zastupnik podsjećajući da u začetima stvaranja Hrvatske vojske ni u Hrvatskom saboru nije bilo suglasnosti oko toga treba li stvarati Hrvatsku vojsku, štoviše, bilo je zahtjeva za osnivanje istražnih povjerenstava protiv onih koji sudjeluju u takvom poslu.

Višestruko povećana politizacija

Međutim, ako se usporedi taj stupanj politizacije s onim nakon

promjene vlasti u Hrvatskoj 3. siječnja taj je stupanj, po sudu zastupnika Krpine, višestruko povećan i to na mnogo gori način, jer je ta politizacija dolazila iz samih Oružanih snaga i institucija nadležnih za Hrvatsku vojsku i Oružane snage. Nitko ne može prešutjeti ni osporiti da je u brojnim slučajevima udaljšavanja najviših časnika Hrvatske vojske, pa i onih koji su obnašali ključne dužnosti u obrani i oslobađanju Hrvatske, bilo itekako političke motivacije, rekao je, među ostalim. Naveo je primjer skupine generala koji su udaljšeni iz Hrvatske vojske jer su iznijeli javno neke svoje političke stavove te pitao zašto se jednako nije postupilo u takvim drugim slučajevima, primjerice kad je aktualni načelnik Glavnog stožera držao na brojnim skupovima izrazito političke govore pred tv i hrvatskom javnošću. Kako je moguće da se tom načelniku tolerira da optužuje ministra obrane, civila, za namjere uvođenja vojne diktature i da on zbog toga ne snosi nikakve posljedice a da se za mnogo bezazlenije stvari hrvatske generale izlagalo ne samo stegovnim postupcima nego ih se momentalno izbacivalo iz HV koju su oni stvarali.

Zastupnik je naglasio da je za depolitizaciju Hrvatske vojske (članak 11.) ali je suglasan sa svime što je naveo zastupnik Šeks o zajamčenim pravima svim građanima a druga je stvar mogućeg utvrđivanja inkompatibilnosti u obnašanju određenih dužnosti i to se može zakonom propisati. Ali pravo kandidiranja ne može biti nikome osporeno sa stanovništa Ustava, rekao je zastupnik i u tom kontekstu spomenuo gaf kad je ministar obrane, protivno Zakonu o obrani i Oružanim snagama prije godinu dana tražio popisivanje onih službenika, namještenika i djelatnika u Hrvatskoj vojsci koji su vijećnici u općinskim i gradskim vijećima i županijskim skupštinama. To je bilo protuzakonito, naglasio je.

U vezi s predloženim rješenjima ovog zakona još je rekao da sustav školovanja za potrebe HV dugoročno nije riješen te da treba dodati da u Oružanim snagama RH ne mogu biti osobe koje su sudjelovale u agresiji na Hrvatsku.

Branislav Tušek (SDP) replicirao je predgovorniku na, kaže, njegovu neargumentiranu tezu da je od 2000. godine politizacija HV višestruko povećana. Ako je politizacija Hrvatske

vojske u tome što konačno nakon 2000. godine vraćamo Hrvatsku vojsku pod jedan demokratski nadzor hrvatske države, Parlamenta, onda zastupnik prihvaća da je to politizacija. Iznesena ocjena predgovornika ne stoji i treba se čuvati teških ocjena i kvalifikacija u vezi s tim, rekao je.

Drago Krpina je odgovorio da partijsko intonirani naputak da se treba čuvati odbacuje a da je on iznio solidne argumente (odnosi preneseni u javnu raspravu i medije na relaciji ministar obrane - načelnik Glavnog stožera - Predsjednik RH) a ako predgovorniku to nije argument o politizaciji Hrvatske vojske može iznijeti još takvih primjera. Zar nije politizacija pitao je, da Predsjednik države kao vrhovni zapovjednik ne uspijeva naći načina za razgovor s hrvatskim braniteljima ali može pjevati "po šumama i gorama" u Gradskoj skupštini.

Neprovediva i štetna formulacija članka 11.

Za zaključnih pet minuta rasprave u ime klubova zastupnika prvi se javio **Vlado Jukić (HSP)** u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a. Citirao je članak 11. ovog Prijedloga zakona i rekao da se slijedom toga pripadnicima Oružanih snaga zabranjuje svaka politička djelatnost, pa tako, primjerice i čistačici u Ministarstvu obrane. Pita ima li u tome logike i smisla a i tko će i na koji način kontrolirati i kakve će biti posljedice, na primjer, za njezino sudjelovanje na nečijem predizbornoj skupu na Trgu bana Jelačića kad budu izbori. Prema ovom članku ta bi osoba i sve druge, a radi se o velikom broju hrvatskih građana, bile pod udarom sankcija (javnost istupanja u vezi sa stanjem u Oružanim snagama). Hoće li pričuvnik smjeti odgovoriti ili će doći pod udar tog članka, ako na vojnoj vježbi odgovori medijskoj ekipi na pitanje jede li naša vojska kineski grah, pitao je zastupnik. Dodao je da bi mogao navesti niz takvih mogućih smiješnih primjera ako se usvoji ovakav članak 11., naglašavajući ponovno da se ne radi samo o djelatnim vojnim osobama već i državnim službenicima i namještenicima, pričuvnicima, ročnicima, velikom broju hrvatskih građana. Ovakva je formulacija neprovediva, nanijela bi veliku štetu i ne bi pridonijela

modernizaciji i jačanju HV a kamoli depolitizaciji. Značila bi daljnju politizaciju Hrvatske vojske i mnoštvo problema (danas su vojne osobe samim svojim poslom pod kontrolom SIS-a a sutra neke druge, nove službe pa hoće li se ona baviti primjenom članka 11. što bi bilo neprihvatljivo), rekao je, među ostalim, zastupnik.

Vladimir Šeks u ime Kluba zastupnika HDZ-a također je u svom petminutnom izlaganju govorio o spomenutom članku 11. rekavši da taj članak i neke druge odredbe povezane s njim (uvođenje stegovne odgovornosti i kazni) može dovesti do vrlo "interesantnih" situacija. Ostvarivanje prava iz sustava koja su časnici, vojnici i zapovjednici stekli u Domovinskom ratu moglo bi se svesti pod političku djelatnost, rekao je zastupnik upozoravajući time na nelogičnosti koje iz toga mogu proisteći - da se invalidima Domovinskog rata, braniteljima koji su bili djelatne vojne osobe, izriču određene mjere i nakon što im je prestao status djelatne osobe i dovodi ih se u jednako nehuman, nemoralan položaj kao što je bilo postupljeno prema gospodinu Darku Bešteku, invalidu Domovinskog rata. Gospodin Beštek je ostao bez noge i protezu je pokazao ministru Pančiću, koji ga je označio lažnim invalidom, a u međuvremenu na sudu mora dokazivati svoja prava. On je kroz Hvidru djelovao a sada bi prema ovome to bila politička djelatnost, rekao je, među ostalim zastupnik.

Nenad Stazić (SDP) je u ispravku netočnog navoda rekao da nikada ministar Pančić nije Darka Bešteka nazvao lažnim vojnim invalidom nego je samo utvrdio da je stupanj invalidnosti prema nalazu liječničke komisije manji od onoga kako ga je prikazao Darko Beštek. **Vladimir Šeks**

Ostvarivanje prava iz sustava koja su časnici, vojnici i zapovjednici stekli u Domovinskom ratu moglo bi se svesti pod političku djelatnost.

odgovorio je da je pred cijelom hrvatskom javnošću bila spomenuta slika (vraćanje proteze) i da se radilo o generalnom navodu o lažnim vojnim invalidima a ne o stupnju invalidnosti (isto naveo i Predsjednik Republike). Darko Beštek imenovan je lažnim invalidom, ponovio je.

Petar Žitnik (HSS) javio se s poslovnikom primjedbom jer da predgovornik nije imao pravo odgovora i da je dajući mu riječ predsjedatelj Baltazar Jalšovec povrijedio Poslovnik, a isto je ustvrdio i **Nenad Stazić**. A **Vladimir Šeks** je pak naveo da je povredu Poslovnika upravu napravio predgovornik jer da ne može zatražiti riječ da bi odgovorio na navod iz izlaganja replike ili predstavnika kluba zastupnika. Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora **Baltazar Jalšovec** zatražio je pak dopuštenje procjene predsjedavajućeg zbog nedorečenosti članka Poslovnika (209.) koji regulira ova pitanja.

Korisne primjedbe za dobar zakon

Riječ je zatim dobio predstavnik predlagatelja ministar obrane **Jozo Radoš**. U raspravi je izneseno vrlo korisnih primjedbi (klubovi zastupnika DC-a, SDP-a ...) koje trebaju naći svoje mjesto u konačnom prijedlogu zakona pa tako i prijedlog Kluba zastupnika HSS-a o zdravstvenim pregledima djelatnika Ministarstva obrane i nakon prijama u službu (dosad se to nije kontinuirano radilo jer zdravstveni pregledi koštaju), rekao je, među ostalim ministar osvrćući se detaljno na iznesene primjedbe (nadzor u sustavu promaknuća itd.).

U vezi s promaknućima u protekle dvije godine rekao je da su se poštovali zakonski uvjeti i časnici i dočasnici koji su zadovoljavali te uvjete bili su predloženi a i najčešće promaknuti. No, za promaknuća visokih časnika osobno sam postavio stroge kriterije kako bi, kad budemo uspostavili ukupan sastav i sustav činova, stvorili prostora za promaknuća temeljem ovog zakona i temeljem puno jasnije procedure nego dosad, rekao je ministar dodajući da prema tome prigovori za nezadovoljstvo u vezi s promaknućima nisu opravdani no da nezadovoljstvo može postojati.

Zatim se ministar Radoš osvrnuo na pitanja u vezi s projekcijom smanjenja Oružanih snaga. Postignut je načelan dogovor a u skladu sa standardima u svijetu, pogotovo u zemljama članicama NATO-a, a to je da približna veličina Oružanih snaga u profesionalnom dijelu iznosi oko 0,6 posto ukupne populacije neke zemlje. Zakon

o obrani definirat će nadležnosti za donošenje tih konačnih odluka o ukupnoj veličini Oružanih snaga od 25.000 osoba (22.000 djelatnih vojnih osoba) a Ministarstvo bi ukupno imalo svega tisuću ljudi od kojih bi jednu petinu činile djelatne vojne osobe a ostali bi bili civili. Ministarstvo će prezentirati Hrvatskom saboru konačnu simulaciju procesa koji će uslijediti nakon usvajanja ovih temeljnih zakonskih dokumenata te provedbenih na razini Vlade. Jedan od temeljnih kriterija će biti, uz stručnu spremu, vojno obrazovanje itd., kriterij Domovinskog rata, rekao je, među ostalim ministar. To će biti prezentirano i hrvatskoj javnosti a to što je došlo u javnost prije nego što je sve gotovo apsolutno je nemoguće izbjeći, jer u tom procesu sudjeluje Vlada, Predsjednik Republike, vrlo zainteresirana javnost, sindikati, MMF (ne bi trebao ulaziti u usko područje, specifično područje obrane). U protekle dvije godine restriktivnom politikom uspjelo se smanjiti broj pripadnika Oružanih snaga za 3.000, što je velik uspjeh, no postoji intencija da se s veseljem piše o tome kako nam predstoji smanjenje Oružanih snaga i možda bi tu trebalo imati više mjere, rekao je ministar.

Postavio je pitanje zastupniku Jukiću (koji je govorio u ime Kluba zastupnika HSP-a i pitao je li predloženi članak 11. plod uvida u članstvo djelatnih osoba u političkim strankama) temeljem čega tako ozbiljno i teško pitanje i znači li to da zastupnik ima informacije da se u Ministarstvu obrane vrši kontrola stranačke pripadnosti pa da se vidjelo da je puno onih koji nam ne odgovaraju pa smo zbog toga predložili članak 11., rekao je ministar. Kazao je ujedno da je to preozbiljno pitanje i implicira gotovo optužbu da se to radi u Ministarstvu obrane te pledirao da se takva pitanja ne postavljaju bez stvarnih razloga, a ako postoje treba ih reći, rekao je ministar. Pitao je ujedno temeljem čega zastupnik može izreći tešku kvalifikaciju da je i članak 126. (djelatna pričuvna) motiv političke čistke.

U predloženom zakonu jasno stoji da je svako političko djelovanje u Oružanim snagama, u objektima, u prostorima Oružanih snaga zabranjeno i za djelatne vojne osobe i za državne službenike i namještenike. Zašto to opetovano zanemarivati i predstavljati da je zabranjeno djelo-

vanje i čistači (zastupnik Jukić) izvan pogona Oružanih snaga kad to nigdje ne stoji, pitao je ministar. Generalno govoreći taj članak 11. nije nešto što treba tvrdo braniti a niti napadati a do drugog čitanja imat ćemo još bolji pregled rješenja u drugim zemljama.

U vezi s navodom zastupnika Krpine o traženom popisu djelatnika s obzirom na njihovo političko članstvo i sudjelovanje u predstavničkim tijelima rekao je da je to prigoda da se vrlo jasno kaže da je stanje koje je nastalo prije njegovog zahtjeva da djelatne vojne osobe ne mogu biti članovi predstavničkih tijela, bilo stanje protuzakonski.

Prema tome, kada sam zatražio da se više ne krši zakon RH nisam napravio nikakav gaf, rekao je, među ostalim ministar Radoš. O politizaciji Hrvatske vojske priča se već desetljeće, puno se toga događalo od toga da su se djelatne vojne osobe u uniformama pojavljivale na politi-

Zbog niza dobrih primjedbi koje će svakako naći mjesto u ovom zakonu i otvarajući raspravu oko najdelikatnijih pitanja bit ćemo u stanju donijeti dobar zakon i konačno zatvoriti pitanje politizacije Hrvatske vojske i svesti ga u okvire koji se ne mogu izbjeći u demokratskim društvima.

čkom skupu jedne stranke što je izravno protivno zakonu, i ovo je jedan od načina da se ona umanjí. Zbog niza dobrih primjedbi koje će svakako naći mjesto u ovom zakonu i otvarajući raspravu oko najdelikatnijih pitanja bit ćemo u stanju donijeti dobar zakon i konačno zatvoriti pitanje politizacije Hrvatske vojske i svesti ga u okvire koji se ne mogu izbjeći u demokratskim društvima.

Prozvani zastupnici

Nakon zaključnih riječi ministra obrane **Joze Radoša Vladimira Šeks** se javio radi povrede odredbe Poslovnika (članak 112.) prema kojoj je Vlada odgovorna za svoj rad Saboru a ovdje smo na neki način, barem zastupnici HDZ-a, prozvani zbog iznijetog na političku odgovornost od ministra,

člana Vlade, koja odgovara nama, Saboru, rekao je. Opovrgnuo je i da je govorio ono što je ministar naveo jer da je on govorio o predviđenoj apsolutnoj zabrani političkog djelovanja pripadnika Oružanih snaga. U predloženom zakonu nema da se zabrana političkog djelovanja odnosi samo u objektima Oružanih snaga.

Drago Krpina kaže da je također doživio osvrtnje ministra obrane na njegovo izlaganje kao kršenje Poslovnika jer je ministar član Vlade koja je odgovorna Saboru. Sve što sam kazao je točno, rekao je, među ostalim. Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora mr.sc. **Mato Arlović** rekao je zastupniku da se ne radi o povredi Poslovnika jer da predstavnik predlagatelja, Vlade RH, nije pozvao Sabor na odgovornost te da je ministar ovdje u funkciji predlagatelja i da ima pravo davati pojašnjenja i objašnjenja pa i na teze zastupnika. **Vladimir Šeks** je rekao da drži da je predsjedatelj osobno povrijedio Poslovnik (članak 32.) na što mu je mr.sc. **Mato Arlović** odgovorio da može zatražiti mišljenje Odbora za Ustav i Poslovnik i nakon njihovog kraćeg objašnjavanja **Drago Krpina** je rekao da nije zadovoljan objašnjenjem predsjedavajućeg i zatražio je sjednicu Odbora. Zatim je ispravkom netočnog navoda rekao da je ministar obrane netočno ustvrdio da je time, što su djelatne vojne osobe bili vijećnici stanje bilo nezakonito. U važećem Zakonu utvrđena je inkompatibilnost za pojedine slučajeve a naputak ministra je bio širi i u tom je smislu bio nezakonit. Netočno je i objašnjenje ministra o njegovoj izjavi o spremnosti Hrvatske vojske, kazao je.

Vlado Jukić je rekao da je umjesto odgovora na svoje pitanje hoće li

ovako formulirane odredbe poslužiti za provođenje čistki u Hrvatskoj vojsci od ministra dobio kontra pitanje - pitanje motiva. Moj motiv je bio, primjerice, čistka u SIS-u koja je provedena po političkoj podobnosti i o tome se može raspravljati, formirati povjerenstvo, no dobro znamo da je to tako učinjeno. Bojim se, rekao je, da bi se primjenom članka 126. to isto moglo dogoditi u cijeloj Hrvatskoj vojsci.

Ante Beljo javio se radi ispravka netočnog navoda a povodom navoda ministra da u svijetu nisu jedinstveni slučajevi sučeljavanja između ministra obrane, Ministarstva, vojnih zapovjednika i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga. No svakako je u svijetu jedinstven slučaj da vrhovni zapovjednik jedne vojske odaje najveće vojne tajne i optužuje najveće dužnosnike Hrvatske vojske pred međunarodnim sudom. Na upozorenje predsjedavajućeg i potpredsjednika Hrvatskog sabora mr. **Mate Arlovića** da to nije ispravak netočnog navoda već otvaranje rasprave **Ante Beljo** je pitao kako se može tražiti politička odgovornost jednih a ne i drugih, a mr. **Mato Arlović** uputio je zastupnika na ustavni postupak pokretanja odgovornosti predsjednika države.

Nije bila politička čistka u SIS-u

Ministar obrane **Jozo Radoš** objasnio je da, unatoč članku 112. Poslovnika koji podrazumijeva da ministar nije osobno odgovoran pojedinim zastupnicima nego da je Vlada odgovorna Parlamentu u cjelini, nije moguće očekivati od ministra da ne ulazi u polemike sa zastupnicima. Nije mu bila namjera prozivati bilo koga za političku djelatnost kao što je rekao gospodin Šeks te povlači sve što

bi u tom smislu bilo shvaćeno. Dopušta da formulacija članka 11. nije najbolja i da bi je trebalo tako formulirati da ne bude dileme da se radi o djelovanju unutar objekata i postrojbi Oružanih snaga. Objasnio je, u vezi s primjedbom zastupnika Krpina, da je povukao dijelom svoj naputak tako da se ne odnosi na vojne službenike i namještenike i time je išao ususret njihovim političkim pravima a u predloženom zakonu tih dilema nema. Predložene odredbe neće se koristiti za političke čistke (zastupnik Jukić) kao što nije bila ni politička čistka u SIS-u. Bila je potreba i nužnost smanjiti broj pripadnika i da dođe do daljnjeg smanjivanja broja pripadnika naših obavještajnih struktura odnosno vojnih obavještajnih službi. Nemam podataka niti sam ih tražio o stranačkom članstvu djelatnog sastava Oružanih snaga niti službenika i namještenika i ne znam da li ti podaci postoje, rekao je, među ostalim, na kraju.

Drago Krpina javio se s ispravkom netočnog navoda ministra čudeći se ujedno kako ministar može netočno tvrditi da sve djelatne vojne osobe imenuje Predsjednik Republike. A spomenutim popisom ministar je dobio posredno i informaciju o stranačkoj pripadnosti djelatnih vojnih osoba, službenika i namještenika.

Zatim je rasprava bila zaključena.

Zastupnici su jednoglasno, sa 89 glasova "za", prihvatili Prijedlog zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

M.Ko; Đ.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MATIČNOM BROJU

Usklađivanje s ustavnim odredbama

Zastupnici su većinom glasova podržali donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju, kojega su u zakonodavnu proceduru uputili članovi Kluba

zastupnika SDP-a. Zakonom bi se na nov način uredila upotreba matičnog broja. Bila bi to prikrivena šifra, čitljiva samo posebnim službenim čitačima. Strancima koji se nastanjuju u Republici Hrvatskoj ne bi se

dodjeljivao matični broj. Budući da se sadržaj ovog Zakona mora vezati uz Zakon o zaštiti osobnih podataka, saborskim zaključkom Vlada je obvezana da što prije podnese taj zakonski prijedlog za prvo čitanje.

O PRIJEDLOGU

Postojećim Zakonom o matičnom broju, među ostalim, utvrđuje se upisivanje toga broja u javne isprave koje se izdaju na temelju službenih evidencija. Na temelju tih odredaba, matični je broj upisan u osobne iskaznice, vozačke dozvole i putovnice, a na temelju odredaba drugih propisa i u iskaznice zdravstveno osigurane osobe. S obzirom na dostupnost, jedinstveni matični broj se upisuje i u razne iskaznice kojima se dokazuje članstvo u pojedinim udrugama ili organizacijama. Osim toga koristi se i za stvaranje baze podataka u raznim subjektima i tako širokom upotrebom potpuno se prelaze okviri utvrđeni važećim Zakonom o matičnom broju. On izričito određuje da je matični broj identifikacijska oznaka hrvatskih državljana koja služi za povezivanje podataka u službenim evidencijama. Službene evidencije vodi Ministarstvo unutarnjih poslova, u čijem je djelokrugu i izdavanje javnih isprava.

Na taj se način jedinstveni matični broj koristi i u druge namjene, a ne samo one koje su utvrđene zakonom, usprkos odredbama Ustava Republike Hrvatske. Tamo se u članku 37. izričito utvrđuje: "Zabranjena je uporaba osobnih podataka suprotno utvrđenoj svrsi njihovog prikupljanja".

Osim toga, Ustav u istom članku jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka, a njihovo prikupljanje, obrađivanje i korištenje moguće je samo uz uvjete određene zakonom.

Stoga je neophodno izmijeniti Zakon o matičnom broju i propisati način njegove upotrebe koji bi trebao biti usuglašen s navedenim Ustavnim odredbama. Zakonom o matičnom broju predviđeno je i određivanje matičnog broja strancima kojima je u Republici Hrvatskoj odobreno trajno nastanjenje, boravak s poslovnom vizom, produženi boravak ili priznat status izbjeglice. Ova identifikacijska oznaka služi za povezivanje podataka u službenim evidencijama, te se upisuje u službene evidencije i javne isprave koje se izdaju na temelju tih evidencija.

Zakonom o kretanju i boravku stranca, te provedbenim propisima, određeni su uvjeti i način dobivanja odobrenja za trajno nastanjenje, boravak s poslovnom vizom, produženi boravak ili priznavanje statusa izbjeglice, te određene isprave o doka-

zivanju identiteta stranca. Istovremeno, Pravilnik o matičnom broju, propisuje određivanje toga broja strancu na temelju podataka sadržanih u odluci kojom mu je odobreno stalno nastanjenje, boravak s poslovnom vizom, produženi boravak ili priznat status izbjeglice. Na taj način matični broj stranca, koji prema važećem zakonu služi kao identifikacijska oznaka, utvrđuje se na temelju istih podataka kojima je stranac dokazivao identitet u postupku dobivanja isprava koje su temelj za određivanje matičnog broja. Stoga se ocjenjuje nepotrebnim određivati matični broj strancu, naročito kada se uzmu u obzir podaci, osim matičnog broja, koje sadrže isprave strancima kao i obveza vođenja evidencije o tim ispravama. U prilog prijedlogu ukidanja obveze dodjele matičnog broja strancu, naveden je i mogući utjecaj postojanja te obveze na odluke stranca o ulaganju u Republiku Hrvatsku ili njihov dolazak u zemlju radi obavljanja poslova na temelju gospodarske suradnje.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje rečenoga Zakona i nema primjedbi ustavnopravne naravi na tekst Prijedloga. **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** razmotrio je podnijeti zakonski prijedlog kao matično radno tijelo. U raspravi je utvrdio da je Ustavom Republike Hrvatske propisano da su pred zakonom svi jednaki, te se svakome jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka. S tim u svezi Odbor drži da odredbe važećeg Zakona o matičnom broju, kojima je propisano da se matični broj upisuje u službene evidencije i javne isprave, te da se određuje i strancima pod određenim uvjetima, nisu u skladu s ustavnim odredbama.

U raspravi je utvrđeno da izmjene i dopune utvrđene Prijedlogom zakona treba donijeti kako bi se matični broj koristio uz uvjete utvrđene zakonom. Odbor je s tim u svezi, predložio da se u članku 1. Prijedloga zakona propiše da se jedinstveni matični broj iznimno može upisati u javne isprave samo ako je zaštićen šifrom u skladu s posebnim zakonom. Naglašeno je i da donošenje ovoga Zakona treba vezati uz donošenje Zakona o zaštiti osobnih

podataka. Odbor je ukazao na potrebu da Vlada Republike Hrvatske u što kraćem roku podnese Prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka, kako bi Hrvatski sabor mogao istovremeno raspraviti o konačnim prijedlozima oba zakona.

Nakon rasprave Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju. Sve primjedbe, prijedloge i mišljenja iznesena u raspravi o Prijedlogu zakona na sjednici Hrvatskog sabora i njegovih radnih tijela, uputit će se predlagatelju da ih uzme u obzir prigodom izrade Konačnog prijedloga zakona. Zadužuje se Vlada Republike Hrvatske da Hrvatskom saboru u što kraćem roku podnese Prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka, kako bi Hrvatski sabor mogao istovremeno raspraviti o Konačnom prijedlogu zakona o zaštiti osobnih podataka i Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju.

MIŠLJENJE VLADE

U svom mišljenju Vlada Republike Hrvatske izrazila je suglasnost da se Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju, koji je predložio Klub zastupnika SDP-a, razmotri u prvom čitanju u Hrvatskom saboru.

Međutim, Vlada smatra da je između dva čitanja odnosno pripreme Konačnog prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju, potrebno pripremiti i raspraviti i Prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka, kako bi se uskladila rješenja iz navedenih zakonskih prijedloga, a kojima će se cjelovito regulirati problematika zaštite osobnih podataka u republici Hrvatskoj.

RASPRAVA

U ime predlagatelja, Kluba zastupnika SDP-a, dodatna obrazloženja dao je zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**. Podsjetio je na zakonske odredbe kojima je uređena rečena materija i upozorio na ustavna rješenja kojima se jamči čuvanje i zaštita ovih podataka.

Bez unosa jedinstvenog matičnog broja

Upozorio je na narušavanje ovih odredbi kojima se u praksi prikuplja praktički neograničeni broj mogućnosti za upotrebu matičnog broja. Naveo je da veliki broj udruga prilikom evidentiranja članstva traži i matični broj, a putem tog broja može se doći do čitavog niza osobnih podataka koji nisu zaštićeni, a osim toga matični se broj upisuje i u mnoge druge javne i ostale isprave. Ukazao je zatim kako se ovi podaci određuju i kod stranaca koji su u Republici Hrvatskoj nastanjeni ili borave po raznim zakonskim osnovama.

Osobne iskaznice i putovnice mijenjat će se sukcesivno, odnosno kada im istekne rok valjanosti.

Predloženim se tekstom nastoje ispraviti uočeni propusti, pa je predloženo da se matični broj ne može upisivati. Iznimno je omogućen upis u pojedine dokumente samo na temelju tzv. prikrivene šifre koja se može očitati samo s posebnim službenim čitačem. Uputio je zatim i na pojedina iskustva zapadno-europskih država, ukazujući ujedno i na specifičnosti anglosaksonskog područja, koje zapravo nema matičnog broja. To ne znači da ne može imati neki drugi broj, ukazao je zastupnik, spominjući mirovinski i porezni broj, koje ima svaki građanin tih zemalja.

Ukazao je zatim da ne očekuje probleme u primjeni jer će se osobne iskaznice i putovnice mijenjati sukcesivno, odnosno kada im istekne rok valjanosti. Na kraju je ukazao i na potrebu da se predloženim zakonskim tekstom dodatno zaštite prava naših državljana ne samo u zemlji već i izvan Republike Hrvatske, čime se dodatno osnažuje postojeći demokratski pravni sustav. Na kraju je predložio zastupnicima da iznesu prijedloge i primjedbe kako bi se došlo do što kvalitetnijeg zakonskog rješenja. Najavio je njihovo ugrađivanje u tekst Konačnog prijedloga zakona, ali nakon što se provede rasprava i o Prijedlogu zakona o zaštiti osobnih podataka.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je zastupnik **Petar Žitnik**. On je podsjetio na kronologiju nastanka i

primjene Zakona o matičnom broju, koji datira od 21. veljače 1992. godine. Zbog propusta u njegovoj primjeni, ocijenio je da se deset godina kršio zakon jer su se matični podaci stavljali u gotovo sve dokumente. Objasnio je zatim koji se sve osobni podaci mogu prepoznati u brojčanom redoslijedu, ocjenjujući da je zaista potrebno iz postojećeg Zakona izbaci odredbu o upisivanju u službene evidencije i javne isprave matičnog broja, kako predlažu predlagatelji.

Prihvatio je iznijeta obrazloženja i argumentaciju, te najavio da će Klub zastupnika HSS-a, podržati rečeni zakonski prijedlog. Ocijenio je da će brojne službe morati svoje evidencije podeliti novonastaloj situaciji što će vjerojatno izazvati dodatne poslove i troškove. Drži da ćemo ipak morati pristupiti prijevremenoj promjeni osobnih iskaznica i putovnica budući da imaju uneseni broj mimo ustavnih odredbi.

Nepotrebne i skupe izmjene

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je mr.sc. **Željko Glavan** koji je ocijenio da je riječ o zakonskom prijedlogu u kojemu se gubi vrijeme na nepotrebne stvari. Ocijenio je da se pristupilo izmjeni desetogodišnjih propisa, iako do sada nije bilo ozbiljnih pritužbi ni primjedbi. Smatra da pristup bazi podataka posredstvom računala baš i nije jednostavan, jer zahtijeva određeno stručno predznanje i temeljne informacije. Ocijenio je da se pozivanjem na Ustav pretjeralo jer će se izmjenama proizvesti nemale dodatne troškove. Precizirao je zatim broj i cijenu tiskanica koje će svaki građanin morati uplatiti kako bi došao do novih dokumenata. Iznio je i kalkulacije prema kojima će zamjena zdravstvenih iskaznica koštati oko 40 milijuna kuna, pa je realno pretpostaviti kako će pri tome netko dobro zaraditi.

Zbog dodatnih i značajnih troškova za građane, ne bi trebalo podržati donošenje rečenog zakonskog teksta.

Upozorio je da naše matične brojeve imaju sve banke i fondovi, pa bi se zbog zaštite podataka građanima morali dodijeliti novi matični brojevi. Iznio je mišljenje da ove promjene uopće nisu od vitalnog značaja i

interesa za građane, koje prvenstveno zanimaju novi financijski izdaci koje će morati nepotrebno podmirivati. Da li smo spremni, upozorio je zastupnik Glavan, pored svih poreza, nameta i doprinosa, od svakoga čovjeka oduzeti još nekoliko stotina kuna za promjenu svih sadašnjih dokumenata. Ocijenio je da će dodatne nemale troškove uzrokovati i nabava optičkih čitača, pa Klub zastupnika HSS-a neće podržati donošenje ovog zakona.

Ponovno je riječ uzeo predstavnik predlagatelja i zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**, koji je ponovio da su predložili zakonske izmjene zbog narušavanja važnih ustavnih odredbi u praksi. Osim toga, prema zaključcima Europske zajednice i Vijeća Europe, postoji obveza o donošenju Zakona o zaštiti osobnih podataka. Dakle, ne radi se o nečijem hiru već o potrebi da se zaštite podaci o matičnom broju, te onemogućiti njegova zloupotreba. Podsjetio je da je rečeni zakonski prijedlog sukladan prijedlogu Kluba zastupnika HSS-a kada su bili u opoziciji i tražili zaštitu jedinstvenog matičnog broja građana.

Zastupnik mr.sc. **Željko Glavan** zatražio je riječ kako bi ispravio netočan navod. Istaknuo je da nije točna iznijeta tvrdnja o rušenju ustavnog poretka zbog propusta u praksi, ali će se zato značajno narušiti standard građana koji će morati izdvojiti 400 kuna za sve dokumente koje će morati promijeniti. Smatra da je ova činjenica prioritarna i potiče članove Kluba zastupnika HSS-a da postanu osjetljivi i reagiraju zbog nepotrebnih izdataka građana.

Ponovno se za riječ javio zastupnik mr.sc. **Mato Arlović** inzistirajući da se javnosti predstave cjelokupni i istiniti podaci vezani uz zamjenu dokumenata. Naglasio je da će se dokumenti mijenjati nakon isticanja roka valjanosti, te nisu točne tvrdnje da će se promjenom zakonskih propisa odmah pristupiti izmjeni postojećih dokumenata. Smatra ujedno da su bankarski krugovi najviše zbog vlastitih poslovnih interesa zainteresirani za zadržavanje postojećega matičnog broja, a nema potrebe da se štite njihove poslovne aspiracije. Osim toga, promjene nisu predložene da se štiti ustavni poredak, već zbog ocjene da važeći Zakon nije dovoljno usklađen sa člankom 37. Ustava Republike Hrvatske.

Ovi su motivi bili odlučujući, naglasio je zastupnik Arlović, zamje-

rajući što su upućene nekorektne izvještaje na račun SDP-a.

Ponovno se za ispravak navoda javio zastupnik **Glavan** navodeći da je netočna tvrdnja da su podaci JMBG-a tajni, jer to nigdje nije definirano. Prema tome radi se o polovičnom zakonskom rješenju, a slijedom toga i ostali se zaključci zapravo prilično slobodno formiraju i pretpostavljaju.

Zastupnik **Arlović** istaknuo je da kao predstavnik predlagatelja nije govorio o tajnim podacima, već o potrebi zaštite osobnih podataka. Zatražio je od zastupnika Glavana da se suzdrži od iznošenja podataka koji nisu potekli od predlagatelja.

Eliminirati moguće zloupotrebe

U nastavku rasprave, nakon održane stanke, u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a, riječ je dobio zastupnik dr.sc. **Tonči Tadić**. Podsjetio je na amandman koji je njegov Klub podnio prilikom donošenja Zakona o osobnoj iskaznici. Njime je ocijenjeno da je potrebno utemeljiti novi sustav koji odgovara potrebama službi Republike Hrvatske. Rečenim se amandmanom ocijenilo da postoji potreba za matičnim brojem građana, ali je on nužan samo za potrebe evidencije hrvatskih službi. Novi matični broj trebao bi poslužiti informatizaciji i racionalizaciji sustava vođenja podataka o svakom građaninu Republike Hrvatske.

Centraliziranim vođenjem novog matičnog broja smanjile bi se zluporabe, a matični broj bio bi dostupan jedino nadležnim državnim službama.

Naveo je zatim da se podaci o građanima vode u sklopu 9 paralelnih sustava, od kojih niti jedan ne zadovoljava u potpunosti. U podnesenom je amandmanu navedeno da nije nužno objavljivanje matičnog broja na iskaznici koji bi mogao biti strojno vidljiv, upozorio je zastupnik, jer se on isključivo tiče hrvatske države i nadležnih službi. Ovako centraliziranim vođenjem podataka, postigle bi se značajne uštede i eliminirale moguće zluporabe do kojih sada dolazi u praksi. Ocijenio je zatim, da su pojedina predložena rješenja predlagatelji ipak napravili na tragu rečenih amandmana. Osim toga, trebalo bi

zakonski urediti uvođenje novoga matičnog broja, a ne onoga iz bivše SFRJ, upozorio je zastupnik Tadić. Ocijenio je da predložene izmjene ne bi trebale narušiti i otežati poslovanje bankarskim kućama, jer mogu zadržati stari matični broj kojega su već uprogramirali u svoj software. Njima ovaj broj zapravo služi da bi kontrolirali da li netko ima više otvorenih kredita, odnosno da li prebacuju sredstva s jednoga na drugi račun. No to se ne tiče matičnog broja već indeksa fiskalne odgovornosti i funkcioniranja bankarskog sustava.

Naveo je zatim i primjere iz susjedne Slovenije, koja je odustala od jedinstvenog matičnog broja naslijeđenog iz SFRJ, te uvela jedinstveni porezni broj, koji je u biti slovenski matični broj i koji se dodjeljuje svakom djetetu prilikom rođenja. Analognim bi se načinom i kod nas uveo red u postojećoj zakonskoj materiji, a do drugog čitanja moguće je i postizanje dogovora putem rečenih amandmana. U skladu s ovim rezultatima i dogovorima, naš će Klub tada odlučiti i o prihvaćanju podnijetog zakonskog prijedloga, zaključio je zastupnik.

Zastupnik **Ivan Milas** govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a. On je ocijenio da će se njegovom primjenom izazvati novi troškovi, pa je protiv donošenja rečenog zakona. Nabrajajući još jednom sve dokumente koje imaju hrvatski građani, smatra da jedinstveni matični broj donosi samo obavijest o datumu rođenja i još jedan podatak, pa se veliki trošak neće isplatiti. Ukazao je zatim da pojedine zapadne zemlje pribjegavaju zaštiti privatnosti prilikom izrade dokumenata, a kao znak identifikacije stavljaju otisak kažiprsta na temeljni dokument. Smatra da treba razmisliti i o prijedlozima koje je iznio zastupnik Tonči Tadić, te svakako izbjeći nepotrebne troškove.

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** zapitala je postoji li temeljni dogovor o donošenju rečenog zakona u vladajućoj koaliciji. Iznijela je pretpostavku da bi se kao posljedica rasprave o ovom zakonu, mogli generirati novi nesporazumi. Podsjetila je zatim na dijelove rasprave koja se u Saboru vodila prilikom donošenja Zakona o osobnoj iskaznici. Slijedom iznijetih ocjena, ukoliko bi se prihvatio ovaj Prijedlog zakona, onda je sasvim sigurno da bi se vrlo brzo moralo pristupiti izmjenama još nekoliko zakona. Zbog toga je sasvim

utemeljeno postaviti pitanje o cijeni koju će morati podnijeti porezni obveznici. Nitko se ujedno ne bi trebao oglašiti o sve češći upit javnosti, koja se pita što mi to zapravo radimo u Hrvatskom saboru. Podsjetila je zatim da je dva puta mijenjan Ustav, pa građani s pravom upućuju kritičke prigovore da se ustrajava na manje važnim temama i problemima. Suglasila se da se ustavne odredbe o čuvanju podataka moraju razmotriti, ali je upozorila da se ova tema prelama i na provođenju Zakona o pravima hrvatskih branitelja. Kada se govorilo o periodičnom Izvješću, istaknuto je kako će jedna od aktivnosti biti i prikupljanje podataka, odnosno stvaranje registra hrvatskih branitelja koji su oboljeli od PTSP-a. Ti zaključci nisu u skladu s Ustavom, jer se stvaranjem takvog registra unose i podaci koji bi morali ostati liječničkom tajnom, a mogli bi se iznositi samo prema vlastitoj volji.

Usklađivanje zakonskih normi s Ustavom Republike Hrvatske

Zatim je i zastupnica **Milanka Opačić (SDP)** u ime predlagatelja uzela riječ, ocijenivši kako usklađivanje nekih zakonskih normi s Ustavom ipak nije marginalna tema. Hrvatski sabor kao najviše zakonodavno tijelo mora voditi računa da svi zakoni moraju biti u skladu s Ustavom Republike Hrvatske. Iznijete kritičke ocjene moraju se sagledati u svjetlu nekoliko inicijativa, koje su

Hrvatski sabor kao najviše zakonodavno tijelo, mora voditi računa da zakoni budu usuglašeni s Ustavom Republike Hrvatske.

postavljali pojedini zastupnici u više navrata, pa ipak, nikada se ove inicijative nisu promatrale kroz prizmu nastalih troškova. Smatra dobrim što su se u raspravi osvijetlila i iskustva ostalih europskih zemalja koje su pristupile rješavanju slične zakonske materije. U svakom slučaju, zaključila je zastupnica Opačić, predlagatelj - Klub zastupnika SDP-a, poštivat će mišljenje Vlade Republike Hrvatske da se pristupi drugom čitanju tek onda kada iz Vlade prisprije Prijedlog zakona o zaštiti osobnih podataka.

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova (62 "za" i 21 "protiv"), donijeli zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju, koji je predložio Klub zastupnika SDP-a. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se

predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Jednoglasno je prihvaćen prijedlog zaključka Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, kojim se zadužuje Vlada Republike Hrvatske da Hrvatskom saboru u što kraćem roku podnese Prijedlog zakona o zaštiti

osobnih podataka, kako bi Hrvatski sabor mogao istovremeno raspraviti o Konačnom prijedlogu Zakona o zaštiti osobnih podataka i Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o matičnom broju.

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LUKAMA UNUTARNJIH VODA

Stimulirati razvoj i konkurentnost na tržištu

Zastupnici Hrvatskoga sabora jednoglasno su prihvatili Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lukama unutarnjih voda. Predlagatelj zakona je Vlade Republike Hrvatske. Zakonom se regulira pitanje financiranja građenja, održavanja i modernizacije lučkih građevina u lukama, obavljanje zaštitarske djelatnosti u lukama, financiranje djelatnosti iz djelokruga lučke uprave i rada lučke uprave, zatim se regulira na drugačiji način tarifna politika i nadopunjuju odredbe o odobrenju za obavljanje lučke djelatnosti na pristaništu, inspeksijski nadzor, te obveza plaćanja pristanišne pristojbe.

O PRIJEDLOGU

Prema postojećem Zakonu o lukama unutarnjih voda preuzet je model organizacije luka po kojemu se razdvaja funkcija upravljanja od funkcije obavljanja lučkih komercijalnih djelatnosti. Tim Zakonom funkciju upravljanja preuzimaju lučke uprave koje putem koncesija odobravaju obavljanje lučkih djelatnosti pojedinim koncesionarima. Uloga lučke uprave, između ostalog je i briga oko izgradnje i održavanja kapitalnih infrastrukturnih objekata u lukama za javni promet dok je u pravilu prijevozno-prekrcajnu opremu ovisno o vrsti tereta dužan osigurati koncesionar. Pojedine odredbe

Zakona o lukama unutarnjih voda međutim, odstupaju od ovog osnovnog principa, pa tako npr. članak 14. govori da su trgovačka društva nositelji investiranja u lukama (lučka uprava nije trgovačko društvo već javna ustanova) i po kojemu država ukoliko vrši ulaganja u luke to mora činiti ili kroz dokapitalizaciju ili kroz dodjeljivanje nepovratnih odnosno kreditnih sredstava tim društvima. Budući da se prema Zakonu o lukama unutarnjih voda lučka djelatnost obavlja na temelju koncesije i da je djelatnost trgovačkih društava vezana uz određeni period za kojeg se koncesija dodjeljuje nije prihvatljivo sudjelovanje države u financiranju niti favoriziranje pojedinih trgovačkih društava. To je također u suprotnosti s osnovnim načelima lučke i prometne politike EU. Također je izvjesno da je dijelom zbog objektivnih okolnosti i velikih ratnih šteta koje su pretrpjele luke potrebna cjelovita rekonstrukcija lučkih kapitalnih objekata što trgovačka društva sama nisu u stanju. Izvjesno je isto tako da se lučke uprave ne mogu financirati jedino iz sredstava lučkih pristojbi jer je njihova visina tržišno uvjetovana i mora biti usklađena s konkurentnim lukama te se i ovo pitanje treba drugačije regulirati. Prema prijedlogu predlažu se izmjene po kojima bi se ulaganje u luke i građenje kapitalnih objekata, kada se to čini iz državnog proračuna, vršilo preko lučkih uprava koje bi takve

objekte ponudile koncesionarima na temelju javnog natječaja, sukladno odredbama Zakona o lukama unutarnjih voda. Na taj način izgrađene lučke građevine postale bi vlasništvo RH čime se direktno štiti interes ulagača-države. Pored toga predloženim rješenjima stimuliraju se lučke uprave da funkciju upravljanja kvalitetnije obavljaju i striktnije provode zakon kada je riječ o odnosima s koncesionarima. U odnosu prema pristaništima omogućuje se bolji nadzor nad lučkim djelatnostima koje se povremeno ili stalno obavljaju izvan područja predviđenih za tu namjenu. Provođenje ovog Zakona neće iziskivati dodatna sredstva koja bi teretila državni proračun budući da postojeći zakon predviđa financiranje luka i lučkih građevina iz državnog budžeta. Glavne promjene odnose se na transferiranje tih sredstava preko lučkih uprava umjesto dosadašnje prakse gdje su se sredstva za tu namjenu dodjeljivala trgovačkim društvima.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i nema primjedbi na tekst Prijedloga.

Odbor za pomorstvo, promet i veze raspravio je o predmetnom Zakonu kao matično radno tijelo. Odbor podržava donošenje ovog Zakona i

nije imao primjedbi na tekst Prijedloga zakona. Tijekom rasprave Odbor je postavio pitanje trenutačnog stanja riječnog prometa s posebnim naglaskom na stanje riječnih luka, te odlučio da je potrebno da se dostavi Izvješće o stanju i sigurnosti riječnog prometa nakon čega bi Odbor održao posebnu tematsku sjednicu. Vlada se zadužuje da do konca ožujka 2002. godine dostavi ovom Odboru izvješće o stanju i sigurnosti riječnog prometa.

RASPRAVA

Predstavnik predlagatelja, zamjenik ministra pomorstva, prometa i veza, gospodin **Pavao Komadina** uzeo je riječ na početku. Smatra da današnji zakon koji je na snazi od 1998. godine u svim svojim dijelovima i odredbama nije u potpunosti zadovoljio očekivanja, što je i razumljivo jer je nastao u jedno drugo vrijeme. Rekao je da su se neke odredbe poboljšale, a posebno se ti nedostaci, odnosno nedosljednosti, odnose na gradnju i održavanje na lučkom području, zatim na način financiranja lučkih uprava koje upravljaju i izgrađuju lučko područje, a isto tako na način raspodjele koncesijske naknade. Po dosadašnjem zakonu, ako trgovačko društvo koje je koncesionar, ulaže u izgradnju, održavanje ili modernizaciju lučkog područja, onda to čini vlastitim sredstvima, ali isto tako čini to i u ime države kroz dokapitalizaciju ili čak nepovratnim sredstvima. "Naglasak je na ovo nepovratnim sredstvima. Prema zakonu kojeg ovog časa predlažemo to se više ne bi moglo desiti". Trgovačka društva kao koncesionari ili ovlaštenici koncesija bi trebali ulagati svoja vlastita sredstva, najčešće kreditna, a ako to čini država onda to čini kroz lučku upravu. Naime, lučka uprava kao produžena ruka države treba voditi te poslove, ona treba raspisivati natječaje, dodjeljivati koncesije, naplaćivati koncesijsku naknadu i na takav način se to državi i vraća, a s obzirom na to da je lučka uprava neprofitabilna organizacija, vraća se na način da se ponovo investira u lučko područje. Izmjene i dopune zakona još se odnose na način utvrđivanja visine cijena lučkih djelatnosti, na zabranu obavljanja djelatnosti u lukama unutarnjih voda, dakle, koje se ne smiju obavljati na

području same luke ili dijelovima luke, zatim na inspekciju i čuvanje pomorskog dobra, te na donošenje podzakonskih akata.

Građenje kapitalnih objekata

Zatim je u ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorio zastupnik **Luka Roić (HSS)**. Rekao je da je najbitnija promjena transferiranje sredstava iz državnog proračuna koje ide preko lučkih uprava, umjesto dosadašnje prakse, gdje su se sredstva za tu namjenu dodjeljivala trgovačkim društvima. Naime, članak 14. postojećeg zakona odstupa od postojećeg principa i govori da su trgovačka društva nositelji investiranja u lukama. Budući da se njihova djelatnost obavlja na temelju koncesije i da je djelatnost trgovačkih društava vezana uz određeni period za kojeg se koncesija dodjeljuje, nije bilo prihvatljivo

Posve je izvjesno da je dijelom zbog objektivnih okolnosti i velikih ratnih šteta koje su pretrpjele luke, potrebna cjelovita rekonstrukcija lučkih kapitalnih objekata, što nisu u stanju obaviti trgovačka društva.

sudjelovanje države u financiranju, niti favoriziranje pojedinih trgovačkih društava, smatra zastupnik. Ali isto tako, treba istaći da je posve izvjesno da je dijelom zbog objektivnih okolnosti i velikih ratnih šteta koje su pretrpjele luke, potrebna bila cjelovita rekonstrukcija lučkih kapitalnih objekata, što nisu u stanju obaviti ta trgovačka društva. Po ovom prijedlogu predlažu se izmjene po kojima bi se ulaganje u luke i građenje kapitalnih objekata, kada se to čini iz državnog proračuna, vršilo preko lučkih uprava koje bi takve objekte nudili koncesionarima na temelju javnog natječaja, sukladno odredbama Zakona o lukama unutarnjih voda. Tako izgrađene lučke građevine postajale bi vlasništvo RH, čime se štiti interes samog ulagača, znači države. "Naime, ovim prijedlogom jasnije se također definira raspodjela prihoda od koncesija, s obzirom na postojanje dvije vrste koncesija, one za građenje lučkih građevina koju dodjeljuje Sabor i druge za obavljanje lučkih djelatnosti koju dodjeljuje

lučka uprava. Naravno da je prva prihod državnog proračuna, a lučka uprava prikupljena sredstva ulaže u prometnu infrastrukturu", rekao je zastupnik Roić. U članku 35. Zakona preciziraju se izvori financiranja. Osim postojećih izvora financiranja, dakle lučkih pristojbi, naknada od koncesija, sredstava iz državnog proračuna i sredstava jedinica lokalne uprave i samouprave, kao i sredstava koja se osiguravaju drugim propisima, sada je i propisana pristanišna pristojba. Člankom 39. ograničava se visina tih novih pristojbi. Naglasio je da je izuzetno bitno da se ovim zakonom zabranjuje obavljanje lučke djelatnosti izvan područja luke ili pristaništa, jer je dosadašnja praksa pokazala postojanje različitih depozitacija, gdje se vrše prekrcajno skladišne operacije bez odobrenja nadležne lučke uprave, te je u tom smislu predviđen rok od 6 mjeseci od dana utvrđivanja lučkog područja. "Ovo je sigurno vrlo značajna odredba koja će onemogućiti daljnje depozitiranje smeća, onečišćenje okoliša i samovolje u nekontroliranom korištenju prirodnih resursa". Osvrnuo se i na naše riječne luke Vukovar, Slavonski Brod, Osijek i Sisak koja je jedina privatizirana, te je rekao da je različito stanje u svakoj od njih s obzirom na obnavljanje i rekonstrukciju, a da njihova iskorištenost nažalost nije u onakvoj i onolikoj funkciji koja bi vratila njihovu ulogu na prijeratnu razinu. Plovni putovi su potpuno zapušteni i predstavljaju veliku zapreku u kvalitetnom obavljanju plovidbe, a predstavljaju i stvarnu opasnost. Treba istaći da je napokon ove godine u državnom proračunu izdvojeno oko 58 milijuna kuna kako bi se taj problem počeo rješavati, iako je velika poteškoća što su to u pravilu granični prostori. Veliki problem predstavlja i nepostojanje brodogradilišta za kvalitetni remont. Zastupnik se nada da će Zakon uvesti red u poslovanje tih luka na način na koji je to potrebno, jer promet ostvaren u tim lukama je ispod razine mogućnosti u ovom trenutku.

Predug rok donošenja provedbenih propisa

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Dario Vukić (HDZ)**. Osvrnuo se kritički na članak 14. predloženog zakona koji kaže da

će Vlada RH donijeti u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona propise iz članka 8. stavak 2. i članka 29. Zakona o lukama unutarnjih voda, a da će ministar donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona propis iz članka 28. stavka 2. Zakona o lukama unutarnjih voda. Naime, članak 8. stavak 2. kaže da lučko područje u lukama od gospodarskog značaja za RH određuje Vlada RH, a u lukama od gospodarskog značaja za županiju županijsko poglavarstvo, po prethodno pribavljenom mišljenju poglavarstva grada, odnosno općine na čijem se području nalazi luka i uz suglasnost Vlade RH. A članak 29. kaže da bliži propis o postupku, kriterijima, i rokovima za davanje koncesije i kriterijima za određivanje visine naknade za koncesiju donosi Vlada RH. Dakle, člankom 14. Prijedloga izmjena i dopuna vremenski se odgađa operacionalizacija članka 8. i članka 29. matičnog Zakona, a to su najbitnije stvari da bi se Zakon uopće mogao provoditi, tj. Vlada odgađa za godinu dana oživljavanje vitalnog dijela važećeg Zakona, smatra zastupnik. Zastupnici iz Kluba HDZ-a predlažu da se taj rok skрати na 6 mjeseci. Zastupnik se osvrnuo i na članak 15. predloženih izmjena i dopuna koji kaže da se obvezuje Vlada RH da prijedlog petogodišnjeg plana razvitka lučkog sustava na unutarnjim vodama podnese Hrvatskom saboru u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, a do donošenja plana građenje lučkih građevina i njihova modernizacija u lukama otvorenim za javni promet moguće je samo uz suglasnost Lučke uprave. Smatra da i ovaj rok ne treba biti dvije godine, da je maksimalno potrebno vrijeme godinu dana. "Nećemo imati razvoj lučkih kapaciteta na unutarnjim vodama ako se ovi dokumenti ne donesu, a i cijeli Zakon koji je danas na snazi to traži, odnosno sastavni dio tog Zakona trebali bi biti ovi dokumenti za koje se upravo danas traži odgoda od godine ili dvije dana. Prema tome, predlažemo da se to skрати", rekao je zastupnik. Što se tiče članka 1. ovog zakona treba reći, što će potvrditi i zamjenik ministra, da se radi o približavanju zakonskih rješenja Zakona o morskim lukama, da se ustvari preslikavaju odredbe koje se tiču lučke uprave i koncesionara trgovačkih društava koji obavljaju određene poslove koje dobiju koncesijom, i to je u redu. Međutim,

imamo primjedbu jer se u ovim izmjenama sprječava mogućnost privatne inicijative odnosno angažman privatnog kapitala kroz trgovačka društva, već sve to, što se tiče razvoja i gradnje infrastrukture, sve je u rukama države odnosno državnog proračuna, proračuna županija, općina i gradova i onih sredstava koje će dobiti naplatom koncesije i lučkih pristojbi. Smatra da bi trebalo uzeti u obzir i iskustva Zakona o morskim lukama i da bi trebalo proširiti članak 1, a ukoliko se to ne učini, zastupnici Kluba HDZ-a podnijet će amandman za drugo čitanje. Treba proširiti mogućnost građenja lučkih građevina, njihovo održavanje i modernizaciju na način da se ona ne financira samo iz sredstava ovlaštenika koncesije, a to su sredstva državnog proračuna, općinski i gradski proračuni i naknade koje im ovim zakonom pripadaju, a što je u redu, već bi trebalo omogućiti i dobivanje koncesije, a kroz to i mogućnost razvoja lučkih kapaciteta i modernizacije, i privatnim trgovačkim društvima, koja bi uložila sredstva u to i zato bi dobila koncesiju, a nakon što bi vrijeme koncesije prošlo to bi ostalo državna imovina koju bi onda država mogla ponovo dati na koncesiju. Smatra da bi se time djelomično rasteretio državni i lokalni proračuni koji su svakako prenapregnuti, a omogućili bi poduzetnicima, i domaćim i stranim, da intenzivnije ulažu u naše luke na unutarnjim vodama.

Dati šansu privatnim poduzetnicima

Osvrnuo se i na problem konkurentnosti naših luka, smatra da treba hitno učiniti studiju konkurentnosti naših luka na unutarnjim vodama s lukama susjednih država i vidjeti kako mi tu stojimo, koliko npr. košta doći u našu luku Vukovar ili Osijek odnosno u neku drugu luku, vidjeti koja je visina pristojbi kod nas, a koja je kod drugih i na neki način učiniti naše luke konkurentnima, ne samo uslugom koju će pružati koncesionar, već i lučkom pristojbom koju određuje lučka uprava. "Tu je cijeli set usluga koje nude luke, jednim dijelom cijenu određuje koncesionar, a drugim dijelom lučka uprava, ali takva cijena mora biti konkurentna, i jedino na taj način ćemo podignuti promet u našim lukama. To je jedan proizvodno-

uslužni lanac i država ne smije gledati usko koliko će od pojedinog koncesionara dobiti, već treba gledati ukupno, odnosno koliko će zaraditi zbog toga što će oni koji koriste naše luke koristiti naše ceste, naše željeznice, zaposlenost naših ljudi koji će raditi u trgovačkim društvima, koji će obavljati pojedine lučke usluge itd.", rekao je zastupnik. Ostalih primjedbi nije bilo. Najbitnije je krucijalne dokumente koji se predlažu donijeti čim prije a ne u godini, dvije dana, te treba analizirati konkurentnost naših luka u usporedbi s ostalim lukama, a ne da se potvrđuje tarifa koja je dva puta veća nego tarifa koje imaju naše konkurentne luke u susjednim zemljama. Na kraju treba omogućiti razvoj luka na unutarnjim vodama ne koristeći samo sredstva iz državnog proračuna i proračuna lokalnih i županijskih jedinica, već treba omogućiti privatnim poduzetnicima kroz osnivanje trgovačkih društava da grade i razvijaju luke, da dobiju koncesiju, a nakon što prođe vrijeme trajanja koncesije država postaje vlasnik putem ponovnog javnog natječaja traži novog koncesionara. S ove tri ključne primjedbe zastupnik Vukić završio je svoje izlaganje.

Tada je zamjenik ministra, gospodin **Pavao Komadina**, kao predstavnik predlagatelja, uzeo završnu riječ. Rekao je da je točno da se radi o nekim sličnostima između Zakona o morskim lukama i Zakona o lukama unutarnjih voda, međutim, da ta sličnost i nije baš do kraja takva kakvu je prikazao gospodin Vukić. "Naime, kada se radi o morskim lukama onda znamo da je pomorsko dobro jednako lučko područje i da se ne mogu steći stvarna prava na lučkom području, ni na infrastrukturi ni na nadgradnji". Rekao je da će razmotriti rokove o kojima je govorio gospodin Vukić, a što se tiče cijena o kojima je također govorio zastupnik Vukić, rekao je da zapravo lučka uprava utvrđuje gornje granice cijena, upravo da bi svaki plovni put, svaku luku, učinilo konkurentnom, a da se ne dozvoli koncesionarima da svojim cijenama onemoguće veći promet, što bi u konačnosti bilo i na njihovu štetu. Ovime je zaključena rasprava pa se prešlo na glasovanje.

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su, sa 84 glasa "za" podržali Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lukama unutarnjih voda.

S.F.

PRIJEDLOG ZAKONA O PROIZVODNJI, REMONTU I PROMETU NAORUŽANJA I VOJNE OPREME

Novi zakonski okvir za proizvodnju naoružanja i vojne opreme

Hrvatski je sabor jednoglasno prihvatio Prijedlog zakona o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme. Ulaskom u Partnerstvo za mir i najavom ulaska u NATO savez Hrvatska ima obvezu prihvaćanja i implementacije normi razvijenog svijeta, pa tako i vojnih normi. Predloženi je zakon pravni temelj za uređenje odnosa u području proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme na nacionalnoj razini. Tijekom rasprave zastupnici vladajuće koalicije, ali i oporbe, pozdravili su ovaj zakonski prijedlog prigovarajući što nije i prije dostavljen Saboru na razmatranje, s obzirom na činjenicu da se u postojećim uvjetima ovo područje regulira preuzetim zakonom iz bivše SFRJ te s više uredbi i odluka.

O PRIJEDLOGU

Strateški cilj svake države je imati razvijenu svoju vojnu proizvodnju. Da bi se kvalitetno uredili odnosi države i sudionika u procesu proizvodnje, prometovanja i korištenja sredstava naoružanja i vojne opreme (NVO), valja to područje regulirati i urediti Zakonom i drugim podzakonskim propisima. Polazeći od pozitivnih primjera drugih demokratskih država, vojna proizvodnja nositelj je razvoja novih proizvoda i tehnologija koje sve više nalaze primjenu i u civilnim programima. Uz pravilan pristup i poticaj države ona može postati i nositelj zapošljavanja stanovništva poglavito mladih i perspektivnih kadrova. Stoga ovaj segment našeg gospodarstva treba sagledati pozitivno, a u konačnici izvozna orijentacija može biti jedan od značajnih stavki u priljevu sredstava u Državni proračun.

Područje proizvodnje, naoružanja i vojne opreme u RH sada je regulirano preuzetim zakonom iz bivše SFRJ i s više uredbi i odluka Republike Hrvatske. Propisi na kojima se danas u nas temelji proizvodnja naoružanja i vojne opreme ne zadovoljavaju načela ustavno-pravnog, političkog, gospodarskog i društvenog razvoja Republike Hrvatske, te su postali kočnica razvoju domaće namjenske proizvodnje.

Ulaskom u Partnerstvo za mir i najavom ulaska u NATO savez Republika Hrvatska ima obvezu prihvaćanja i implementacije normi razvijenog svijeta, pa tako i vojnih normi. Prijedlog novog Zakona pravni je temelj za uređenje odnosa u području proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme na nacionalnoj razini. Iz tog razloga donošenje ovoga Zakona postalo je prioritet, a od interesa je i za Republiku Hrvatsku. Ulaskom u nove euroatlantske asocijacije otvaraju se mogućnosti Republici Hrvatskoj za sudjelovanjem u međunarodnoj podjeli rada na polju vojne proizvodnje.

Ovim se zakonom predlaže reguliranje uvjeta proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme za potrebe Oružanih snaga RH i Ministarstva unutarnjih poslova i to: planiranje i organiziranje proizvodnje i remonta naoružanja i vojne opreme; kriteriji za određivanje i uporabu kapaciteta za proizvodnju i remont naoružanja i vojne opreme; promet naoružanja i vojne opreme; osiguranje i zaštita proizvodnje i prometa naoružanja i vojne opreme; utvrđivanje sukladnosti s propisanim zahtjevima za naoružanje i vojnu opremu; proizvodnja i remont naoružanja i vojne opreme u ratu i u slučaju neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike Hrvatske; patenti te kaznene odredbe.

U predloženi je zakon ugrađena vrlo bitna kategorija hladnog pogona koja dosad nije primjenjivana u ovakvom obliku. Nemogućnost održavanja na životu takvih specifičnih proizvodnih kapaciteta imala je za posljedicu rasipanje specifičnih kadrova i stečaj određenih tvrtki čija je osnovna djelatnost bila od posebne važnosti za obranu RH ("Končar-Sus" Zagreb, "Torpedo" Rijeka, "R. Benčić" Rijeka, "Imostroj" Imotski, "Riz-Tu" Zagreb i dr.).

Ne manje važna kategorija je uvođenje Agencije Vlade RH čija je djelatnost nadzor proizvodnje, uvoza i izvoza NVO, a sve u cilju vođenja jedinstvene baze podataka o uvezenom i izvezenom NVO na što se RH obvezala potpisivanjem određenih protokola UN.

Riječ-dvije i o sredstvima za provedbu predloženog Zakona. Vlada ističe da će se ta sredstva osigurati u Državnom proračunu RH i to u slučajevima kada će biti nužno održati one proizvodne kapacitete koji su od posebne važnosti za obranu RH. Dio sredstava osigurat će se i u Proračunu Ministarstva obrane i to u onom opsegu koliki će biti zahtjevi za proizvodnjom, a u skladu s planovima razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske. U skladu s tim, financiranje hladnog pogona nije nova kategorija, a prisutna je i kod gospodarski razvijenih zemalja RH. Ovisno o modelu zakonske regulative vojne proizvodnje u kontekstu gospodarske politike neke zemlje, razrađeni su i modeli financiranja tih specifičnih i posebno važnih kapaciteta za obranu svake zemlje. Najčešći modeli financiranja su kroz proračunske stavke koje se planiraju na razini ministarstava gospodarstva ili financija, ovisno od zemlje do zemlje. Kako su kod nas stvoreni mirnodopski uvjeti za proizvodnju NVO, ne očekuje se povećanje sredstava u odnosu na

sredstva koja su se dosad osiguravala za tu namjenu. U okviru procjene potrebnih sredstava nedvojbeno je da proizvodni subjekti u pravilu vlastitim sredstvima financiraju proizvodnju NVO, a ujedno se stvara i mogućnost ulaska inozemnog kapitala u to području proizvodnje.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona, a na tekst Prijedloga nije imao primjedaba.

U raspravi u **Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** ocijenjeno je da je predloženi Zakon u skupini zakona bitnih za sustavno i cjelovito rješavanje pitanja iz područja obrane Republike Hrvatske. Kako je strateški cilj svake države razvijena vojna proizvodnja, a ulaskom u Partnerstvo za mir te predstojećim ulaskom u NATO, Hrvatska mora riješiti i područje proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme na nacionalnoj razini.

S tim u svezi, istaknut je i značaj ovog Zakona s aspekta rješavanja pitanja tzv. "hladnog pogona" u proizvodnji i remontu naoružanja i vojne opreme, što dosad nije bilo riješeno na primjeren način. Odbor je predložio Saboru da prihvati Prijedlog zakona.

RASPRAVA

Objašnjavajući zastupnicima razloge donošenja ovoga zakona i ponudena rješenja, ministar obrane **Jozo Radoš**, podsjetio je da se djelatnost proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme zasniva na preuzetom zakonu bivše SFRJ iz 1979. godine. Promjenom društvenih okolnosti Zakon se pokazao u potpunosti neprimjerenim pa je to razlog što su pitanja iz tog područja regulirana cijelim nizom odluka i uredbi.

Predloženim zakonom uvodi se red u ovo područje tako da se formira Agencija Vlade RH kao središnja institucija koja bi nadzirala, kontrolirala, davala ovlaštenja, te vodila evidenciju itd. oko naoružanja i vojne opreme (NVO). Razdvajaju se i postupci u vezi s odobrenjem uvoza i izvoza naoružanja i vojne opreme za potrebe Ministarstva obrane i MUP-a,

a napose za komercijalne svrhe. To je važno kada se zna da danas isto tijelo odlučuje hoćemo li uvesti ili izvesti petarde, ali i zrakoplove npr. Prijedlogom se sada razdvajaju te dvije procedure.

Ulaskom u nove euroatlantske asocijacije otvaraju se mogućnosti Republici Hrvatskoj za sudjelovanje u međunarodnoj podjeli rada na polju vojne industrije.

Kao posebno važnu novinu ministar je spomenuo uvođenje kategorije hladnog pogona, koja do sada nije primjenjivana u predloženom obliku. Osvrćući se na stanje vojne proizvodnje primijetio je kako je tu zatečena jedna dosta šarena slika. Na djelu je bio vrlo veliki broj kompliciranih ugovora s poduzećima koja se bave tom proizvodnjom (neki put to se činilo i bez ugovora). Neke od tih tvrtki kasnile su s rokovima proizvodnje, druge su opet bile u blokadi ili su propadale, a treće vodile sudske postupke itd. Temeljem vrlo komplicirane prosudbe koja je uključivala više kriterija, sačuvan je dio tih poduzeća za koje je ocijenjeno da su u stanju u pravnom i financijskom smislu odgovoriti zahtjevima za proizvodnju i remont naoružanja i vojne opreme. Ipak, dio poduzeća morao je ostati bez državne podrške, odnosno podrške resornog ministarstva jer na to nije obvezivala logika gospodarskog postupanja. Sada se radi o pokušaju da se unaprijed temeljem zakona odredi koja je to za nas strateška proizvodnja, te podupre i onda kada nije tržišno isplativa. Pri tome država mora dobro ocijeniti koje proizvodne kapacitete treba održavati na životu dok nisu u funkciji.

U suvremenim okolnostima vojna proizvodnja, a pogotovo trgovina tim vrstama proizvoda neće se moći voditi na način kako se to činilo u vrijeme bivše SFRJ. Kao članica Partnerstva za mir i najavom ulaska u NATO savez i naše će aktivnosti biti usklađene sa sigurnosnim zahtjevima NATO saveza. To konkretno znači da će Hrvatska morati održavati samo onu proizvodnju koja će biti u stanju u tome se nadmetati s tvrtkama na zapadu.

Ministar Radoš je na kraju rekao da će predloženi zakon omogućiti da se u ovo vrlo važno područje unese jedinstvena pravna regulativa, a na temelju Zakona donosit će se odluke o strateškim pravcima vojne proizvodnje koju će podupirati država.

U ime **Kluba zastupnika SDP-a, Ivan Ninić** podržao je predloženi zakon u prvom čitanju s dobrom namjerom da se uvede red u pravnu legislativu u ovoj djelatnosti. Donošenje ovoga Zakona prioritet je jer je Prijedlog zakona pravni temelj za uređenje odnosa na području proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme na nacionalnoj razini. Uz to, ulaskom u nove euroatlantske asocijacije otvaraju se mogućnosti Republici Hrvatskoj da sudjeluje u međunarodnoj podjeli rada na polju vojne proizvodnje.

Posebno je važna činjenica, nastavlja Ninić, da je u predloženi zakon ugrađena kategorija tzv. "hladnog pogona" koja dosad nije primjenjivana u ovakvom obliku. Prema Vladinom prijedlogu, naime, normira se pravo proizvođača na naknadu za održavanje tzv. "hladnog pogona", kad proizvodni kapaciteti nisu u funkciji, a od posebne su važnosti za obranu RH. Kako tu ne bi zavladao anarhija Vlada bi trebala odrediti osnovne kriterije koje proizvođači moraju ispunjavati kako bi ostvarili pravo na novčanu naknadu za održavanje tzv. "hladnog pogona". Nakon toga ne bi se trebao ponoviti slučaj riječkih tvrtki "Torpedo" i "R. Benčić", ali i još nekih koji su u svom poslu bili primjer kvalitete u Republici Hrvatskoj. Zastupnik na to posebno upozorava u svjetlu ovih dana otvorenog stečaja remontnog brodogradilišta "Šibenik". Sve do 1990. brodogradilište je imalo 1200 najkvalitetnijih radnika, a danas samo 400. Da je Hrvatska imala zakon kakav se sada predlaže zajedno s novinom o tzv. "hladnom pogonu" ne bi došlo do stečaja, kaže zastupnik Ninić, ali dodaje kako ipak misli da još ima vremena da se zaustavi stečaj nad tim brodogradilištem.

Dobro je rješenje i osnivanje Agencije Vlade RH koja će obavljati poslove nadzora proizvodnje za potrebe uvoza i izvoza naoružanja i vojne opreme te voditi jedinstvenu bazu podataka o uvezenom i izvezenom naoružanju i vojnoj opremi.

Vlado Jukić (HSP) je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a načelno podržao predloženi tekst zakona

budući da je strateški cilj svake, pa i naše države, imati što kvalitetniju proizvodnju naoružanja i vojne opreme. Prije prihvaćanja konačnog zakonskog teksta nužno je dobiti od zakonodavca neke dopunske informacije, kao npr. postoji li Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske, na kojem bi se trebala temeljiti proizvodnja naoružanja i vojne opreme. Zanimalo ga je također ima li Hrvatska još uvijek poduzeća, zavode i institute koji mogu proizvoditi ili proizvode namjensko oružje i vojnu opremu, odnosno je li Brodarski institut u Zagrebu još uvijek u funkciji razvoja borbenih plovila Hrvatske ratne mornarice. Ne manje važno je pitanje ima li Hrvatska još uvijek kadrove i projektnu i sličnu dokumentaciju, a napose pogone za proizvodnju oružja koje smo razvili tijekom Domovinskog rata (snajperska puška, sustavi Čaplja, Obad i Rak). S obzirom na brojne negativne natpise u tisku o proizvodnji haubica u "Imostroju" u Imotskom zastupnika je zanimalo koliko je uloženo u tu proizvodnju, i što se dogodilo s nedovršenim haubicama. Bilo je razgovora, čak i najava kroz medije o zajedničkom hrvatskom i izraelskom razvoju jurišne puške, pa bi bilo zanimljivo čuti konkretne podatke i dokle se u tome stiglo. Ipak, temeljno pitanje ovoga zakona jesmo li sposobni proizvoditi dostatne količine temeljnih vrsta streljiva i projektila za potrebe pješništva, topništva i oklopnih postrojbi.

Isto je tako otvoreno pitanje sudjeluje li Hrvatska u nekom međunarodnom projektu razvitka i proizvodnje naoružanja i vojne opreme. Načelna je primjedba Kluba da bi trebalo skratiti rokove koji govore o mogućnostima primjene zakona jer bi to donijelo samo korist proizvodnji naoružanja i vojne opreme. Kod razmatranja konačnog zakonskog teksta Klub će predložiti amandman kojim bi se ugradila odredba čiji je smisao omogućiti Vladi RH da može donositi odluke o ulaganju kapitala u inozemstvo, a u svrhu proizvodnje naoružanja i vojne opreme. Sada takvo rješenje nije predviđeno u predloženom zakonskom tekstu, a Klub misli da bi ono bilo dobro kako bi se otvorio prostor za sudjelovanjem Republike Hrvatske npr. u financiranju tvornice eksploziva u Vitezu ili nekih drugih projekata gdje bi Hrvatska našla strateški interes.

Pozdravljeno uvođenje kategorije "hladnog pogona"

Podržavajući potrebu donošenja zakona, **Klub zastupnika HDZ-a** misli kako je upravo sada kada se donosi Strategija nacionalne sigurnosti, pravo vrijeme za donošenje ovoga zakona, jer problematika proizvodnje, remonta i prometa naoružanja i vojne opreme i jeste bitan element vjerodostojnosti i realizacije nacionalne sigurnosti i obrane, kazao je **Ivan Jarnjak**. Zastupnik se prisjetio proizvodnje vojne opreme i naoružanja u vrijeme početka Domovinskog rata te naglasio kako je vrijeme da se zahvalimo tim našim znanim i neznanim entuzijastima koji su stavljajući svoj život i živote svojih obitelji na kocku, u garažama i raznoraznim radionicama proizvodili ručne bombe, granate, minobacače i borbena oklopna vozila.

U zakon je ugrađena kategorija "hladnog pogona" tj. normira se pravo proizvođača na naknadu za održavanje tzv. "hladnog pogona" (specifičnih proizvodnih kapaciteta) kada oni nisu u funkciji.

U nastavku zastupnik Jarnjak osvrnuo se na predložena rješenja uz konkretne primjedbe na pojedine članke prijedloga iz kojih izdvajamo tek neke. Umjesto uvođenja Agencije Vlade RH čija je djelatnost nadzor proizvodnje, uvoza i izvoza NVO trebalo bi predvidjeti trgovačko društvo u vlasništvu države, i pritom vidjeti može li takvo društvo imati vlastite kapacitete za takvu namjensku proizvodnju. Prema Prijedlogu Vlade Vlada će posebnim propisom odrediti uvjete i kriterije koje moraju ispunjavati proizvođači NVO, a ministar obrane uz suglasnost ministra unutarnjih poslova propisat će posebne uvjete za obavljanje poslova razvoja NVO. Ako je to tako onda bi logičnije bilo da Vlada odredi tko je nositelj razvoja NVO i izrade prototipova ili prototipskih dijelova NVO.

Danas Hrvatska tj. konkretno MORH, MUP i naše lučke kapetanije imaju potrebu za brodovima velikim između 12 i 25 metara, ali za takve brodove nemamo proizvođače, što je,

smatra zastupnik, neprihvatljivo. IDS traži da se u Saboru raspravlja o stanju u hrvatskoj brodogradnji, pa izgleda da se "3. maj" iz Rijeke i "Uljanik" iz Pule opet nalaze u teškoćama, ali i cijela naša brodogradnja, kaže zastupnik Jarnjak. S druge strane brodove veličine od 12 do 25 metara uglavnom uvozimo što je, dakako, neprihvatljivo pa je ovaj zakon prilika da se preko Agencije Vlade RH vidi kolike su naše stvarne potrebe za tim brodovima. Riječ je o skupim plovilima koja mogu, međutim, dugo vremenski trajati ako se dobro održavaju pa stoga valja riješiti pitanje njihova održavanja. Klub pozdravlja ideju o uvođenju kategorije tzv. "hladnog pogona", ali upozorava i na moguće opasnosti. Najstrože valja voditi računa o tome tko će dobiti naknadu za održavanje tzv. "hladnog pogona" a to znači da se nikako ne bi trebalo financirati neznanje i nerad. Uz to, maksimalno valja koristiti alternativne kapacitete, i nikako ne bi trebalo kroz kategoriju "hladnog pogona" financirati tehnološki zastarjela postrojenja. Konačno kaznene odredbe predloženog zakona valja uskladiti s našim kaznenim zakonodavstvom. Predloženim zakonom utvrđuje se, naime, visina prekršajne novčane kazne u iznosu od 20.000,00 do 100.000,00 kuna pravnoj osobi koja je npr. uvezla ili izvezla NVO protivno odredbama Zakona, odnosno učinila dostupnim neovlaštenim osobama tajne podatke obrane na području proizvodnje i prometa NVO. Ukoliko pravna osoba prekrši bilo koju od predviđenih stavki članka 39. Prijedloga zakona treba je smatrati nepouzdanim proizvođačem naoružanja i vojne opreme, pa mu shodno tome treba oduzeti licencu za tu proizvodnju, zaključuje Jarnjak.

Strateški cilj naše države mora biti u razvoju vlastite vojne proizvodnje, prometovanja i korištenje sredstava naoružavanja i vojne opreme. To je potrebno urediti zakonom i drugim propisima, smatra **Klub zastupnika HSS-a** naglasio je **Stjepan Dehin**. Klub je svjestan da način i važeći zakon na kojima se u nas temelji proizvodnja, remont i promet naoružanja i vojne opreme ne zadovoljava. Osim toga, ulaskom Hrvatske u Partnerstvo za mir, te pripremom ulaska u NATO savez nameće se obveza za ovakvim zakonom koji se temelji na modernim principima kakvi kvalitetno funkcioniraju u modernom svijetu. Predloženim se zakonom rješava pitanje tzv.

"hladnog pogona". To je bitno pitanje u cilju očuvanja i razvoja tvrtki koje imaju značajan doprinos u obrani RH.

Po ocjeni Kluba zastupnika HSS-a radi se o vrlo kvalitetnom zakonskom prijedlogu koji će zasigurno donijeti rezultate na ovom području, i kao takvoga podržava, zaključio je Dehin.

Hrvatski sabor nastoji užurbano pripremiti hrvatsko zakonodavstvo za ulazak u Europu, tj. prilagoditi hrvatsko zakonodavstvo europskom, a takav je i ovaj zakon, podvukao je **Ivan Škarić** istupajući u ime **Kluba zastupnika HSLs-a**. S obzirom na važnost problematike koju tretira potreban nam je jedan sustavan i dobro urađen zakon. Još uvijek, nažalost, živimo u vremenu kada je u svakoj državi od goleme važnosti imati, ali i proizvoditi oružje, kako radi vlastite sigurnosti tako i radi širega gospodarskoga interesa. Cilj predloženog zakona je cjelovito pravno reguliranje ovog područja, kojim će se, među ostalim, stimulirati proizvodnja NVO, a to će zasigurno stimulirati proizvodnju i drugih proizvoda te animirati mlade i sposobne stručnjake, inovatore i poduzetnike da se uključe u ovo područje proizvodnje.

Vrijednost predloženog zakona vidi i u uvođenju kategorije tzv. "hladnog pogona". S tim u vezi zastupnik naglašava da Vlada, a posebno ministarstva moraju voditi strogo računa o tome kako će se koristiti sredstva naknade za održavanje "hladnog pogona", a napose kako će biti dijeljena. Razlog za to vidi u dosadašnjem iskustvu po kojem su ta sredstva uglavnom završavala tamo gdje nisu trebala završiti. Neka su poduzeća zbog toga propadala, ali bilo je i pojedinaca koji su se tako bogatili. Zaključujući raspravu predložio je da se nakon donošenja zakona isti objavi u integralnom obliku, i založio za skraćivanje rokova donošenja popratnih akata kako bi zakon što prije bio primjenjiv.

Uslijedila je pojedinačna rasprava, a prvi je govorio **Dario Vukić (HDZ)**. Zastupnik primjećuje kako se sve ono što je bitno u ovom zakonu ostavlja Vladi da riješi ostalim propisima. Predviđa se npr. da Vlada posebnim propisom osnuje već spomenutu Agenciju (članak 3.), nadalje, propiše što se podrazumijeva pod naoružanjem a što pod vojnom opremom za potrebe Oružanih snaga RH i MUP-a (članak 4.). Isto tako Vlada će u roku od šest mjeseci donijeti propise o

uvjetima i kriterijima koje moraju ispunjavati proizvođači NVO; o kriterijima za određivanje izuma povjerljivim i načinu priznavanja patenata za takve izume. Istovremeno se ovlašćuje ministar obrane da donese pravilnik o posebnim uvjetima za obavljanje poslova razvoja NVO, općim i posebnim mjerama osiguranja i zaštite proizvodnje, prometa i remonta NVO, te utvrđivanju sukladnosti i kakvoći proizvoda NVO.

Prema predloženom zakonu predviđa se osnivanje već spomenute Agencije Vlade RH, a ministar obrane trebao bi objasniti što će biti s Alanom koji radi kao trgovačko društvo pod ingerencijom Ministarstva obrane i s MUP-ovim poduzećem AKD.

Posve novi zakonski okvir

Jednako tako važno je utvrditi odnos između proizvođača NVO i Agencije Vlade RH, primijetio je zastupnik Vukić te je u tom smislu posebno upozorio na članke 5. i 17. Prijedloga zakona. Ako proizvođači moraju raditi preko Agencije, posebice za izvoz NVO, onda je vrlo bitno vidjeti koje su to ingerencije Agencije, mogu li proizvođači sami izvoziti, a ako to čini Agencija tko na kraju plaća PDV. Važno je također znati tko je u stanju uvoziti repromaterijal za određene proizvode, i pod kojim uvjetima. Sva ta pitanja, kaže zastupnik, nisu dovoljno riješena u predloženom zakonu.

U predloženom zakonu obrtnici koji proizvode NVO spomenuti su tek na jednom mjestu, a kasnije se u tekstu zakona samo spominju pravne osobe. U Domovinskom ratu obrtnici su se pokazali kao vrlo uspješni proizvođači najkvalitetnije vrste oružja i vojne opreme te zaslužuju isti tretman u predloženom zakonu kao i pravne osobe.

Prema članku 21. Ugovor o nabavi NVO za potrebe MORH-a i MUP-a u pravilu se zaključuje s domaćim proizvođačem. Hrvatska je trgovina dio svjetske trgovine, pa i one oružjem, a mi ćemo naš NVO ne samo izvoziti nego i uvoziti npr. ono što nam se ne isplati proizvoditi u određenim serijama (npr. optika ili automatika za tenk). Upravo zato u članku 21. valja predvidjeti ravnopravne uvjete za domaće i strane proizvođače, s tim da domaći proizvođači imaju prednost. Jednako tako neprihvatljivo je da Vlada posebnom uredbom odredi uvjete, mjerila i

postupak pod kojim će biti zaključeni ugovori s domaćim proizvođačem. Tu mora biti prisutan institut javnog natječaja kojim će se dati svima mogućnost da ponude svoju kvalitetu, cijene, i rokove isporuke robe, a Ministarstvu će to pružiti mogućnost da iz široke lepeze izabere najbolje ponuđače, a ne da se ciljano po nekim preporukama biraju oni koji će ući u aranžman s Ministarstvom obrane. Što se tiče tajnosti podataka (članak 24.) zastupnik predlaže Ministarstvu da sa svima s kojima sklopi ugovor o nabavi NVO upriliči seminar na kojem će se obučiti ljudi po tom pitanju.

U nastavku sjednice izlagala je **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)**. Zastupnica se posebno zadržala na članku 9. Prijedloga koji propisuje tko sve može obavljati remont NVO. S tim u vezi podsjetila je na remont naših migova u Rumunjskoj i Poljskoj. Zastupnica drži da je naš Zrakoplovno tehnički zavod osposobljen za taj remont, ali i za niz drugih poslova kao npr. za održavanje i popravak transportnih i borbenih helikoptera, održavanje školskih aviona i helikoptera, protupožarnih, transportnih te civilnih aviona i male avijacije itd.

U predloženi je zakon ugrađena vrlo bitna kategorija tzv. "hladnog pogona", koja dosad nije primjenjivana u ovakvom obliku. Zakonodavac ističe da je nemogućnost održavanja na životu takvih specifičnih proizvodnih kapaciteta imala za posljedicu i stečaj određenih tvrtki te navodi pritom i "Imostroj" iz Imotskog. Zastupnica upozorava da je od prije šest mjeseci ta tvrtka u stečaju, a 180 ljudi ostalo je bez posla. U vrijeme Domovinskog rata "Imostroj" je radio danonoćno i pod uvjetima koji nisu bili ljudski prihvatljivi. Zanima je zašto se ova tvrtka našla na listi tvrtki koje su u stečaju. Zastupnica se ne slaže s konstatacijom potpredsjednika Linića kako nema političkih odluka, pače ona misli obrnuto. Nada se stoga da će u drugom čitanju zakona zakonodavac povesti računa o tome da remont NVO mogu obavljati proizvođači navedeni u članku 6. stavku 1.

Ante Grabovac (HSLs) misli da je dobro da Sabor donese ovaj zakon, iako je Prijedlog možda malo zakasnio, te se nada da će se njime konačno urediti stanje u ovom dosad nesređenom segmentu našeg gospodarstva.

U agresiji jugovojne na Hrvatsku, ostali smo bez oružja, pa se pokazalo kako nije bilo slučajno što u Hrvatskoj u okviru bivše Jugoslavije, nije postojala organizirana vojna proizvodnja. Usprkos toj činjenici u Hrvatskoj je u vrlo kratkom vremenu organizirana vojna proizvodnja, koja je uz nabavku oružja iz inozemstva omogućila našu uspješnu obranu od agresora. Organizacija vojne proizvodnje pokazala je da Hrvatska ima veliki kadrovski i proizvodni potencijal, te da može u vrlo kratkom vremenu organizirati tako zahtjevnu proizvodnju. Mnoge tvornice koje prije Domovinskog rata nisu imale veze s vojnom proizvodnjom postale su uspješni vojni proizvođači, među kojima i "Imostroj" iz Imotskog. Nakon redarstvenih akcija "Bljesak" i "Oluja" većina takvih tvrtki je propala pa i spomenuta tvrtka iz Imotskog. Riječ je tvornici napravljenoj krajem 80-tih godina i svremeno opremljenoj isključivo za vojnu proizvodnju. Još u vrijeme bivše Jugoslavije tvornica je proizvodila naoružanje za Hrvatsku vojsku, a sve do 1995. radila u više smjena i bila jedna od najboljih vojnih tvornica. Prestankom potrebe za nekim proizvodima tvornica je dogurala do stečaja, iako je bilo nekoliko pokušaja da se otpočne s nekom drugom vrstom proizvodnje. Zastupnik misli da bi trebalo učiniti sve da ta tvornica, jedina takve vrste u Hrvatskoj, barem jednim dijelom ostane i za potrebe Hrvatske vojske.

Zastupnik drži da je neophodno donošenje ovoga zakona kako bi se uveo red u vojnu proizvodnju, ali je to ipak malo prekasno došlo jer je većina tvrtki koje su se bavile tom proizvodnjom već propala. Da je kojim slučajem ovaj zakon ranije donesen, i da je funkcionirala kategorija tzv. "hladnog pogona" neke tvrtke iz ove branše, pa tako i "Imostroj" ne bi propalo, komentirao je Grabovac. Uvođenje kategorije "hladnog pogona" u zakon omogućit će opstanak tvrtki koje trenutno ne proizvode, ali su od stratejskog značaja za RH, a zastupnik drži da je tvornica u Imotskom upravo takvog značenja za Republiku Hrvatsku. Sa 60 do 70 zaposlenih tvornica bi mogla opstati i biti važna u proizvodnji i remontu NVO koji je potreban Hrvatskoj vojsci.

U svakom slučaju u odnosu na postojeće stanje ovaj zakon znači značajan napredak, ali zastupnik

misli da je više pažnje valjalo posvetiti razvoju vojne industrije koja bi mogla utjecati na druge segmente našega gospodarstva. Razvoj vojne industrije u Izraelu utjecao je npr. na ukupni gospodarski razvoj te države, primijetio je Grabovac.

Zašto nije donesen Dugoročni plan razvoja OS RH

Svrha je zakona urediti ovo područje ljudske djelatnosti jer ga sada uređuje čitava šuma uredbi koje dopunjavaju loš zakonski okvir naslijeđen iz vremena bivše države, istaknuo je **HSP-ovac Tonči Tadić** u ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**. Cilj je ovoga zakona dati jedan posve novi zakonski okvir, odnosno koncept proizvodnje naoružanja i vojne opreme koji bi odgovarao potrebama Hrvatske vojske s tendencijom prilagodavanja NATO standardima. Dosađajući koncept proizvodnje naoružanja i vojne opreme temelji se na mjerilima vojske iz vremena realnog socijalizma, kada nije bila bitna racionalnost u proizvodnji i kada je vladalo tehnološko zaostajanje u proizvodnji. Za Hrvatsku je daleko primjereniji model Izraela i standard koje koriste zemlje NATO saveza, pa bi, smatra zastupnik, u tom smislu do drugog čitanja zakona trebalo isti urediti imajući pritom u vidu iskustva proistekla iz Domovinskog rata kada je veliki dio naših proizvođača uspješno pristupio proizvodnji vojne opreme. Rat je iza nas, i gotovo je s razvojem oružja u garažama, pa sada Hrvatska mora sustavno pristupiti razvoju svoga naoružanja i vojne opreme. Pri tome je ključna standardizacija svih tipova opreme i naoružanja, te stavljanje pod centralizirani državni nadzor proizvodnju i promet oružja i vojne opreme, a napose poticanje znanstveno-razvojnih istraživanja radi razvoja novih tipova oružja. Sve to skupa valja objediniti u okviru jedne državne Agencije, pa u tom smislu zastupnik pozdravlja Vladino rješenje.

Nije mu međutim, jasno zašto se ovako dugo čekalo na podnošenje ovoga zakonskog prijedloga, te zašto nije donesen dugoročan plan razvoja Oružanih snaga iz čega bi bila razvidna dinamika i potreba vojne proizvodnje. Kod toga je ključno da vojna proizvodnja bude, kako je rekao, rastresita tj. da u nju bude uključeno više manjih subjekata, a ne

tek nekoliko velikih tvrtki kako se ne bi udarom na jednu od njih dovela u pitanje opskrba Oružanih snaga naoružanjem i vojnom opremom.

Proizvedena oprema u Hrvatskoj, makar bila i 10 do 20 posto skuplja, za Hrvatsku u cijelosti dugoročno donosi korist jer tada nismo ovisni o uvozu, a pritom zapošljavamo našu radnu snagu, podvlači zastupnik. Naglašava kako Hrvatska danas može i mora proizvoditi čitav niz proizvoda od streljiva preko hrane, odjeće, obuće, zaštitnih sredstava, telekomunikacijske opreme, pa čak i rezervnih dijelova za neke sofisticirane sustave. Kod vojne industrije, međutim, dugoročno i strateški gledano važniji je remont i održavanje naoružanja i vojne opreme od vojne proizvodnje. Dodao je još kako su predložene kazne za kršenje zakona male i slabe. Neovlaštena proizvodnja i promet naoružanja i vojne opreme čin je nacionalne izdaje, pa bi u tom smislu valjalo daleko više pojačati kazne.

U završnoj riječi ministar **Radoš** odgovarao je na primjedbe i prijedloge iz rasprave. Tako je zastupniku Jukiću odgovorio kako još nije donesen Dugoročni plan razvoja Oružanih snaga RH na kojem se zasniva proizvodnja NVO. Plan će donijeti Hrvatski sabor na prijedlog Vlade i to nakon što se donese Zakon o obrani, a na temelju Dugoročnog plana imat ćemo interne planove razvoja. Danas imamo planove opremanja, ali u uvjetima kakav će biti državni proračun u slijedećih pet ili deset godina ti su planovi samo manje-više popis želja.

Osvrnuo se zatim na tvrtke čija je osnovna djelatnost od posebne važnosti za obranu RH. Temeljem prosudbi stručnjaka dio tih poduzeća sačuvan je, ti su kapaciteti za proizvodnju NVO vrlo kvalitetni i moći će se održavati za domaće potrebe, a uz potporu države okretati vanjskom tržištu. Te tvrtke, međutim, moraju znati koliko će moći svoje proizvode plasirati na tržište u jednom srednjoročnom ili dugoročnom razdoblju, a napose kako će se ponašati država onog časa kada one uđu u poteškoće na slobodnom tržištu u svijetu. Zakon je, drži ministar, dobra pretpostavka za to. Temeljem odluke koju će donijeti Vlada tim će se tvrtkama dati na znanje što od njih očekuje Vlada, odnosno Ministarstvo obrane i MUP, te što im se može jamčiti, ali će daljnja odgovornost za

gospodarenje ostati na njima samima, podvukao je ministar Radoš.

Tijekom proteklih godina bilo je vrlo skupih investicija. Tako su npr. kupljeni radari bez kune tzv. offseta (obveza onoga koji prodaje svoju robu da u zemlji kojoj to prodaje kupi ili u njezinim pogonima proizvede robe često puta i u dvostrukom iznosu cijene transfera). Hrvatska je kupila radare pa u idućih deset godina svake godine iz Proračuna valja izdvojiti 100 milijuna kuna kredita. Učinjeno je to bez i jedne kune spomenute obveze američkih poduzeća, a razlog za to ne treba samo tražiti u našem, negospodarskom ponašanju već i u činjenici da neka naša poduzeća uopće nisu u stanju ući u jedan takav aranžman s međunarodnim korporacijama.

U nastavku Vladin je predstavnik upozorio na velike probleme u kojima se nalaze naša brodogradilišta, a napose brodogradilište Greben u Vela Luci. Sada se pokušava u vrlo kompliciranim odnosima s Brodarskim institutom doći do malog protuminskog broda (već su odavno probijeni svi rokovi njegove izgradnje ali i cijene koštanja). Lani je uloženo čak 20 milijuna kuna za završetak raketne topovnjače Kralj Dmitar Zvonimir, i to u vrlo kompliciranim uvjetima nakon što je proizvodnja stajala čak nekoliko godina. Raketna topovnjača danas plovi i čeka na opremanje, dodao je ministar Radoš.

A što se tiče remontnog brodogradilišta Šibenik jasno je naznačeno što ono može očekivati u postojećim uvjetima s obzirom na opseg naše flote, i naših potreba za remontom. Ministarstvo obrane i Vlada učinit će sve da se unatoč svim teškoćama očuva taj važan kapacitet za Hrvatsku ratnu mornaricu.

Glede primjedbe zastupnika Vukića da se preveliki dio odluka koje tek valja donijeti prebacuje na Vladu, ministar odgovara da to tako mora biti samo je pitanje je li u tome baš pogođena mjera. Zakonodavac će ipak razmotriti mogućnost i nastojati da se dio te materije ostavi u okviru zakona.

Zastupnici Babić-Petričević odgovara kako, nažalost, Zrakoplovno tehnički zavod nije u stanju provesti remont i popravak spomenutih zrakoplova. Ministar Radoš kaže kako bi volio da je Zavod za to sposoban, ali kako nije takva je usluga potražena izvan Hrvatske, jednim dijelom u Rumunjskoj, a druga je mogućnost u Poljskoj. Zavod nije u stanju raditi te poslove, ustrajao je ministar pa je Hrvatska zbog toga bila prisiljena sklopiti ugovor s Rumunjima, odnosno moguć je ugovor s Poljacima i to kroz međunarodni javni natječaj. Hrvatska će nastojati u toj suradnji dignuti tehnološku razinu i opremljenost Zavoda kako bi u perspektivi bio u stanju obavljati te poslove, i ne samo za domaće potrebe. No, valja znati da sve to iziskuje sredstva pa

tako samo za jedan tzv. ispitni stol za Zavod valja izdvojiti 15 milijuna kuna.

Što se tiče "Imostroja" iz Imotskog kaže kako je bilo spremnosti da se pomogne tom pogonu, ali, nažalost, u tome se nije uspjelo. Dobrodošao asortiman robe iz Imostroja u vrijeme Domovinskog rata danas zbog potpunosti naših skladišta više nije od temeljnog interesa za Oružane snage RH. Ministru Radošu je žao što prije nije egzistirala kategorija "hladnog pogona" da se pomogne Imostroju ne samo zato što je njegova važnost u Domovinskom ratu bila velika, već i stoga što se nalazi na području koje bi trebalo posebno pomagati.

Na upit zastupnika Tadića zašto zakon nije došao ranije na klupe zastupnika odgovara da dolaskom u Ministarstvo nije zatekao niti naznake ovakvog zakona, pa se sve moralo raditi od početka. S obzirom na tu činjenicu misli kako je ipak na neki način "uhvaćeno vrijeme", iako drži kako dio ove odgovornosti svakako stoji i na Ministarstvu obrane.

Zastupnici su jednoglasno (92 glasa za) prihvatili Prijedlog zakona o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme, a sve primjedbe, prijedloge i mišljenja uputit će predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

J.Š.

Izbori - imenovanja - razrješenja

Hrvatski je sabor donio više odluka na prijedlog svog Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove. Prijedloge je obrazložio predsjednik Odbora, dr.sc. Vilim Herman.

* Prijedlog odluke o izboru člana Odbora za zakonodavstvo

Zastupnici Hrvatskog sabora, bez rasprave, jednoglasno su, sa 86 glasova "za" prihvatili Odluku da se

za člana Odbora za zakonodavstvo izabere gospodin **Pavao Miljavac (DC)**.

* Prijedlog odluke o razrješenju i izboru člana Odbora za obitelj, mladež i šport

Hrvatski sabor jednoglasno je, sa 87 glasova "za" donio Odluku o razrješenju gospodina **Ante Simonića (HSS)**, člana Odbora za obitelj, mladež i šport, te o izboru gospodina **Josipa Golubića (HSS)** za člana istog Odbora.

* Prijedlog odluke o razrješenju i izboru člana Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su, sa 86 glasova "za" donijeli Odluku o razrješenju gospodina **Josipa Golubića (HSS)**, člana Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, i shodno tome, o

izboru zastupnice **Marijane Petir (HSS)** za novog člana Odbora.

* Prijedlog odluke o izboru člana Odbora za europske integracije

Jednoglasno (86 glasova "za") i bez rasprave, zastupnici Hrvatskog sabora donijeli su Odluku o izboru gospodina **Ante Simonića (HSS)** za člana Odbora za europske integracije.

* Prijedlog odluke o izboru člana Izaslanstva Hrvatskoga sabora u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe za 2002. godinu

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su, sa 86 glasova "za" donijeli Odluku o izboru gospodina **Josipa Torbara (HSS)** za člana Izaslanstva Hrvatskoga sabora u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe za 2002. godinu.

* Prijedlog odluke o razrješenju predsjednika i članova Odbora "Nagrade Vladimir Nazor"

Zastupnici Hrvatskog sabora većinom glasova (66 glasova "za" i 21 suzdržan) i bez rasprave donijeli su Odluku o razrješenju dužnosti predsjednika Odbora "Nagrade Vladimir Nazor", gospodina **Ivu Josipovića**, te razrješenju dužnosti ostalih članova Odbora "Nagrade Vladimir Nazor", gospodina **Pavla Dešpalja**, gospodina **Nenada Fabijanića**, gospodina **Branka Ivandu**, gospodina **Borisa Marunu**, gospodina **Mladena Pejakovića**, gospodina **Zlatka Viteza**, gospodina **Zlatana Vrkljana**, i gospođu **Andreu Zlatar**.

* Prijedlog odluke o imenovanju predsjednika i članova Odbora "Nagrade Vladimir Nazor"

Zastupnika **Miroslava Rožića (HSP)** zanimalo je u ime Kluba zastupnika HSP-a tko je davao prijedloge za sastav ovoga tijela i koji su bili

kriteriji za te kandidate. Predsjednik Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove, gospodin **Vilim Herman (HSL)** odgovorio je da je inicijativu za ove prijedloge dalo Ministarstvo kulture, a o prijedlozima je raspravio Odbor za izbor, imenovanja i upravne poslove Hrvatskoga sabora, te je on zapravo predlagatelj. Što se tiče kriterija, oni su u obrazloženju koje je u prilogu materijala koje su zastupnici zaprimili, bio je kratak gospodin Vilim Herman. Ovime je zaključena rasprava. Zastupnici Hrvatskoga sabora većinom su glasova, sa 65 glasova "za", 4 glasa "protiv", te 16 suzdržanih donijeli Odluku o imenovanju predsjednika Odbora "Nagrade Vladimir Nazor", gospodina **Nedjeljka Fabria**, a za članove Odbora "Nagrade Vladimir Nazor" imenovani su gospođa **Helena Buljan**, gospodin **Nikša Gligo**, gospodin **Goran Končar**, gospodin **Zoran Kravar**, akademik **Velimir Neidhardt**, gospodin **Ante Peterlić**, gospođa **Mladenka Šolman** te gospodin **Feđa Vukić**.

S.F.

izvješća
HRVATSKOGA
SABORA

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehneć, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora